

КАЛЕНДАР ПРОВІДІННЯ

1963

КАЛЕНДАР „ПРОВИДІННЯ“

Союзу Українців Католиків в Америці

На Рік Божий

1 9 6 3

ВИДАВНИЦТВО СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВИДІННЯ“
ФІЛАДЕЛФІЯ — 1963

**Заголовні рисунки для календарної частини роботи
арт.-маляра Миколи Бутовича**

**Обкладинка роботи
арт.-маляра Петра Андрусева**

Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії
Патронки „Провидіння“

СІЧЕНЬ — JANUARY

н ст д	Юліанський	Григоріанський
1 19 В	Боліфата, св.	Новий Рік. Св. Василія Вел.
2 20 С	Ігнатія Богопн.	Сильвестра Папи Рим.
3 21 Ч	Юліанн, муч.	Малахій, прор.
4 22 П	Анастасії, св.	Собор 70 Апост.
5 23 С	10 муч. в Криті	Навеч. Богояв.
6 24 Н	Отців. Нав. Різдва	Богоявление Господне
7 25 П	Різдво Христове	Соб. Ів. Хрест.
8 26 В	Собор Пр. Богородиці	Юлія, св.
9 27 С	Степана Первомуч.	Поліевкта, муч.
10 28 Ч	Муч. у Нікомидії	Григора Нісс.
11 29 П	Діти вояті у Вифл.	† Теодосія, при.
12 30 С	Аннісій, муч.	Татіяни, муч.
13 31 Н	По Різдві. Св. Йосипа	По Просвіщенню
14 1 П	Новий Рік. Св. Василія Вел.	Отців у Сиапі
15 2 В	Сильвестра Папи Рим.	Павла, при.
16 3 С	Малахій, прор.	Покл. ок. св. Петра
17 4 Ч	Соб. 70 Апост.	† Антонія Вел., при.
18 5 П	Навеч. Богояв.	Атанасія й Кирила
19 6 С	Богоявление Господне	Макарія, прп.
20 7 Н	По Просвіщенню	31 по 3. Св. Духа
21 8 П	Георгія, прп.	Макспима, ієп.
22 9 В	Поліевкта, муч.	Тимотея Ап.
23 10 С	Григора Нісс.	Климента, свящн.
24 11 Ч	† Теодосія, прп.	Кесенії, прп.
25 12 П	Татіяни, муч.	† Григора Богосл.
26 13 С	Ерміла, муч.	Кесенофonta, прп.
27 14 Н	32 по 3. Св. Духа	32 по 3. Св. Духа
28 15 П	Павла, прп.	Ефрема, прп.
29 16 В	Покл. ок. св. Петра	Ігнатія
30 17 С	† Антонія Вел.	Трьох Святих
31 18 Ч	Атанасія й Кирила	Кира й Івана, безср.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб існуюче бажання церковної єдності між протестантами провадило їх до пізнання правдивої Церкви Христа.

Історичний календар

1. 1. 1647. † Петро Могила, митрополит Київський.	21. 1. 1919. Карпатська Україна схвалила прилучитися до Української Народної Республіки.
3. 1. 1871. Народився український вчений Агатангел Кримський.	22. 1. 1918. У Києві Центральна Рада проголосила IV Універсал про самостійну і незалежну Українську Народну Республіку.
3. 1. 1919. Національна Рада ЗУНР ухвалила в Станиславові прилучити Галичину до УНР.	22. 1. 1919. Директорія УНР проголосила обеднання всіх українських земель.
5. 1. 1585. Закладено Ставропігійське Братство у Львові.	22. 1. 1920. † письменниця Наталія Кобринська.
6. 1. 1742. † гетьман Пилип Орлик.	23. 1. 1667. Андрусівська умова. Поділ України між Польщею і Московщиною.
6. 1. 1846. У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство.	26. 1. 1866. Народився Преосв. Кир Сотер Ортинський, в Ортиничах, Західна Україна.
6. 1. 1961. † ВПреосв. Митрополит Кир Константин Богачевський — Архиєпископ Філаделфії.	28. 1. 1929. Перший Конгрес Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН.
7. 1. 1675. Запорожці, під проводом Сірка, погромили Турків під Січчю.	29. 1. 1633. † Архиєпископ Мелетій Смотрицький.
8. 1. 1953. † актор і режисер Володимир Блавацький.	29. 1. 1918. Бій під Крутами.
11. 1. 1888. † співець Буковини Осип Юрій Фелькович.	30. 1. 1111. Похід на Половців.
11. 1. 1916. † письменник-сатирик Лесь Мартович.	31. 1. 1883. Народився Переміський Єпископ-помічник, ісповідник — Григорій Лакота. Дата смерті на засланні в Воркуті на Сибірі незнана.
14. 1. 1649. Тріумфальний візд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва після перемоги над Поляками.	31. 1. 1949. Згинув у Львові полк. Олекса Гасин-Лицар, шеф Головного Штабу УПА.
17. 1. 1947. † у больш. тюрмі Станиславівський єпископ-ісповідник Григорій Хомишин.	
18. 1. 1654. Переяславська умова Богдана Хмельницького з Московщиною.	

ЗАПИСКИ

ЛЮТИЙ — FEBRUARY

н	ст	д	Юліянський	Григоріанський
1	19	II	Макарія, при.	Трифона, муч.
2	20	C	† Евтимія Вел.	Стрітення Господнє
3	21	H	Митаря й Фарисея	Митаря й Фарисея
4	22	II	Тимотея Ап.	Ісидора, при.
5	23	B	Клиmentа, свящмч.	Агафій, муч.
6	24	C	Ксенії, при.	Вукола, при.
7	25	Ч	† Григора Богосл.	Шартенія, при.
8	26	II	Ксенофонтіа, при.	Теодора Страт.
9	27	C	† Іер. м. св. І. Золот.	Никифора, муч.
10	28	H	Блудного Сина	Блудного Сина
11	29	II	Ігнатія	Власія, свящмч.
12	30	B	Трьох Святих	Мелетія, свящмч.
13	31	C	Кира й Івана, безср.	Мартиніяна, при.
14	1	Ч	Трифона, муч.	Авксентія, при.
15	2	П	Стрітення Господнє	Онисима Ап.
16	3	C	Симеона й Анни	Намфіла, муч.
17	4	H	Мясопустна	Мясопустна
18	5	II	Агафій, муч.	Лева Шапи Рим.
19	6	B	Вукола, при.	Архиша Ап.
20	7	C	Шартенія, св.	Лева Кат., при.
21	8	Ч	Теодора, відмч.	Тимотея, при.
22	9	II	Никифора, муч.	Муч. в Евгеній
23	10	C	Харлампія, муч.	Нолікарпа, свящмч.
24	11	H	Сиропустна	Сиропустна
25	12	II	Мелетія, свящм.	Тарасія, св.
26	13	B	Мартиніяна, при.	Норфірія, св.
27	14	C	Авксентія, при.	Прокона, при.
28	15	Ч	Онисима Ап.	Василія, ієп.

МІСЯЧНЕ НАМИРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб усі працюючі для Собору шукали із взаємною любовю
й порозумінням універсального добра Церкви.

Історичний календар

2. 2. 1812. Народився байкар Євген Гре-
бінка.
7. 2. 1957. † на засланні Ап. Візитатор
для Українців у Німеччині,
ісповідник о. Петро Вергун.
8. 2. 1918. Центральні держави визна-
ли незалежність Української
Народної Республіки.
9. 2. 1918. У Бересті представники чо-
тирох держав — Німеччини,
Австро-Угорщини, Болгарії й
Туреччини підписали мирний
договір з представниками
Української Центральної Ра-
ди. Українська Народна Рес-
публіка вперше визнана як
самостійна держава важли-
вим міжнароднім актом.
10. 2. 1900. Засновано з ініціативи Ми-
коли Міхновського першу
політичну партію в Україні
(Р.У.П.).
10. 2. 1918. Початок походу УСС проти
большевицьких військ.
12. 2. 1939. Перші вибори до Сойму
Карпатської України.
12. 2. 1924. Поляки замучили членку
УВО Ольгу Басараб.
17. 2. 1892. Народився галицький Митро-
полит-ісповідник Йосиф Слі-
пій.
20. 2. 1054. † великий князь київський
Ярослав Мудрий.
21. 2. 1942. Німці розстріляли в Києві
письменницю Олену Телігу,
членку ОУН.
23. 2. 1903. Народився другий Архиепи-
скоп-Митрополит у ЗДА —
ВІПреосв. Амвросій Сенишин,
ЧСВВ, у Старім Самборі, За-
хідня Україна.
24. 2. 1574. Вийшла в світ в Україні пер-
ша друкована книжка „Апо-
стол“.
24. 2. 1608. † князь Константин Острозь-
кий, покровитель української
культури.
24. 2. 1842. Народився галицький гро-
мадський і політичний діяч
проф. Юліян Романчук.
25. 2. 1871. Народилася поетка Леся У-
країнка.
26. 2. 1886. Народився графік Юрій Нар-
бут.
27. 2. 1664. Поляки під Новгород-Сівер-
ським розстріляли полковни-
ка Івана Богуна.

З А П И С К И

БЕРЕЗЕНЬ — MARCH

1 16 II	Памфіла, муч.	Евдокій, при.
2 17 C	Теодора Тир., влмч.	Теодора, свщмч.
3 18 H	Перша Посту	Перша Посту
4 19 II	Архіппа Аи.	Герасима, при.
5 20 B	Лева Кат., при.	Конана, муч.
6 21 C	Тимотея, при.	42 муч. в Аморії
7 22 Ч	Мут. в Евгенії	Василія Херс.
8 23 II	Полікарпа, свщмч.	Теофілакта, при.
9 24 C	† Зн. Ч. Гл. І. Хрест.	† 40 муч. у Севастії
10 25 H	Друга Посту	Друга Посту
11 26 II	Порфірія, св.	Софронія, св.
12 27 B	Прокопія, при.	Теофана, ісп.
13 28 C	Василія, ісп.	Никифора, муч.
14 21 Ч	Евдокія, при.	Венедикта, при.
15 2 II	Теодора, свмч.	Агатія, муч.
16 3 C	Евтропія, муч.	Савина Папи Рим.
17 4 H	Третя Посту	Третя Посту
18 5 II	Конона, муч.	Кирила, св.
19 6 B	42 муч. в Аморії	Хризанта й Дарії
20 7 C	Василія Херс.	Отців об. Сави
21 8 Ч	Теофілакта, при.	Йкова, ісп.
22 9 II	† 40 муч. у Севаст.	Василія, свщмч.
23 10 C	Кондрата, муч.	Никона, при.
24 11 H	Четверта Посту	Четверта Посту
25 12 II	Теофана, ісп.	Благовіщення Пр. Богородиці
26 13 B	Никифора, при.	Арх. Гавріїла
27 14 C	Венедикта. Поклони	Матропи. Поклони
28 15 Ч	Агатія, муч.	Іларіона, при.
29 16 II	Савина Папи Рим.	Марка, свщмч.
30 17 C	Олексія Б. Чол.	Івана Ліств.
31 18 H	Пята Посту	Пята Посту

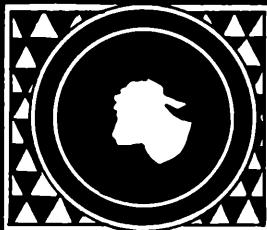
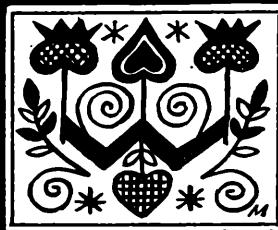
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб усі католики здали собі справу, що віднова Церкви, бажана Собором, зачинається від особистої реформи кожної одиниці.

Історичний календар

1. 3. 1918. Війська Української Центральної Ради захопили Київ.	16. 3. 1664. Розстріляно гетьмана Івана Виговського під Ольхівцем.
2. 3. 1861. Скасовано в Україні кріпацтво.	17. 3. 1919. Міжнародна конференція в Парижі признала Закарпаття ЧСР.
3. 3. 1827. Народився байкар Леонід Іванович Глібів.	20. 3. 1917. Створено Українську Центральну Раду в Києві.
3. 3. 1947. † проф. Філарет Колесса, учений, композитор, етнограф.	20. 3. 1632. Народився гетьман Іван Mazepa.
4. 3. 1750. Кирила Розумовського обрано гетьманом.	21. 3. 1942. † Ольга Кобилянська, видатна українська письменниця.
5. 3. 1860. Народився галицький громадський і політичний діяч д-р Євген Олесницький.	22. 3. 1842. Народився композитор Микола Віталієвич Лисенко.
5. 3. 1950. Загинув Головний Командир УПА, провідник ОУН і Генеральний Секретар УГВР, ген. хор. Тарас Чупринка (Роман Шухевич).	24. 3. 1916. † Преосв. Кир Сотер Ортінський, перший єпископ для Українців католиків у ЗДА.
8. 3. 1169. Сузdal'ський князь Андрій Боголюбський зруйнував Київ.	25. 3. 1867. Народився Станиславівський єпископ-ісповідник Григорій Хомишин.
9. 3. 1814. Народився поет Тарас Шевченко.	26. 3. 1908. † історик Володимир Антонович.
10. 3. 1861. † Тарас Шевченко.	26. 3. 1909. † історик і композитор Микола Аркас.
14. 3. 1822. Перша вистава українською мовою в Київському театрі.	27. 3. 1865. † письменник на Закарпатті о. Олександр Духнович.
14. 3. 1923. Рада Амбасадорів у Парижі віддала Зах. Україну Польщі.	31. 3. 1653. Перемога І. Богуна над Поляками під Вінницею.
15. 3. 1939. Проголосовано самостійність Карпатської України.	31. 3. 1858. Народився письменник Адріян Кащенко.

ЗАПИСКИ

КВІТЕНЬ — APRIL

н	ст	д.	Юліанський	Григоріанський
1	19	П	Хризанта й Дарії	Марії Єгипт.
2	20	В	Отиців з об. Сави	Тита, прп.
3	21	С	Якова, ісп.	Никити, прп.
4	22	Ч	Василія, свящмч.	Йосипа й Георгія
5	23	П	Никона, прп.	Теодула, муч.
6	24	С	Захарії, прор.	Евтихія, св.
	7	25 Н	Квітна. Благовіщення	Квітна
	8	26 П	Арх. Гаврила	Іларіона Ап.
	9	27 В	Матрони, муч.	Евсигнія, муч.
10	27	С	Іларіона, прп.	Терентія, муч.
11	29	Ч	Вел. Четвер. Страсті ГНІХ	Вел. Четвер. Страсті ГНІХ
12	30	П	Вел. П'ятниця. Плащаниця	Вел. П'ятниця. Плащаниця
13	31	С	Вел. Субота. Свяч. Пасок	Вел. Субота. Свяч. Пасок
14	1	Н	Воскресення Христове	Воскресення Христове
15	2	П	Світлий Понеділок	Світлий Понеділок
16	3	В	Світлий Вівторок	Світлий Овторок
17	4	С	Йосифа, прп.	Симона й Акакія, прп.
18	5	Ч	Теодула, муч.	Учнів в Декап.
19	6	П	Евтимія, св.	Івана, прп.
20	7	С	Георгія, прп.	Теодора, прп.
21	8	Н	Томина	Томина
22	9	П	Евпсихія, муч.	Теодора, прп.
23	10	В	Терентія, муч.	† Георгія Влкмч.
24	11	С	Антихи, свящмч.	Сави, муч.
25	12	Ч	Василія, ісп.	† Марка Ап.
26	13	П	Артемона, свящмч.	Василія, свящмч.
27	14	С	Мартина, ісп.	Симеона, свящмч.
28	15	Н	Мироносиць	Мироносиць
29	16	П	Агафії, муч.	9 муч. в Киз.
30	17	В	Симеона, прп.	† Якова Ап.

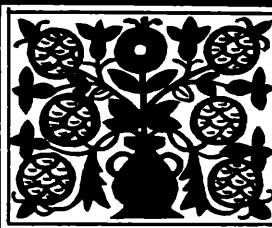
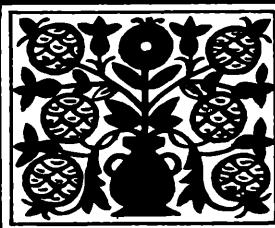
МІСЯЧНЕ НАМИРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб навчання молоді катехизму, пристосованого до вимог
модерного часу, було якнайбільше й усюди поширене.

Історичний календар

1. 4. 1917. Українська Центральна Рада організувала в Києві маніфестаційний похід під гаслом „Перший День Свободи“ України.
2. 4. 1111. Перемога над Половцями під Сольницею.
2. 4. 1959. † Єпископ-ісповідник, Ап. Візитатор для Волині, Николай Чарнецький.
7. 4. 1340. Помер Юрій II., останній князь у галицькій Україні.
11. 4. 1945. Увязнення большевиками у Львові Митрополита Йосифа Сліпого й інших галицьких єпископів. Початок ліквідації Української Катол. Церкви в Галичині.
14. 4. 1911. Народився Ужгородський Єпископ - ісповідник Теодор Ромжа.
15. 4. 1918. † український повістяр Іван Нечуй-Левицький.
19. 4. 1848. Початок відродження галицької України і заснування у Львові „Головної Руської Ради“.
19. 4. 1917. Почався в Києві Всеукраїнський Національний Конгрес.
20. 4. 1622. † Гетьман Петро Кондашевич-Сагайдачний.
20. 4. 1922. † композитор Кирило Степченко.
21. 4. 1785. Катерина II. завела кріпацький устрій в Україні.
21. 4. 1904. Народився Пряшівський Єпископ-помічник, ісповідник Василь Гопко. Від 1950 року в большевицькім концтаборі.
22. 4. 1910. † Марко Кропивницький, „батько українського театру“.
22. 4. 1920. Варшавський договір от. С. Петлюри.
22. 4. 1932. Помер на девятдесятому році життя довголітній провідник галицьких Українців, віцепрезидент австрійського парляменту, проф. Юліян Романчук.
23. 4. 1185. Похід князя Ігоря на Половців.
25. 4. 1913. † письменник Михайло Коцюбинський.
26. 4. 1648. Гетьман Богдан Хмельницький здобуває твердиню Кодак.
26. 4. 1945. † гетьман Павло Скоропадський.
28. 4. 1915. Бої УСС на Маківці.
28. 4. 1950. Увязнення більшевиками Пряшівського Єпископа Павла Гойдича і Єпископа-помічника Василя Гопка.
29. 4. 1648. Б. Хмельницького вибрали гетьманом України.
29. 4. 1918. Проголошення П. Скоропадського гетьманом України. Фльота на Чорному морі підняла український прапор.

ЗАПИСКИ

ТРАВЕНЬ — MAY

нест		Юліянський	Григоріянський
1 18	C	Самсона, при.	Еремій, прор.
2 19	Ч	Івана Страт.	Атанасія, св.
3 20	П	Теодора Тир.	† Ієр. мщ. Теодосія Цен.
4 21	C	Інуарія, муч.	Іелагії, муч.
5 22	H	Розслабленого	Розслабленого
6 23	П	† Георгія Влкмч.	Півна Многостр.
7 24	В	Сави Ст.	Чес. Хреста в Ер.
8 25	C	† Марка Ап.	Іана Богосл.
9 26	Ч	Василія, свщмч.	† Ієр. мщ. св. Миколая
10 27	П	Симеона, свщмч.	† Симона Зил., Ап.
11 28	C	Якона й Сосінатра	Кирила й Методія, св.
12 29	H	Самарянки	Самарянки
13 30	П	† Якова Ап.	Глікерій, муч.
14 1	В	Еремій, прор.	Гендора, муч.
15 2	C	Атанасія Вел.	Іахомія Вел.
16 3	Ч	† Ієр. мщ. Теод. Цен.	Теодосія Осв.
17 4	П	Іелагії, муч.	Андропіка Ап.
18 5	C	Ірини, муч.	Теодора, муч.
19 6	H	Сліпого	Сліпого
20 7	П	Чес. Хреста в Ер.	Тадалея, муч.
21 8	В	† Івана Богосл.	† Конст. й Олени, св.
22 9	C	† Ієр. мщ. св. Миколая	Василіска, муч.
23 10	Ч	Вознесіння Господнє	Вознесіння Господнє
24 11	П	Кирила й Методія, св.	Смсона, при.
25 12	C	Ешіфанія, св.	† З-те вп. Ч. Гл. І. Хрест.
26 13	H	Св. Отців	Св. Отців
27 14	П	Ісидора, муч.	Терапонта, свщмч.
28 15	В	Іахомія Вел.	Нікити, при.
29 16	C	Теодора Осв.	Теодосія, првмч.
30 17	Ч	Андропіка Ап.	Ісаакія, ісп.
31 18	П	Теодота, муч.	Ермій Ап.

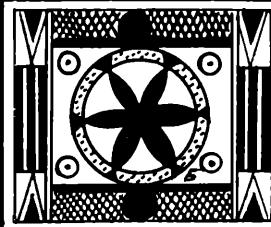
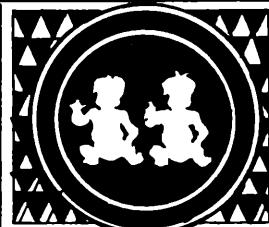
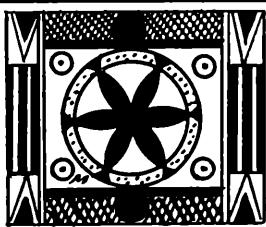
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб взаємна любов і зрозуміння довели до щасливого закінчення
змагань до єдності з відділеними братами.

Історичний календар

2. 5. 1648. Початок повстання Богдана Хмельницького.
2. 5. 1848. У Галичині створено перше українське політ. Т-во „Головна Руська Рада“.
3. 5. 1074. Упокоєння Преп. Теодосія Печерського.
3. 5. 1863. Народився Президент ЗУНР д-р Євген Петрушевич.
3. 5. 1924. Загинув Микола Міхновський, основоположник українського організованого націоналізму.
5. 5. 1836. Народився письменник і композитор Сидір Воробкевич.
5. 5. 1915. У Відні створилася Загальна Українська Рада зложеня з представників галицьких і буковинських партій та Союзу Визволення України.
6. 5. 1910. † письменник і громадський діяч Борис Грінченко.
7. 5. 1840. Народився М. Л. Кропивницький.
11. 5. 1907. Засновано Українське Наукове Т-во в Києві.
13. 5. 1849. Народився письменник Панас Мирний.
14. 5. 1871. Народився письменник Василь Стефаник.
14. 5. 1856. Народився письменник Андрій Чайківський.
15. 5. 1848. У Галичині скасовано панщину.
16. 5. 1648. Перемога під Жовтими Водами.
16. 5. 1817. Народився видатний історик Микола Костомарів.
18. 5. 1917. У Києві розпочався Перший Всеукраїнський Військовий Зізд.
18. 5. 1902. На засланні помер письменник Павло Грабовський.
22. 5. 1861. Похорон Т. Шевченка на Чернечій Горі під Каневом.
22. 5. 1920. Поляки замучили композитора Остапа Нижанківського.
23. 5. 1920. † український графік Юрій Нарбут.
23. 5. 1938. Згинув з большевицькою рукою в Ротердамі полк. Євген Коновалець, Начальний Командант УВО та Голова Прораду Украйнських Націоналістів.
24. 5. 1125. † князь Володимир Мономах.
25. 5. 1926. Загинув Головний Отаман Військ Української Народної Республіки Симон Петлюра.
26. 5. 1659. Перемога гетьмана І. Виговського над Москвалими під Конотопом.
28. 5. 1913. Заснування Української Католицької Епархії у Філаделфії, Па., ЗДА., під проводом Преосв. Кир Сотера Ортінського.
28. 5. 1916. † поет Іван Франко.
30. 5. 1876. Заборона українського слова московським урядом.
31. 5. 1952. Посвячення Української Духовної Семінарії у Вашингтоні Д. К.

ЗАПИСКИ

ЧЕРВЕНЬ — JUNE

іншт ^д		Юліанський	Григоріанський
1'19 ^C		Патрікія, свящмч.	Юстина, муч.
2'20 ^H	Зісл. Св. Духа		Зісл. Св. Духа
3'21 ^П	Пр. Трійці		Пр. Трійці
4'22 ^В	Василіска, муч.		Митрофана, св.
5'23 ^C	Михайла, при.		Доротея, свящмч.
6'24 ^Ч	Симеона, при.		Висаріона, при.
7'25 ^П	† Зл. Ч. Гл. І. Хрест.		Теодота, свящмч.
8'26 ^C	Карпа Ап.		Іер. мош. Теод. Тир.
9'27 ^Н	Усіх Святих		Усіх Святих
10'28 ^П	Никити, при.		Тимотея, свящмч.
11'29 ^В	Теодосії, муч.		Варт. і Варнави Ап.
12'30 ^C	Ісаакія, при.		Онуфрія, при.
13'31 ^Ч	Іоакім. Пр. Іл. і Кр. ГНІХ		Іоак. Пр. Іл. і Хр. ГНІХ
14' 1 ^Н	Юстина, муч.		Єлисея, прор.
15' 2 ^C	Никифора, ісп.		Амоса, прор.
16' 3 ^Н	2 по 3. Св. Духа		2 по 3. Св. Духа
17' 4 ^П	Митрофана, св.		Мануїла, муч.
18' 5 ^В	Доротея, свящмч.		Леонтія, муч.
19' 6 ^C	Висаріона, при.		† Юди Тад., Ап.
20' 7 ^П	Теодота, свящмч.		Методія, свящмч.
21' 8 ^В	Теодота Страт.		Юліана, муч.
22' 9 ^C	Кирила Ол., св.		Елеазія, свящмч.
23'10 ^Н	3 по 3. Св. Духа		3 по 3. Св. Духа
24'11 ^П	Варт. і Варнави Ап.		Різдво Ів. Хрестителя
25'12 ^В	Онуфрія, при.		Февронії, муч.
26'13 ^C	Акиліни, муч.		Давида, при.
27'14 ^Ч	Єлисея, прор.		Самсона, при.
28'15 ^П	Амоса, прор.		Кира й Івана, безср.
20'16 ^C	Тигона, св.		Петра й Павла
30'17 Н	4 по 3. Св. Духа		4 по 3. Св. Духа

МІСЯЧНЕ НАМИРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛІТВИ:

Щоб усе, що нищить моральність, було поборюване спільною
й законною акцією усіх християн.

Історичний календар

1. 6. 1933. День пам'яті замучених голо-
дом Українців у 1933 році.
2. 6. 1936. † письменник Андрій Чайків-
ський.
3. 6. 1876. Народився Перемиський Єпи-
скоп-ісповідник Йосафат Ко-
циловський, ЧСВВ.
5. 6. 1648. Богдан Хмельницький розбив
під Корсунем польське вій-
сько.
5. 6. 1709. Договір гетьмана Івана Ма-
зепи з шведським королем
Карлом XII. про спільну вій-
ну з Московщиною.
6. 6. 1224. Татари розбили українське
княже військо над Калкою.
6. 6. 1927. † Данило Щербаківський, ми-
стецтвознавець (нар. 1877).
7. 6. 1843. † поет Маркіян Шашкевич.
7. 6. 1877. Народився перший україн-
ський Єпископ у Канаді, іспові-
дник Никита Будка.
7. 6. 1930. † Петро Холодний, видатний
маляр.
8. 6. 1652. Перемога Богдана Хмель-
ницького над Поляками під
Батогом.
8. 6. 1847. Народився галицький гро-
мадський і політичний діяч,
основник християнсько-сусп.
партії, секретар віровизнань
і освіти в першім Державнім
Секретаріяті проф. Олексан-
дер Барвінський.
8. 6. 1919. УГА почала офензиву під
Чортковом.
9. 6. 1919. Д-р Євген Петрушевич про-
гощений диктатором ЗО
УНР.
10. 6. 1917. Перший Всеукраїнський Се-
лянський Зізд у Києві.
11. 6. 1931. † історик і політик В. Липин-
ський.
14. 6. 1891. Народився Євген Коновалець,
Нач. Командант УВО і пер-
ший голова Проводу Україн-
ських Націоналістів.
15. 6. 1775. Друге зруйнування Січі За-
порізької.
15. 6. 1944. Німці закатували О. Ольжи-
ча (Олега Кандибу), заступ-
ника Голови ПУН, вченого і
поета.
17. 6. 1884. Народився Архиєпископ-Ми-
трополит Константин Бога-
чевський у Манаєві, Західня
Україна.
18. 6. 1569. Люблинська Унія.
18. 6. 1709. Перше зруйнування Моска-
лями Січі.
20. 6. 1920. † графік Юрій Нарбут.
23. 6. 1917. Перший Універсал Україн-
ської Центральної Ради в
Києві.
25. 6. 1205. В бою з Поляками під Зави-
хостом згинув князь Роман
Галицький.
29. 6. 1849. Народилася письменниця О-
лена Пічлка.
29. 6. 1933. Помер генерал Мирон Тар-
навський, Начальний Вождь
УГА.
30. 6. 1941. Відновлення Української Дер-
жавності у Львові.

ЗАПИСКИ

ЛІПЕНЬ — JULY

н ст д	Юліянський	Григоріанський
1 18 П 18 по 3. Св. Духа. Різ. Івана	Леонтія, муч.	Космий Дамяна, св.
2 19 В 19 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Юди Ап.	† Іоанна, ч. ризи Пр. Богородиці
3 20 С 20 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Методія, свящмч.	Іакинта, муч.
4 21 Ч 21 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Юліяси, муч.	Андрея Крит., прп.
5 22 П 22 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Евсевія, свящмч.	† Кирила й Методія Сл. Ап.
6 23 С 23 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Агриппи, муч.	† Атанасія, прп.
7 24 Н 24 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	5 по 3. Св. Духа	5 по 3. Св. Духа
8 25 П 25 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Феиропії, муч.	Прокопія, влкмч.
9 26 В 26 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Давида, прп.	Наукратія, свящм.
10 27 С 27 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Самсона, прп.	† Антонія Нечер.
11 28 Ч 28 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Кира й Івана, безср.	† Св. Ольги
12 29 П 29 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Петра й Павла	Прокла й Іларіона, прп.
13 30 С 30 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Соб. св. Апост.	Собор Арх. Гавриїла
14 1 Н 1 по 3. Св. Духа	6 по 3. Св. Духа	6 по 3. Св. Духа
15 2 П 2 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Іоанна, ч. ризи Пр. Богор.	† Св. Володимира
16 3 В 3 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Іакинта, муч.	Антилогена, свящм.
17 4 С 4 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Андрея Крит., прп.	Марини, влкмч.
18 5 Ч 5 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Кирила й Методія, св.	Іакинта й Еміл.
19 6 П 6 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Атанасія, прп.	Макрінни, прп.
20 7 С 7 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Томи, прп.	† Св. Іллі, прор.
21 8 Н 8 по 3. Св. Духа	7 по 3. Св. Духа	7 по 3. Св. Духа
22 9 П 9 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Наукратія, прп.	Марії Магдалини
23 10 В 10 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Антонія Нечер.	Трофима, муч.
24 11 С 11 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	† Св. Ольги	† Бориса й Гліба, муч.
25 12 Ч 12 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Прокла й Ілар., муч.	† Успення св. Анни
26 13 П 13 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Соб. Арх. Гавриїла	Ермолая, свящм.
27 14 С 14 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Акилі Ап.	† Науплеймона, свящм.
28 15 Н 15 по 3. Св. Духа	8 по 3. Св. Духа	8 по 3. Св. Духа
29 16 П 16 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Антилогена, свящмч.	Калиника, муч.
30 17 В 17 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Марини, влмч.	Сили Ап.
31 18 С 18 по 3. Св. Духа. Різ. Пр. Богородиці	Іакинта, муч.	Евдокима, прп.

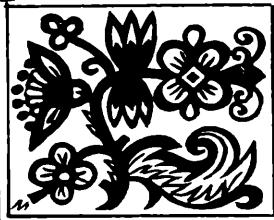
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб богослови й проповідники навчали й виясняли священну науку згідно з живим авторитетом Церкви й потребами наших часів.

Історичний календар

1. 7. 1910. В боротьбі за український університет у Львові згинув студент Адам Коцко.
1. 7. 1918. Засновано Український Державний Університет у Камянці Подільському.
8. 7. 1709. Нешчасливий для України бій під Полтавою з Москялями.
8. 7. 1659. Гетьман Виговський розбив Москалів під Конотопом.
9. 7. 1651. Бій під Берестечком.
10. 7. 1073. Упокоєння Преп. Антонія Печерського.
11. 7. 969. Померла княгиня Ольга.
15. 7. 1015. † вел. князь Володимир Великий.
16. 7. 1917. Проголошено II. Універсал Української Центральної Ради.
- 16.—18. 7. 1919. Перехід УГА за Збруч.
17. 7. 1888. Народився Пряшівський Єпископ-ісповідник Павло Гойдич.
18. 7. 1863. Таємний наказ Валуєва цензурі не випускати друком жадної української книжки.
19. 7. 1944. Битва 1. Української Дивізії Української Національної Армії з большевиками під Бродами.
19. 7. 1960. † у большевицькій тюрмі Єпископ-ісповідник Павло Гойдич.
21. 7. 1941. † письменник Богдан Лепкий.
22. 7. 1944. † співець відкрадження України — Олександер Олесь (Кандиба).
23. 7. 1874. Народився письменник Марко Черемшина.
27. 7. 1147. Клима Смолятича обрано на митрополичий престол у Києві.
27. 7. 1649. Перемога гетьм. Б. Хмельницького під Збаражем.
27. 7. 1657. † гетьман Богдан Хмельницький.
27. 7. 1672. Гетьман П. Дорошенко розбив Поляків к. Четвертинівки.
27. 7. 1834. Засновано Київський університет св. Володимира.
29. 7. 1865. Народився галицький Митрополит Андрей Шептицький.
30. 7. 1649. † нак. гетьман Михайло Кричевський у бою під Лоевом.
31. 7. 1919. Народився Епарх Шикага — Преосв. Ярослав Габро.

ЗАПИСКИ

СЕРПЕНЬ — AUGUST

н ^º	ст ^º	д ^º	Юліянський	Григоріанський
1	19	Ч	Макрінн, при.	Пр. Ч. Хреста, Макавейв
2	20	П	† Іллі, прор.	Степана Архіл.
3	21	С	Симеона, при.	Ісаакія, при.
4	22	Н	9 по 3. Св. Духа	9 по 3. Св. Духа
5	23	П	Трофима, муч.	Епіфій
6	24	В	† Бориса й Гліба, муч.	Переображення ГНІХ
7	25	С	† Успення св. Анни	Симеона, првмч.
8	26	Ч	Єрмолова, світмч.	Еміліана ієп.
9	27	П	† Напітеймона, влкмч.	† Матея Ап.
10	28	С	Прохора Ап.	Лаврентія, муч.
11	29	Н	10 по 3. Св. Духа	10 по 3. Св. Духа
12	30	П	Сили Ап.	Форія, муч.
13	31	В	Евдокима, пр.	Максима, ієп.
14	1	С	Пр. Ч. Хрест. Макавейв	Міхеїл, прор.
15	2	Ч	Степана Архіл.	Успення Пр. Богородиці
16	3	П	Ісаакія, при.	Нерукотв. обр. ГНІХ
17	4	С	Евдокій, пр.	Мирона, муч.
18	5	Н	11 по 3. Св. Духа	11 по 3. Св. Духа
19	6	П	Переображення ГНІХ	Андрея Страт.
20	7	В	Дометія, првмч.	Самуїла, прор.
21	8	С	Еміліана, ієп.	Тадея Ап.
22	9	Ч	† Матея Ап.	Агатоніка, муч.
23	10	П	Лаврентія, муч.	Луїса, муч.
24	11	С	Евила, муч.	Евтиха, муч.
25	12	Н	12 по 3. Св. Духа	12 по 3. Св. Духа
26	13	П	Максима, ієп.	Адріана й Наталії, муч.
27	14	В	Міхеїл, прор.	Пімена, при.
28	15	С	Успення Пр. Богор.	Августіна, св.
29	16	Ч	Нерук, обр. ГНІХ	† Усік. Ч. Гл. Ів. Хрест.
30	17	П	Мирона, муч.	Олександра, св.
31	18	С	Флора та Лаврії	† Йоан. ч. п. Пр. Богородиці

МІСЯЧНЕ НАМИРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб молодь у наших католицьких школах і каледжах формувалася
в надприродньому й апостольському дусі.

Історичний календар

1. 8. 1913. † Леся Українка, славетна українська поетка.
1. 8. 1914. У Львові створилася Головна Українська Рада.
3. 8. 1914. Головна Українська Рада в своїм маніфесті до українського народу взыває до боротьби проти російської імперії, як найбільшого ворога України.
4. 8. 1687. Обрано Івана Мазепу гетьманом України.
4. 8. 1914. Засновано у Львові „Союз Визволення України“.
5. 8. 1911. † письменниця Ганна Барвінок.
6. 8. 1657. † гетьман Богдан Хмельницький.
6. 8. 1912. Народився Епарх Стемфорду Преосв. Йосиф Шмондюк.
6. 8. 1914. Мобілізаційний заклик Головної Української Ради і Божої Управи УСС.
6. 8. 1958. Створення Митрополії для Українців Католиків у ЗДА з Архиєпископом-Митрополитом Кир Константином Богачевським у проводі.
8. 8. 1919. В летунській катастрофі згинув полк. Дм. Вітовський.
8. 8. 1956. Створення Стемфордської Екзархії для Українців католиків, з Преосв. Кир Амвросієм Сенишином у проводі.
8. 8. 1819. Народився письменник Пантелеймон Куліш.
8. 8. 1834. Народився поет Осип Юрій Федъкович.
10. 8. 1907. † письменниця Марко Вовчок.
14. 8. 988. Хрещення України-Русі.
14. 8. 1581. Перша друкована Біблія церковно-словянською мовою („Острозька Біблія“).
14. 8. 1961. Апостольська Столиця іменувала ВПреосв. Амвросія Сенишина, ЧСВВ, Архиєпископом-Митрополитом Філаделфії.
14. 8. 1961. Створення Шикагівської Епархії для Українців католиків, під проводом Преосв. Кир Ярослава Габра.
15. 8. 1856. Народився Іван Франко.
15. 8. 1924. Прибув до ЗДА Преосв. Кир Константин Богачевський.
16. 8. 1649. Перемога гетьмана Б. Хмельницького під Зборовом.
17. 8. 1245. Перемога короля Данила над Мадярами.
17. 8. 1772. Прилучення Галичини до Австро-Угорщини.
20. 8. 1649. Зборівська угода гетьмана Хмельницького з Польщею.
20. 8. 1843. † письменник Квітка-Основ'яненко.
20. 8. 1921. † письменник Адріян Кащенко.
21. 8. 1627. Вийшов у Києві один із перших словників української мови „Лексикон Памви Беринди“.
21. 8. 1947. † на засланні Перемиський Єпископ-ісповідник Йосафат Коциловський, ЧСВВ.
27. 8. 1907. Прибув до ЗДА Преосв. Кир Сотер Ортінський.
27. 8. 1923. Згинула Маруся Тарасенко разом з 60 повстанцями.
28. 8. 1921. Большевики розстріляли у Києві поета Григорія Чупринку.
29. 8. 1845. Народився драматург Іван Тобілевич (Карпенко-Карий).
29. 8. 1875. Народилась письм. Людмила Старицька-Черняхівська.
29. 8. 1940. Помер Президент і Диктатор ЗУНР д-р Євген Петрушевич.
30. 8. 1673. Великий похід на Крим кошового Івана Сірка.
31. 8. 1919. Злучені українські армії (УНР і УГА) ввійшли переважно в Київ.
31. 8. 1945. Загинув в бою з большевиками Ю. Липа, публіцист і лікар УПА.

ЗАПИСКИ

ВЕРЕСЕНЬ — SEPTEMBER

н ст д	Юліянський	Григоріанський
1 19 Н	13 по З. Св. Духа	13 по З. Св. Духа. Нач. Індикта
2 20 П	Самуїла, прор.	Минодори, муч.
3 21 В	Тадея Ап.	Антима, муч.
4 22 С	Агатоніка, муч.	Вавилла, свмч.
5 23 Ч	Лупа, муч.	Захарій, прор.
6 24 П	Евпіла, свцмч.	Чудо в Колоссі
7 25 С	Варт. і Тита Ап.	Созонта, муч.
8 26 Н	14 по З. Св. Духа	14 по З. Св. Духа
9 27 П	Шімена, прип.	Іоакима й Анни
10 28 В	Мойсея Мур., прип.	Минодори, муч.
11 29 С	† Усік. Ч. Гл. Ів. Хрест.	Теодора, прип.
12 30 Ч	Олександра, св.	Автонома, свцмч.
13 31 П	Пол. ч. и. Пр. Богор.	Обн. Храму
14 1 С	Симеона. Нач. Індикта	Водвіження Ч. Хреста
15 2 Н	15 по З. Св. Духа	15 по З. Св. Духа
16 3 П	Антима, свцмч.	Евфемій, влмч.
17 4 В	Вавилла, свцмч.	Софії, Віри, Надії, Любови
18 5 С	Захарій, прор.	Евгенія, прип.
19 6 Ч	Чудо в Колоссі	Трофима, муч.
20 7 П	Созонта, муч.	Евстратія, влмч.
21 8 С	Різдво Пр. Богородиці	Кондрата Ап.
22 9 Н	16 по З. Св. Духа	16 по З. Св. Духа
23 10 П	Минодори, муч.	Зач. Ів. Хрест.
24 11 В	Теодори, прип.	Теклі, првмч.
25 12 С	Автонома, свцмч.	Евфросиній, прип.
26 13 Ч	Обн. Храму	† Івана Богосл.
27 14 П	Воздвиження Ч. Хреста	Калістрата, муч.
28 15 С	Никити, муч.	† Харитона, іспн.
29 16 Н	17 по З. Св. Духа	17 по З. Св. Духа
30 17 П	Софії, Віри, Над., Люб.	Григора, свцмч.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб покликання до священства й монашества зросли завдяки
праці Собору.

Історичний календар

1. 9. 1722.	Народився філософ Григорій Сковорода.	говського з Польщею в Гадячі.
1. 9. 1939.	Початок другої світової війни.	12. 9. 1875. Народився Олександер Кошиць, композитор і диригент.
2. 9. 1709.	† гетьман Іван Мазепа.	12. 9. 1903. У Полтаві відкрито пам'ятник Іванові Котляревському.
3.—4. 9. 1915.	Криваві бої УСС на горі Лисоні коло Бережан.	16. 9. 1659. Гадяцька умова: Україна — самостійна держава в союзі з Польщею.
4. 9. 1933.	Відкриття української католицької Семінарії в Стемфорді, Конн., ЗДА.	18. 9. 1640. Собор у Києві приймає і одобрює „Ісповідання Православної Віри“ митр. Петра Mogили.
5. 9. 1864.	Народився письменник Михайло Коцюбинський.	21. 9. 1944. † Олександер Кошиць.
5. 9. 911.	Договір князя Олега з Греками в Царгороді.	22. 9. 1918. Відкрито в Києві український університет.
7. 9. 1921.	Згинула Віра Бабенко разом з 62 повстанцями.	23. 9. 1648. Розгром Поляків під Пилявцями.
9. 9. 1769.	Народився Іван Котляревський, батько нового українського письменства.	29. 9. 1866. Народився славний історик Михайло Грушевський.
9. 9. 1915.	Перший бій УСС з Москальми під Сянками.	30. 9. 1930. Смерть Юліяна Головінського, Крайового Команданта УВО, з рук польської поліції.
10. 9. 1659.	Договір гетьмана Івана Ви-	

ЗАПИСКИ

ЖОВТЕНЬ — ОСТОВЕР

н ст д	Юліянський	Григоріянський
1 18 В	Евменія, при.	† Покров Пр. Богородиці
2 19 С	Трофима, муч.	Кипріана, свящм.
3 20 Ч	Евстатія, вілмч.	Діонісія, свящмч.
4 21 П	Кондрата Ап.	Еротея, св.
5 22 С	Фоки, свящмч.	Харитини, муч.
6 23 Н	18 по 3. Св. Духа	18 по 3. Св. Духа
7 24 П	Теклі, при.	Сергія й Вахха, муч.
8 25 В	Евфросини, при.	Нелагій, при.
9 26 С	† Пресв. Ів. Богосл.	† Якова Алф., Ап.
10 27 Ч	Калістрата, муч.	Евшампія, муч.
11 28 П	† Харитона, при.	Нізана Ап.
12 29 С	Киріакіка, при.	Ірова, муч.
13 30 Н	19 по 3. Св. Духа	19 по 3. Св. Духа
14 1 П	† Покр. Пр. Богородиці	Нараскей, при.
15 2 В	Кипріана, свящмч.	Евтимія, при.
16 3 С	Діонісія, свящмч.	Лонгіна, муч.
17 4 Ч	Еротея, свящмч.	Осій, прор.
18 5 П	Харитини, муч.	† Луки, Ап.
19 6 С	† Томи Ап.	Ноїла, прор.
20 7 Н	20 по 3. Св. Духа	20 по 3. Св. Духа
21 8 П	Нелагій, пр.	Гаріопна, при.
22 9 В	† Якова Алф., Ап.	Аверкія, св.
23 10 С	Евлампій, муч.	† Якова Ап.
24 11 Ч	Нізана Ап.	Арети, муч.
25 12 П	Ірова, муч.	Маркіана, муч.
26 13 С	Карна, муч.	Димитрія Влмч.
27 14 Н	21 по 3. Св. Духа	21 по 3. Св. Духа
28 15 П	Евтимія, при.	Нараскей, муч.
29 16 В	Лонгіна, муч.	Анастасій, прмч.
30 17 С	Осій, прор.	Зиновій й Зиновій
31 18 Ч	† Луки Ап.	Стахія, Ап.

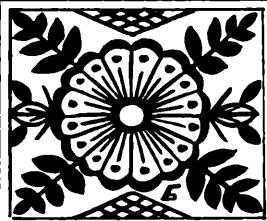
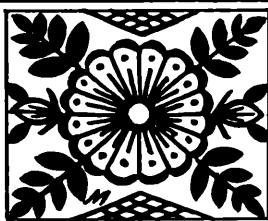
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

За навернення усіх тих, що переслідують Церкву.

Історичний календар

1. 10. 1187. Помер князь Ярослав Осмомисл.
1. 10. 1665. Вибір гетьмана Петра Дорошенка.
1. 10. 1891. Народився Ап. Візитатор для Українців в Європі, опікун скітальців і покровитель української науки, Архієпископ Іван Бучко.
3. 10. 1930. † письменниця Олена Пчілка.
4. 10. 1891. Народився поет Юрій Клен.
5. 10. 1657. Вибір гетьмана Івана Виговського.
6. 10. 1949. † в Караганді на Сибіру Єпископ-ісповідник Никита Будка.
7. 10. 1253. Коронація князя Данила в Дорогичині на галицького короля.
9. 10. 1596. Проголошення Церковної Унії в Бересті.
10. 10. 1893. † байкар Леонід Глібів.
12. 10. 1624. Запорожці здобули Царгород.
13. 10. 1866. † письменник Петро Гулак-Артемовський.
15. 10. 1959. Згинув трагічною смертю Степан Бандера, Голова Проводу ОУН.
17. 10. 1879. Народився Станиславівський Єпископ-помічник, ісповідник Іван Лятишевський.
18. 10. 1918. Складано у Львові Українську Національну Раду.
19. 10. 1918. Українська Національна Рада у Львові проголосила створення на українських землях Австро-Угорщини незалежної української держави. Євген Петрушевич вибраний президентом Національної Ради.
26. 10. 1917. † визначний громадський і політичний діяч, організатор „Сільського Господаря“ д-р Євген Олесницький.
26. 10. 1961. Канонічна інсталяція Архієпископа-Митрополита Філадельфії ВПреосв. Кир Амвросія Сенишина, ЧСВВ.
28. 10. 1894. † автор „Історії української літератури“ О. Огоновський.
29. 10. 1794. † мандрівний філософ Григорій Сковорода.
30. 10. 1947. † поет Юрій Клен (проф. Освальд Бурггардт).

ЗАПИСКИ

ЛІСТОПАД — NOVEMBER

н ст д	Юліянський	Григоріанський
1 19 II	Йоіля, прор.	Космий Дамяна, безср.
2 20 C	Артемія, влмч.	Акиндипи, муч.
3 21 H	22 по 3. Св. Духа	22 по 3. Св. Духа
4 22 II	Аверкія, св.	Йоанікія, прп.
5 23 B	† Якова Ап.	Галактіона, муч.
6 24 C	Арети, муч.	Павла, ісп.
7 25 I	Маркіяна, муч.	Лазаря, чдтв.
8 26 П	Димитрія Влмч.	Арх. Михаїла
9 27 C	Нестора, муч.	Матроши, прп.
10 28 H	23 по 3. Св. Духа	23 по 3. Св. Духа
11 29 II	Анастасій, влмч.	Мики, муч.
12 30 B	Зиновія й Зиновій	† Йосафата, свшмч.
13 31 C	Стахія Ап.	† Івана Золот.
14 1 I	Космий Дамяна, безср.	† Пилиса, Ап.
15 2 II	Акиндина, муч.	Гурія, муч.
16 3 C	Акенсими, муч.	† Матея Ап.
17 4 H	24 по 3. Св. Духа	24 по 3. Св. Духа
18 5 II	Галактіона, муч.	Ілатона й Романа
19 6 B	Павла, св.	Авдія, прор.
20 7 C	Ерона, муч.	Григора Д., прп.
21 8 I	Михайл, Арх.	Вхід у Храм Пр. Богородиці
22 9 II	Онисифора, муч.	Філімони, Ап.
23 10 C	Ерасті Ап.	Амфілохія, св.
24 11 H	25 по 3. Св. Духа	25 по 3. Св. Духа
25 12 II	† Йосафата, свшмч.	Климента Папи Рим.
26 13 B	† Івана Золот.	Аліпія, прп.
27 14 C	† Циліпа Ап.	Якова, муч.
28 15 I	Гурія, муч.	Степана Пов.
29 16 II	† Матея Ап.	Парамона, муч.
30 17 C	Григора, св.	† Андрея Ап.

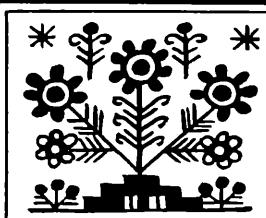
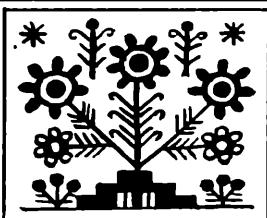
МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб постанови Собору були добровільно прийняті й впроваджені
в життя духовенством і мирянами.

Історичний календар

1. 11. 1893. Торжественне перенесення тлінних останків о. Маркіяна Шашкевича до Львова.
1. 11. 1889. Народився письменник Остап Вишня (Павло Губенко).
1. 11. 1918. Листопадовий збрив. Українські війська зайняли Львів.
1. 11. 1944. † у Львові митрополит Андрій Шептицький.
1. 11. 1947. † закатований большевиками Ужгородський єпископ-ісповідник Теодор Ромжа.
1. 11. 1958. Встановлення першої Української Католицької Митрополії в ЗДА.
3. 11. 1941. Зруйновано вибухом Велику Успенську Церкву Києво-Печерської Лаври.
3. 11. 1927. Перша Конференція Українських Націоналістів у Празі покликала до життя перший Провід Українських Націоналістів з полк. Є. Коновалcem на чолі.
4. 11. 1921. Другий Зимовий Похід під ком. Ю. Тютюнника.
6. 11. 1912. Помер Микола Лисенко, музик і композитор.
6. 11. 1811. Народився поет Маркіян Шашкевич.
9. 11. 1698. † гетьман України Петро Дорошенко.
9. 11. 1872. Народився письменник Богдан Лепкий.
9. 11. 1918. Українська Національна Рада іменувала перший галицький уряд — Раду Державних Секретарів.
10. 11. 1708. Москолі здобули і зруйнували Батурин, тодішню столицю України.
10. 11. 1838. † Іван Котляревський.
12. 11. 1941. Помер громадський і політичний провідник галицьких Українців, перший президент Державного Секретаріату, д-р Кость Левицький.
13. 11. 1923. † Письменник Іван Липа.
14. 11. 1918. У Києві засновано Українську Академію Наук.
15. 11. 1878. Народився поет Грицько Чупринка.
15. 11. 1945. Засновано в Авгсбурзі Українську Вільну Академію Наук.
16. 11. 1863. Народилася письменниця Ольга Кобилянська.
17. 11. 1828. Народилася письменниця Ганна Барвінок.
18. 11. 1890. Народився Ал. Візитатор для Українців у Німеччині, ісповідник о. Петро Вергун.
20. 11. 1917. Третій Універсал Української Центральної Ради про самостійність Української Держави.
21. 11. 1921. Большевики розстріляли під Базаром 359 українських воїків.
22. 12. 1884. Заснування першої української католицької парафії при каплиці в Шенандоа, Па. Парох о. Іван Волянський.
23. 11. 1919. † видатний критик Микола Євшан.
24. 11. 1934. † помер історик Михайло Грушевський.
25. 11. 1838. Народився письменник Іван Нечуй-Левицький.
25. 11. 1901. Народився поет Михайло Орест.
29. 11. 1778. Народився Григорій Квітка-Основяненко.
29. 11. 1899. Народився письменник Григорій Косинка.
29. 11. 1902. † український поет-революціонер Павло Грабовський.

ЗАПИСКИ

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

Інші дні	Юліянський	Григоріанський
1' 18 Н	26 по 3. Св. Духа	26 по 3. Св. Духа
2' 19 Н	Авдія, прор.	Авакума, прор.
3' 20 В	Григорія Д., при.	Софопі, прор.
4 21 С	Вхід у Храм Пр. Богор.	Варвари, віргм.
5 22 Ч	Филимона Ап.	Саві, св.
6 23 Н	Амфілоха, св.	Св. Отця Миколая
7 24 С	Екатерини, вімч.	Амвросія, св.
8' 25 Н	27 по 3. Св. Духа	27 по 3. Св. Духа
9 26 Н	Лінія, при.	Зачаття Анни
10 27 В	Якова, вімч.	Мини, муч.
11 28 С	Степана, првмч.	Даниїла Ст.
12 29 Ч	Нарамона, муч.	Спиридона, при.
13 30 Н	† Андрея Ап.	Евстратія, муч.
14' 1 С	Наума, прор.	Тирса, муч.
15' 2 Н	28 по 3. Св. Духа	Прастців
16' 3 Н	Софопій, прор.	Агнес, прор.
17' 4 В	Варвари, вімч.	Даниїла прор.
18' 5 С	† Саві, св.	Севастіана, муч.
19' 6 Ч	Св. Миколая	Боніфатія, муч.
20' 7 Н	Амвросія, св.	Ігнатія Богоп.
21' 8 С	Іотапія, при.	Юліана, муч.
22' 9 Н	29 по 33. Св. Духа	Отців
23' 10 Н	Мини, муч.	10 муч. в Криті
24' 11 В	Даниїла Ст.	Павел. Різдва Хр.
25' 12 С	Спиридона, муч.	Різдво Христове
26' 13 Ч	† Евстратія, муч.	Собор Пр. Богородиці
27' 14 Н	Тирса, муч.	Степана Первомуч.
28' 15 С	Елевтерія, муч.	20 муч. в Шікомиді
29' 16 Н	Праотців	По Різдві. Св. Йосипа
30' 17 Н	Даниїла, прор.	Ансій, муч.
31' 18 В	Севастіана, муч.	Меланії Римл.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ ДЛЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ:

Щоб старання про мир між народами, через взаємну пошану, довіря
й любов були здійснювані всякими середниками.

Історичний календар

2. 12. 1919. Початок Першого Зимового Походу під ком. ген. Омеляновича-Павленка.
2. 12. 1938. Проголошено Карпатську Україну автономною державою.
2. 12. 1957. † Станиславівський Єпископ помічник, ієповідник Іван Лятишевський.
4. 12. 1803. † на Соловецьких островах останній кошовий Запорізької Січі Петро Кальнишевський.
5. 12. 1878. Народився поет О. Олесь.
5. 12. 1917. Відкрито у Києві Українську Академію Мистецтв.
7. 12. 1936. † Василь Стефаник.
8. 12. 1868. Засновано у Львові Товариство „Просвіта“.
11. 12. 1840. Народився письменник Михайло Старицький.
12. 12. 1871. † письменник Анатоль Свидницький.
14. 12. 1884. Народився Єпископ-ієповідник Николай Чарнецький, Ап. Візитатор для Волині.
14. 12. 1918. Війська Директорії УНР і Січові Стрільці зайняли Київ. Скоропадський зрікся влади.
15. 12. 1848. † письменник Євген Гребінка.
15. 12. 1934. Большевицький таємний суд засудив до страти 28 Українців, а між ними письменників: О. Влизька, В. Мисика, Д. Фальківського, М. Терещенка, Гр. Косинку, Ів. Крушельницького, М. Лебединця, Костя Буревія, Романа Шевченка.
16. 12. 1637. Бій козаків з Поляками під Кумейками.
18. 12. 1856. Народився артист Микола Садовський.
18. 12. 1871. Народився поет Микола Вороний.
19. 12. 1240. Татарський хан Батий зруйнував Київ і рушив на Галичину.
21. 12. 1764. Москва скасувала гетьманщину.
22. 12. 1834. Народилась письменниця Марко Вовчок.
22. 12. 1884. Заснування першої української католицької парафії при каплиці в Шенандоа, Па. Парох о. Іван Волянський.
23. 12. 1932. Героїчна смерть Біласа і Данилишина, членів УВО-ОУН.
23. 12. 1873. Засновано у Львові Наукове Т-во ім. Т. Шевченка.
24. 12. 1653. Перемога гетьмана Богдана Хмельницького під Жванцем.
25. 12. 1848. У Львівському університеті засновано катедру української мови і літератури.
29. 12. 1724. У Петропавловській вязниці помер наказний гетьман Павло Полуботок.

ЗАПИСКИ

Церковний календар

ПОСТИ

Великий Піст — зачинається в понеділок по Неділі Сиропустній та триває до Великої Суботи.

Різдвяний Піст або т. зв. **Пилипівка** — триває від дня по св. Пилипі, тобто від 15. листопада до Навечеря Різдва Христового, тобто до 24. грудня (за старим стилем від 28. листопада до 6. січня включно).

Петрівка — триває від понеділка по Неділі Всіх Святих до передоднія свята Верховних Апостолів св. Петра й Павла.

Спасівка — триває від 1. серпня до переддня свята Успення Матері Божої, тобто до 14. серпня (за старим стилем від 14. до 27. серпня включно).

ЗАГАЛЬНИЦІ*

1. Від Різдва Христового, тобто від 25. грудня до переддня Навечерія Богоявлення, тобто 4. січня (після горож. календаря від 7. до 17. січня включно).

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до Неділі Блудного Сина.
3. Від Великодня до Неділі Томинії.
4. Від Зіслання св. Духа до Неділі Всіх Святих.

ОБОВЯЗУЮЧИЙ ПІСТ В УКРАЇНСЬКІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ МИТРОПОЛІЇ У ЗЄДИНЕНІХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

1. **Не вільно їсти мяса і набілу в таких днях:**
 - а) у понеділок першого тижня Великого Посту,
 - б) у Велику Пятницю,
 - в) у Навечері Різдва Христового, хоч припало би в неділю,
 - г) у Навечері Богоявлення, хоч припало би в неділю.
2. **Не вільно їсти мяса, але можна уживати набілу:**
 - а) в усі пятниці цілого року, крім загальниць,
 - б) в середу першого тижня Великого Посту, та в понеділок, в середу й суботу Страстного Тижня,
 - в) в день Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя, хіба припаде в неділю,
 - г) в день Воздвиження Чесного Хреста, хіба припаде в неділю.
3. **Свята, в які вільно їсти мясо, хоч припадуть у пятницю:**
 - а) Різдво Матері Божої,
 - б) Непорочне Зачаття Матері Божої,
 - в) Стрітення Господнє, якщо випаде перед Великим Постом,
 - г) Різдво св. Івана Хрестителя,
 - д) св. Петра й Павла,
 - е) Храмовий празник (святого Патрона церкви), хіба випаде у Великий Піст.

* В часі загальниць можна їсти мясо щодня.

Загальний Церковний Устав

Заввага: Для уникнення частішого повторювання в подрібному Уставі ми поєднаємо тут загальний устав, на який будемо покликуватися при обговорюванні поодиноких свят в цілому році.

„Блажен муж“ співається на Великій Вечірні в усій неділі Й свята, навіть Поліелейні, а в Празники Господські, як випадуть в неділю або в понеділок. Як Господський празник випаде в неділю, тоді воскресна служба пропускається.

1. СВЯТИЙ БЕЗПОЛІЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ

Вечірня Велика: Блажен муж; на Господи возввах стихир 10: 7 воскр., 3 святому, Слава: святуому, I нині: догмат рядового Гласа. Вход. По Світе тихий: Рщем всі, Сподоби, Стиховна воскресна, Слава: святуому (як є), I нині: Богородичен воскр., Стиховні по гласу Наславнику. По Нині отпушаєши: троп. воскр., Слава: святуому, I нині: Богородичен по гл. Наславника, Отпуст Великий.

Утреня Велика: по Бог Господь: троп. воскр. 2 рази, Слава: троп. свят., I нині: Богородичен. Сідалні воскресні. Ангельський Собор. Іпакої гласа. Степенна гла-са. Євангеліє воскресне. На каноні ірмоси гласа і катафасія рядова. По третій пісні: кондак-ікос, Слава: сід. святоого, I нині: Богородичен. По шостій пісні: конд.-ікос воскр. По дев'ятій пісні: Свят Господь наш, і світилен воскр., Слава: святуому (як є), I нині: Богор. світлина воскр. На Хвалітех 8 стихир воскр., Слава: Єванг. стих., I нині: Преблагословенна. По Славословію вел. троп. воскр.: як глас 1, 3, 5, 7 то Днес спасеніє, — а як 2, 4, 6, 8 то Воскрес із гроба.

Літургія: Антифони воскр., троп. Слава кондак, I нині: Богородичен для 1, 3, 5, 7 гласів, воскресний, як для інших гласів дібраний до гласа кондак, якогось празника Богородичного, і так: до 2-го гл. „В молитвах невсишающу“ (Успення), до 4 гл. „Іоаким і Анна“, до 6 гл. „За-ступнице християн“, до 8 гл. „Воізбран. воеводії“, або загальний „Заступнице християн“... Прокімен воскр., Причастен хвалите Господа, Апостол і Євангелія рядові.

2. СВЯТИЙ ПОЛІЄЛЕЙНИЙ В НЕДІЛЮ

Вечірня так як вгорі, лише на Господи возввах воскр. стихир 4, святуому 6, Слава святуому, I нині: догмат рядового гласа. Прокімен і три членія святуому.

Утреня: По сідалнах воскр.: Поліелей і Величання (без Слава: I нині), Ангельський Собор, Іпакої гласа і сідалні, оба перші святуому, Слава: третій сід., I нині:

Богор. Степенна гласа, і все до канона воскресне. На Хвалітех 4 стих. воскр., 4 святуому з Його пропівами.

Літургія: тропар воскресний, святуому, конд. воскр., Слава: святуому, I нині: Богород.: по гл. Наславника. Прокімен і Прич. воскр. і свят. Апост. і Єванг. ря-дові Й святоого.

3. НЕДІЛЯ ІЗ СВЯТИМ БДІННИМ [Святий бдінний, це святий, що має Всеночне (литію)]

Вечірня: На Господи возвзв. 4 воскр. стихири, 6 святуому, Слава святуому, I нині: догмат рядового гласа. Вход. По прокімені 3 Членія. По Ісполним Літія: стихири святоого, Слава: свят., I нині: Богород. із стих. воскр. по гласу Наславника. По Нині отпушаєши: Богородице Діво 2 рази, троп. Святоого 1 раз. По благосл. хлібів: Буди імя Господне, пс. 33, отпуст воскр. з поминанням святоого.

Утреня: По Бог Гдь: троп. воскр. 2 рази, слава: свят. I нині: Богор. воскр. по гл. Наславника. Решта як під 2. Як храм святоого, то Прокімен, Єванг. із стихира святоого. Канон з ірмосами воскр., Катафасія рядова. По 3, 6, 9 пісні читається як під 1. На Хвалітех 4 стих. воскресних, 4 святуому з Його пропівами, Слава: стих. єванг. (як храм, святуому), I нині: Преблагосл., тропар один з двох воскресних.

Літургія: троп. воскр., святуому, Конд. воскр., Слава: святуому, I нині: Богор. як під 1. Все інше неділі Й святоого.

4. БОГОРОДИЧНИЙ ПРАЗНИК В НЕДІЛЮ

Всенішне: на Гди возввах: стихири: 4 воскр., 6 празника, Слава: I нині празнику, Прокімен: Гдь воцарися, Членія 3, Літія празнику, стиховна воскр., тропар празника 3 рази. По благосл. хлібів пс. 33, отпуст воскр. з поминанням празника.

Утреня: троп. воскр. 2 рази, Слава: I нині Богородиці. Проче як під 2. Прок. Євангеліє і по 50 пс. стихира празника. Канон воскр. Катафасія рядова. По 3 пісні конд. — ік. воскр. і сідален празника. На Хвалітех стих.: 4 воскр., 4 празн. з Його пропівами. Слава: празника, I нині: Преблагословенна. По Славосл. вел. тропар воскр. (один з двох) і по Отпусті Слава: I нині: Стих. Євангельська.

Літургія: до „Спаси нас Сине Божий“ можна додати: Молитвами Богородиці... Тропар воскр., празн., Слава: конд. воскр., I нині: празника. Все інше як в неділю.

5. СВЯТИЙ БДІННИЙ НА БУДНІ

Всенішнє: „Блажен муж“, на Гди воззвах 8 стихир святыму, Слава: святыму, І нині: догмат по Наславнику. Вход. З Чтенія. Рцем всі. Літгія святыму, як під 3. Стиховна святыму. По Нині отпушаєши: троп. святого 2 рази і Богородице Діво 1 раз.

Утрена: По Бог Гдь тропар святыму 2 р., Слава: І нині: Богород. воскр. за гласом тропаря. Сідалі святыму. Полнелей. Величання. Сідал. полнел., степenna празнична. Єванг. і стихира святыму. На каноні ірмоси святыму, Катафасія рядова. По 3 п. сідал. святыму, Слава: І нині: Богор. По 6 п. конд. — ік. святого. По 9 п. світилен святого 2 р., С. І нині Богор. На Хвалітех стих. свят. І нині: Богор. По Славосл. вел. троп. святого, Слава: І нині: Богор. воскр.

Літургія: Троп. свят. Слава: конд. свят., І нині: Богор. як під 1. Прокімен, Причастен, Апост. і Єванг. святыму.

Заввага: Святий полнелейний на будні має таку саму службу, як святий бдінний на будні, хіба без Літгії, а Вечірня зачинається від „Благословен Бог наш“. По Нині отпушаєши: троп. святого, Слава І нині Богор. воскр. по гласу тропаря, і відразу отпуст великий.

6. БОГОРОДИЧНИЙ ПРАЗНИК НА БУДНІ

Усе як під 5, хіба по стихирах Слава: І нині: празника, а по Нині отпушаєши тропар 3 рази.

Утрена: троп. празн. 2 рази, Св. І нині, той же. На 9 пісні канона припів празника. При кінці троп. празника.

Літургія: на 2 і 3 антиф. спів. Молитвами Богородиці, троп. Слава І нині: конд. празника. Проче празника.

7. ПЕРЕД- І ПОПРАЗДЕНСТВО (Госп. або Богор.) В НЕДІЛЮ

Вечірня: Усе як під 1, лише на Вечірні: Гди воззвах, 4 стих. воскр., 3 праз., святыму три. Слава: празн., І нині догмат ряд. гласа. Стиховна воскр., Слава: святыму (як є), І нині: празника. По Нині отпушаєши: троп. воскр., Слава: свят., І нині: празника.

Утрена: по троп. і світил., І нині: празника. На каноні по 3 п.: конд-ік. праз. і святыму, Слава: сід. святыму, І нині: празника. На Хвалітех стих. воскр. 4, праз., 4 з його припівами, Слава: стих. єванг. По Славосл. вел. троп. воскр. (один з двох).

Літургія: в Попразд. Госп. 2 антиф. празника, третій з прип. праз., так само Прийдіте поклонімся. Троп. воскр. і праз..

Слава: конд. воскр., І нині: празн. Прок., Апост. і Прич. неділі. Задостойник празника.

Заввага: В Предпразд. до воскр. служби додається лишень троп. і конд. Предпразднства.

8. ПОПРАЗДЕНСТВО З ПОЛИЄЛЕЄМ НА БУДНІ

Вечірня Велика: на Гди воззв. стих.: 3 празн. свят. 5, Слава: святыму, І нині: празн. (в пятницю ввечері догмат уступаючого гласа). З Чтенія святыму, Стиховна святого, І нині: празника. При кінці троп. свят., Слава: І нині, празнику.

Утрена: По Бог Гдь троп. празника 2 рази, Слава: свят., І нині: празника. Дві катізми рядові, сід. святыму, Слава: І нині: празнику, Полнелей, Величання, сідал. святыму, І нині: празника. По 6 пісні на каноні: конд.—ікос святыму. світилен святого 2 рази, Слава: І нині: празнику. На Хвалітех стих. 4 святыму (часом празн. 3 і святыму 3). Слава: Святыму, І нині: празнику. По Славосл. вел. троп. свят., Слава: І нині: празника.

Літургія: антиф. в Попразд. Госп. два празнику, третій звич. празн. (в Попр. Богор. антиф. повседневні), троп. празн. і святыму, Слава: конд. свят., І нині: празника. Апост., Єванг. святыму. Проче празн. і свят. Задостойно празнику.

9. ВІДДАННЯ ПРАЗНИКА В НЕДІЛЮ

Служба рядового святого переноситься на інший день. Усе як під 1, тільки на Вечірні: на Гди воззв. воскр. стих 4, празн. 6, Слава: празн., І нині: догмат гласа. На стиховні Слава: І нині: празника.

Так само на **Утрені** на каноні по 3 пісні конд-ікос і сідал. празника. По 9 пісні світ. воскр., Слава І нині: празника. На Хвалітех 4 воскр., 4 празн. з його двома припівами. Слава: Стих. Єванг., по Славословію вел. троп. воскр.

Літургія: тропарі як в Попразд. Прокімен, Алл. і Причаст. неділі і празн. Ап. і Єванг., як в празн. Госп. то неділі, а як Богор. то неділі й празника.

10. ВІДДАННЯ ПРАЗНИКА НА БУДНІ

Вечірня: на Гди воззв. празн. 6, Сл. І нині: празн. (в пятницю ввечері; І нині: догмат, уст. гласа). Входа і Чтеній нема. Стиховна празн., троп. празн. 1 раз. Отпуст серед з поминанням праз. і святого.

Утрена: троп. празн. 2 рази, Св. І нині: празника. Канон як в день празника. На 9 пісні припіві празника. На Хвалітех

стих. празн. По Славосл. вел. троп. празн. Отпуст великий.

Літургія: антифони як під 8. Інше все празн. Апост. і Єванг. у віддання Госп. празника тільки дня, а Богор. перше дня, і празнику.

11. ВІДДАННЯ СЛУЖБИ ХРАМОВОГО СВЯТОГО

Віддання служби храмового святого буває на Вечірні: до служби слідуючого дня додається на першому місці з стихії свят. храм., І нині: догмат по гласу Наславника, Вход, Прокімен, стиховна святого з Вел. Вечірні, троп. святого, Сла-

ва святому дія, І нині: Богор. воскр. Отпуст великий.

12. ЛІТУРГІЯ ЗА ПОМЕРЛИХ

Літургію за померлих можна відправити в чорних ризах лише в днях святих безполиелейних і тоді не треба брати служби празника чи дня, а лише для „усопших“. В пасх. часі береться Христос воскрес, антифони воскр. Ангел вопіяше, як на парадасі. В дні полиелейних святих не правиться служби за „усопших“ в чорних ризах, хіба при похороні, тоді вистачить збудити намірення в пріпсаних місцях.

Епископат Української Католицької Церкви поза межами України

Апостольський Візитатор з осідком у Римі:

ВПреосв. Архиєпископ Кир Іван Бучко

ЗАХІДНА ЕВРОПА

Англія:

Преосв. Кир Августин Горняк, ЧСВВ

Лондон

Франція:

Преосв. Кир Володимир Маланчук, ЧНІ

Париж

Німеччина:

Преосв. Кир Платон Корниляк

Мінхен

Югославія:

ВПреосв. Архиєпископ Кир Гавриїл Букатко

Крижівці

АМЕРИКА

З е д и н е н і Д е р ж а в и П і в . А м е р и к и :

ВПреосв. Кир Амвросій Сенишин, ЧСВВ
Митрополит-Архиєпископ ЗДА, Філаделфія

Преосв. Кир Йосип Шмондюк
Єпископ Стемфорду, Конн.

Преосв. Кир Ярослав Габро
Єпископ Шикаго, Ілл.

К а н а д а :

ВПреосв. Кир Максим Германюк, ЧНІ
Митрополит-Архиєпископ всієї Канади, Вінніпег

Преосв. Кир Ніль Саварин, ЧСВВ
Єпископ Едмонтону

Преосв. Кир Ісидор Борецький
Єпископ Торонта

Преосв. Кир Андрій Роборецький
Єпископ Саскатуну

Б р а з и л і я :

Преосв. Кир Йосип Мартинець, ЧСВВ
Парана

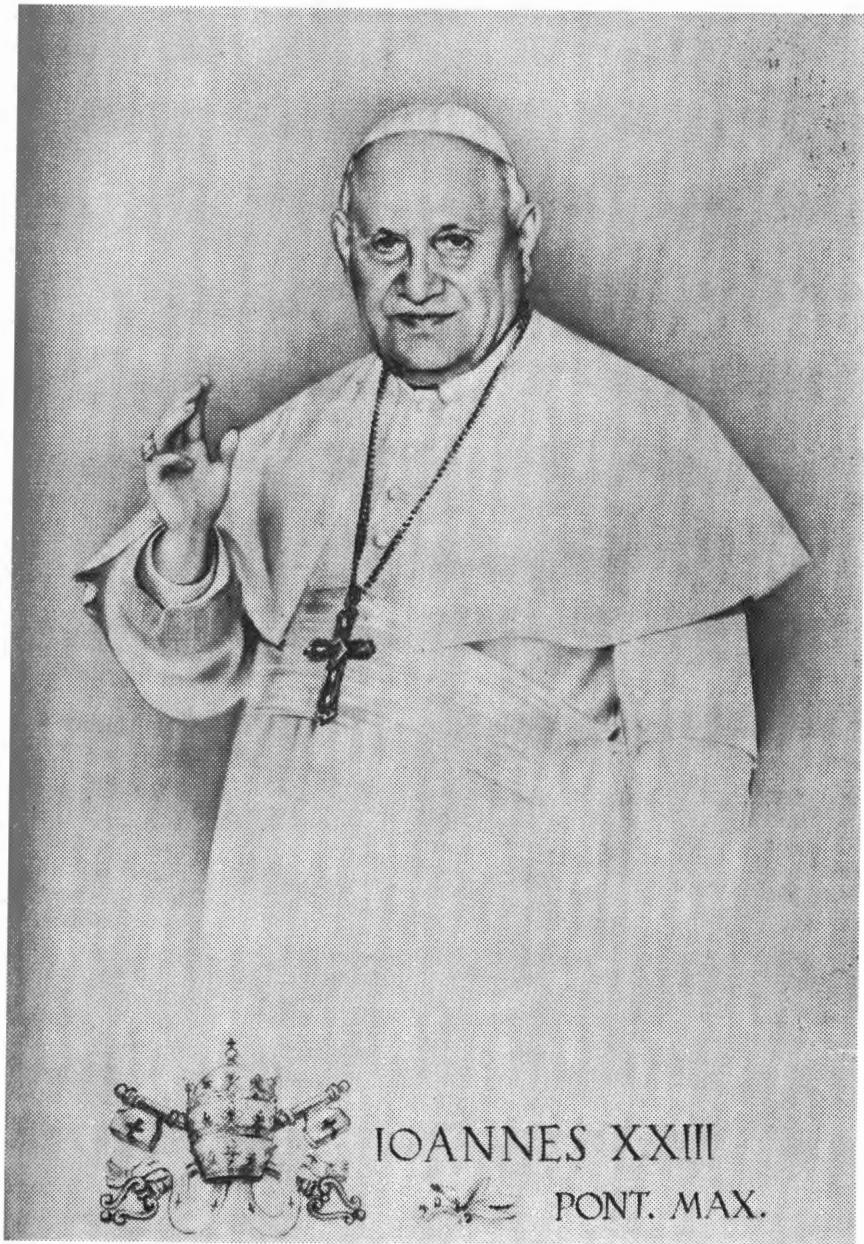
А р г е н т и н а :

Преосв. Кир Андрій Сапеляк, ЧС
Буенос Айрес

А В С Т R A L I Я I Н O V A Z E L Y A N D IЯ

Преосв. Кир Іван Прашко
Мелборн

JOANNES XXIII
PONT. MAX.

СВЯТИШИЙ ОТЕЦЬ ПАПА ІВАН ХХІІІ

ВПРЕОСВ. АРХИЕПІСКОП ЕДЖІДЮ ВАНЬОЦЦІ
Апостольський Делегат для ЗДА

ВПРЕОСВ. АРХІЄПІСКОП КИР АМВРОЗІЙ СЕНИШИН, ЧСВВ

Митрополит ЗДА

Верховний Покровитель СУК „Превидіння“

ПРЕОСВ. КИР ЙОСИФ ШМОНДЮК
Епископ Стэмфорду, Конн.

ПРЕОСВ. КИР ЯРОСЛАВ ГАБРО
Епископ Шикаго, Илл.

ПРАПОР СУК „ПРОВІДІННЯ“

Msgr. Stephen Chehansky
Supreme President

The Providence Association

At no time in the past was the need of good active organizations more important than in our day and age. This is all the more so when we consider the fact that our religious and civic obligations make definite demands upon us as members of a society that has to take a stand with respect to social security, medical care for the aged, educational policy, race relations, labor and industry problems, foreign aid, etc. The clergy, for instance, is more conscious of the valuable part the laity can play in the life of the Church, and of the steadily increasing competence, which experience and broader education has given them, to participate in the apostolic work of the Church.

Down through the centuries the Holy Fathers and our bishops have voiced the need of enlisting the lay apostles to restore all things in Christ. The apostolic objectives should not be limited to matters that are exclusively spiritual but should blend divine principles into the whole of life. There is an urgent need for every Catholic to take an active share in Christianiz-

ing the whole of society. To be fully Catholic demands a conscientious participation in the well-being of our fellow men. When every Catholic in every parish begins to understand the great personal service he can render to Christ, to himself and to humanity by bringing Christ to men in every field of activity, a great new chapter of Christianity will be written.

We must be grateful to our Holy Mother the Church for her keen interest in us as Ukrainian Catholics in America. Were it not for the untiring zeal of our first Bishop Soter Stephen Ortynsky we would have lost our identity as Catholics of the Byzantine Rite, and that we are of Ukrainian ancestry. Today we are proud of attending a beautiful church, sending our children to a parochial school and enjoying all the blessings of our inheritance. This, in all, makes of us better Americans, aware of our duty and responsibility to bring our fellow-men in the Ukraine the assistance necessary to gain their freedom and independence.

Fifty years ago Bishop Ortynsky devised a plan and founded an or-

ganization that provided the guidance to safeguard our people in this grand country of ours. He established "The Providence" for the sole purpose of giving his people and their descendants the religious and civic principles that would assure them of the moral and material stamina necessary to withstand the treaths and pitfalls that were bound to face this newest of immigrations. His foresight in those trying days through the medium of a well organized fraternal association provided the patterns and plan of action for our pioneers who formed a powerful apostolate to hold their own ground in spite of reverses. Any one who became a member of "The Providence" was aware of his duty to God, his Church and his People.

Soon Chapters or Branches were being formed to enroll those who were encouraged by their own Bishop and the parish priest. It was taken for granted that this was the Bishop's will. Each parish became interested in seeing its parishioners in an organization that would bring them closer to God and united in their efforts to come to the assistance of their fellow-men in time of need. This was at a time when there was no union to protect the sad lot of the miners in the deep bowls of the earth. Our people were given the worst jobs and were exposed to the greatest dangers in industrialized cities and in the coal and cement regions. Some of the pioneers are still with us and often recall the sad state of affairs that confronted them and their families.

The hope of these people then

and, as it is now, is the Church. There is every reason to expect that the good Bishop Ortynsky had to take action immediately. His people looked up to him. He did not fail them. We have the good fortune to attest to the wonderful accomplishments during this Golden Jubilee Year of this great effort in behalf of his flock not only in the spiritual field but also that of the average person that must also provide for the needs of his body.

What a great consolation to our ancestry is the fact that we are grateful to them for their efforts in our behalf. Should we not be as concerned about those that will come after us. Should we not properly evaluate the organization that was so helpful to our Church in the early stages of its development. Make it your business to get more information about it from those in your locality that are members of "The Providence." Our Home Office in Philadelphia will be most eager to supply you with pamphlets in either the Ukrainian or English language in order to acquaint you with the religious and fraternal objectives.

Our Metropolitan Archbishop Ambrose Senyshyn is our supreme Protector. His many plans for the future of the Metropolitan Province also stress the importance of this only Catholic Fraternal Organization in the U.S.A. for the benefit of the Ukrainian Catholics. By becoming a member of "The Providence" you join the ranks of those who not only desire the benefits of insurance protection or an endowment but wish to prove that they

desire to be active members of an organization that emphasizes the importance of catholicity and the pride of being Americans of Ukrainian extraction.

You might be inclined to say that you have enough insurance policies and that an additional one will be too much of a burden. Of course this is not the case if you consider the plight of the one that will be left to himself to face an uncertain future at a time when your presence is no longer possible. At least have the assurance that your forethought provided for a goodly assistance at such a critical time.

I do hope that especially our young people will feel obligated to become members of "The Providence" during this Golden Jubilee campaign. It will be a pleasure to know that you will be within the ranks of those who wish to continue the fine work of their forefathers. May this be a banner year in the development of our organization. It will give you and us a better sense of security for our future. It will make it possible for you to join with our Bishops and Priests to further the cause of our Church in America and the good of the Ukrainian people here and abroad. By this very fact we also will be protected spiritually and financially. Please do not lose sight of this obligation that is binding not only upon the Bishops, Priests and Leaders of the lay-apostolate but also upon the average member.

If our good people in the pioneer-

ing days were able to do so much in spite of such trying circumstances, should we not be in a better position to do even more under more favorable conditions. Many of us have a better education, more promising opportunities, and feel at home here in the good U.S.A. All this should be to our advantage and definitely will be if we follow the plan of action set down for us in "THE PROVIDENCE." Then, we will be able to say that we also did our share to further the interests of our Church and People.

You will perform truly apostolic service if you strive through membership in "The Providence" to live according to the ideals that were formulated by the Founder Bishop Ortynsky and so ably promoted by our Metropolitan Archbishop and Bishops. It is not a strictly business proposition that is so common with insurance companies. Our plan calls for a membership that is Catholic in faith and deed. Our great ambition is to enroll members in our organization that will feel the need to assert themselves as Catholics and good Americans of Ukrainian extraction; to remind them that they can dedicate themselves to raise the standards of our living and exercise influence in spheres that surround us. We wish to feel that they have a mission in life; help them to see that the apostolic efforts of the followers of Christ will find a great field of activity open to them by organizing the lay-apostolate that will be supplied from the rank and file of "The Providence."

Stephanie Wochok
Supreme Treasurer

Appeal to the Ukrainian Catholic Youth

In looking back over the past 10 years, astounding changes have taken place in our world. New nations have come into being. Satellites are now orbiting the earth. Jet airliners, electric computers and the creation of power from atomic reactors are only a few of the revolutionary changes that have stepped up our pace of living and preparations have been made for the Second Vatican Ecumenical Council to begin October 11th of this year.

But, what of the next 10 years? Or the next 40 years leading into the 21st century. What are you personally doing, as LUCers or UCYLers, to see that improvements are shaped towards the peace of the earth that God wishes all men to enjoy? Are you building a firm foundation for the future?

What you and many — many — others like you do — or neglect to do — can make a big difference. The importance of personal responsibility is constantly increasing.

Life can be an exciting adventure if on your own initiative, you decide to be a participant and not a mere spectator. This can be accomplished by being active in your own parishes, cooperating with your Pastors, making every effort to interest the younger youth to step in your place as you get older, being active in your community, by exercising good citizenship and by be-

ing active in the organizations which have been founded by our forefathers.

One of these organizations in which you can be very active and play an important part is, The Providence Association of the Ukrainian Catholics in America, a benefit fraternal organization, which this year, celebrates its 50th anniversary. The theme of this Jubilee year is: "Strengthen through the enrollment of Youth!"

One might ask — What is a fraternal benefit organization and what are the principles upon which it was founded. Briefly stated, the organization was founded for the purpose of rendering mutual aid and assistance to the members and their families. Basically, it was founded upon the lodge system (branches as we call them, many of which are in our parishes), members, meet regularly at which time prospective members may make application. Upon acceptance to membership, the applicant is eligible immediately for either a group or an individual benefit.

We have at present a membership of 16,000 out of a registered total Ukrainian Catholic population of 268,956 in the United States, according to statistics in our Ukrainian Catholic Directory. This is a small percentage in view of what this organization has done and

continues to do for the Ukrainian Catholics in this country.

In the past 11½ years, The Providence Association has granted low interest rate mortgage loans to our parishes in the amount of \$3,872,263.40 and at present \$1,803,679.11 of our total assets of \$4,379,327.53, are invested in church and school mortgages.

It truly can be said, that many churches and schools have been built through the helping hand of Providence.

If only 1/3 of the Ukrainian Catholic population in the United States were enrolled, a great deal more could and would be accomplished.

How quickly our assets would grow! More funds would be available for the massive building projects which many of our parishes have undertaken or are contemplating, activities for the youth as well as more aid for the sick and needy, aid for seminarians, scholarships and greater donations for our various religious and national institutions.

Enroll in Providence! You will have insurance coverage for the future and at the same time in a direct way you will be helping collectively to assure continued growth and bright tomorrows.

How fast our organization will grow in the future, in a fair measure, depends upon you — OUR YOUTH.

If ever there existed a need for fraternal principles, that need is NOW — in a world, that despite its progress as I have mentioned, seems to be stumbling and fumbling for the lack of prayer, lack of love and respect for one another both among peoples and nations, forgetting that there is a Greater Power above.

Yes, you can lead a life that will be an exciting prelude to an eternity of happiness if you activate yourself in our Ukrainian organizations, preserving our heritage and taking as many responsibilities as you can during your pilgrimage through life. Be ye doers of the word and not bearers only, deceiving yourselves.

„ПРОВІДІННЯ“ — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ОБЕЗПЕЧЕНЕВА УСТАНОВА
АЛЕ Й УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНО-ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ,
ВІРНА ЗАПОВІТАМ ХРИСТА!

Члени Головної Управи СУК „Провидіння“ та Редакції і Видавництва „Америка“

Сидять зліва: пп. Теодор Бааран, Стефанія Вовчак, о. Іван Прокопович, о. монс. Михайло Польовий, о. монс. Стефан Тиханський, о. монс. Микола Бабак, д-р Володимир Пушкар, Степан Спринський. — Стоять зліва: пп. Ігнат Білинський, д-р Микола Ценко, о. Володимир Білинський, Теодор Бааран, Адам Гординський, Євген Команишин, Марія Мазур, Мстислав Дольницький, о. Антін Борса, Євген Зиблікевич, інж. Михайло Караман, о. Микола Збир, Микола Пасіка і д-р Григор Лужницький. (Знімка з весни 1962 р.)

Степан Спринський
Головний Рекордовий Секретар

СУК „Провидіння“ в минулому і сучасному

Союз Українців Католиків „Провидіння“, який у цьому році обходить Золотий 50-літній Ювілей свого існування, це громадська, допомогово-асекураційна установа, побудована на релігійних католицьких засадах. Оснував її перший український католицький Єпископ в ЗДА Кир Сотер Степан Ортинський в 1912 р.

Прибувши до Америки, він застав українську іміграцію без інтелігенції, без проводу, бідне робітництво, яке було зайняте в найтяжчій і небезпечній галузі промислу, в копальнях вугілля. Державних законів, що забезпечували б життя вуглекопів, ще тоді не було, а експлуатація власниками копалень працюючих робітників перейшла в загальну систему.

Цю ситуацію використовували соціялісти, а пізніше комуністи і вели свою шкідливу роботу, баламутили загал цього доброго, але невиробленого українського суспільства проти визвольної справи українського народу.

Спонукою для оснування своєї „української католицької обезпеченевої“ організації було бажання Владики Кир Сотера охоронити своїх вірних від різних чужих лихварських визисків і зневаг та дати українській заробітчанській спільноті свій католицький банк, де вона могла б щадити свої тяж-

ко запрацьовані гроші, маючи з них належний зиск.

Беручи до уваги найбільші недомагання нашої іміграції, основники поставили в статуті СУК „Провидіння“ цілі: моральну і релігійну; матеріальну — уділювання допомог членам і їх родинам у часі недуги й смерти, та культурно-освітню.

Першим осідком СУК „Провидіння“ був Нью Йорк. Щоб дати організації більші можливості росту, Владика Ортинський в 1914 р. переніс Централю до місця осідку голови української католицької дієцезії, а саме, до Філадельфії. Дбаючи про правні основи установи, Владика зачартерував її у стейті Пенсильванії. Особиста активність Кира Сотера Ортинського, його дбайливість і старання, дали СУК „Провидінню“ тривкі підвалини і запевнили йому майбутнє.

Впродовж 50 літ існування СУК „Провидіння“ виконав велику працю для добра української спільноти на американському терені. Нема майже ні одної української католицької церкви чи парафіяльної школи, яким СУК „Провидіння“ не дав би своїх низькопроцентових позичок, щоб ці кузні духового, релігійного і національно-виховного життя могли служити українській спільноті.

СУК „Провидіння“ допоміг своїми капіталами, уділюючи низько-процентові моргеджі і датки, закупити дім культури НТШ в Нью Йорку, дім для Централі Союзу Українок у Філаделфії, дім для Товариства „Самопоміч“ у Філаделфії, Народний Дім у Картерет, Н. Дж., Український Політичний Клуб у Дітройті, Дім Української Кооперативи у Філаделфії, дім Української Громади у Філаделфії, дім для „Пласту“ у Денвер, Кол., дім Визв. Фронту в Нью Йорку і дитячу оселю в Елленвіл, Н. Й., дім для СУМА в Рочестері, Н. Й. і в Шикагу, Ілл. та дім для старців у Філаделфії.

СУК „Провидіння“ так само широко і точно здійснював своє статутове завдання постійно беручи участь у суспільно-громадському і політичному житті нашого народу. Згадати б лише коротко хоч би деякі події: в 1916 році СУК „Провидіння“ вислав рішучий протест до тодішнього президента Америки, Вудрова Вілсона та до російської амбасади у Вашингтоні проти нечуваного переслідування Митрополита Шептицького царським урядом; в 1921 р. уділено 3,000.00 (три тисячі доларів) на закуп українських позичкових бондів, що стало прикладом для інших прийти з допомогою українській справі; внесено протест до Американського Уряду і президента в справі прилучення Західної України (Галичини) до Польщі; внесено протести в часі ганебної „пацифікації“ та в часі штучного голода на Україні й інші. У цьо-

му пляні СУК „Провидіння“ постійно обороняв і обороняє сьогодні інтересів українського народу на форумі вільного світу.

В політичному житті нашої еміграції СУК „Провидіння“ брав участь у створенні політичної організації „Обєднання“, а згодом Українського Конгресового Комітету.

До оснування Українського Конгресового Комітету Америки СУК „Провидіння“ приклав багато зусиль. Першим діловим секретарем УККА був секретар СУК „Провидіння“ покійний Антін Цурковський.

За весь час свого існування СУК „Провидіння“ постійно спомагав своїми датками не лише сиротинці і релігійні установи, але й суспільно-громадські, на американському терені та, як була для цього можливість, у Західній Україні. СУК „Провидіння“ іменовано почесним членом-добродієм Т-ва „Просвіта“ у Львові, Т-ва Опіки над Інвалідами Української Армії, Музею Вільної боротьби у Празі та Рідної Школи у Львові. СУК „Провидіння“ уділяв дотацій на Українську Енциклопедію, на спортивні клуби „Тризуб“ і „УСК“, та на ряд інших народніх цілей. Переєсіно СУК „Провидіння“ виплачує щорічно приблизно двадцять п'ять тисяч доларів на наші народні цілі.

Міліони доларів допомоги виплачено родинам померлих членів та за дозрілі грамоти, сотки тисяч доларів уділено датків на

супільно-громадські і національні та релігійні цілі.

Видавництво СУК „Провидіння“ — „Америка“ видає єдиний у вільному світі український католицький щоденник і сотки різних цінних книжок у релігійно-національному дусі, що є незаперечним добрим і користю для всього українського суспільства.

Аналізуючи пройдений шлях СУК „Провидіння“ треба підкреслити, що він проіснував 50 років і виконав велетенські завдання головно тому, бо базував свою працю на релігійних і загальнонаціональних засадах, а у своїх рядах мав релігійно і національно свідомих членів.

Ми мусимо бути свідомі того, що СУК „Провидіння“ виконав цю працю засобами і завдяки тій кількості членів, що їх тепер має у своїх рядах. Скільки однаке міг би зробити СУК „Провидіння“, якщо б до нього належали всі Українці католики.

Тому перед усіма членами СУК „Провидіння“, а зокрема перед усіма його провідними членами та перед усім українським суспільством стоїть завдання збільшити членство СУК „Провидіння“, а через те збільшити і збагатити нашу зорганізовану українську спільноту.

Кожний наш член мусить постійно мати на увазі, що сила і майбутнє братської обезпеченевої організації залежить від двох передумов: відповідно високого резервового фонду, який гарантує членські поліси на час дозрі-

вання та постійного припливу нового членства.

Суспільний закон каже, що кожна суспільна істота має належати до своєї національної спільноти через родинні та організаційні звязки. Цей суспільний закон далі каже, що кожна людина має суспільне почуття, яке їй наказує продовжувати і побільшувати свій рід, свої організації, свою спільноту новими молодими членами та вдержувати їх при житті.

Тому кожний свідомий член нашої організації є обовязаний активно їй допомагати, щоб вона постійно росла та подбати про те, щоб усі його знайомі, сусіди, а зокрема його рідня, були членами СУК „Провидіння“.

Кожний Українець католик повинен бути свідомий цього суспільного закону та сам шукати і вступати в члени своєї єдиної того роду суспільно-католицької організації, якою є СУК „Провидіння“.

Член, який обезпечується в СУК „Провидіння“, сповняє потрійне завдання:

1. Він щадить собі на майбутнє;
 2. Має найкорисніше обезпечення у своїй установі на випадок смерти;
 3. Скріплює українське зорганізоване релігійне та громадське життя, що для спільноти, яка бажає для себе і своїх поколінь кращого майбутнього, є дуже важливе.
- СУК „Провидіння“ видає своїм членам усі роди модерніх обезпеченевих грамот, щадностевих і на життя, для дорослих і для дітей. На останніх

Зборах Головної Управи уведено ще п'ять нових наймодерніших кляс, а між ними і фамілійну, які є вже готові до вжитку. Оплата на всі грамоти є дуже низькі в порівнянні з іншими обезпеченневими компаніями в ЗДА, а зворотна фартість грамот готівково є вже важна в СУК „Провидіння“ по двох роках, а в деяких клясах і по одному році членства. СУК „Провидіння“ виплачує своїм членам щороку дивіденду, а кожний член СУК „Провидіння“ має право обезпечитися на подвійний зворот для неперебаченого випадку. СУК „Провидіння“ дає допомогу своїм членам, на випадок хвороби і тяжкого матеріального положення. Кожний член, виплачуючи свої вкладки річно і до того отримуючи дивіденду, осягає при своїх ощадностях в СУК „Провидіння“ 6% своєї загальної премії, якої в жадному банку не одержить.

Беручи усе те до уваги, можна сміливо запитати, чи може почуватися спокійним Українець католик, якщо він не є членом СУК „Провидіння“.

Сьогодні СУК „Провидіння“ діє на терені Америки в мережі своїх 210 Відділів. Коли врахувати, що на терені ЗДА живе коло 350,000 Українців католиків, а з того членами СУК „Провидіння“ є всього 16,217, то наглядними є величі організаційні можливості для провідних і активних провидінців.

Вирінає питання, чому загал Українців католиків не користає

з тих привілеїв, які дає йому СУК „Провидіння“ та чому не причиняється для свого і своїх дітей майбутнього та добра української спільноти в загальному.

СУК „Провидіння“ має покровительство нашої Церкви. Верховним Покровителем є Високо-преосвященніший Митрополит Кир Амвросій, а Преосвященніший Владики Кир Йосип зі Стемфорду і Кир Ярослав із Шикага мають своїх представників у Головній Управі. СУК „Провидіння“ має понад чотири міліони капіталу і понад 600 тисяч резерв, що є запорукою, що ощадності члена будуть в час, чесно й совісно виплачені.

Вказуючи на ці загальні й короткі факти про нашу організацію, ми звертаємося до всіх Українців католиків, які ще не є членами, і кличемо їх вступати в ряди „Союзу Українців Католиків „Провидіння“. Вступати негайно, бо членство СУК „Провидіння“ є не тільки корисне, але й почесне.

Нашим завданням у вільному світі є не тільки збудувати краще життя сучасному поколінню, але й допомогти нашему поневоленому народові в Україні, щоб йому засяло сонце свободи. Це ми можемо зробити зорганізовано через такі організації, як СУК „Провидіння“. Тому хай кожний стане його членом і хай співдіє для добра своїх дітей, на славу Божу і для добра Америки, в якій живемо, та для добра поневоленої України, яка під ярмом большевизму чекає волі й надіється на нас.

Теофіль Кульчицький
Головний Фінансовий Секретар

СУК „Провидіння“ у світлі фінансової діяльності

Плянуючи розбудову українського релігійного, громадського і культурного життя на американській землі, основник СУК „Провидіння“, Владика Кир Сотер Ортинський звертав також належну увагу на розбудову економічного сектора життя української спільноти, як матеріальної підбудови для здійснювання ідейних задумів. Вислідом такої настанови Владики було, між іншим, зорганізування 50 літ тому братської обезпеченевої установи „Провидіння“, як Союзу Українців Католиків, що обєднуючи Українців католиків в одну братську організацію, мало теж творити підстави для фінансування розбудови наших церков, парафіяльних шкіл та громадських установ, як також давати підмоги своїм членам у випадках недуги чи каліцтва, зокрема допомагати вдовам, сиротам і родинам на випадок смерті їх члена.

З перспективи минулих 50 років можна ствердити, що почин Владики Кир Сотера вповні себе віправдав, про що свідчать десятки побудованих при фінансової допомозі „Провидіння“ українських церков і шкіл, сотні тисяч доларів виплачених як посмертні бенефіти і допомоги членам та десятки тисяч уділених дотацій на різні громадські, культурні і допомогові цілі.

Пройдений шлях праці СУК „Провидіння“ позначений успіхами і труднощами, внутрішніми і зовнішніми, які установа мусіла перемагати на окремих етапах свого організаційного й економічного росту. Цей ріст відзеркальений образно в пропорції початкового стану майна установи в 1912 р., в сумі 284 дол., при скількості 1.150 членів, та стану майна на сьогодні — 4,473,815 дол., при кількості 16,217 членів. Здобуття і збереження цього стану „Провидіння“ треба завдячувати у великій мірі ідейним членам — піонерам організації, які своїми шляхетними зусиллями і безкорисною жертвою працею допомогли установі перебути важкі часи великої смертності членства в наслідок пошесті інфлюенци в роках 1917-1918, як теж перетривати загальну економічну кризу в 1930-тих роках. До речі буде згадати при цьому, що в час ненадійної смерті Владики Кир Сотера Ортинського, на четвертому році існування „Провидіння“, воно начисляло 3,227 членів і 18,143 дол. майна.

Моральна сила католицьких засад, що лягли в основу статуту СУК „Провидіння“ та належне розуміння членами цілей і призначення нашої організації в житті української спільноти в Америці були тими рушійними двигу-

нами, що наснажували духово і заохочували членство не тільки до збереження „Провидіння“, як братської установи, але й до постійної його розбудови. Перемагаючи всі труднощі, наша організація осягнула в 1940 р. перший міліон долярів, при кількості 7,975 членів, а в 1952 р. нараховувала вже понад два міліони майна і 11,572 членів. Помітний зрост членства і майна СУК „Провидіння“ можна запримітити з приїздом до Америки нових українських емігрантів, багато яких стали членами „Провидіння“. Із значним збільшенням кількости членства в роках 1952—1961 росло пропорційно і майно „Провидіння“, яке збільшилося за цей час на 2,345,473 дол., а в минулих десятюх місяцях 1962-го року на 230,267 дол., що ставить СУК „Провидіння“ в ряді більших братських обезпеченевих установ.

Майно СУК „Провидіння“, яке визначується під цю пору загальною сумою 4,473,815 дол., ульоковане в таких позиціях: готівка — 187,845.29 дол.; бонди — 1,299,139.94 дол.; моргеджі — 2,881,123.75 дол.; членські позички — 45,825.30 дол. та будинки і друкарня — 59,880.78 дол. Найбільше грошей ульоковано в моргеджах, з чого наші церкви і парафіяльні школи мають моргеджів на суму понад 2,00,000 дол., а народні установи на 158,000 дол. Ці моргеджі є нижче процентові, ніж інші моргеджі, що дає полегшу при сплачуванні довгу та є доказом, що „Провидіння“ ста-

вить своє майно на службу нашій Церкві і українській громаді.

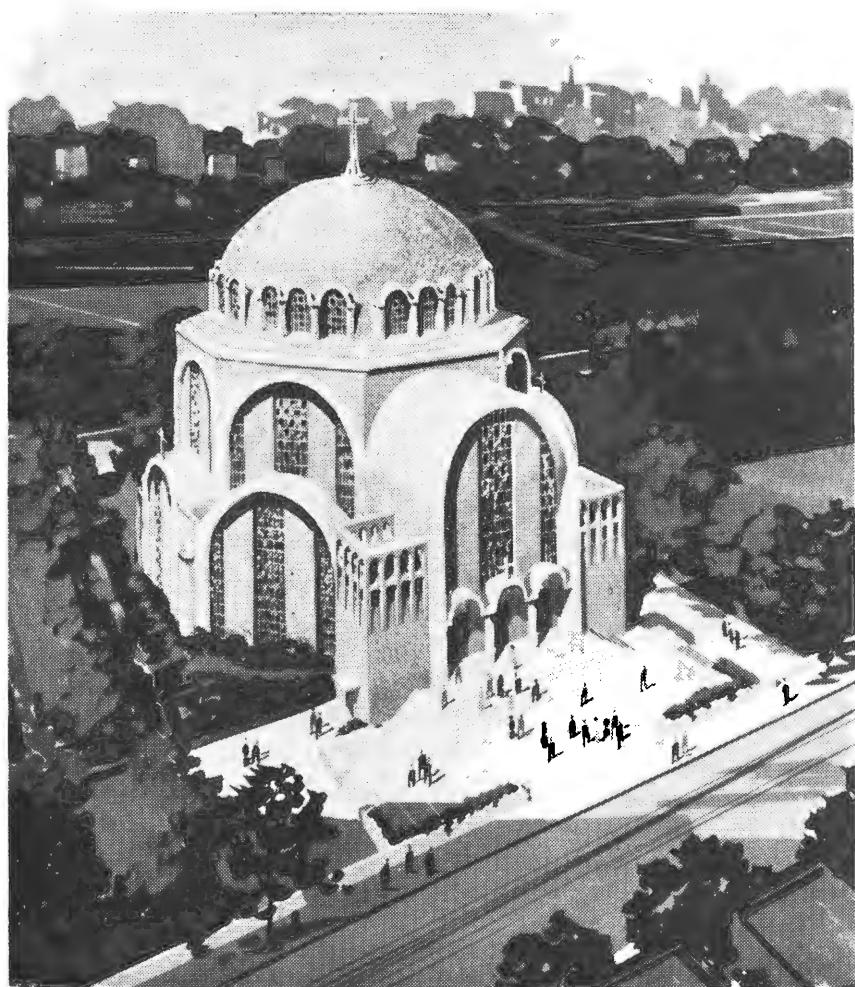
Впродовж свого 50-літнього існування, йдучи визначенім Владикою Кир Сотером шляхом, СУК „Провидіння“ уділив для наших церков і парафіяльних шкіл 203 моргеджів на суму 4,807,569 дол. виплатив посмертних бенефітів для вдів і сиріт на суму 2,630,251 дол.; уділив допомог своїм членам на суму 103,061 дол.; виплатив пожертви на релігійні і народні цілі в сумі 88,151 дол.; видав коштом 18,500 дол. велику книгу „Українська Церква між Сходом і Заходом“; допоміг у розбудові Видавництва „Америка“ сумою понад 21,000 дол., як теж спішив завжди з допомогою Рідному Краєві, пересилаючи значну суму на „Фонд Оборони України“ в 1919-20 роках та купуючи українські державні бонди на суму понад 3,000 дол.

Усе те, разом з осягами діяльності на громадському, видавничому і культурному полі дає світлий образ пройденого шляху „Провидіння“ в служенні своїй Церкві і народові. Цей шлях, це тільки перший етап у дальшій організаційній і фінансовій розбудові нашої організації, перед якою стеляться нові можливості і розгортаються нові перспективи і завдання в майбутньому, якщо взяти до уваги, що українська католицька громада в ЗДА нараховує понад 350,000 осіб. Яке ж велике і вдячне поле до організаційної праці для ідейних членів управ Відділів та організаторів СУК „Провидіння“. Які ве-

ликі здобутки могли б ми осягнути, скільки добра для нашої Церкви і народу могли б ми вчинити, як би хоч 10% Українців католиків в Америці стали членами „Провидіння“.

Майбутнє СУК „Провидіння“ залежить від нас самих, від на-

шого розуміння ролі і призначення нашої організації в житті української Церкви і народу, від нашого бажання бути активними співтворцями в розбудові всебічного життя нашої установи, а не тільки його пасивними спостерігачами.

Проект нової Української Католицької Катедри у Філаделфії, Па.

о. Володимир Білинський

50-ліття Союзу Українців Католиків „Провидіння“

Пів сотні літ минає, як бл. п. Кир Сотер Ортинський — перший український католицький Єпископ в Америці зорганізував Союз Українців Католиків і дав йому назву „Провидіння“, тобто поручив його Божому Провидінню та отці Пречистої Діви Марії — Божій Матері.

Бл. п. Єпископ Ортинський також був Верховним Покровителем та з уряду свого повним діючим членом Головної Управи, а католицький священик предсідником, як також і духовний управитель був повним членом Управи.

За бажанням Основника СУК „Провидіння“ — це організація релігійно-народня, як це підтверджує її статут, а завдання „Провидіння“, згідно з його назвою й бажанням Основника, є почвірні, а саме:

1. Релігійне — це є розбуджувати і зміцнювати релігійного духа серед українського народу в Америці, видаванням часописів, журналів, книжок і т. п.

2. Моральне — цебто вдержувати український народ у вірності Українській Католицькій Церкві, а самим членам вести прикладне, моральне, особисте, родинне і організаційне життя — отже бути практикуючими католиками.

3. Матеріальне — а саме: давати підмоги своїм членам у випадках недуги або каліцтва; зокрема

допомагати вдовам, сиротам та родинам на випадок смерти їх члена, не забиваючи і про релігійно-харитативні та культурно-освітні установи й організації як в Америці, так і в Україні.

4. Громадське — а саме: зазнайомлювати український народ в Америці з історією, конституцією і взагалі з політичним та суспільним устроєм цього краю, як теж закладати школи, читальні, курси для неграмотних, закладати релігійні і народні хори, оркестри, зглядно помагати Церкві в цій діяльності.

Ось чотири релігійні й народно-громадські завдання, що лягли в основу „Провидіння“.

Коли ж кинемо оком на 50-літню працю „Провидіння“ поза нами, то нема найменшого сумніву, що в міру своїх сил „Провидіння“ всі свої завдання виконувало візирево, а успіхи його праці є дійсно подивуїдні, коли взяти до уваги час, місце, обставини та оточення, серед яких приходилося „Провидінню“ переводити в життя свої завдання.

Тому, парофразуючи слова св. Павла, звернені до Коринтян, можна сказати, що хоч Провидінці, головою в початках були переслідувані, то ніколи не були опущені Божим Провидінням; хоч були і повалені в очах людей, але не загинули.

Супроти цього можна сміло

сказати про „Провидіння“, що вже саме його проіснування 50 літ є найбільшим його успіхом та запорукою світлого розвою в майбутньому. СУК „Провидіння“ вже має право прилюдності, право горожанства серед усього українського громадянства — без огляду на різні політичні наставлення чи віроістовідні різниці. Тут справдjuється стара латинська пословиця, що „Божий млин меле поволі, але певно“. А „Провидіння“ є справді тим Божим млином серед українського народу. Тепер, більше як колибудь, український нарід зачинає розуміти значення релігії в народньому публичному житті та що католицька Церква є дійсною його „Матер єт Магістра“ — „Матірю і Вчителькою“, як це говорить Папа Іван ХХІІ у своїй новій енцикліці про християнство й суспільний прогрес.

Тому, відзначуючи 50-ліття СУК „Провидіння“, треба підкреслити і звернути найбільшу увагу на католицький характер „Провидіння“, на цей угольний камінь усякої будови і розвою людського життя, який, на жаль, усе ще не є всеціло й повністю прийнятий усім українським народом через брак докладного знання християнства.

А вагу й потребу обнови всього в Христі відчуває цілий світ, а головно український нарід, що страждає під большевицьким ярмом, або в Америці, яка частинно

через великий добробут байдужіє супроти Бога і Церкви.

Вже тому 50 літ бачив бл. п. Єпископ Сотер Ортинський, як лібералізм, секуляристична байдужість супроти релігії та ворожий воюючий атеїзм підгрізали корінь родинного і народньо-громадського життя і тому зорганізував „Провидіння“ як частину Католицької Акції, як взір для українського народу. А далі, щоб це „Провидіння“ як народня католицька організація співпрацювала в апостоляті католицької Іерархії — Єпископів, себто помогала Церкві впровадити в публичне життя християнські принципи перед українським народом.

Ми, Українці, що найбільше страждаємо від безбожного комунізму, маємо памятати, що християнство, яке впровадили в нас св. Ольга і св. Володимир Великий, вони впровадили його не для своїх особистих, приватних потреб, але ввели його в український нарід, у державу, в громадське, суспільне життя, в школах, а знамя хреста було всенароднію, публичною окрасою і символом перемоги та життя християнства в Україні.

Тож такі й подібні рефлексії хай полонять думку і серця не тільки кожного Провидіння, але й усіх Українців, кожного зокрема, бо вони були не тільки бажанням першого Основника, але й є бажанням його наслідників та католицької Церкви.

Ювілейні торжества СУК „Провидіння“

ГАРТФОРД, КОНН.

Під Покровом Непорочно Зачатої Пречистої Діви Марії, Патронки СУК „Провидіння“, під протекторатом ВПреосв. Митрополита Кир Амвросія, Почесним Головством Преосв. Кир Йосифа та за Архиєрейським Благословенням Преосв. Кир Ярослава — відбулася в неділю, 27-го травня ц. р., о год. 3-тій по полудні, в Бернс Скул аудиторії в Гартфорді, Конн., величава Ювілейна Академія ню-інглендської округи з приводу Ювілею 50-ліття СУК „Провидіння“, на яку прибув особисто Епископ Стемфорду, Пресвятый Кир Йосиф.

Академію, рамки якої творили два національні гимни (на початку американський — жіночий хор „Ластівка“, Нью Гейвен, дир. п. М. Бурбела-Гижя, на закінчення український гимн, соліст п. Євген Палацький), відкрив голова Ділового Ювілейного Комітету о. декан Ст. Баландюк, після чого хор, виконуючи одну зі своїх точок, грімким „Многая Літа“ привітав приявного на салі Преосв. Кир Йосифа при оплесках численної публіки.

Як вступне слово о. сов. Ст. Чомка, пароха Нью Гейвену, виголошene в українській мові, так і промова головного предсідника СУК „Провидіння“ о. шамб. д-ра Ст. Тиханського в англійській та українській мовах, дали повний

перекрій ідеологічної і матеріальності діяльності за час 50-ліття СУК „Провидіння“. Публіка, що виповнила по береги велику салю Бернс Скул, із великим зацікавленням та пильною увагою прислухувалась до згаданих доповідей, які коротко й ядерно представили великісяя цієї нашої найбільшої католицької організації в ЗДА.

Концертова частина Академії, тобто скрипкові й фортепіянові соля (пп. Б. Марків, Ю. Цибрівський, М. Цісик), виступи смичкової оркестри УМІ з Нью Йорку, хору „Ластівка“ з Нью Гейвену, Українського Національного Хору з Гартфорду, виступ нашого відомого артиста п. Л. Рейнаровича — все це стояло на високому, гідному Академії, рівні. Численні приявні гості, представники нашого духовенства, радний СУК „Провидіння“ о. А. Борса, привіти, м. і. сенатора Т. Дадда, конгресмена Р. Джеймса, мейора м. Гартфорду В. Глинна, голови стейтового відділу УНС мігр. І. Телюка, головного радного УНС Яр. Гука та інших, надали Академії правдиво торжественний характер.

На закінчення Академії усім приявним зложив подяку діючий голова Ділового Ювілейного Комітету, о. Андрій Назаревич.

БІНГГЕМПТОН, Н. Й.

Дня 23 вересня 1962 р. вроично-стю відсвятковано в Бінгемптоні, Н. Й., 50-ліття СУК „Прорайдіння“ Божественною Літургією, бенкетом і концертом. У бенкеті взяло участь понад 400 осіб, серед яких, крім Українців, було багато визначних представників місцевої влади та гостей з інших національних груп у ЗДА.

Гол. предсідник СУК „Прорайдіння“ о. шамб. Ст. Тиханський у своїй промові українською і англійською мовами зясував їдейні заложення та цілі СУК „Прорайдіння“, що їх поклав як підставу Основник цієї нашої католицької братської Організації, Кир Сотер Ортінський, перший Епископ для Українців у ЗДА, та підкореслив, м. ін., що у прийманні нових членів до „Прорайдіння“ треба звертати головно велику увагу і на нашу молодь, аби було кому передати поважні надбання у „Прорайдінні“, що їх здобули для нашої організації її пionери й основники в ділянці релігійно-церковній, економічній і національно-громадській. Гол. предсідник закликав, щоб кожний Відділ СУК „Прорайдіння“ придбав бодай по 50 нових членів.

Під час бенкету промовляли м. інш.: мейор Бінгемптону Джан Бірнс, суддя Алекс Русин, дистриктовий прокуратор Ст. Смік і інші. Суддя для родинних справ Русин сказав м. ін., що Українці католики мають у цій окрузі найкращу опінію.

Крім місцевого пароха, о. Петра Лазора, промовляв теж о. Ол. Мачків, парох місцевої церкви Св. Духа, що належить до Питтсбурзької Екзархії. Він закликав вірних, а зокрема молодь, зберігати прегарні традиції нашого народу, релігійно-церковні та національні.

Після бенкету був гарний концерт.

Ці ювілейні святкування підготував Ювілейний Комітет у складі пл.: Дмитро Яремчук, голова; Степан Полянський, містоголова, що був теж добрим тостмайстром під час бенкету; Іван Тереля, секретар, і Дмитро Кецман, скарбник. Інші члени Ювілейного Комітету пл.: Павло Поточняк, Марія Василів, Марія Сенів та Гльорія Сенів. Усі вони вкладали багато зусиль, щоб ці ювілейні святкування випали якнайкраще.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Ювілейні торжества СУК „Прорайдіння“ у Філаделфії започатковано дня 30 вересня 1962 року Торжественною Архиєрейською Божественною Літургією, що її відслужив ВПреосв. Митрополит

Кир Амвросій, Верховний Покровитель СУК „Прорайдіння“, в катедральному храмі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії у Філаделфії, о год. 4-тій по півдні.

Співслужителями Їх Високо-преосвященства були о. шамб. М. Польовий, канцлер Філадельфій-ської Архиєпархії, і о. шамб. М. Бабак, представник Преосв. Кир Йосифа, Єпископа Стемфорду. Дияконували о. декан М. Харина й о. сов. М. Федорович. Проповіді виголосили: о. Волод. Білинський, кол. Головний Предсідник СУК „Прovidіння“, по-українськи й о. шамб. М. Бабак по-англійськи. Капелянами ВПреосв. Кир Амврзія були о. Ст. Сулик і о. В. Лоєстин, майстром церемонії — о. сов. В. Головінський. Співав катедральний хор під управою п. О. Луптана.

На Архиерейську Божественну Літургію прибули представники українських і американських організацій із Філаделфії, Нью Йорку і з дальших околиць, численне наше духовенство з Філадельфійської Архиєпархії та двох Епархій, Стемфордської та Шикагівської, члени Головної Управи та Екзекутиви, представники Відділів СУК „Прovidіння“, в тому з прaporами виступили Централя СУК „Прovidіння“ та два філадельфійські Відділи, 193 і 218.

Після Божественної Літургії Отці проповідники, у своїх виголошених по-українськи й по-англійськи проповідях, коротко засували завдання їй цілі СУК „Прovidіння“, що його 50 років тому оснував перший наш Владика в ЗДА, Преосв. Кир Сотер Ортінський, ЧСВВ, та бажали Божого благословення на дальший розвиток цієї нашої найбільшої католицької організації в ЗДА.

Кінцеве слово Владики Кир Амврзія й Панахида

Після проповідей ВПреосв. Митрополит Кир Амврзій звернувся до вірних:

„Хочу пригадати --- сказав Владика Кир Амврзій --- що в цьому храмі спочивають тлінні останки наших Владик, Основника й Верховного Покровителя СУК „Прovidіння“ Кир Сотера й Верховного Покровителя СУК „Прovidіння“ Кир Константина. Під час Панахиди, що її відслужимо за душі наших Архиєреїв і Ереїв, членкинь і членів СУК „Прovidіння“, які відійшли у вічність, звернімся у наших покірних молитвах до Господа, хай Господь буде для них милосердний і відчинить їм Небесні Двері“.

Після цих слів ВПреосв. Владика в асистті Отців Шамбелянів та Отців Дияконів відслужив Панахиду.

Бенкет

О год. 7:30 ввечері почався в бальовій салі готелю Бельвю-Стретфорд Ювілейний Бенкет, у привільності ок. 500 осіб, що його відкрив молитвою Верховний Покровитель СУК „Прovidіння“ --- ВПреосв. Митрополит Кир Амврзій. Після вступу голови Окр. Ювілейного Комітету СУК „Прovidіння“ у Філаделфії, д-ра Мик. Ценка, керування програмою пеreyняв головний предсідник о. шамб. Ст. Тиханський, який привітав усіх Прovidінців та Гостей, а в першу чергу нашого Верховного Покровителя, ВПреосв. Митрополита Кир Амврзія.

Танцювальна група Ю СУМА під час виступу в мистецькій програмі банкету у Філаделфії.

У своїй промові Гол. Предсідник підкреслив велику вагу нашої організації в українському житті в Америці й пригадав, що наш Митрополит і наш Верховний Покровитель вибирається в подорож до Ватикану, щоб там

взяти участь у Вселенському Соборі. Піднявшись із місця усі присутні відспівали Многолітстві ВПреосв. Владиці, а о. шамб. Тиханський побажав йому в імені всіх щасливої подорожі.

У своєму слові, яке всіх захо-

піло, Митрополит говорив про шлях, яким ішло „Прovidіння“ від початку свого існування.

„Коли дивитися з перспективи 50-ти літ — казав Верховний Покровитель нашої організації — то „Прovidіння“, засноване першим нашим єпископом у ЗДА, Владикою Сотером, розвивалося серед тяжких часів і великих бур, але збереглося з Божою поміччю. Були тяжкі часи, але Кир Сотер зумів знайти рятунок для нашого громадянства в Америці. Він зорганізував „Прovidіння“ і наче поїзд пустив цю організацію у життя на двох рейках.

„Однією рейкою була св. Віра, а другою любов до свого народу і любов до нашої Церкви.

„Дві страшні світові війни сколихнули світом. Почала ширитися фізична й моральна руїна і рейки поїзду „Прovidіння“ почала підмивати повінь матеріалізму й секуляризму, а навіть атеїзму. Але Господь охоронив „Прovidіння“ і воно почало рости. Було багато інших перешкод, але все це поборов „поїзд Прovidіння“ і сьогодні „Прovidіння“ двигається далі по рейках Віри та привязання до нашої Церкви і національності.

„Прovidіння“ скріпилося й росте далі, бо й провід і все членство цієї організації твердо тримається цих рейок, на які Кир Сотер цю організацію поставив. З Христом і з вірою „Прovidіння“ служить Церкві й народові, даючи запоруку, що перед ним велике майбутнє.

„І я бажаю Вам усього найкра-

щого й ще більших успіхів, маючи віру, що „поїздові Прovidіння“ вже не загрожують ніякі небезпеки. Бо Ви працюєте з Богом“.

Крім промови Митрополита, виступали ще д-р Вол. Пушкар, заст. головного предсідника і голова Центрального Ювілейного Комітету, та проф. д-р Лев Добрянський, голова УККА.

Від імені міста Філаделфії промовляв комішнер М. Ассер, який презентував головному предсідникові „Відзначення“ від посадника міста Дж. Тейта та резолюцію з признанням для нашої організації від Міської Ради.

У характері представника губернатора Пенсильвії Д. Лоренса промовляв стейтовий комішнер обезпеченъ Т. Гутовіч.

Представивши поіменно велику делегацію Українського Народного Союзу на чолі з гол. предсідником Йосипом Лисогором, о. шамб. С. Тиханський дав слово п. Лисогорові, який висловив міркування про корисність співпраці УНСоюзу із СУК „Прovidіння“.

З черги були представлені гості при головному столі.

Окремо гол. предсідник представив делегацію з Бінгемptonу, Н. Й., в особах Й. Полянського і П. Чарнецького з дружиною, які спеціально прибули, щоб привезти з собою кольоровий портрет основника СУК „Прovidіння“ Кир Сотера, кисти проф. Василя Феданкова.

З огляду на спізнену пору скороочено мистецьку програму бен-

Учасники Ювілейного Бенкету з нагоди відзначення 50-ліття СУК „Прородіння” у Філадельфії. Па. Ух Експелемія Вірсою. Митрополит Кир Амвросій перевочить молитву.

кету і тому на сцені виступали тільки Лідія Артимів і танцювальна група СУМА.

Бенкет закінчився молитвою, що її провів канцлер Філадел-

фійської Архиєпархії о. шамб. Михайло Польовий, та загальним відспіванням українського національного гимну „Ще не вмерла Україна“.

БОФАЛО, Н. Й.

В неділю, 7 жовтня 1962 року, в рамках відзначування 50-річчя СУК „Провидіння“, в салі Українського Дому „Дніпро“ в Бофало, Н. Й., відбулась о 7-мій год. вечора Святочна Академія, на якій головну промову виголосив гол. рекордовий секретар СУК „Провидіння“ п. Ст. Спринський.

Академію започатковано американським гімном, що його відграв О. Мохнач, після чого хор церкви св. Івана Хрестителя „Боян“, під диригентурою п. І. Грицковяна, відспівав „Слава во вищих Богу“. Академію відкрив коротким словом голова Ювілейного Комітету, дир. Ст. Шипилявий, який численній публіці, що виповнила салю, представив постать першого нашого єпископа в ЗДА, основника СУК „Провидіння“ — Преосв. Кир Сотера Ортинського, ЧСВВ. З черги хор, під диригентурою п. Ю. Лаврівського відспівав дві пісні: „Через поле широке“, муз. Д. Котка, й „Тихо над річкою“, муз. Ю. Лаврівського, після чого головний промовець, рекордовий секретар Централі СУК „Провидіння“, —

п. Степан Спринський, у своєму слові дав огляд дії СУК „Провидіння“ за 50 років існування цієї єдиної української католицької братської організації в ЗДА.

У дальшій частині програми відомий композитор, проф. В. Безкоровайний виступив із фортеціновим сольром „Пісня без слів“; новачки гнізда „Проліски“ віддеклямували збірно „Молитву“; вірш „Під покровом Пречистої Діви“ — слова Уляни Кравченко віддеклямувала Оксана Тимчук; хор „Боян“ під дир. п. І. Грицковяна відспівав „Коль славен“, а під диригентурою п. Ю. Лаврівського „Ой, горе тій чайці“ — муз. Леонтовича, й „У весняний день“, слова Г. Дубини, муз. І. Недільського.

Академію закінчено українським національним гімном. Декорація сцени виконання п. М. Борачка.

Напередодні Академії, в місті та в області Бофала, за спокій душі основника СУК „Провидіння“, бл. п. Кир Сотера та за померлих членів „Провидіння“ відслужено Божественні Літургії.

НЮАРК, Н. ДЖ.

В неділю, 21. жовтня 1962 р., в Ньюарку відбулися ювілейні святкування СУК „Провидіння“ Відді-

лів округи північного стейту Нью Джерзі. Програма академії, яку підготовив Ювілейний Комітет,

що його очолив головний радний СУК „Провидіння“ мгр. А. Гординський, складалася з виступів хору церкви св. Івана Хрестителя в Ньюарку, дитячого хору школи св. Івана Хрестителя в цьому ж місті, міш. хору „Боян“ із Пас-сейку, декламацій, фортепіанового сольо п-ї Дарії Гординської-Каранович, смичкової оркестри УМІ з Нью Йорку і виступу п-ні Зеновії Лавришко-Бундзяк.

Промови виголосили о. декан А. Борса, головний радний СУК „Провидіння“, та о. Вол. Білин-

ський, кол. довголітній гол. пред-нідник і член контрольної комісії СУК „Провидіння“.

Однією з головніших точок була щеремонія вручення єдиному з живих співосновників „Провидіння“, п. проф. Теодосієві Каськову спеціальної Грамоти, яку підписали Верховний Покровитель ВПреосв. Митрополит Кир Амвросій та головний предсідник о. шамб. С. Тиханський. Грамоту в імені Головної Управи СУК „Провидіння“ вручив гол. рекорд. секретар п. Ст. Спринський.

НОРТГЕМПТОН, ПА.

В дні 28 жовтня 1962 р. в Нортгемптоні, Па., відбулися вроочистості для вшанування СУК „Провидіння“ із Золотим Ювілеєм. Ці вроочистості підготовив Ювілейний Комітет, під проводом п. П. Лазора у співпраці з Відділами 18 і 27 СУК „Провидіння“.

В цих урочистостях, які складалися з тужественної св. Божественної Літургії та бенкету, масову участь узяли представники старшого й молодшого покоління з близьких і дальших околиць, які прибули на заклик урядників своїх Відділів та у відповідь на особисті запрошення своїх друзів і знайомих.

Бенкет пройшов у надзвичайно милій атмосфері, почавшись молитвою і вступними заввагами голови Ювілейного Комітету п. Лазора, який у своїй промові зазначив м. ін., що без фінансової допомоги СУК „Провидіння“ су-мою 110,000 дол. на низький про-

цент, місцева парафіяльна школа не змогла б бути так швидко збудована.

Покликаний на тостмайстра секретар 18 Відділу, п. Мих. Саюк, представив пароха української католицької церкви Непорочного Зачаття, о. Т. Барилляка, який у своїй промові розказав про ранню історію СУК „Провидіння“ та вшанував провидінських піонерів і основників довколишніх Відділів нашої організації.

Головну промову виголосив парох нортгемптонської церкви св. Івана і головний предсідник СУК „Провидіння“ о. шамб. Ст. Тиханський, який в українській та англійській мовах закликав усіх вписатися до СУК „Провидіння“. Головний предсідник звернувся до всіх секретарів і членів управ, щоб вони не жаліли труду і відвідували всіх парафіян українських католицьких церков у Нортгемптоні та в околицях і

приєднали їх у члени нашої організації.

Між почесними гостями були посадник Нортгемптону Дж. Бавмер та міський менеджер Станислав Кроцький. Посадник gratu-

лював СУК „Провидіння“ за його великісяяги впродовж 50 років та бажав ще більших успіхів на майбутнє.

Вечіркою і танцями для молоді закінчилася ця вдала імпреза.

РОЧЕСТЕР, Н. И.

У неділю, 14 жовтня 1962 р., заходом Ювілейного Комітету Об'єднаних Відділів СУК „Провидіння“ на терені Рочестеру відбулося у шкільній салі при церкві св. Йосафата, Ювілейне Свято СУК „Провидіння“.

О годині 11:30 перед полуднем члени „Провидіння“ прибули організовано з своїми прапорами до церкви св. Йосафата, де о. О. Лонкевич відслужив Службу Богу в наміренні всіх членів „Провидіння“, та виголосив дуже змістовну проповідь. По відспіванню многоліття, відправлено Панахиду за першого Єпископа в Америці, основника СУК „Провидіння“ та за всіх померлих членів нашої організації. Співав хор „Сурма“ під керівництвом інж. Ярослава Матковського.

О год. 5-тій ввечої американським гімном, що його відспівала Анна Парута при акомп. Софії Макович, почато Ювілейну Академію. Вступне слово в українській мові сказав о. Степан Городецький, парох церкви Богоявлення Господнього, який в коротких словах згадав початки еміграції і про оснування СУК „Провидіння“ та підкреслив заслуги наших пionerів, які не дали загинути нашій Церкві в Америці,

вважаючи її за фундамент нашого життя також на цій землі. При кінці своєї промови о. Городецький відчитав благословення, яке для учасників ювілейних святкувань надіслав Преосв. Кир Йосиф Шмондюк.

Вступне слово в англійській мові, в заступстві пароха церкви св. Йосафата, о. сов. М. Волянського, виголосив адвокат Володимир Пелкей.

З черги змістовну доповідь виголосила в українській мові головна касієрка СУК „Провидіння“ з Філадельфії, пані Стефанія Вовчак, передаючи теж привіт і пратуляції від Головного Уряду „Провидіння“. Пані Марія Климців при акомпаніменті пані Анни Сорохтей відспівала сольо „Айстри“ та одну народну пісню. Вірш Уляни Кравченко „Думка“ віддеклямувала панна Анна Рйонка, а фортепіянове сольо Х. Сіндінга „Весняні шуми“ і „Прелюд“ Барвінського виконала молода піяністка панна Любов Цегельська. Дует народних пісень виконали М. Климців і А. Парута при акомпаніменті С. Майкович. Танцювальна група МУН під керівництвом п. І. Заблоцького відтанцювала чотири українські народні танки. На останку хор „Сур-

ма“ під дир. інж. Я. Матковського виконав чотири пісні: „Кант про Почайвську Божу Матір“, „Через поле широкеє“, „Кладочка“ і „Га-

малія“. Мистецьке оформлення сцени зробив п. Евстахій Загачевський. Українським національним гімном закінчено це гарне свято.

ПІТСБУРЖЧИНА — ЕМБРИДЖ, ПА.

Заходом Відділів СУК „Прovidіння“ в Пітсбуржчині відзначено 50-ліття „Прovidіння“ Ювілейним Бенкетом в дні 21 жовтня 1962 р. Ювілейний діловий Комітет під проводом п. Михайла Майноша підготував програму Бенкету, що його відбуло в салі парафіяльної школи в Ембридж, Па.

Святкування Ювілею почалось Молебнем, о год. 4-тій по пол., в інтенції членів „Прovidіння“, що його відправили Отці: Ол. Крохмальний, Вол. Терещук та І. Литвак, в присутності 14-ти священиків. Співав місцевий церковний хор під управою п. Марії Їжак.

О год. 6. вечора відбувся бенкет, яким проводив о. дек. Ярослав Данильчук. Серед гостей бу-

ли присутніми, м. ін., мейор міста Ембридж, Волтер Панек, який виголосив привітальнє слово та о. монс. Степан Тиханський, який був головним бесідником. По бенкеті відбувся концерт, в авдиторії школи, в якому виступали: хор української католицької церкви в Ембридж, діти парафіяльної школи з Нью Кенсінгтону, під проводом п. М. Шевця, і діти п-ва Харітан, які виконали декілька українських народніх танків. Сольовий танок виконав Лярчик Харітан.

Бенкет, в якому взяли участь понад 400 осіб, в тому представники різних українських організацій, закінчено українським національним тімном.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ 11 ВІДДІЛУ СУК „ПРОВІДІННЯ“

В неділю, 14 жовтня 1962 р., один із найбільш заслужених Відділів СУК „Прovidіння“ у Філадельфії, а саме 11-тий Відділ Сестрицтва Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, відзначив свій 50-літній Ювілей участю в св.-Божественній Літургії у катедральному храмі і бенкетом у Бекс-ресторані при Райзінг Сан Евнью у Філадельфії.

Божественну Літургію у наміренні живих членкинь Сестрицтва

і самого 11 Відділу „Прovidіння“ відслужив о год. 12-тій вполудні о. Теодор Патриляк, а зараз після цього відбулася Панахида за померлих членкинь Відділу, яку відслужили о. секретар Василь Лостин і о. сов. Мих. Федорович.

Ввечорі, о год. 6:30 відбувся в гарній салі Бекс-ресторану бенкет, в якому взяло участь близько 60 членкинь.

Бенкетове прийняття звеличили своєю присутністю: о. шамб. кан-

цлер Михайло Польовий, о. сов. Микола Збир і о. сов. Михайло Федорович, парох катедри.

Бенкет відкрила предсідниця Сестрицтва п. Параксевія Дуранновська, вітаючи Отців і всіх бенкетових Гостей, прохаючи п-нью Ольту Фостяк на тостмайстра, а о. шамб. Польового перевести молитву і поблагословити трапезу, після чого була вечеря.

По вечері промовляв о. сов. Микола Збир, який привітав Сестрицтво і зібраних від імені Головної Управи СУК „Провидіння“, звертаючи м. ін. увагу на конечність притягати якнайбільше молоді в ряди Сестрицтва.

Після цього п. Анна Бойко говорила про початки Відділу, а п.

Марія Демянник додала до історії Відділу дуже цікаві дані, будучи учасницею перших основуючих зборів Відділу, що його заснував сам Преосв. Кир Сотер Ортинський.

Привіти склали: п. Наталія Лопатинська від Окр. Ради Союзу Українок, п. Анна Сивуляк — від 42-го Відділу СУА, а. п. Катерина Комар і п. Єва Вовчак від Апостольства Молитви.

На закінчення бенкету промовив о. шамб. Михайло Польовий від імені Отців, говорячи про заслуги членкинь Сестрицтва для „Провидіння“ і для Церкви, та бажаючи Відділові дальших успіхів, після чого закрив бенкетове прийняття молитвою.

Церква на Лемківщині — зимою.

Памяті Преосв. Кир Сотера Ортинського у 50-ліття СУК „Прорвідіння“

Історія Української Католицької Церкви є може одним із найкращих показників боротьби за права української спільноти, бо ні один, мабуть, народ так тісно не злучив національність з вірою, як це впродовж історії бачимо на Україні. Тоді, коли Україна втратила свою самостійність, коли не стало світських провідників і державних авторитетів, силою обставин провідниками ставали митрополити чи єпископи. Вони були не тільки пастирями душ, але теж і провідниками народу. Тому й не дивно, що вороги української держави, вороги незалежності українського народу, завжди і постійно старалися знищити Українську Католицьку Церкву, бо з хвилиною знищення авторитету й поваги, яким є кожночасний католицький Владика, поневолення народу є тільки питанням часу.

Не диво отже, що один з найбільших ворогів Української Держави, Москва, є рівночасно одним із найбільших ворогів Української Католицької Церкви.

Одним із таких світлих прикладів з галерії єпископів-провідників народу, в які так багата історія Української Католицької Церкви, є перший єпископ Українців католиків у ЗДА, Преосв. Кир Сотер Ортинський, ЧСВВ. Мало котрий із наших Владик, упродовж

такого короткого свого владичого володіння (1907—1916), в країні свободи й вольностей, якою то країною завжди були ЗДА, зазнав стільки ударів і зневаг, тільки тому, що Боже Прорвідіння наділило його не тільки єпископськото владою, але — згідно з нашою історією — і становищем Пастиря-Прорвідника. Треба було справді мати просто надлюдську віру в Божу поміч, щоб не заломатись під ударами, що їх не щадила нашему першому Владиці в ЗДА, Преосв. Кир Сотерові, тодішня безформна емігрантська маса з різних земель України, яка не знаючи хто вона, стала сліпим знаряддям найбільшого ворога України, царського православ'я.

А коли ще візьмемо до уваги, що все це діялось серед чужоземного моря, на чужій землі, власники якої не тільки що не могли зрозуміти, про що йде, але навіть не хотіли поцікавитись, що то за східно-католицьке віровизнання, якого вони не знали — то щойно тоді ми зрозуміємо велич праці-жертви нашого першого єпископа в ЗДА. І у світлі цієї праці-жертви Преосв. Кир Сотера як же ж правдивими стають слова сьогоднішнього нашого Митрополита-Архиєпископа ВПреосвяченого Кир Амвросія, який у своїй проповіді, виголошенні

ПРЕОСВ. КИР СОТЕР ОРТИНСЬКИЙ, ЧСВВ
Основник СУК „Провидіння“

25 березня 1956 р. на Факс Чейсі, сказав: „Завдяки йому ми можемо мати тут своїх єпископів, священиків і власні дієцезії та 170 наших парафій, а основу до цього дав власне Преосв. Владика Ортинський, перший єпископ нашого обряду на американській землі“.

Коли сьогодні, з перспективи 50-ліття, що його святкує одно-

з дітей Преосв. Кир Совера, Союз Українців Католиків „Провидіння“, поглянути на працю-жертву першого нашого Владики в ЗДА, то кличем його, хоч дуже короткого, але й незвичайно жертвенногожиття (помер у 50-му році життя) було: Церква і нація. Як глибоко віруюча людина, Владика Кир Сотер знатав дуже добре, що без своєї Церкви нація заги-

не, щезне, розплінеться в чужомовному морі.

„Чим для сталі є ржа, тим для народу є одиниці, що зраджують його й цураються. Маленька плямка ржі, як її не усунуть, не стерти, може легко знищити добру машину, інструмент. Так і одиниці, невірні своєму народові, можуть його знищити й запропастити...“ — навчав Преосв. Кир Сотер своїх вірних.

У всіх своїх проповідях, що він їх виголошував по церквах чи на численних місіях, Преосв. Кир Сотер перестерігав своїх вірних, щоб вони тримались рідної мови, не занедбували своєї традиції.

„Ви — говорив Кир Сотер — не є жадні руски, ні Поляки, ні Австріяки, ні Мадяри, ви є „Русини“, „Русинки“ (тобто Українці). Не мішайтесь з іншими людьми, шануйте й любіть своє рідне“.

Не дивота, що у відповідь на ці слова, міліони доллярів плили з Москви, щоб ударемнити працю Пастиря-Провідника Кир Сотера. А за ці юдині гроши писалось доносі на свого Єпископа до Апо-

стольської Столиці, обкідувалось його болотом і вуличною лайкою на сторінках української преси й кликалось — як це робив один із „угорорусских православних священиків“, П. Коханик — „Проч з Ортинським і латинством, хай жиє прадідноє православє!“

Але там, де йде про Церкву, яку оснував Сам Спаситель, і там, де йде про нарід цій Церкві відданний, там вирішне слово має сам Бог. Не помогли міліони доллярів, що їх слала до ЗДА „столиця прадідного православя“ Москва, обернулись у порох і пил інтриги та затій, може навіть і поневільних наймитів ворогів Української Католицької Церкви. Господь прийняв чисту жертву Пресвяченого Кир Сотера й сьогодні, в історичних роках ХХІ-го Вселенського Собору, що відбувається в Римі, трьох українських католицьких Владик із ЗДА зі своїм Митрополитом-Архиєпископом на чолі, засідає поруч патріархів Східної Католицької Церкви, цієї Східної Церкви, яка була джерелом християнства на весь світ.

**ОБЕЗПЕЧИТЬ СЕБЕ Й СВОЮ РОДИНУ В „ПРОВІДІННЮ!“
ЦЕ ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ,
ЩО МАЄ НАЙДОГІДНІШІ ОБЕЗПЕЧЕНЕВІ УМОВИ.**

Фрагмент походу Іерархів Католицької Церкви до базиліки св. Петра на відкриття II. Ватиканського Вселенського Собору. На першому плані українські католицькі Владики.

Другий Ватиканський Вселенський Собор

Що таке Вселенський Собор?

Вселенський Собор — це збір усіх католицьких єпископів світу, що є в одності з Христовим Намісником на землі, Римським Папою, для спільної застанови й вирішення питань віри й обичаїв, дисципліни, управління, нераз для определення якоїсь правди святої віри, тобто для проголошення догми віри, для видання нових церковних законів, для вирішення напрямних місійної праці серед поган, для апостольської праці мирян тощо.

Вселенський Собор не є отже ані міжнародний конгрес, ані свого роду парламент у світському того слова значенні, ані міжконфесійна конференція, в якій представники різних віровизнань могли б мати голос. Вселенський Собор — це збір католицьких єпископів, що йдуть на заклик Святішого Отця, бо є з ним злучені у вірі, так як колись Апостоли з Верховним Апостолом Петром, так як хотів Христос, коли оснував Свою Церкву на Петровій скалі й дав святому Апостолові Петрові верховну владу.

Згідно з теперішнім церковним законодавством, на Вселенський Собор мають явитись:

1. Отці Кардинали Святої Римської Церкви.

2. Патріярхи, Примаси церковних провінцій, Архиєпископи та Єпископи-Ординарії, навіть тоді,

коли ще не одержали (після свого наречення) єпископських свячення.

3. Верховні Настоятелі Чинів: Абати чи в нас Архимандрити, а також Прелати, що управлюють епархіями.

44. Титулярні Єпископи, завізвані на Собор, мають такий самий голос як Єпископи-Ординарії. Всі вони називаються Отці Собору.

Т. зв. експерти, чи радше по нашому дорадники, богослови й правники, не можуть віддавати своїх голосів у часі голосувань.

Вкінці, якщо якийсь єпископ ради старости або із-за іншої перешкоди не може прибути на Собор, то він має право вислати свого заступника, або т. зв. прокуратора. Прокуратор має право брати участь у всіх пленарних сесіях Собору, він підписує акти Собору від імені свого Владики, але йому не прислуговує голос у часі голосування.

Які є засідання Отців на Соборі та хто ними проводить?

Так звані прилюдні сесії Собору відбуваються в прияві самого Святішого Отця. Всі Отці Собору мають обовязок у них брати участь. Але крім цього мусять усі бути присутні теж на т. зв. загальних сесіях Собору, коли не має Святішого Отця, а якими проводить найвища рада, тобто Президія. До Президії II. Вати-

канського Вселенського Собору належать наступні Отці Кардинали: Євген Тіссеран, Ахіль Лієнар, Ігнатій Г. Таппуні, Норман Т. Гіллрой, Франц Спелман, Генрих Пляй-Даніель, Йосиф Фрінтс, Ернест Руфіні, Антоній Каджяно та Бернард Альфінк.

Декрети Собору приготовляють окремі комісії, зложені кожна з 24 Отців Собору під проводом одного Предсідника в особі Кардинала. Цих соборових комісій є десять: для справ віри й моралі, для єпископів та управління епархіями, для східніх Церков, для Святих Тайн, для справ клиру й вірних, для монахів, для місійних справ, для обрядових справ, для духовних семінарій та католицьких шкіл, для світського апостольства і для справ преси.

Крім цих комісій існує ще Секретаріят для надзвичайних справ Собору, під проводом Еміненції Кардинала Чіконіяні, Секретаря Стану Його Святої, Секретаріят для зedинення християн, під проводом Кардинала Беа, вкінці Адміністративний Секретаріят, а також Комісія для чисто технічних справ.

Торжество відкриття Собору як історична подія

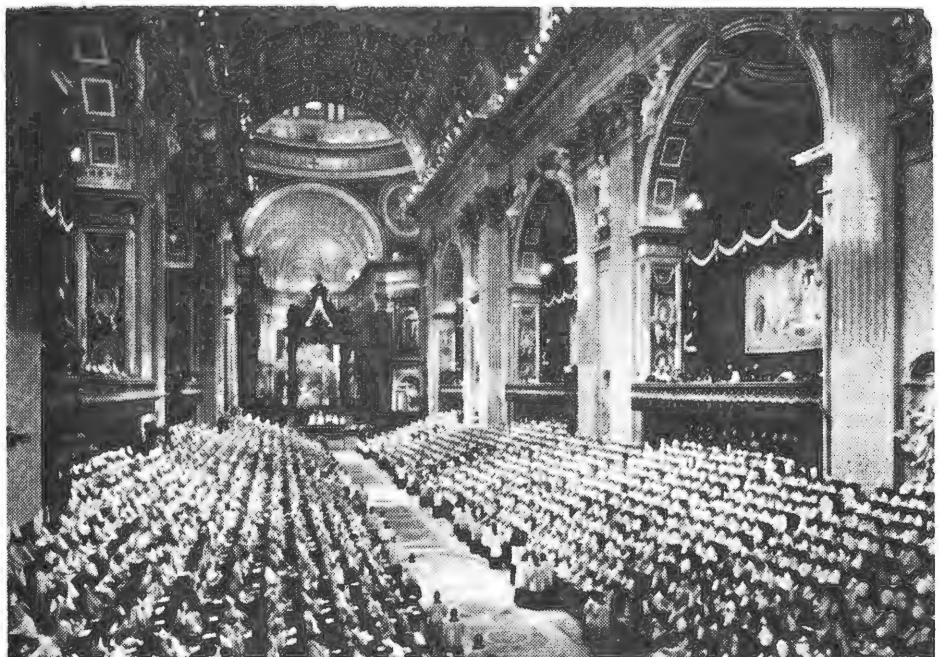
Дня 11 жовтня 1962 р., на Празник Материнства Пресвятої Богородиці, Святіший Отець Папа Іван ХХІІІ відкрив у найторжественніший спосіб Другий Ватиканський Вселенський Собор, що відбувається у Вічному Місті Римі, престольному городі Христо-

вого Намісника, в базиліці Верхового Апостола Петра. Площа св. Петра була переповнена духовенством Риму і вірними, паломниками з усіх країн світу.

В процесійному поході взяли участь ВПреосв. Кардинали, Патріархи, Архиєпископи й Єпископи, а також інші Отці Собору, тобто Protoархимандрити різних монастирів Чинів та вищі церковні Достойники, яким прислуговує право участі в Папських Богослужбах, т. зв. експерти Собору, тобто вчені богослови і знавці церк. права, скорописці і т. д.

Місця на трибунах у базиліці св. Петра зайняли представники держав, між ними президент Італії і президент Ірландії, дипломати, акредитовані при Апостольському Престолі, запрошені гости, обсерватори, журналісти.

Наши українські Владики йшли в поході окремою групою — 15 Архиєреїв. Дивне Боже Провидіння! В часі найтяжчої скорби нашого народу маємо на Соборі таку велику кількість рідних Архиєреїв, як ніколи в нашій історії. На Ліонському Соборі, в час монгольського лихоліття, мабуть, був тільки один наш Владика, Митрополит Акерович. Та й на І. Ватиканському Соборі українська участь була мало замітна. Був то час, коли царська московська рука нищила в безпощадний спосіб нашу Церкву на Холмщині й Підляшші, та своїми впливами вдиралась на всі простори українських земель. Слуга Божий Папа Пій IX. боронив з усією рішучістю прав нашої Церкви, її

Учасники ІІ Ватиканського Вселенського Собору

обряду, її звичаїв і традицій. Прийшли потім ще тяжкі часи — дві світові війни. Вже в часі першої світової війни наш Великий Митрополит, Слуга Божий Андрей, мусів нести кайдани за Христа, як царський вязень. А ось, по другій світовій війні безбожна більшевицька рука увязнила всіх наших Ієархів і більшість із них, як і тисячі священиків і вірних, віддали життя за Христа. Живе ще нині й страждає на засланні наш Митрополит-Ісповідник, Високопреосвящений Кир Йосиф, а місце його порожнє серед Отців Вселенського Собору. В часі Божественної Літургії в базиліці св. Петра з нагоди відкриття Собору линули до Небесних Висот молитви цілої Церкви також за тих, що страждають. Українці моли-

лися передусім за нашого Митрополита-Ісповідника.

Святу Літургію відслужив — у прияві Св. Отця — ВПреосв. Кардинал Тіссеран, Декан Священного Збору Кардиналів. Хор Сикстинської Капелі співав найторжественніші напіви. Під кінець Божественної Служби Христовий Намісник уділив своє Апостольське благословення.

Почалася властива частина першої Соборової Сесії. Секретар Вселенського Собору, Архієпископ Фелічі, поклав у першу чергу книгу Святих Євангелій на окремо приготованому троні, на че б самого Христа — Предвічне Слово Отця. Кардинал диякон наложив паліюм-омофор на рамена Папи Івана XXIII на знак його найвищої пастирської влади, як на-

слідника св. Апостола Петра, до якого сказав Христос у Кесарії Филиповій: „Ти єси Петро і на цьому камені збудую Церков Мою і ворота пекельні не переможуть її і тобі дам ключі царства небесноог“. ВПреосв. Кардинали, а за ними частина Архиєпископів і Єпископів підходять до Святішого Отця і складають йому чолобитню. Потім усі Отці Собору складають визнання святої католицької віри так, як учив Ісус Христос, як проповідували Апостоли і як подає до вірування свята Церква.

Слідують довші моління за Боже благословення для праць Собору, за поміч Святого Духа. В часі цих молінь читають святу Євангелію в двох мовах, а саме по-грецьки (бо це оригінальна мова Євангелії) і по-латинськи. До престола підходять представники Архиєреїв східнього обряду та співають Молебень по-грецьки. Його текст надрукований теж у старо-українській, латинській і арабській мовах. Це теж, мабуть, перший раз в історії Вселенських Соборів, що тексти Богослужб є подані в різних мовах.

По Молебні Святіший Отець виголошує свою промову голосом бадьюрим, повним радости і вдячності до Бога й Отця Світла за Його ласку скликання Вселенського Собору в такий важкий час історії народів.

Перша торжественна сесія закінчилася окремим Апостольським благословенням Папи — з яким був злучений і повний відпуст для всіх присутніх.

Торжество почалось о годині

8:30 вранці і тривало 6 годин. Не треба однак забувати, що Єпископи вже вранці відправляли в церквах і каплицях Риму свої Служби Божі. Отже все досвітком увесь клир Риму був на ногах. Кажемо клир Риму, а треба радше сказати, що клир цілого світу, бо ж в особах своїх Архиєреїв заступлене нині у Вічному Місті ціле Христове Стадо. На площі св. Петра можна було бачити Єпископів із найдальших країн світу, з великих і малих епархій, Єпископів-місіонарів та Єпископів-вигнанців із своїх епархій.

Визнання віри прочитав наперед сам Святіший Отець. Що за зворушлива хвилина! З уст Папи почулись ті самі слова, що їх читає перед свяченням кожний священик. Святіший Отець так проговорив: Я, Іван, Вселенської Церкви Єпископ, вірю сильно і візнаю все, що Католицька Церква подає до вірування, а саме: Вірюю во єдиного Бога...

Молитви про поміч Святого Духа Святіший Отець читав голосом притишеним, повним спокою й довірія: Нині благодать Св. Духа скликала нас... Прийди, Духу Святому, перебувай між нами... Навчи нас, що маємо робити. Зедини серця наші даром благодаті Твоєї, щоб ми всі були одно!

* * *

Другий Ватиканський Собор не належить до хроніки, але до історії Вселенської Церкви. Ще ні-

коли впродовж двохтисячної історії Церкви не було зібраних на Соборі так багато Ієрархів. Ще ніколи в історії нашої української Церкви не мали ми стільки українських Владик на Вселенському Соборі. Їх постаті бачили не тільки присутні на площі св. Петра і в самій базиліці, але й міліони вірних, що слідкували за торжеством відкриття Собору при телевізійних апаратах в Європі, в Америці та в інших країнах світу.

Вічне Місто Рим, Апостольська Столиця, справді гідно прийняла в своїх гостинних мурах Отців Собору з цілого світу, з цілої земської кулі. Тут вони мешкають у власних національних семінаріях, монастирях, чи в інших домах, так наче б були в себе вдома. Вони відчувають, що дім

Святішого Отця є одночасно їхнім домом.

Молодь Риму влаштувала вже першого вечора, тобто зараз по відкритті Собору, похід із горіючими смолоскипами, так як колись це зробили були мешканці Ефезу, після определення Отцями Ефеського Собору правди святої віри, що Пречиста Діва Марія є Богородиця. Св. Отець крізь відчинене вікно благословив цього вечора зібрану на площі св. Петра римську молодь, а з нею всю молодь у світі і просив про молитви за Боже благословення для Отців Собору, що мають перед собою дуже тяжкі завдання, а одночасно всі вони не бажають нічого іншого, як тільки добра для Святої Церкви, Христової Обручниці.

Собор св. Петра в Римі.

Володимир Дорошенко

Побратим о. Маркіяна Шашкевича — о. Микола Устиянович

(1811—1885)

В попередніх річниках нашого Календаря ми присвятили чимало уваги о. М. Шашкевичеві і його „Русалці Дністровій“. Але крім М. Шашкевича його двох товаришів із так званої „Руської Трійці“ — Івана Вагилевича й Якова Головацького, був цілий гурт їх послідовників, що разом із ними поклали основи українському національному відродження Галицької Олости.

Саме в наслідку жертвенної праці цілої низки подвижників, що спотикаючися, падаючи від утоми, людської злоби, невідрядних матеріальних і громадсько-політичних обставин, духової самітності, не раз заломлюючися й опускаючи руки, орали „свій переліг, убогу ниву“, рясно поливаючи їх гіркими кривавими слозами, й довершилося це відродження.

А в першій лаві цих подвижників-піонерів, що розчищували хаші галицько-українських джунглів, ішов несправедливо забутий у нас Шашкевичів „побратим“, Микола Устиянович. Отож згадуючи про незабутнього Пробудника Галицької України о. М. Шашкевича, годиться згадати „не злим — тихим словом“ і його побратима, що чимало потрудився не тільки для своєї вужчої батьківщини, але й усієї Соборної України.

І хоч під ударами мачухи долі не доніс він народнього правпору до своєї смерті, приставши в другій половині свого життя до московофільського табору, з яким боровся замолоду, проте заслуги його для національного відродження Галичини такі значні, що геть заслоняють перед нами його пізніше відступництво.

Почав Микола Устиянович свій життєвий шлях у тому часі, коли здавалося „рущина“ в Галичині засуджена була на смерть, коли сильніша матеріально й культурно польщина силою свою непереможного впливу, легко, майже без жадного зовнішнього примусу, винародовлювала нечисленні гурти галицько-української інтелігенції. Польські національно-державні ідеали і змагання ставали духовою власністю українського юнацтва й воно гурмою йшло в польські конспірації, накладаючи головами в боротьбах польських повстанців із російською окупациєю або гинучи на австрійськійшибениці чи в знаменитій „Грайгорі“, як прозвивали тоді в Галичині політичну вязницю на Шпільбергу.

Скільки-то тоді галицьких — і не лише галицьких, згадати б хоча І. Терлецького, — Українців носили польську конфеде-

ратку. А скільки опісля, розчарувавши в польщині, перекинулося стрімголов, як от Іван Наумович, у другу крайність — табір московофільський. Шлях від польщини до московщини перейшов і Микола Устиянович. Знаємо з його біографії, що бувши ще „студентом філософії“, себто гімназистом 7—8 кл., мало не пішов у польські повстанці.

На українство навернувся він на університеті, богословом, маєть, під впливом Шашкевича. І вплив цей мусів бути могутній, бо ж українство тоді поборювали не тільки чужі, але і свої „Рутенці“. Восени 1835 р. — Устиянович був тоді вже в Духовній семінарії — читав Шашкевич Якову Головацькому його поезії, а опісля познайомив Головацького і з їх автором. В 1836 році появився й перший друкований твір М. Устияновича — „Слеза на гробі Михайла Гарасевича“, — вірш, писаний народною мовою. Товариши покепковували собі з „хлопської“ творчості Устияновича й на глум прозвали його „соловейком Грицем“. Наставники й собі дивилися на молодого поета зизим оком, а влада так, „ничтоже сумнявшися“, запідозріла в ньому — за український вірш — „Москаля“.

Та, як незабаром, у 1837 році почалися поліційні ревізії в семінарії, Устиянович, зражений, замовк на цілих десять років. Аж після смерти М. Шашкевича озвався він польським віршем

на пам'ять свого приятеля, думав надрукувати його в „Розмаїтосьцях“ — літературному додатку до „Газети Львовської“, та редактор зі страху перед польським громадянством не зважився надрукувати цей вірш і М. Устиянович видав його окремою брошурую аж у 1848 році з рівнобіжним українським текстом. У цьому знаменному році „весни народів“ і взагалі починається жвава українська національна діяльність Устияновича — громадська й літературна.

Ми бачимо його тоді в перших рядах „Головної Ради Руської“, що стояла на чолі українського руху в Галичині. За почином Устияновича, що його піддержал Іван Борисікевич, скликає Головна Руська Рада до Львова перший український просвітній конгрес, так званий „Собор руських учених“, що відобразив визначну роль в національному житті Галицької України. Ім'я Устияновича стоїть на першому місці серед підписів членів підготовчої комісії конгресу на її запроисинах. Подана тут програма Собору уложена як не самим Устияновичем, то, очевидно, в порозумінні з ним. Устияновичеві припала й честь відкрити конгрес. У палкій патріотичній промові докладно уяргументував він національну мету Собору. Згадавши за широкі простори і красу української землі, „Золотобережної України“, та широко змалювавши колишню славу й пізніший занепад українського народу, загрі-

вав промовець земляків до праці над його національним воскресінням. А що правдива просвіта народу можлива тільки на основі народній, то промовець кликав не цуратися мови великої 15-міліонового українського народу. Покинути народну мову — це, на думку Устияновича, зрада власного народу. Українська бо мова — це „стобарвна квітка“, що нею можна висловити „всякі чувства душі й ума появі“.

„Хочемо налюбуватися принадами милости — казав Устиянович — підійдім до **Основяненка**, „Марусі“; хочемо узбройтися в кріпость, послухаймо грімкого **Шевченка**; розвеселитися й попустувати, візьмім **Котляревського**; хочемо нарешті статечного образа, прочитаймо один уступ з „Перекинчика“ незабутнього **Шашкевича**; а коли б не пожалували потрудитися до пісень народу, до тої комори природних народних гадок, знайшли би-сьмо не одну звізду, котра би принесла славу найкращому письменникові кожного народу..“

Бачимо отже, що Устиянович не обмежувався в своїм кругозорі тіsnішою батьківчиною, а стояв на всеукраїнському становищі.

Своєю живою, поетичною промовою зворувив Устиянович усіх присутніх.

І не порожні, не лише про свято, були слова Устияновича. Довгі роки він власним прикладом заохочував земляків плека-

ти рідну мову, розвивати її виробляти, послугуючися нею в письменстві. Був він тієї думки, як каже в своїй пізнішій автобіографії, що галицька народна говоріка зіллеться з часом із говором наддніпрянської України й таким робом очиститься від чужих впливів. Оці свої погляди проводив Устиянович на практиці в часописі „Галичоруський Вістник“, що його він на прохання краєвого уряду редактував у 1849—1850 рр., до перенесення цього часопису до Відня.

На жаль, із редакційних помічників піддержував його тільки Михайло Коссак, а Богдан Дідицький та Іван Головацький уперто намагалися провадити московсько-об'єднительну лінію. В листі до брата Якова Іван Головацький дуже нарікає на Устияновича, що той не годиться на його лінію.

„Що я напишу, що скажу, — пише Головацький, — усе не до ладу йому й його заушниківі Коссакові, — і Дідицькому достається не помалу від них обох, для того, що ніби змною потягає... Ще й кажуть, що ми з Дідицьким підкопуєм умисне повагу Вістника, і через нашу вину, наш язик, не прибуває пренумерати“.

Роздратований об'єднитель називає за це Устияновича „падлєцом“ і додає: „Межі нашими гадками, але й серцями безденна пропаст, порозуміння неможне“ (Лист із 19. XI. 1849).

А Устиянович і пізніше, на-

віть у віршах осуджує намагання москофілів російщизти галицько-українську літературну мову, щоб так поволі заступити російською. У вірші „Новий рік 1854“ читаємо таку апострофу до Щариці світу:

„Царице світа! Небо засвітало,
А попід небо вражда вихри
гонить,
Рідний брат брату піснь
гробову дзвонить,
Яр (весна, В. Д.) ниви гріє,
а плугів так мало,
Жмінка при скибі, і тих
двоять спори...“

Ще ширше їй виразніше лише на цю тему Устиянович в іншому вірші — „Отвіт многим“, уміщенному у віденському „Отечественному Сборнику“ 1854 р., виясняючи у відповідь дописувачеві з Жовківщини, чого замовили в Галичині письменники.

Розуміється, тепер нас мова Устияновича не задовольняє. Вона ще дуже невироблена, невправна, подекуди навіть шкарубка. Автор, видно, не володіє рідною мовою так легко, як літературною польською. Йому не раз бракує слів, і він заступає їх варваризмами. Через це його польський вірш на память Шашкевича стойти далеко вище за український. Але позатим пише Устиянович — говорю про перший, народний період його творчості — мовою чисто-народною. Вірш його назагал легкий, іде свободіно, особливо в коротких ліричних або патріотичних пое-

зіях. Зате значно слабші його поеми.

Переходячи до змісту поетичних творів Устияновича, треба підкреслити, що найчастіше заторкує він саме національно-політичні теми. Згадуючи про колишню славу українського народу, за князів та за козацтва, й протиставляючи їй сумну сучасність, поет примушує читача задуматися над причинами цього контрасту, а застановивши, стати їй до чинної боротьби з лихоліттям за права рідного народу, за його національну честь (пор. поезії: „Наддністрянка“, „До Зорі Галицької“, „До Перемишлян“). Позатим славить Устиянович долю хлібороба (прегарний вірш — „Хлібороб“), оспівує родинну ідилію („Земський рай“), вітає Шашкевича в день його іменин віршем „Побротимові“, виславляє Австрію, складає чутливі романси тощо. З усіх його поезій і досі по всій Україні співають його славну пісню про Верховину („Верховино, світкути наш“), не знаючи імені автора.

Крім поезій, писав Устиянович і оповідання в модному тоді сантиментально-романтичному дусі, йдучи й тут слідами Шашкевича. Тепер і вони видаються нам надто старосвіцькими, як і їх славні зразки — Вальтер Скотові та Квітчині повісті, але свого часу й Устияновичева проза, як і його поезія, мали великий вплив на галицько-українського читача: будила приспану любов до свого народу і краю, розбур-

хувала національну свідомість. З цього погляду їх значення в Галичині дорівнювалося значенню творів Квітки й Марка Вовчка на Наддніпрянщині.

„Хлоп“ показувався не худобою, не „бидлом“, а людиною з тими самими почуттями і пристрастями, що й пан; навіть більше — в романтичній обстанові наші верховинці — Бойки чи Гуцули — виходили цікавішими, привабливішими, демонічнішими, ніж міщухи-сурдуговці.

В оцих своїх романтичних оповіданнях із бойківського ніби життя („Месть верховинця“, „Страсний четвер“) був Устиянович попередником преславного „буковинського соловія“ — Федьковича, що так само романтичним серпанком, правда, далеко талановитіше, обгорнув життя й побут Гуцульщини.

Писав іще Устиянович і всякоого роду статті — публіцистичні, краєзнавчі, дописи, популярні брошури, полишив також пару автобіографічних записок.

Твори свої містив по всіх тодішніх галицько-українських часописах („Зоря Галицька“, „Галицько-руський Вістник“, „Неділя“, віденські — „Вістник“ і „Отечественний Сборник“), підписуючи їх здебільшого псевдонімами — Николай з Николаєва, Наум, Дротар або просто буквою ІІ. Народного напряму держався до 60-тих років, коли пристав до московофілів. Але з переходом у ворожий табір завмерла й його громадська й літературна діяльність.

Ta protre narodovec'kij tabir ne zabuvav za kolišni zaslugi Ustianovicha i ſhe za žitja piſyemnika дав йому докази своєї vďaki. В 1878 roci в 40-litnju ríčnicu swjashenstva Ustianovicha todíshnia starsha narodovec'ka gromada na choli z „Tovariſtvoim. Ševchenka“ iž molod' iž „Družnjogo Lixvarja“ ſhiro vitali probudnika Galichini z joho juvilesem. Vislív загального pochuwanija znaходимо в statte „Правди“, de читаємо:

„40-litni rokovinu swjashenstva o. Nikolaya Ustianovicha narodna Rus' ne poliшила bez svogo najserdечnijego učasti. I jak же могла narodna Rus', svidoma svogo duhovnogo novonarodjenija, забути na odnogo i nini vже ēdinoj z perších predvoditelej i rozbuditelej našoj narodnosti v prerus'kijm kraju našim — v Galichini? Xto z Rusiniv-narodovciv, kogo do najglibših glibin porušili kol'is chudovo-simpatichni písni našego — v najkrašim zmisli — sentimental'nogo rodimca-poeta, kotoromu mnogi vikom starši z nas zavdyačuyut rozbudjenija любovi do svoej svitom i людьми, — naviť svoimi людьми — забутоj narodnosti; zavdyačuyut rozbudjenija patriotizmu na tij pídstavie, — na pídstavie svoej pitomoj narodnosti... xto zapinjav bi pospishiti z zayavljeniem najserdечnijego spouchutja dla našego pravdivo-narodnogo poeta? Kajemo — poeta, bo mi lichimo poetom ne togo, xto bagato piſav, — yak oce voditsya v nas, —

а того ж, хто хоч би немногими поезіями електризував своїх сучасників — земляків"...

Не злим, тихим словом помянула Устияновича народовецька преса й по його смерти. Франко присвятив йому в „Зорі“ ширшу статтю, де підніс із жалем, що зі смертю Устияновича „солодко-звучна струна пукла на вбогій лірі галицько-української музи“.

А тепер кілька життєписних дат. Народився М. Устиянович 7. XII 1811 р. в міщанській сім'ї в Миколаєві над Дністром, де батько його був бурмістром. Тут скінчив нижчу школу, а гімназію й університет у Львові. Я вже згадував, що бувши студентом філософії, Устиянович мало що не пішов у польські повстанці під Варшаву до Хлопіцького.

Скінчивши філософію, перешов до університету на богословіє й, бувши вже на третьому році богословія, попав до духовної семінарії, де зійшовся з М. Шашкевичем. Коли влада, шукаючи за польськими конспіраторами, зробила 2. III. 1837 р. трус і в семінарії, забрано і в Устияновича різні недозволені книжки й рукописи, між ін. „Пельгржим“ Міцкевича.

В результаті молодий питомець попав під поліційний додгляд, що тривав до памятного 1849 року. Покінчивши того самого 1837 року університет і висвятившися, став Устиянович за священика у Волкові, львівського повіту; 1841 року перенесено його до Славська в

скільських горах, де він пробув цілих 28 років. В 1870 році перешов до Сучави на Буковині, де й помер 3. XI. 1885 року.

В 1849—50 рр. пробув сім місяців у Львові на становищі редактора „Галицько-руського Вістника“, в 1861—65 рр. був послом до краївого сейму, де вже не виявив особливої діяльності. Отож, як бачимо, більшу частину свого життя провів Устиянович у глухому куті, далеко від культурних центрів, на убогій гірській парафії. Не дивниця, що й талант його захирів і погляди його заскорузли. Прибитий зліднями, обтяжений численною родиною (мав дванадцятеро дітей), не раз робив Устиянович заходи дістатися на кращу парафію, але безуспішно.

Опанована московіфілами консисторія вперто поминала його, мстячися за колишнє українофільство. Не помог Устияновичеві й перехід у обединительний табір. Листи його повні нарікань на долю. От уже в одному з власних листів до Петра Головацького 21. XII. 1848 р., посилаючи два акти свого перекладу „Карпатських верховинців“ Корженевського, пише він до своїх львівських приятелів: „Я тут сиджу в горах, як заклятий“ і додає, що найбільше тоді тільки дізнає радости, як дістанеться між них. У листі до Якова Головацького з 24. V. 1853 р. читаємо: „Ми тут у горах, як у вовчій ямі — крім голоду лю того, нічого нема“. В іншому листі до Я. Головацького 11. III.

1860 р. нарікає на свого декана, старого дивака Фортуну, що докучав йому доносами. В листі до свого приятеля, о. М. Романовського з 14. III. 1865 р. ось як жаліється: „Сила душі зломлена, убита; я днесь уже для світа непотріб... От живу, бо ще жити треба... Сам при так численній родині живу скудно й бідно... Більше, як 15 разів подавався я на якесь лучше місце, но хотяй уже віддавна сивий, як собака, і геть поприйдав зуби, то такої кажуть, що ще того мало... Треба, щоб ще ся скулив як собака, і вивчився мелькати хвостом, як собака... Здається, я ся родив на те, щоб бідти до гроба“.

Навіть Устияновичів ворог, І. Головацький, і той, лаючи його в листі до брата Якова 19. XII. 1859 р. за обстоювання латинки і григоріянського календаря, не вдержалася, щоб не зауважити: „Смотря на его численное семейство, надо бы желать, что бъ святоюрцы помиловали и приняли его въ пропозицію“. Та святоюрці не милували. Навіть при кінці життя, 1882 р., коли черновецька греко-католицька громада просила, щоб

Устияновича настановили парохом у Чернівцях, доля не усміхнулася старому. Він мусів до кінця днів своїх марнуватися в глухому куті. Та проте зі старечою впертістю тримався обединительства. Дуже його боліло, коли його найстарший син, Корнило, відомий маляр і письменник, покинув московофільство і пристав до народовців. А року 1878-го у відповідь на привіт народовців оголосив друком російський вірш „Моимъ друзьямъ“, де закликав їх покинути „раздор“ та, приставши до „єдинства“, вернутися до „согласія минувшихъ лѣтъ“.

Московофіли, розуміється, не минали нагоди, щоб не використати зброю, яку давав їм проти народного напряму колишній народовець у подібного роду заявах, та життя пішло таки шляхом Устияновича-юнака, ентузіяста українського відродження, а не шляхом змарнованої і прибитої долею старої людини. І цього то молодого ентузіяста згадуємо оце тут ми, в звязку з ювілеем його незабутнього побратима — о. М. Шашкевича, що його другом і однодумцем він був.

„АМЕРИКА“ — УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛІЦЬКИЙ ЩОДЕННИК
ПОВИНЕН НАХОДИТИСЯ В ХАТІ КОЖНОГО УКРАЇНЦЯ-
ХРИСТИЯНИНА!

З поезій Миколи Устияновича

ВЕРХОВИНЕЦЬ

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри вод, пливе тут час,
Свобідно, шумно, весело.

З верха на верх, а з бору в бір,
З легкою в серці думкою,
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє легінь тобою.

Ей, що ми там Поділля край,
Нам половина — Поділля,
А бори — степ, ялиця — май,
А звіря голос — весілля!

Не вабить нас баришів лесть,
Коби лиш порох та цівка,
У Бога світ, у людей честь
Та овець турма, сопівка.

Там то бринить тримбіти звук,
Щебече любо сопівка,
А як звіря завиє гук,
В челюсті плюне му цівка.

Та коби пирс хребет із від
І медвідь шибнув лісами,
Завіяв юг, заграв Бескид,
Черемош гукає скалами:

То ми то час, то ми то піснъ!
Молодче, ну же в розтвори!
Овечці сплав з кучерів пліснъ
І далі, далі на гори!

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці гуляють тут наші,
Свобідна тут вода, огень,
Доволі ліса й паши.

Там пан не клав ланцюгом меж,
Чужий не станув стопою,
Буйная там землі одеж,
Плекана пісней, росою.

ХЛІБОРОБ

Гей, хто на світі кращу долю має,
Як той, що плугом святу землю оре,
Золоте зерно на ній засіває,
З пустарів творить цариннеє море?

Гей, хто пожитки чесніше відносить,
Як той, що літом старанно на полі
Серпом, косою буйні ниви косить
І Божий даток звозить до стодоли?

Хто несе більшу прислугу для світа,
Для своїх братій, як той, що віками
Голодним хліба подає досита,
Кормить держави своїми руками?

Та котра біржа, як золота скиба,
Відсотки більші в пожаді сплачає,
Скоро землюю чагасловить небо,
А з чола дощик працю підливає?

Та чия то праця, чиї мильші труди
Від тих, що сонце теплим личком гріє,
Роса холбдить, благословлять люди,
І м'який легот солодочком віє?

Десять талантів дає Бог на світі —
То десять пальців, кождий з ними-сь трудить.
Верж їх до скиби, трудись в ярі,* в літі,
А вдячна осінь щедро нагородить.

Нехай там витязь добиваєсь слави,
Торжник по морях шукає заплати,
Я не лишуся землиці, мурáви,
Пісні відспіваю, та й піду орати!

* весною.

ПОБРАТИМОВІ

(В день іменин М. Шашкевича)

Друже сердечний, красненький соколе!
Ти соловієм з руського серденъка,
Як о дитині любящая ненька,
О руськім щастю плачеш і недолі.

Ти гаї наші, ріки, гори, доли
Будиш з немочі, даєш їм оченька,
Даєш їм голос, гарній личенька,
І нас думати з ними вчиш поволі.

О Маркіяне! Коби Ти весною
В силі, здоровю зацвів побратимам,
Щоби ми довго тішились Тобою!

Щоби Ти довго, соловію красний,
З душі руської співав руським синам
І о нас з гадков подумав си щасний!

Літературна Муза Українських Січових Стрільців

Утворення при австро-угорській армії з вибухом першої світової війни окремих українських відділів (Українського Легіону) під назвою Українські Січові Стрільці, коротко й популярно УСС-и, внесло нову сторінку в нашу історію й культуру. В історії України записано перший раз добровольчий легіон, що зорганізувався переважно зі студентів університету і старших учнів гімназії, міської ремісничої молоді і селянської молоді, перший раз від упадку незалежності України при кінці XVIII ст. Цей факт ще раз задемонстрував безперервні змагання українського народу до волі, до здобуття вільної суверенної держави. Український народ вислав свій цвіт — молодь до боротьби проти відвічного ворога, Росії, за волю України, за права жити свободно в своїй державі.

Попри цей історично-політичний факт, що став важливою сторінкою в історії України, Усусуси дали українській культурі багату літературну продукцію, створили багату віршову і прозову літературу саме тоді, коли за латинською приказкою „Інтер арма сілент Музе“¹. Вони то не дали Музам замовчати і дали нову оригінальну літературну продукцію з різнородними жанрами й мотивами. За словами проф. Володимира Радзикевича у творчо-

сті Усусусів є вираз збірної психіки українського стрілецтва. В ній виявилися його почування, його надії й розчарування, відбилися теж переживання поодиноких стрільців. Творчість Усусусів залишила помітний слід в українській літературі й мистецтві. В літературній продукції улюбленими жанрами були сатира й пісня. Сатира з серйозним ідейним підложжям мала на меті підбадьорити українське січове військо у важких хвилинах воєнних трудів, очистити стрілецьке життя від усякої домішки самолюбних цілей і особистих амбіцій.¹

Щодо тематики й жанру можемо поділити поезію Усусусів на поважну й веселу, документарну, жатівливу, сатиричну і любовну. Автори її або знані вже тоді нашому суспільству модерністи й молодомузци, як Осип Маковей, Богдан Лепкий, Степан Чарнецький, Микола Угрин-Безгрішний, або дебютанти Роман Купчинський, Микола Голубець, Михайло Гайворонський (композитор), Лев (Льоньо) Лепкий, Юра Шкрумеляк, Василь Бобинський, Олесь Бабій, Лука Луців, Юрій Назарак, Мирон Заклинський та

¹ Володимир Радзикевич: Українська література ХХ століття. Видавництво „Америка“, Філадельфія 1952. Стор. 116.

ін. Всі вони виявили свій талант на різних полях і в більшості ввійшли в ряди українських поетів, прозаїків, мемуаристів та істориків.

У групі поважної поезії стоїть на першому місці стрілецький гимн „Ой, у лузі червона калина похилилася“. Ця пісня була знана на Україні ще в часах Хмельницького. Про те, як вона стала стрілецьким гимном, розказав автор її трьох останніх строф, колишній старшина УСС-ів, покійний Григор Трух, пізніше о. Андрій, ЧСВВ: „Одного дня місяця серпня 1914 р. ми мали збірку на площі бурсі Педагогічного Товариства на передмісті Ланах. Ми довго стояли в рядах „на спочинь“ і чекали дальших наказів. Стоячи так, я почув, як мій сусід у ряді, службовик Української Каси в Стрию, Іваницький, підспівував собі гарну пісню, що мені дуже сподобалася. ЇЇ він навчився від артистів львівського театру „Української Бесіди“. На мою просьбу він переспівав мені кілька разів одну строфку тієї пісні, і я вивчив її напамять.

„Слова тієї пісні, що мене так захопила, були: „Ой, у лузі червона калина похилилася; чотось наша славна Україна зажурилася“. Оци слова так дуже підходили до тодішнього нашого положення і так живо висказували всю нашу стрілецьку ідею, що я повторяв їх раз-у-раз, а як наступного дня ми вийшли знову на вправи, я сів перед бурсою і склав іще три додаткові строфі,

що разом створили ту славну вже сьогодні „Червона калина“.

„Мабуть ще того самого вечора після вправ я уставив стрільців на площі бурсі в чотирикутник і почав учити їх співати „Червону калину“. Так було кілька вечорів. А що „Червона калина“ захопила решту стрільців так само, як мене, то незабаром по Стрию розходився гомін першої стрілецької пісні „Ой, у лузі червона калина похилилася...“. Слова: „Машерують наші добровольці у кривавий тан визволити братів Українців з московських кайдан“, пригадували нам щодня найближчу мету нашого стрілецького здвигу, а бадьорий тріумфальний рефрена: „А ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо“ підносив нас на дусі, розгрівав наше молоде серце любовю до України і поривав до жертви за волю.

Тієї „Червоної калини“, що так захопила мое серце і що її від мене перебрали, як дорогоцінний скарб, мої побратими-стрільці в Стрию, ми вже не забули і ніколи не перестали співати². Головний мотив пісні — боротьба за волю України повторюється в усіх строфах, перемога і слава присвічують змаганням УСС-ів.

Як повіє буйнесенький вітер
з широких степів,
То прославить по всій Україні
Січових Стрільців;

² Марія Овчаренко: Золоті ворота. Читанка для української молоді. Торонто-Шикаго, 1955. Видавництво ОО. Василіян, стор. 150—151.

А ми тую славу стрілецькую
збережемо,
А ми нашу славну Україну,
гей, гей, розвеселимо.

Поет і письменник Осип Маковей, що так, як і деякі старші громадяни, вступив у ряди УСС-ів написав поважну бойову пісню на похвалу стрілецтва і його посвяту для рідного краю:

В горах грім гуде, хоч зима паде,
Землю спороли гранати;
Гримить земля, дуднить луна,
Дрижать ранені Карпати.

Поет завзыває все громадянство взяти за зброю, включитися в ряди УСС-ів:

Хто живий, вставай,
боронити край,
Вкритий вогнем і мечами!
Не буде тобі сумно у борбі
Між Січовими Стрільцями.

В цій поемі, друкованій у календарі „Просвіти“ за 1916 р., що скоро стала популярною стрілецькою піснею, склав теж поет пошану українським жінкам, що вступили в ряди УСС-ів, як Олена Степанівна, Ганна Дмитерко, Софія Галечко й ін.

УСС-и спопуляризували теж поважний вірш Богдана Лепкого „Журавлі“, про повстання якого автор сам подав коментар: „Вірш »Журавлі« написаний у Krakowі 1910 р. Я вертався з драми Виспянського „Ноц лістопадова“, під ногами шелестіло пожовкле листя, а над головою лунали крики відлітаючих журавлів. Вірш

склався немов сам із себе, без моого відома й праці. До нього підібрав музику мій брат Лев Лепкий, січовий стрілець, і ця композиція стала улюбленою стрілецькою піснею“.³ Цей вірш, з глибоко настроєвою мелодією відбивав настрої січових стрільців, що восени 1914 р. мусили уступати з рідних земель перед навалою московських військ. Перед очима січовиків стала візія:

Мерехтить в очах,
безконечний шлях,
Гине, гине в сірих хмарах
слід по журاءлях.

Та не тільки поважні настрої, мрійливість і рефлексії знаменують цю групу стрілецьких пісень. Від них теж бадьорим духом, зазивом до боротьби:

за рідний край, за народ свій,
за волю України, ...
Ми йдемо в бій, земля дуднить,
Радіють гори, степи,
Бо нас у бій благословить
Могутній дух Мазепи.

В цьому двострофовому вірші дав Р. Купчинський програму УСС-ів — боротьбу за самостійність, яку розпочав ще гетьман Іван Мазепа. Мазепинські ідеї пройняли українських добровольців і девізу визволення України позначили вони численними боями проти московського окупанта, виявами хоробрости й завзяття і великої жертви — життя

³ Богдан Лепкий: Писання. Том I. Вірші. Київ-Ляйпциг (б. д.) „Українська Накладня“, стор. 387.

за рідний край.⁴ Подібним способом виявив воєнне завзяття й Лев Лепкий у вірші-пісні „Ми йдем вперед!“ Тут січові стрільці, безстрашні й завзяті йдуть у бій з девізою: або воля, або смерть! Дійсність цього гасла за свідчили УСС-и славними боями на Маківці, Лисоні, під Потуторами і в інших місцях нашої землі, виявляючи прагнення до волі і своєї держави. Ще більш бадьорим тоном визначається пісня „Лицарів Залізної Остроги“, одного із стрілецьких рідділів, складена Р. Купчинським, де виявлено безстрашну відвагу УСС-ів.

Із знаної вже пісні „Видиши, брате мій“, та „Слава, слава, отамане“, „Готуй мені зброю“, „Нема в світі кращих хлопців над січових добровольців“, „Летіла куля через гору“ складено пісенню вязанку, що передає скалю настроїв стрілецтва, починаючи від туги-мрії за літом, за гарним ми-нулим і переходячи до представлення підготови до війни, різні перепетії її з удалими та завзятими боями, та кінчаючи можливістю згинути від ворожої кулі. В цій вязанці пісень панує бадьорий настрій, витворений вірою в перемогу над ворогом під проводом Мазепиних ідей.

Поважним тоном визначаються також поезії-пісні, як „Гей, волинськими шляхами“, як також і ті, що в них описано програну

⁴ Мазепинські ідеї позначилися теж і в стрілецькому однострої шапкою-мазепинкою.

українсько - польської війни в 1919-20 рр. Переход УГАрмії через Збруч у серпні 1919 р. і настрої стрілецтва представив Р. Купчинський у вірші, написаному під лад думи „Ой, та зажурились стрільці січові, як Збруч річку проходили“. З грудей поета виривається крик розпуки, вияв почувань усього січового стрілецтва, коли після чортківської офензиви і тріумфального походу УГА вперед треба було завертати майже з-під Львова, відступати й покидати галицьку землю, залишати її на поталу окупантів. Та поет, як усе вояцтво, не попадає в зневіру й безнадію. Після перших окликів розpacу бадьорить він своїх побратимів зброї і висловлює надію повороту та визволення західної України з-під польської займанщини.

Немов документами тодішніх обставин, що їх приносить війна, і життя УСС-ів є вірші-пісні про трагічну смерть січовиків, і сумування по них батьків, родичів чи любої дівчини. Коли впали наші визвольні змагання, в яких УСС-и грали передову роль, даючи також притоку для організування Січових Стрільців у східній Україні та Української Галицької Армії, тоді вирвався з їхніх грудей крик розпуки — сумної вістки про загин сорока тисяч молоді:

Засумуй, трембіто, та
по всьому світу,
Що зіявило Галичанам
сорок тисяч цвіту.
Засумуй, трембіто, та
на всі Карпати,

**Щоб не ждали сина з зійська
ні батько, ні мати.**

Подібні мотиви бачимо в інших піснях того жанру, як: „Ой, упав стрілець коло дуба“, „Ой, там при долині гранатами зритій“, „Гей там у полі, там у полі високая могила“, „Як я, браття, раз сконаю“, „Іхав стрілець на війноньку“, „Заквітчали дівчата-тонька стрільцеві могилу“, „Синя чічка“. В цих піснях-поезіях відбивається сумна доля нашого народу, головно геройів вояків, що згинули в бою за рідний край і залишили в смутку своїх рідних. І хоч українському народові притаманна сумовитість і мрійливість, то відбивається у цих поезіях щирість, глибокі родинні, любовні й національні почування та роздум. А ріючачно відбивається в них і надія на відродження збройних сил і поновний зрив до бою за волю. Тому улюбленою піснею став вірш Богдана Лепкого:

Отсе тая червона калина,
Що повік не зовяне,
Спогадає її Україна,
Як із мертвих постане.

Будуть тую червону калину
Поза образи класти,
Хоч пропали шаблі і рушниші
Славі не пропасти!

Гасла й ідеї боротьби за волю, оспівані нашим січовим стрілецтвом, не згасли в серцях ні УСС-ів, ні всього народу. Тому в обставинах ворожої окупації ідеї боротьби за самостійність про-

довжували підпільні організації УВО, ОУН та УПА.

Перехідну стадію між поважними й сумовитими піснями творить група віршів жартівливих, в яких по-мистецьки підхоплено деякі моменти з життя УСС-ів, вояків чи старшин. Тут замітна пісня-вірш Л. Лепкого „Бо війна війною“, де небезпеку смерти може принести не тільки ворожа куля, але й кінське копито при обозному возі. Тут і увіковічнений комічний тип дивака вояка Цяпки-Скоролада, щиро сердечного і добродушного, а не раз і наївного. Замітний теж вірш-пісня того ж автора „Ой, видно село“, що дечим нагадує історичну пісню „Гей, на горі там женці жнуть“. Але тут нові обставини, нове, модерне військо, а все ж таки таке, що звертає на себе увагу молодого жіноцтва і поганить його серця.

Тут уже приходить нова група пісень-віршів, найчисленніша і найбільше люблена вояцтвом — любовні пісні. У них дотеп, жарт, радощі, глибокі почування, а не раз розчарування, туга і смуток. Деякі пісні, як напр., „Гей там у Вільхівці“, присвячені окремим особам (Федь Черник) і ін. Жартівливо представляє Р. Купчинський в одному вірші журбу й клопіт стрільця, якому пише стара мати чим скоріше приїжджати додому, щоб відвідати її самотню. Коли ж добродушний отаман дає їйому відпустку, він іде додому, щоб побути з матусею одну годину, а з милою цілу днину. Осо-

бисті переживання розлуки з милою представлена теж у пісні „Бистра вода беріженьки зносить” і „Як з Бережан до кадри січовики манджали”. „Ой, чого ж ти зажурився, стрільче молодий”.

Любовні поезії-вірші, чи то писані названими вище авторами, чи перерібки народних пісень визначаються різнородними жанрами і тематикою. Тут залияння січового стрільця до любої дівчини і його захоплення її красою („Маєва нічка леготом диші”, „Чи є в світі краща зірка, як моя кохана Ірка”, „А твої устонька дівчино”, „Ой, шумить гуде та дібровонька”, „Човник хитається”), або нерішучість закоханих визнати собі любов („Дівчино, рибчино, подай же ручину”), розстання („Як з Бережан до кадри січовики манджали”, „Як стрільці йшли з України”), невірність або несловність закоханих („І снилося з ночі дівчині, що маки в саду процвітали”, „Казала дівчина, що буде кохала”, „Колись дівчино мила, а був це гарний час”), відмова батьків („Мав я раз дівчиноньку чепурненьку, любу, щебетушку, румяненську”), гордовитість дівчини („Ой, у полі верба, під вербою вода”), або туга за милою („Ой, нагнувся дуб високий по над став”). Все це мотиви знані в народній поезії. Але тут вони виведені по-новітньому, пристосовані до нових подій і життєвих обставин. Автори цих поезій-пісень або переробляли народні мотиви, або опрацьовували осо-

бисті переживання, чи віддавали пошану глибоким почуванням своїх друзів. Визначаються вони теж тонкощами описів чи передачі почувань. Нема в них вояцького цинізму військових пісень інших народів. Форма легка, пісенна, ритм й рима народні, стиль співучий.

* * *

Оде загальний нарис стрілецької музи УСС-ів віршової форми. Не згадано прозових творів пера Антона Лотоцького, Андрія Бабюка (М. Ірчана), Володимира Кучабського, Дмитра Вітовського, Осипа Назарука, Володимира Дзіковського, Леся Новіни-Розлуцького (стрілецького шляхтича), Миколи Угрини-Безгрішного з попереднім прізвищем Венгжина, що називав себе князем Усусів, Мирона Заклинського, Романа Купчинського і ін. Поезії УСС-ів, що стали піснями, стали скоро власністю не тільки січового вояцтва, але також і всього українського народу. Друкували їх у тодішніх періодичних і неперіодичних стрілецьких і інших виданнях, як „Стрілецький календар” на 1917 р., „Календар Самохотника”. Гумористичний періодик „Самохотник” містив багато легеневих віршиків у стилі „Співомовок” С. Руданського, оповідань, жартів і скетчів, також мистецьких і дружніх шаржів. В них підхоплено комічні моменти з життя УСС-ів, карикатури деяких стрільців, як Цяпки-Скоропада, Дядька Чумчимахи, Леся Новіни-

Розлуцького, стрілецького фотографа, братів Дідушків.

В 1917 р. мистець Лев Гец і поет Василь Бобинський виготовили „Антологію УСС“, написали рукою на зразок давніх рукописних книг. В ній поміщено історичні нариси й ескізи, стрілецькі пісні, картини з війни, співомовки, жарти й мистецькі ілюстрації та карикатури. Як карикатурист визначився Яків Струхманчук у різних стрілецьких виданнях. Тоді зродилася серед стрілецтва думка видавати стрілецький журнал п. з. „Червона Калина“. Перше число зредагував Микола Угрин-Безгрішний (тоді ще: Венгжин). Крім того, УСС-и друкували свої твори у нестрілецьких виданнях, як календарі, щоденни-

⁵ Крім деяких стрілецьких видань використано ще такі публікації:

1. Підручний співаник для української молоді, зладив Князь Усусу. Рогатин-Львів-Київ, 1923. В-во „Журнал“, стор. 46.

2. Р. Мирович і В. Ковальчук: Українська тісня, Львів, 1938. 256 ст., 16-ка.

3. Український народний співаник. Збірник українських народних пісень із нотами. Зредагували: С. Улицький і Б. Левицький. Мюнхен 1946, 160 стор.

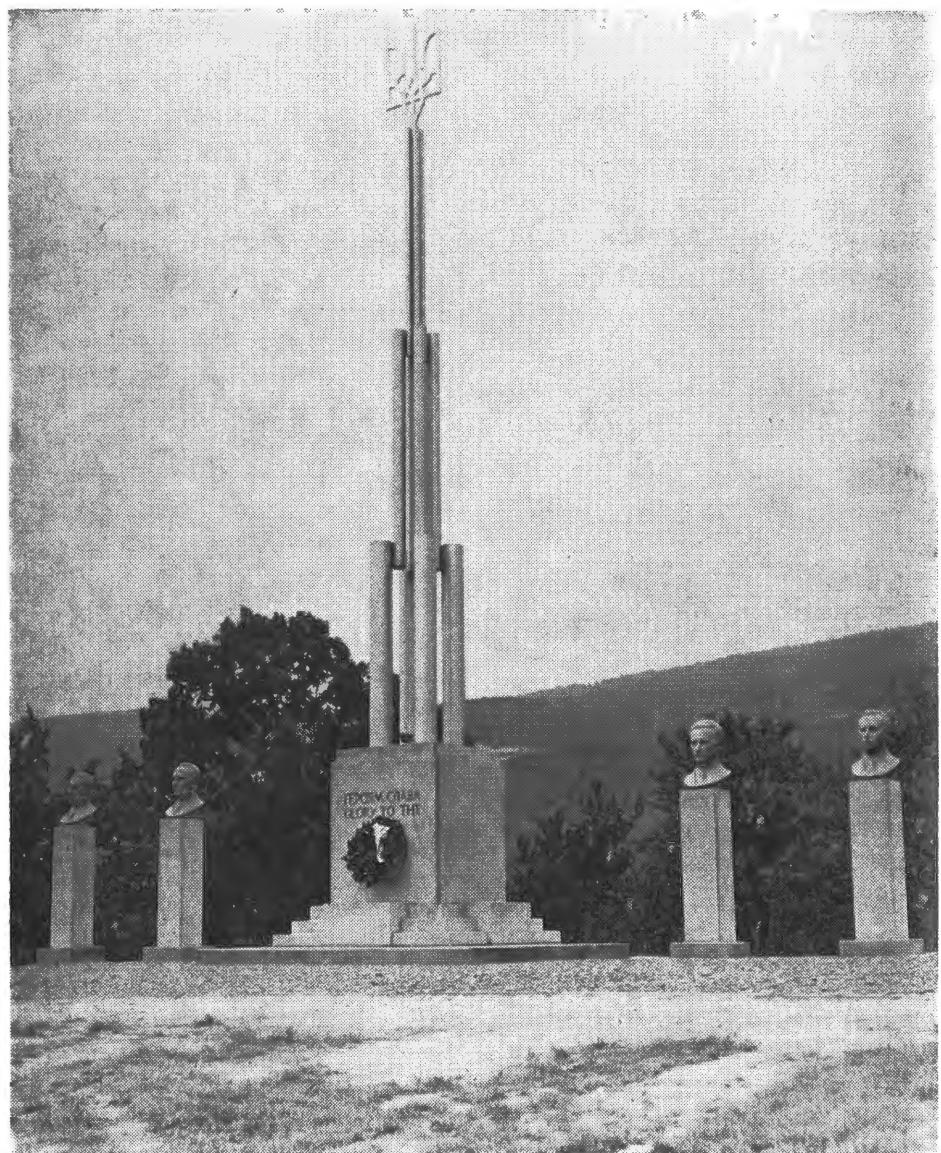
4. В дорогу. Пластовий співаник. Зібрали В. Витвицький, Ю. Пясецький, Б. Кравців, М. Шевчик. „Молоде Життя“, Авгсбург, 1949. 192 ст.

ки, в журналі „Шляхи“, що його видавав з 1915 р. Федль Федорців⁶ та у „Вістнику Союзу визволення України“, де вперше виступили згадані вище стрілецькі поети й оповідачі.

Короткий нарис стрілецької музи дає нам змогу пригадати одну картину зі світлого недавнім уного — історії українського добровольчого легіону, утвореного при австро-угорській армії, що боровся проти Росії багнетами й пером. Цей легіон засвідчив існування самостійницької ідеї і боротьби за юю народу і свою державу. УСС-и залишили грядучим поколінням одну сторінку нашого політичного, культурного й мистецького життя і започаткували заснування видавництва „Червона Калина“, що своїм „Літописом Червоної Калини“ й іншими виданнями документарного й мемуарного матеріалу зберегли його від загибелі і залишили для майбутнього часу. Перед відновленням на еміграції видавництвом „Червона Калина“ завдання зберегти „стрілецьку славу“ та виготовити повну бібліографію стрілецької Музи.

5. Струни. Антологія української поезії. Ч. П. Влаштував Богдан Лепкий. Вид. „Українське Слово“, Берлін, 1922. 296 стор., 8-ка.

Пам'ятник Героям-борцям за волю України, створений мистцем-скульптором Михайлом Черешньовським і відкритий на Оселі СУМА в Елленвіл, Н. Й., 22. липня 1962 р.

Вічні пам'ятники слави Української Землі

Нові, такі відмінні від старокрайових, умовини життя нашої еміграції на далекій чужині — довели зовсім природно до відродження нашого місцевого патріотизму. З туги за рідною землею наші емігранти почали писати писати свої спомини та видавати їх індивідуально чи спільно з іншими земляками, відбуваючи земляцькі зізди та зустрічі, засновуючи для цієї цілі Повітові Комітети та редакційні Колегії. Це дуже здорове й позитивне явище, що його треба підтримувати всіма засобами, щоб довести до здійснення таких корисних задумів, як видання збірників про поодинокі наші області, повіти, міста й села в рамках регіональних видань.

Головним завданням споминів наших емігрантів — це закріпити на вічну пам'ять славне минуле нашої Батьківщини, головно — першу половину 20-го століття. Наши дотеперішні монографії, збірники, матеріали, друковані в журналах і в пресі, — залишилися в старому краю, та майже недоступні для еміграції. Тому наші емігранти, — зокрема найстарші віком, активні діячі, свідки величезної праці нашого народу на всіх ділянках його визвольної боротьби за свою державність, — мають святий обовязок — закріпiti на письмі все те, що ще пам'ятують, щоб залишити правдиве свідоцтво для історії, прославити

всіх наших діячів і борців, геройів і сірих працівників на всіх ділянках, на славу нашої Батьківщини, для прославлення свого роду, своєї місцевості, на науку та приклад для наслідування своїм нащадкам.

Досі ми звертали головну увагу на загальну історію України, занедбуючи поодинокі землі, міста й села, що мають теж свою, не раз дуже цікаву історію. Треба плеkatи любов до конкретної, добре знатої нам батьківщини, а не тільки до абстрактної, незнаної, бо любов до конкретної батьківщини є далеко сильніша!

Василь Стефаник у своїй чудовій новелі „Сини“ описує це так: „...Послідний раз прийшов Андрій: він був у мене вчений.

— Тату, — каже — тепер ідемо воювати за Україну!

— За яку Україну?

А він підіймив шаблев груду землі та й каже:

— Оце Україна, а тут — і справив шаблев у груди — отут її кров! Землю нашу ідем від ворога відбирати!...

Оцей прекрасний вийняток із Стефанікової новелі підтверджує думку, що поняття нашої батьківщини треба конкретизувати як найбільше, бо тоді це має найбільший вплив. Усі ті, що мали щастя вродитися та проживати в Україні, — полюбили й дальше люблять свою родинну місцевість, як теж ті місцевості, де вони

проживали. Для колишніх мешканців України — любов до України — це любов і привязання до рідного села, міста, околиці, по-віту, області й тих частин нашої батьківщини, що їх вони оглядали. Це любов до рідної хати, свого саду, криниці, сіножаті, нивки, до тих дерев, що росли біля хати, до своєї церкви, цвинтаря, де спочивають вічним сном наші предки, до своєї річки, ставка, лісу, повітового міста, найближчого відпустового місця, — словом, до всього того, що колись бачили своїми очима, кудою ходили своїми ногами.

Така вроджена, природна любов до свого рідного середовища й оточення, що серед нього ми зросли на рідній землі — власне є конкретна любов до України, вона найсильніша, незнищима, її негoden забути до кінця життя...

Тому не може бути почеснішого завдання для всіх тих, що народилися на рідних землях, як передати всім тим, що вже не пам'ятують, або ніколи не бачили України, — всю свою любов і привязання до рідної землі, описати всю її чарівну красу, незабутні і славні діла своїх предків, працю цілих поколінь, прадавні звичаї, ціле життя. Зробити це можна найкраще словом, говореним і друкованим, як теж і рідною піснею, мистецтвом, зберіганням традицій наших предків.

Однаке перше місце в цій благодордній акції займає безперечно добра книжка з описами рідної землі, її історії, культури, праці й боротьби, цікавих подій,

стародавніх звичаїв, обрядів, пісень, — словом, цілого життя, а було воно направду дуже цікаве й багате у великі події, лихоліття, часи підйому й занепаду, відродження та всенародні зриви в обороні рідної землі, за свою державність.

Тарас Шевченко на сторожі свого закріпаченого й поневоленого народу поставив своє огненне слово, — а ми поставмо на сторожі нашого молодого покоління добре книжки про нашу батьківщину і наших предків, що звяжуть наших нащадків міцними, незримими нитками з батьківчиною їхніх батьків і предків.

Цей здоровий, регіональний рух почався з нагоди 700-ліття Львова, коли з'явилися два великі збірники про Львів. За Львівянами пішли інші наші мешканці міст, повітів, і тепер маємо вже в Америці й Канаді біля 30 Повітових Комітетів, що видали або приготовляють свої регіональні видання. Зоворушилися Лемки, Волиняки, Буковинці, Подоляни, Гуцули, Бойки та інші. Досі вийшли збірники про Волинь, Буковину, Лемківщину, Тернопіль, Угнів, Перемишль, Тисменицю, про село Городницю, про Коломию. Приготовляють збірники про Теребовлю, Самбір, Старий Самбір, Бережани, Брідщину, Підгаєччину, Зборівщину, Південне або Тепле Поділля, Калуш, Войнилів, Жидачів, Комарно, Городенщину, Винники та багато інших.

На підставі досвіду — треба одверто сказати, що видання змі-

стовного й цікавого, добре зре-
дагованого регіонального збірни-
ка вимагає великого вкладу праці,
часу й коштів. Ця праця повинна
бути добре розглянована впро-
довж кількох літ між нашими
вченими дослідниками й місцеви-
ми діячами, що добре знають мі-
сцеві умови. Комітет чи Редакцій-
на Комісія повинні запросити до
співпраці наших учених дослідни-
ків із різних ділянок, щоб можна
було зібрати й науково опрацю-
вати всі доступні матеріали, про-
вірити їх, узгіднити різні погляди
на одну й цю саму справу чи по-
дію. Редакція регіонального збір-
ника повинна намітити загальний
план книжки, щоб були охоплені
всі ділянки, щоб кожний запро-
шений автор чи співробітник-зем-
ляк мав точно означену тему, і не
повторював того самого, що вже
інший автор написав.

Збірник про якусь місцевість,
повіт чи область повинен мати
науково-популярний характер з
уваги на його співробітників і чи-
тачів. У ньому бере участь багато
людей, місцевих і позамісцевих,
із різною освітою, священики й
світські, науковці, письменники,
поети, журналісти, учителі, лікарі,
інженери, кооператори, військо-
вики, міщани, ремісники, робіт-
ники, селяни, — старші й молод-
ші, чоловіки й жінки. Всі вони
своїми матеріалами: статтями,
творами, споминами, згадками,
інформаціями збагатять збірник,
бо чим більше авторів, тим ціка-
віша книга.

Читачами збірника не будуть
тільки самі професори універси-

тетів, але також і звичайні сірі
люди, наші робітники, селяни, що
не кінчили високих шкіл, тому
всі матеріали повинні бути напи-
сані приступно так, щоб кожний
читач міг їх зрозуміти.

Зміст регіональника збірника
повинен виглядати більше-менше
так:

1. Вступне слово від Комітету, Редакційної Колегії чи визначеної особи.
2. Загальна частина: топо-графія, археологія, історія, географія, природа, клімат, рослинний і звіриний світ, населення, господарство, промисел, торгівля, будівництво, духовна й матеріальна культура, звичаї, місцева говірка, памятки старини, особливості, гідні уваги.
3. Описи поодиноких місцевостей повіту на основі джерел, давніх видань, споминів і оповідань сучасників.
4. Життєписи визначних місцевих людей з усіх прошарків, із підкресленням їхніх заслуг для свого народу.
5. Участь у наших визвольних змаганнях, у всіх українських військових частинах, визвольно-революційних рухах і організаціях.
6. Українське життя на всіх ділянках, зокрема релігійно-церковне.
7. Мартирологія: списки поляглих, замучених, розстріляних, знищених усіми ворогами, засланих і померлих на Сибір, Казахстан, в концтаборах.
8. Еміграція у вільних країнах світу.
9. Літературна частина: твори про дану землю, повіт чи місцевість, написані місцевими та позамісцевими.
10. Усна словесність: легенди, перекази, пригоди, приказки, оповідання, анекdotи.
11. Споми-

ни сучасників і очевидців. 12. Сучасний стан повіту чи місцевості. 13. Історія Повітового чи Місцевого Комітету на еміграції. 14. Список померлих на еміграції. 15. Зміст (резюме) англійською мовою. 16. Бібліографія. 17. Світлини, карти, шкіци, діяграми. 18. Список жертвовавців. 19. Кінцеве слово від Редакції збірника. 20. Показник прізвищ і місцевостей. 21. Список ілюстрацій і карт. 22. Зміст українською і англійською мовами.

Місцеві й Повітові Комітети повинні звязатися з НТШ, щоб користати з наукових порад його членів-науковців, що значно влегшить працю редакторам збірників. Найкраще буде, якщо наші збірники появлятимуться в Українському Архіві НТШ, тобто — під фірмою НТШ. Тоді такий збірник провіряють два члени НТШ, щоб не було непровірених даних, неточних дат, невірного опису чи наслідження подій, невірних характеристик людей, особистих порахунків, мимовільних помилок, пропущень чи перекручень.

Тісна співпраця Повітових Комітетів із НТШ принесе обом сторонам очевидну користь, бо НТШ збільшить число своїх видань, а Повітові Комітети матимуть солідно зредаговані та провірені книги. Згідно з умовою — НТШ повинно дістати від Комітету означене число книжок для розсилки до українських і чужинецьких бібліотек, — а рештою книжок розпоряджає Комітет, що через своїх представників у всіх мі-

сцевостях, де живуть земляки, повинен подбати, щоб виданий збірник знайшовся в руках усіх земляків і був у кожній українській бібліотеці.

Щоб наші регіональні збірники, видавані на чужині таким величним накладом праці, енергії, часу й коштів наших діячів, науковців і земляків, принесли бажані користі, — вони повинні відзначатися високою ідейністю, опертою на християнській моралі, на жертвенному патріотизмі, показувати зразки праці, геройства й посвячення для батьківщини. Збірник повинен сповняти національно-виховну роль, на прикладах подвигів наших предків — учити нашу молодь служби для рідного народу. Особливо необхідно підкреслити вірну службу Богові та Батьківщині, що була провідною зорою наших славних предків.

Стихійний і наскрізь позитивний рух нашої еміграції в Америці Й Канаді — закладати Повітові чи Місцеві Комітети, щоб видавати збірники про свою батьківщину, — має на меті важливі національно-виховні цілі:

1. Увіковічення своєї вужчої батьківщини, бо любов до рідної землі, що на ній ми родилися та проживали, до родинного дому, до рідних околиць — незвичайно сильно скріпляє наш загальний патріотизм до Української Землі конкретними даними, а не абстракціями.

2. Прославлення визначних і заслужених людей своєї вужчої батьківщини, свого роду — у великій мірі скріпляє нашу націо-

нальну й родинну гордість із-за приналежності до даної землі, місцевості чи роду. Це найкращий лік проти всіх „Іванів без роду“ або „непомнящих родства“, що їх так багато було і є між нашими людьми, що загубили навіть свою первісну горду назву, що не відають, „чиїх батьків воно сини, ким, за що закуті“?

3. Свідоцтво правди про наше славне минуле, що його тепер так на рідних землях фальшують, свідомо викривляють, натягаючи на „марксо-ленино-хрущовське копіто“, у кривому дзеркалі московського „старшобратства“...

4. Залишити світливий дорожок для грядучих поколінь, настільну книгу, що повинна бути в кожному українському домі, поруч Біблії, молитви, Кобзаря Т. Шевченка, Історії України та української енциклопедії.

Наукове Товариство ім. Шевченка, примушене розвивати свою наукову діяльність на чужині, на трьох континентах, — має велике й почесне завдання — скординувати цей незвичайно здоровий і похвальний, стихійний регіональний рух в одно русло, дати йому здорові основи, всебічні вказівки, наукові поради в редакційних і видавничих справах, при збиранні, опрацюванні та видаванні збірників. Бо регіональні збірники повинні бути не тільки пригадкою про нашу славну бувальщину, — але повинні

мати високоідейний зміст, національно-виховний характер, бути дорожоказом для грядучих поколінь, підручною книгою про патріотизм, жертвенну працю та службу на користь рідного народу, спертою на прикладах із життя, праці й боротьби наших славних предків. Кожний регіональний збірник повинен викликати почуття нашої національної й родової гордості з приналежності до свого заслуженого роду, до своєї місцевості чи околиці.

Головна Управа НТШ в Америці створила Комісію Регіональних Дослідів під проводом проф. д-ра Василя Лева, що має важливе завдання — помагати всім Регіональним Комітетам в їхній широкозакровій науково - дослідчій, редакційній і видавничій праці. Запитник для авторів описів місцевостей, виданий заходом Комісії Регіональних Дослідів при НТШ, улегшиль працю всім авторам і редакторам регіональних збірників.

Комісія Регіональних Дослідів при НТШ має на меті співпрацю з усіма Повітовими Комітетами та їхніми редакційними колегіями, щоб причинитися до увіковічнення та прославлення всіх українських земель і місцевостей, Патріотів, Працівників і Геройв Української Землі, і таким чином створити незнищимі й вічні пам'ятники слави Українського Народу, з усіх місцевостей просторії Української Землі!

Чи виховання може змінити людину?

„Дайте мені в руки виховання, а я зміню світ“. — Так кричали деякі „реформатори“, які хотіли ущасливити світ своїми новими теоріями. Заохочені такими теоріями Гітлер, Муссоліні, Сталін, Хрущов та їм подібні намагалися й далі намагаються перетворити людину на свій лад, зробити з неї безвольного робота і сліпого виконавця приказів своїх наставників. Уживають вони до цього наскрізь нелюдських, а часто найжорстокіших засобів.

Та так якось складається, що всі ці „реформатори“ гинуть і відходять у забуття, не лишаючи по собі ніякого сліду, а світ зостається здебільшого таким самим, як був. Зміни в характері людства, чи навіть окремої людини, проходять дуже повільно. Їх навіть важко запримітити, хоч над вихованням працює багато філософів, педагогів та всяких проповідників і провідників.

Хоча першими та найважнішими виховниками дитини є її батьки, то в теперішніх часах є ще багато інших чинників, які беруть активну участь у вихованні молодого покоління. До таких чинників зачисляємо школу, церкву, державу, середовище, серед якого живе дитина, та багато інших, більше чи менше пригожих, чинників. Не всі вони всілі завжди виповнити свою роль, як належить, а деякі можуть діяти на вітвіть дуже некорисно. Пригадаймо

тільки деякі фільми, висвітлювані в кіні чи телевізії, неморальну лектиру, принагідних вуличних товаришів і т. п., які дуже часто руйнують усе те, що для виховання зробили батьки, школа й церква.

Мусимо з прикрістю зазначити, що не всі ще наші люди розуміють вагу виховання та не всі його однаково інтерпретують. Деякі думають, що вистане дати дитині їжу, дах над головою, одежду, охорону від небезпек та хворіб, ну, й післати до школи.

Правда, дитина конечно потребує цього всього, бо вона приходить на світ найбільш немічною з усіх земських створінь і потребує четвертини або й третини цілого свого життя, заки стане дозрілою до самостійного життя, але саме піклування за фізичну частину людини, це ще далеко не все. Кожна людина, крім тіла, має щось більше. І тільки те щось робить її справжньою людиною. Людина від наймолодших літ учитися спостерігати та пізнавати своє оточення, починає думати, пробує свої думки висказати відповідними словами, щоб і інші люди її належно зрозуміли. Людина може зберігати в своїй памяті пізнані слова, образи та події. Вона потрапить уявити собі такі речі, події, чи ситуації, яких вона ніколи не бачила, або які ніколи й ніде не діялися на світі. Людина має почування; це

їй міле, приємне, а це прикре, чи осоружнє. Того вона любить, а іншого може й ненавидіти. Вона дорожить одним, а легковажить інше. Вона може бути вдячна, покірна, чи горда. Людина може привикнути до точності, правдомовності, совісного виконування свого обов'язку, чи, навпаки, і ці звички можуть стати її натуорою та причинитися до будови її характеру. Людина має волю, якою вона може примусити себе до великих діл. Деякі люди бувають обдаровані великими здібностями та талантами і завдяки тому можуть стати великими провідниками свого народу, чи людства взагалі. Те щось, що є таким дуже важливим чинником у житті людини, це її душа, чи, як дехто називає, „психе“.

Всі ці духові, чи психічні властивості людини при народженні людини майже незамітні і розвиваються поволі разом із розвитком тіла, якщо мають до цього потрібні умови. Умови, серед яких розвиваються духові здібності, не все є такі самі, яких потрібно до розвитку тіла. Знаємо багато прикладів, що в дуже гарно розвиненому тілі розвиток духових властивостей був дуже нездадільний.

Добрим вихованням є таке виховання, яке дбає про рівномірний та гармонійний розвиток і тіла і духових властивостей. Виховання мусить також приготувати людину до самостійного життя серед різних обставин сучасного світу та до самостійної творчої праці, яка повинна запев-

нити їй можливість розвитку. А що людина є Божим створінням, яке з Божої волі має особливе призначення та що вона є звязана кровно з якоюсь нацією чи спільнотою, то тим самим ця людина мусить одержати від виховання релігійно-моральні та національні підстави. Життєві умови вимагають від людини не тільки знання з різних галузей людської праці та досвіду, але й здібності всі ці знання в свій час належно використати, тому то людина потребує ще й інтелектуального виховання.

Коли молода людина одержить це все від своїх виховників у такій формі, яка є найбільш сприятлива та сприємлива, коли вона все використає за своїми здібностями й талантами, тоді вона стане повноцілою людиною, саме такою, якою повинна бути вихована людина.

Брак виховання у людей допроваджує їх до стану здичавіння. Прикладом такого звороту духового розвитку можуть бути т. зв. кабоклі, тобто потомки давніх Португальців, які здобували Бразилію. Здобувши її, багато з тих Португальців-конкістадорів розбрелись по пралісах цієї великої країни і там, примушенні важкими обставинами, жили протягом кількох поколінь примітивним життям, без впливу церкви, школи й культури свого народу. Сьогодні вони стоять на рівні примітивних індійських племен, дарма, що їх предки стояли багато вище.

Виховання — це важка праця.

Наш народ розуміє це дуже добре і визнав це приказкою: „Дітей ховати, це камінь гладати“.

Щоби виховання могло дати можливо найбільші користі, не враховуючи здібностей та властивостей особи, яку виховується, треба, щоб усі особи та чинники, які виховують, діяли рівнобіжно, згідно з вимогами педагогік й потребами дитини. Кожна розбіжність і нескоординованість у вихованні можуть принести багато шкоди. Коли ж візьмемо ще до того, напр., інтереси держави, а також деякі шкільні приписи та методи, які не все й усюди йдуть у парі з інтересами дітей та їх батьків, чи спільнот, до яких безпосередньо належать, і додати до того брак добре приготованих учителів та й часто байдужність про долю тих дітей, переповнені кляси та багато інших трудностей, які часто насуваються у виховній роботі, то побачимо, що ідеальних виховних умов створити незвичайно важко. Держава, яка впливає на своїх громадян через державні закони, урядовців та поліцію, також не все стойть на сторожі тих самих ідеалів, що їх хотіли б бачити батькі. (Для прикладу порівняймо відносини в Україні, де всі закони та їх виконавці накинені ворогом проти волі громадян).

У вихованні є ще одна дуже важлива справа, про яку люди звичайно не думають і тим самим її зовсім легковажать. Між нашими приказками є деякі, що дуже виразно звертають на себе увагу: „Яблуко від яблуні далеко не від-

скочить“. „Який явір, такий клін — який батько, такий син“. Людина, взявши до уваги її фізичну частину, є твором природи. Знамо з науки, що в природі ніщо не гине. Воно тільки переміщується. Візьмім хоч би краплину води. Вона раз є в ріці, раз із парою мандрує до хмар, щоби знову впасти на землю в виді дощу, чи снігу. Коли ж її вбере в себе рослина, то вона може ввійти опісля в склад тіла тварини, чи людини, що зідять цю рослину, щоби по часі випарувати та вернутися знову в хмару, і так безкінця.

Католицький священик-науковець о. Мендель ствердив у своїх наукових працях, що батьки передають усі свої властивості своїм наслідникам. Він устійнив на віть закони, за яким ці передавання відбуваються. В деяких випадках ці передавання йдуть безпосередньо з покоління на покоління, в інших бувають перескоки, але вони проходять майже з математичною точністю. Передаються не тільки фізичні (тілесні), але й духові властивості. Передаються добри та злі нахили. Коли в батьків, дідів, чи ще давніших предків були позитивні обдарування чи таланти, то й у наслідниках можна сподіватися подібних. Коли були негативні, то й вони передаються.

Незалежно від того, існують ще хвороби, як сифіліс та алько-глізм, які дуже сильно впливають на фізичну й психічну дегенерацію дітей таких батьків, обтяжених згаданими хворобами, і ці

здегенеровані властивості передаються через цілий ряд поколінь. Коли б ми схотіли поцікавитися та найти відповідь на питання, чому родяться діти каліками (сліпі, німі), кретинами, психічно недорозвиненими, схильними до пияцтва, волокитства і т. п., то це дало б дуже багато цікавого матеріалу.

Якщо б узяти під розувагу наші, українські, умови, в яких жив та розвився наш народ, то ми б пригадали собі, що до нашої крові влилося чимало чужого намулу. Напади давніх Полоців, Хозар, Печенігів, Татар, Турків, володіння Поляків та Москалів не лишилися без наслідків. Прикмети найбільш брутальних та необмежених учників тих диких степовиків могли залишитись у нашій крові до наших днів, хоч вони розплилися по багатьох поколіннях.

Німці, яких зачисляють до народів з високою культурою, з добром до наукою, а також до незліх виховників, повинні б належати до найбільш благородних народів. Та остання війна показала, що в доволі численних випадках усі ці загладжені вихованням пристрасті та злі нахили, вся культурна політика на їх духовому організмі нагло обсипались і — з-під неї вийшли такі самі варвари, якими були 2000 літ тому.

У звязку з цим ми мусимо бути свідомі, що так само, як лікар, хоч би він був геніальним, не потрапить звільнити людини від смерті, бо супроти неї він є безсильний, так і у вихованні, хоч би

воно стояло на найвищому рівні, не все дастися осягнути. Бували випадки, що людина, яку виховували в найкращих умовах, ставала тираном, а інша, яка виховувалася майже сама, в дуже важких та несприятливих умовах, виростала на великого чоловіка, який ставав правдивою прикрасою не тільки свого народу, але й усього людства.

Та, не зважаючи на це все, виховання є й буде єдиним, що його нічим іншим не можна заступити, чинником, який може впливати на ублагороднення людини. Тільки відповідні виховні засоби можуть розвинути Богом дані таланти людини та піднести їх до значних висот. Тільки вихованням можна приготувати людину до взаємного співжиття та співпраці з іншими людьми, до вирозуміння, пошани й толеранції су проти іншої людини. Тільки вихованням можна приготувати людину до важкої життєвої боротьби за своє місце в суспільстві. Тільки вихованням можна загладити всі ті гострі канти людської особовости, які нерідко так дуже яскраво проявляються. Тільки вихованням, опираючися на Божі заповіді та науку Ісуса Христа, виховник може вщіпти в душу людини всі благородні почування супроти нашого Творця, супроти нашої Батьківщини та супроти нашого близького.

Американські міліонери радо дружать своїх дітей із потомками давніх, славніших родів, хоч би вони були мало, або й зовсім незаможними. Вони вірять, що

виховні впливи, під якими виростали цілі покоління, створили багато таких скарбів, яких ані за міліони купити не можна.

Ніяким іншим способом та засобами людство не могло осягнути цього доволі високого ступеня свого розвитку, на якому воно опинилося сьогодні, тільки завдяки вихованню молодих поколінь. І коли чуємо нарікання на те, що людство починає йти не тією дорогою, якою воно повинно йти, то це також залежне від виховання. Впливи виховання є повільні, вони діють еволюційно, крок за кроком усе вперед. Революції у вихованні не дали добрих наслідків.

Добрий виховник, приступаючи до свого важкого завдання, мусить передумати всі ці справи та взяти їх до уваги. Він повинен у першій мірі добре пізнати об'єкт своєї виховної діяльності, це є дитину. Мусить також здати собі справу з того, що він хоче осiąгнути своїм вихованням, до яких вислідів добитися. Коли лі-

кар береться лікувати хворого, він наперед старається пізнати всі дані звязані з хворобою. Тому він нотує т. зв. історію хвороби, щоби дошукатися її джерела. Поздібно повинні робити всі виховники, від батьків починаючи.

Коли це виховання піде власнивою дорогою, коли і батьки і вчителі і церква і всі інші виховні чинники підуть спільним та добре обдуманим шляхом, виховання принесе великі користі. Таке виховання не тільки розвине всі фізичні та духові властивості людини, але й прищіпить найкращі звички, виробить любов та пошану Бога, виплекає зрозуміння для Батьківщини й близьнього, приготує молоду людину до життєвих труднощів та насталить її волю до змагань із противностями в рамках Божих та людських законів, згідно з досвідом та традицією свого народу.

Однаке найгірше виходять такі батьки, які повірять виховання своєї дитини чужій великоміській вулиці.

**ЯКЩО ВИ Є ЧЛЕНОМ „ПРОВІДІННЯ“ — ТО ПОДБАЙТЕ,
ЩОБ УСЯ ВАША РОДИНА ТА ЗНАЙOMІ БУЛИ В РЯДАХ
ЦІЄI ОРГАНІЗАЦІI!**

З денника української матері

(Уривок із споминів про 1940 рік в Україні)

Кінець листопада 1939 року

Сьогодні надворі цілий день падає дощ. Непривітно якось. Мій чоловік поїхав до міста. Він щось зачасто туди їздить і вverteається дуже пізно, вичерпаний докраю. Мені не говорить, куди й чого їздить, та я вже сама догадуюся. Це його НКВД кличе. І чого вони від нього хочуть? Чайже нічого не робить проти держави, а виконує свої священичі функції, відправляє, сповідає, вчить дітей. Мене мучать щоденно кошмарні сни.

Вчора знову снилися мені його покійні батьки. Батько дивився на мене, якби загніваним поглядом й казав: „Чого ти ще його тут держиш? Чи не бачиш, що йому тут грозить?“

Я пробудилася зі сну ціла мокра. Відчуваю знову якесь нещастя. Чому ж він сьогодні бариться так довго? Я поклала дітей до ліжок, а сама, вже не знаю котрий раз, відмовляю чотки.

Чи не стукіт до дверей від городу? Ні, це, мабуть, мені причулося. Чую щораз виразніший стукіт. Іду до дверей і отвіраю. На порозі якийсь чоловік у селянському кожусі й баранячій шапці, а за ним ще двоє людей... Приглядаюся ближче. Це мій чоловік і двох парафіян.

— Що сталося? Чому ти в такому вбранині?

— Ще, покищо, нічого не ста-

лося, будь спокійна — каже. Та я бачила, що він хоче мене лиш заспокоїти. Жду на його вияснення. Мене огорнув якийсь ляк. Як цим разом його заберуть, то вже ніколи не побачимося. Ці його таємничі поїздки до міста мене непокоють. Чи не було б краще десь скритися, чи кудись вийхати. Всіх арештованих НКВД спершу кликало на переслухання, а потім пропали як камінь у воду.

— Знаєш, — врешті промовив мій чоловік — мені треба бодай на короткий час кудись скритися, чи вийхати, але вже сьогодні, бо завтра буде вже запізно.

— Що ж сталося? — питало, вдаючи спокій.

— Мене можуть арештувати.

— Я сама вже думала, що тобі треба звідси йти...

Що ж буду більше говорити?

Чоловік збирає свої дрібнички до сільського кошика й кличе мене й двох парафіян до кімнати дітей. Діти сплять спокійно. Він цілує їх голови, бачу, як по його обличчі котяться рідкі, велики сльози. Він спішиться.

— Віддаю під вашу опіку все, що маю найдорожче по Бозі, — і при тому показує на сплячих дітей і на мене. — Не дайте їм зробити кривди. Ти держися сильно, — каже до мене — а я небаром прийду. Всім говори, що мене востаннє бачила сьогодні рано. Не забудь! Так треба!

Хочу щось сказати, але в горлі давить і слози тиснуться до очей. Краще мовчати. Він бере мою голову в свої руки й цілує є чоло. Його уста, руки, немов ледяні... Заки я опамяталася, си-луєт дорогої людини майнув по-при вікна в сторону церкви... Ви-бігаю надвір і бачу, як клячить хвилинку на сходах перед цер-квою, а потім іде городами в сто-рону річки. Надворі холодно, вертаюсь до хати, до дитячої кім-нати. В тій хвилині наш наймен-ший син, що досі ніколи не вимо-вив ані одного слова, крізь сон-кличе:

— Та-та, та-та, та-та!

І знову я осталася самітною з отими маленькими дітьми. Сльо-зи цілим струмом ринули до моїх очей. Страх за долю пересліду-ваного, дорогого чоловіка огор-нув ціле мое єство. Молюся до Божої Матері, щоб щасливо до-бився до кордону й подав нам вістку.

Кінець грудня 1939 року

День за днем минають ліниво, а я не можу знайти собі спокій-ного місця. З моєї голови не схо-дить питання: Де він тепер? Так, де він тепер? Це не лише мене цікавить. Про це вже кілька разів питали мене комісари НКВД. Де він тепер? Вони на другий день по його відході прибули з району й питали:

— Де твій чоловік?

— Як я можу знати? — відпо-відаю. — Він казав, що їде до вас у справі податку за церкву й відтоді я його не бачила. Я вас

можу запитати: Де мій чоловік? Може поїхав до Львова по гроші на податок. За Польщі не жадали податку за церкву...

А вони:

— Ет, що вона розуміє? Не рухай її!

Вони завжди питают мене про одне, і я завжди маю одну відпо-відь. Я сама жду нетерпеливо, щоб дізнатися, де він тепер?

Мої діти й люди в селі кажуть, що отець поїхав до Львова, бо хворий. Це може й добре, бо НКВД не знає, де він є, а то б вислали ще погоню і над кордо-ном де приловили. Добре, що ви-їхав, бо вже зачинають інших священиків переслідувати. Вже багато їх повиганяли з приход-ства, а деяких зовсім із села. Я сама почиваюся значно краще. Ще якби довідатися про його щасливий перехід через кордон, тоді була б зовсім спокійною.

Ночами знову мучать мене ма-рева. Ось сьогодні приснivся див-ний сон. Я, немов стою у вікні своєї кімнати. Надворі ніч і ціла земля вкрита білою, сніжною га-бою. Вгорі темно-синє небо з без-ліччю мерехтливих зірок. Нараз удалині бачу вибух якогось вели-кого вогню. Він підноситься чим-раз вище вгору й летить просто до неба. Його невеличка частина відривається й зачинає летіти вдолину та падає просто перед мое вікно. З перестраху я про-будилася.

В цьому моменті чую на кухні якийсь рух і моя господиня отви-рає двері до моєї кімнати. Зачи-наю розказувати їй мій дивний

сон, а вона, послухавши його, каже:

— Скоро збиратесь, бо до нас прийшов від отця післанець, хоче з вами говорити.

Скоро збираюся й виходжу.

— Слава Ісусу Христу! — здоровить післанець. — Маю від вашого чоловіка листа. Вперед перечитайте.

Тремтячою рукою беру листа. Письмо моого чоловіка. Лист короткий.

„Найдорожчі,

Я живий і здоровий та перебуваю в тому місці, куди я пішов. Про вас ніколи не забиваю і завжди молюся за вас. Потребую моого убрання для моого зайняття в неділю. Передайте також інші дрібнички. З післанцем поговоріть про всі інші справи, бо він спішиться. Вже кінчаю листа.

Цілую вас усіх сердечно,
до побачення

Ваш Т.“

Стільки лист. Він без адреси й дати. Це для обережності, якщо б попав у непокликані руки. Післанець розказує мені про місце побуту чоловіка, про його душпастирську працю та його старання спровадити нас до себе. Він ще докладно повідомить про час і місце переїзду кіньми через кордон.

Приготовляю всякі речі, про які просив чоловік. Післанець спішиться, щоб скоро вернутись додому, бо не хоче, щоб його неприсутність завважили десятники. З ним їдуть нашою підво-

дою два наші парафіяни, що були втаємниченні в наші справи.

Якесь дивне тепло й безмірна радість опанували мое ество. Сльози тиснуться до очей, але тим разом це сльози подяки Господеві і Його Матері...

„Дякуємо Тобі, Господи, за опіку над нами й усі Твої ласки. Не опускай нас у тих важких хвилинах проби!“

Половина січня 1940 року

Починаємо готовитися до дороги. Ждемо на вістку. Сьогодні знову впав великий сніг і заноситься на великий мороз. Кімнату важко нагріти, тому сидимо щілий день у кухні. Всі діти простуджені, вони мають гарячку.

Сьогодні 17-те січня. Рано прийшов післанець. Він геть перемерз. Лист від чоловіка ще коротший.

„Найдорожчі,

Негайно збиратесь і їдьте з післанцем. Тут усе для вас приготоване. Беріть лише дуже конечні речі. Застосуйтесь до його порад.

Цілую Вас,
Ваш Т.“

Як же їхати в такий мороз, ще й заметиль зачинається. Всі діти в гарячці. Надворі скрипить під ногами й іскрами сипле. Що робити? Лікар радив уважати на дітей, головно на найменшого, бо в нього познаки поважної недуги. Йому треба давати щогодини лікарство. Виїхати зараз було б найкращим розвязанням справи, але страх за здоров'я дітей відби-

рає мені відвагу. Боюся за найменшого, щоб десь, не доведи Господи, не помер у дорозі...

Міряю його гарячку, висока, рішаюся не їхати. Пишу довгого сердешного листа, до якого долучую цілу коверту польських грошей, що їх оті два парафіяни між людьми назбирали. Вони у нас вже не мають жадної вартості, а там можна за них щось купити.

Післанець знову відіхав, я залишаюся пригноблена з розбитим серцем і кошмарними думками. Може я вже ніколи не матиму такої доброї нагоди, щоб злучитися разом? Хто знає, доки прийдеться ще жити отут. Моя уява маює макабричні образи... із життя в напівдикому Казахстані.

Ось недавно моя приятелька зі Львова написала мені листа, що ще минулого року вивезли одного адвоката з родиною. Він тепер у Воркуті, а вона в Казахстані. Діти? Ніхто з них не знає, де діти. Вона живе в колгоспі та доить денно двадцять коров. Та, не в цьому біда. В тому колгоспі є три вісповаті, венерично хворі пастухи, що не дають їй спокою. Ось ця нещасна жінка недавно написала листа до своєї мами до Львова, в якому благає її забути про неї, бо її змусили вийти заміж за одного з отих пастухів. Вона тепер венерично хвора... вона, на віть, якби їй дозволили, вже ніколи не вернеться додому...

Страшна доля української матері, що впала жертвою нелюдського режиму. Такі думки наповняють ляком ціле мое єство...

Що станеться з моїми дітьми? Завжди прошу Господа, щоб захоронив мене від такої долі.

Нам матеріально незле. Люди ще люблять „свого отця“ і не дозволяють зробити його родині кривиди. Про це знає НКВД і, мабуть, тому не відважується мене проганяти населення. Не хочу чути зразити населення.

Квітень 1940 року

Ось вже надійшла прекрасна весна, українська весна. Сонечко стопило сніги й леди і зачинається поволі робота в полі й на городі. Беруся сама господарити. Та мене мучить, що від чоловіка немає жадної вістки, ще від кінця січня. Але я почиваюся щаслива, що хоч він є у безпечному місці. Тепер, принаймні, не журюся ним, а ми вже якось разом із людьми дамо собі раду. Що буде людям, те буде й мені. Хай діється Божа воля. Він Добрій Батько, чуває над нами.

Ходять страшні чутки про арешти священиків і їх родин. Приготовляються нові вивози, але цим разом самих Українців.

Нам стає тут чимраз сумніше. Кожна річ нагадує нам нашого тата. Та, найбільший сум наводить на нас отой пес, улюбленець моого чоловіка. Це великий чистокровний сетер, із бородою і розумними очима. Він витресований, здається, все розуміє, немов яка людина. Ще осінню, коли мій чоловік сподівався ніччу арешту, брав його спати до своєї кімнати й цілими ночами наслухували обидва пильно, чи не надходить

під хату НКВД. Пес дуже чуйний, почувши здалека чиєсь кроки, він без жадного брехання будив свого пана. Не раз жалую, чому чоловік не взяв його з собою. Він лякається, що НКВД, побачивши його з таким псом рідкої раси, здогадається, що під селянським кожухом ховається якийсь „буржуй“.

Цей пес уміє сам лапою отворити всі двері. Він кожного дня йде спати до чоловікової кімнати, не знайшовши там свого пана, зачинає жалібно вити. Це його виття наводить на всіх нас страшний сум, і ми всі зачинаємо плакати. Це дивне, але коли він прийде до кухні, з його очей лягуться рясні слізози. Відколи чоловіка немає дома, він не хоче їсти. Зовсім схуд, сама шкіра й кості.

Жаль такого вірного звіряті... Сьогодні, цей вірний, чотироногий друг загинув. Ми застали його холодним і вже штивним. Вірний приятель не видеряв довгої розлуки з своїм паном. Ми його поховали на почесному місці в городі. Нам усім жалко за отим другом, що з великої туги за своїм паном згинув.

Мимоволі тиснеться думка: чи багато сьогодні знайдеться таких вірних друзів серед людей? Якось сумно й пусто стає. Зачинаю ліквідувати своє хазяйство, бо хочу перейти жити до моїх батьків.

Травень 1940 року

Сьогодні знову стрінула мене велика й радісна несподіванка. Рано приходить один знайомий із сусіднього села й просить мене

вийти на хвилину надвір. Виходжу на подвір'я, а там ждуть на мене два незнайомі подорожні. Це хлопці „з тамтого боку“, які кілька днів тому бачилися з моїм чоловіком. Вони передали віднього коротку вістку: „Держися як можеш на місці. Я хочу незадовго до вас прийти“. Тільки всього.

Ця вістка знову помішала мої пляни. Постановляю сидіти на місці та ждати на прихід чоловіка. Хай діється Божа воля. Працюю в городі й полі з подвійним завзяттям. Сама беруся їхати кіньми. Добри люди помагають мені крадькома, бо їм НКВД заборонило мені помагати. Вони також заборонили держати господиню. Вона, ця добра й вірна приятелька, щоуважалася членом нашої родини, з плачем відїхала до свого дому.

Все якось укладається добре. Аж одного вечора прийшов до кухні якийсь незнайомий мужчина, узброєний коротким крісом і обвішаний довкола паса ручними гранатами.

— Доброго вечора. А це хто? — запитав він, показуючи на чоловікового брата й мою сестрину.

— Це свої, члени нашої родини. Чого вам треба? — питаю.

— Я провідник українських націоналістів у цьому районі, — відповів. — І знаю вашого чоловіка. Він незадовго тут буде, бо вже скоро зачнеться війна Німців із большевиками. Україна мусить стати самостійною державою.

— Це все ви гарно говорите, —

кажу, — але чи безпечно вам отак ходити? Ви ж знаєте, що сюди кожного дня приїздить НКВД і має в селі своїх донощиків. Вас можуть легко зловити.

— Я маю своїх хлопців, що не виволять, не турбуйтесь!

— Це добре, але таким ходженням із зброєю ви можете зашкодити другим людям, — остерігаю його.

— Кожний Українець і Українка повинні бути сьогодні відважними й готовими до жертви, коли справа цього вимагає, — відповів він.

— І це правда, — кажу — але це треба робити більше конспіративно, бо й так уже забагато нищать наших людей. Усі тюрми переповнені. Чи їх треба ще більше наповняти?

— Кожна велика справа вимагає жертв, мусимо бути тверді!

Від того часу сотник, як його всі кликали, ходив свободно кожного дня з крісом на плечах по селах нашого району. Це його одчайдушне поступовання в одних людей будило до нього симпатію, а деякі, більш обережні, думали, що він є большевицьким провокатором.

Їого головною кватирою стало сусіднє містечко. Там він зорганізував добру бойку й деколи ходив у відвідини до місцевого душпастиря. Про те хтось доніс до районового НКВД. Воно зробило нічний рейд і арештувало дочку пароха, що була моєю приятелькою. Мабуть, че рез цю приязнь із нею й мене завізвано до НКВД.

На послуханнях в НКВД

Тоді вперше довелося мені побувати в дійсному НКВД, бо досі мене часто кликали комісари до сільради.

Комісар списав моє дотеперішнє життя і я його підписала.

— Слухай, Оксано, — казав він. — Де твій чоловік?

— Чи я вже вам десять разів не казала? Я його бачила останній раз, як минулого року в грудні поїхав до вас у справі церковного податку. Чому ж мене знову питаете?

— Ти, Оксано, не крути. Ти добре знаєш, що він „удрал“ до Щермана.

— Я про те нічого не знаю. А хоч би й утік, хай там живе. Мені яке діло до нього? Я і так вже ніколи його не побачу.

Ця остання думка видалася мені спасенною, бо на обличчі комісаря я завважила деяке відпруження.

— Ну, да, правильно... А сотника знаєш?

— Сотника? Якого сотника? — питаю з добре вдаваним здивуванням.

— А, от того „бандіта“, що ходить по селах і бунтує людей?

— Щось там про нього люди говорили, але я його бачила лише раз.

— А от, скажи мені, чого ти іздила до містечка... до Марусі?

— ? ? ?

— Не знаєш, отої дочки попа?

— О, Марусю! Я знаю її й говорила з нею всього два рази в моєму житті. Я не іздила до неї, а хотіла в містечку цукру для дітей

дістати. Там сказали мені, що я можу дещо в Марусі дістати. Знаєте, в мене хворі діти, лікар казав цукру треба.

— Знаємо, знаємо, що твої діти нездорові. Ну, да, тепер можеш їхати додому.

Від того часу, коли появився сотник в селі мене зараз кликало НКВД до сільради. Ім хтось доніс, чи навіть десь сам сотник похвалився, що мій чоловік є з ним між націоналістами. Тому завжди випитували мене про чоловіка.

Червень 1940 року

І знову я була з дітьми в лікарня. Дітям значно ющче, славити Господа. І той найменший робиться вже гарною дитиною. Він дуже чесний і ніколи не плаче вночі. Він, щоправда, ще неходить, але вже лазить на руках і ногах по долівці. Він дуже милив і великий пустун. Береться вже все говорити й завжди скаже щось смішне. Дуже милив і всі його люблять.

Приїхавши додому, я стала приготовляти для дітей обід, бо виголоднілися і я сама зголодніла.

— Імость, вас кличуть до сільради, — сказав дижурний в дверях.

— Чого ж вони знову від мене хотять?

— Приїхало НКВД, — відповів коротко.

Знервована йду до сільради. Там бачу трьох комісарів і начальника. Щось мусіло статися

важного, бо всі вони дуже люті, — думаю собі.

— Слухай, Оксано, — вони завжди кликали мене по першому імені, — скажи нам, що ти знаєш про сотника, — казав начальник НКВД.

— Я вже вам говорила. Я його бачила лише раз, коли казав мені варити йому вечерю. Він грозив мені крісом, коли б я не послухала.

— Чи відтоді ти його не бачила?

— Ніколи!

— Може знаєш, де він перевбуває?

— Люди говорять, що десь в „Чорному Лісі“, але напевно не знаю.

— От понімаєш бандіт постріляв сьогодні НКВД. Двох поранив.

— Я ще не чула, бо щойно приїхала від лікаря з районового міста. Яка шкода!

— Чи це правда, що ти була в місті?

— Питайте голову, він мене бачив в місті.

— Так, товаришу начальник, я її бачив в місті, — потвердив голова.

В тому моменті під вікном сільради зчинився якийсь підозрілий рух. Всі комісарі вхопили пістолі та вислали секретаря надвір по дивитися, чи, бува, сотник і їх не хоче постріляти. Їх лица поблідли. Бояться смерті, я подумала, хочут жити, а других мordують щілими ночами. Які герої!

Один з комісарів пропонує начальникові, щоб я приїхала зав-

тра до НКВД, бо тут невигідно говорити. Я протестувала з отляду на дітей, але це нічого не помогло. Муши ще завтра їхати.

Друге послухання в НКВД

Перед дверима НКВД хрещуся й говорю коротку молитву до Божої Матері. Дижурний провадить мене сходами нагору, до великої залі. В ній восьмеро людей, начальник і сімох НКВД-истів, комісарів. Один з них держить руку на хустині. Це, мабуть, постріляний сотником.

— Слухай Оксано, — зачав начальник, — чи ти з нами, чи проти нас?

— Як же я можу бути проти вас? — відповідаю без надуми.

— Отож, коли ти знами, то мусиш помогти нам зловити отого бандіта! — продовжав начальник.

— Як же я, безоборонна жінка, можу його зловити, коли він стріляє до вас, озброєних мужчин? Їдьте до села і ловіть його.

— Нет, нет! — кричить отой з перевязкою. Вона мусить нам його зловити.

— Я хіба можу вам одне зробити: як він ще колись приайде до хати, повідомити негайно дижурного в сільраді, а він вам зателефонує.

— Харашо! — сказав начальник. — Але гляди, коли б ми довідались, що він був, а ти не повідомила нас, тоді пропала ти й твої діти. Поняла?

— Поняла, — відповідаю.

Мене пустили додому. Я зараз же переказала через людей, щоб

сотник в нашому селі не показувався, бо небезпечно. Він дійсно перенісся в інший бік району. Нарід ісюди йому помагав. Ось, наприклад, в одному селі люди жалувалися перед ним на голову ревкому, що їм занадто докучає і вже вислав кількох свідомих людей на Сибір.

Ніччу підходить до його хати сотник і наказує йому збиратися та брати з собою лопату. Він провадить голову на кладбище й каже копати гріб.

— Я тебе, лайдаку, — каже сотник, — зараз застрілю, бо ти служиш Москалям проти свого народу.

— Ой, пане сотнику, — проситься голова. — Даруйте життя, а я присягаю вам отут, що це вже ніколи не повториться.

— Як же я можу такій худобині вірити?

— Даруйте, я маю жінку й діти, змілуйтесь, — вже плаче голова.

— А чи не плачуть жінки й діти тих, що ти їх вислав на Сибір? Клякай! — кричить лютий сотник, і молися Богу!

— Даруйте життя! — вже ридає голова.

Сотник дещо думає.

— Добре, ще цей раз тобі подарую, але як будь-що злого ще про тебе вчую, то жадна сила тебе не врятує. Присягай, що не будеш помагати НКВД!

Голова присягнув і додержав слова. Аж до відходу большевиків з його села вже не вивезено нікого. Те село було довго головною квартирю сотника.

Липень 1940 року.

По двох тижнях від моєї останньої „візити“ в НКВД, ввечорі приїхало двох комісарів до нашої хати. Один з них каже, що будуть у нас кілька днів спати, в кімнаті моого чоловіка, бо мають донесення, що він у партизанці.

Я казала принести їм соломи на долівку, бо всі речі я вже роздала між люди „на всякий випадок“. На другий день прибігає до комісарів дижурний з сільради з повідомленням.

— Що сталося? — питає комісар.

— Сотник напав на лісничого і забрав всі трошки, які мали виплатити робітникам за працю при садженні малих деревець. Касієрові, по національності Жидові, залишив лише сто рублів, кажучи, сховай їх, як будеш їхати на Сибір, придадуться.

По трьох днях комісари забралися з нашої хати. Сотника таки не зловили.

Дещо згодом він вступив до нашої хати ще з двома націоналістами. Були голодні. Говорили, що мусять переходити на другий терен. Я остерегла, що за ними шукають, тому краще вибратися з тих околиць зовсім. Вони почали сміятися, мовляв, ще для них не новина. Повечерявши, пішли з хати. Ми всі толягали спати. За кілька хвилин чуємо стріли.

— Бах, бах, бах! — нараховую більше як десять стрілів, мабуть, десь біля церкви, бо сильно чути. Певно стрінулися з НКВД, як виходили з хати, думаю. Уявляю

собі, що це означає для мене, коли їх бачило НКВД в нас на подвір'ю. Що ж тепер буде з нами? Всіх заберуть вна Сибір. Ховаю голову під накривало. Страх паралізує мої уста, я не можу вимовити слова молитви, думкою молюся, чую, як ціла зачинаю трястися немов у лихорадці, мої зуби дзеленькають, ноги деревіють. Попадаю в непритомність і нічого не пам'ятаю.

— Ставайте, вже пізно, отець приїхав на Службу Божу, каже моя сестрінниця.

— Що сталося вчера? — питала її.

— Нічого, хтось стріляв. Чи ви не чули?

— Чи було в селі НКВД?

— Ні! Ще сьогодні не було! — відповіла.

НКВД приїхало, але голова сільради повідомив, що були якісь стріли в ліску за селом. Цим разом знову обминуло мене нещастя.

Вересень 1940 року

Минуло кілька тижнів. В селі спокій. Сотник вибрався із своєю групою в інші околиці. Одного пополудня приходить до мене дижурний із сільради і визиває негайно явитися там. Приїхали якісь комісари.

— Оксано! — каже один з них, — за селом жде на тебе автомашіна. Ти збирайся і йди туди. Тебе визиває НКВД до району.

Лишаю діти із сестрінницею й кажу, щоб у випадку моєї задові

гої відсутності повідомила негайно мою маму. Сідаю да автомобілі. Там вже ждав на мене другий комісар. Він наказує мені сковатися, щоб ніхто з людей мене в авті не побачив. Все ж таки, найближчий сусід завважив, що я йшла до машини. Він розповів в селі, мовляв, НКВД арештувало їмость. Впродовж години вже ціле село знато про те.

В районі прийшлося мені ждати кілька годин. Врешті прийшла й моя черга. Іду до кімнати на гору. Там сидить за столом комісар і просить мене сісти. Він знову зачиняє списувати моє життя, так само докладно як за першим разом. Усе ще йде дуже пиняво. Дивлюся на годинник: вже перша година по півночі. Мене забирають згори надолину, до невеличкої кімнати. Там уже хтось сидить. Приглядаюся докладніше, це Маруся із сусіднього містечка. Так, це вона, але її важко пізнати. Бліда, змарніла, очі підпухли, під очима синці, лице якесь спухле. Пробую до неї говорити, але вартовий, що там сидів, не дозволяє. Ми просиділи отак до другої години по півночі. Потім нас відвезли автом додому. Незадовго потім Марусю арештували й вона вже ніколи не вернулася додому. Ніхто не знат, що з нею сталося. Мене ще Бог хоронив даліш.

Листопад 1940 року

Партизанський рух ріс щораз більше. Ним інтересувалися всі люди. Я інтересувалася ним, ма-

бути, найбільше, бо звязувала з ним надії на скору зміну.

Мене знову кликало НКВД. Цей вечір пригадую дуже добре, бо падав проникливий дощ і була страшна темінь надворі. Сестриниця прибігла до хати й каже, що до села заїхало кілька грузових машин НКВД.

Чи не схочути вивозити людей? — думаю. Якщо будуть, то це нещастя спаде найперше на мене. Що ж мені робити? Втікати? Куди і як це зробити з дітьми? Хай діється воля Божа.

Приходить дижурний із сільради й кличе мене. В сільраді повно людей. Самі молоді, оті, що найбільше інтересувалися партизанським рухом. Їх усіх кличуть почерзі до другої кімнати. Врешті закликали мене. За столом сидить якийсь зовсім новий комісар, я ще його ніколи не бачила. Інші комісари стоять і дуже службово з ним поводяться. Мабуть, якась більша НКВД-івська риба, думаю собі.

— Твоя фамілія? — питает він мене.

— Оксана...

— Ага, то ти ота славна Оксана, що про тебе і в Києві багато говориться? — ніби кепкує комісар.

— Так, це я Оксана...

— Яке міле розчарування, — каже він. — Я сподіався побачити старшу особу, а тут тобі молода „баришня“. Скільки тобі літ?

— Двадцять два.

— Двадцять два роки?.. Чи ти

знаєш, де перебуває твій чоловік?

— Ні, не знаю, я вже казала кілька разів на переслуханнях.

— Чи ти знаєш, де перебуває отої „бандіт“-сотник?

— Не знаю про нього нічого.

— Ми вже більше тебе не будемо сюди кликати. Ми з вами усіма інакше будемо говорити, — закінчив він якимсь демонічним шепотом. — Можеш іти додому!

Всі сподівалися тієї ночі вивозу на Сибір. Та, яке було мое здивування, коли ніхто нікого не кликав тієї ночі. Автомашини почали додому порожні.

Половина грудня 1940 року.

Втікаю додому.

Вже кілька тижнів мене не кличуть до НКВД. Ця мовчанка мене якось непокоїть. Націоналісти, щоправда, діють в інших околицях, але цей спокій якийсь підо-зрілий. Може тому, що зачалася знову велика передвиборча кампанія? Мітинги відбуваються кожного дня. Я втратила надію побачити чоловіка. Знову зачинаю ліквідувати рештки моєї господарки. Нерви не відержують. Ця дивна мовчанка. Хочу переноситися до моїх батьків. Бодай на кілька місяців зникну з очей НКВД. Заки мене там знову підшукають, може прийти нова зміна. Всі говорять про недалеку вже війну.

Одного дня я закликала з районового містечка мясара, щоб виробив мясні твороби... Це вже приготування до дороги. Він при-

їхав вечором, щоб від ранку до вечора все закінчити.

Раненько будить мене страшний стукіт до дверей.

— Хто там? Що сталося? — питаю і, поки я вспіла надягнути ранню накидку, до кімнати вдерлося трьох НКВД-истів з автоматами в руках.

— Оксано, оддихаєте? — сказав знайомий юмікар. — А там хто коло вас сспить?

Відхиляю накривало.

— Це мій старший син.

Комісареві стає ніяково. Він іде до кухні й питає мясара:

— А ви хто такий?

— Я мясар із районового містечка, мене закликали сюди робити ковбаси.

— Покажи свої документи! — кричить до нього комісар.

— Я не маю з собою жадних документів, але я маю їх дома, в містечку.

Його арештують і забирають на підводу. Виходжу до сіней. Там повно НКВД-истів. Одні лізуть до пивниці, інші на стрих. Від дижурного довідується, що хтось доніс до НКВД, що мій чоловік прийшов напіч додому. Мусіти уважати його дуже небезпечним, коли стільки їх приїхало. Дивлюся крізь вікно, а на дорозі й на подвір'ю повно кінних і піших НКВД-истів. Вони всі довкола обступили мою хату. Крізь цей живий перстень людей і горобець не проскочив би. Вони, очевидно, поїхали з нічим.

Щодня молюся, щоб Господь захоронив моого чоловіка й дав

йому мудрість, щоб він не показувався додому.

За кілька днів мають вже бути вибори. Ввечері, крадькома, приходить до нас один добрий парфіянин і викликає мене на двір.

— Імость, справи стоять дуже зле.

— Чому? — питаю.

— Я, знаєте... отець також про те знов... маю своїх знайомих в НКВД... Сьогодні мав нагоду з ним стрінутися... Він мені говорив, що за два-три дні по виборах має бути вивіз на Сибір, вже є готові списки... і ви з дітьми також є на тих списках.

— Що ж мені тепер робити?

— Оцей мій приятель радить, щоб ви якнайскорше звідси втікали, аби скорше з цього району, а там, поки вас знайдуть, треба дальнє втікати...

— Допоможіть мені зліквідувати всі хазяйські справи.

— Тим не клопочіться, ми це зробимо скоро, вночі.

Саме я очікувала приїзду мами, яка завізвала нас до себе вже давніше. З листа мами виходило, що батьки прийдуть день перед празником св. Миколая. Добри люди вночі порозбиралі між себе рештки нашого хазяйства.

Батьки приїхали. Мама негайно відіхала з дітьми й деякими важними речами. Я ще залишилася, щоб повіддавати людям довги та попрощатися бодай із деким. На другий день по полудні мене відвіз батько до залізничної стації, а сам вернувся назад, щоб забрати шурина й сестриницю. Вони тієї

ночі не почували вже у приходському домі. Він був уже порожній.

Тієї самої ночі около дванадцятої години, в часі, коли я вже була у Львові, в'їхало до села кілька грузовиків. Кілька НКВД-истів обстутили приходство. Ступають до дверей, але ніхто їм не відповідає. Розбивають двері, а там уже немає нікого. В селі арештують сімох хлопців і одну дуже свідому дівчину. Їх усіх замкнули в тюрмі у Львові. Ніхто з них уже не вирятувався від смерті. Всі загинули в Бригідках під час відвороту большевиків у червні 1941 року. Я завжди жалую, що вони не послухали моєї ради й не втікли з села.

За мною шукають

Хтось доніс до НКВД, що я скриваюся у Львові, у моого брата. Та, на щастя, донощик не зінав його нової адреси. Господиня зі старої квартири повідомила його на другий день, що НКВД шукало за його сестрою, але вона сказала, що не знає його адреси.

По кількох днях я, здавшись на Божу волю, поїхала до свого родинного села. Там я відпочивала по важких, сливі дворічних переживаннях, що малощо не довели мене до повного нервового розстрою.

Серед родинного оточення я поволі стала приходити до себе, живучи лише ілюзіями спокою.

Щоденна св. Літургія і св. Причастя кріпили мене серед отих важких обставин.

Радісна вістка. Весна 1941 року

Моє життя в батьків уложилося спокійно. Одне мене непокоїло: від моого чоловіка не було жадної вістки. Я ще не перестала турбуватися думкою, що він міг прийти „звідти“ і його можуть зловити. Не було жадної можливості повідомити його про свій виїзд до батьків, а це, напевно, його успокоїло б.

І знову проминуло кілька місяців. Я постановила поїхати до Львова та відвідати брата, що вчителював в одній із середніх шкіл. Там я сподівалася знайти будь-який контакт із моим чоловіком.

Я вже на кватирі брата. Великою несподіванкою були відвідини одного з парафіян, що приїхав до Львова в торговельних справах та вступив до брата, кого знати добре. Від нього я довідалася про всі події села від часу моого виїзду до батьків.

Та, моїм несподіванкам не був кінець. Прийшовши з братом із міста, ми застали листа з німецького боку, що саме того дня прийшов на стару адресу. Цей лист, писаний ніби жіночою рукою від дівчини до нареченого, яких нагло розлучила границя. Та, в листі дуже часто повторялося слово, яке знали й уживали лише між двома з чоловіком. А також кінчився його характеристичним закінченням.

Читаю раз, другий, третій — і образ дорогої мені людини став перед моїми очима живий, та переніс мене в „старі“, добри часи.

Жаль і туга рвали моє серце, я не відмежала її заридала, як ніколи передтим.

Цей плач був для мене переломовою подією. Він збудив мене з отого психічного отупіння, в якому я жила впродовж довгих місяців. Зміна була така нагла і велика, що моя мама стала боятися, чи, бува, я не трачу розуму. Той плач дав мені радість і душевний спокій та привернув прислану енергію й завзяття боротися до кінця та ждати на поворот моого чоловіка. Саме тоді я відчула на собі подвійну відповідальність за долю наших дітей, які я мусіла доховати до моменту його поверту додому.

Маємо їхати на Сибір

І знову надворі прекрасна весняна погода. Зелень вкрила рідну землю. Довкола нашої хати зацвів боз і вишні. Їх запах наповнює повітря, змішане із запахом матіолі, тиснеться крізь вікно до невеличкої кімнати, де мої діти сплять спокійно. Сон мене не береться. Довго вінч відмовляю мої молитви перед образом Пречистої. Найкраще чуюся на самоті... на розмові з Ней. Вона найкраще мене розуміє і я маю до Ней безмежне довір'я. Й завдячу, що ще досі сиджу на рідних землях, між своїми людьми.

Світло місяця великим жмутом вливається через отворене вікно до моєї кімнати. З високого ясения, що біля колодязя, розноситься довкруги спів соловія, який завзято виспівує свої трелі, чу-

дові мелодії. Який прегарний світ і все в ньому. Яка ідеальна гармонія в природі, тут усе йде своїм порядком, весна. Запах квітів, спів соловія, усе, чому ж одна людина псує оцю чудову гармонію вселенної? Люди? Одні одним вовками стали. Ось, і сьогодні знову з'явилися на залізно-дорожній стації вагони із закриваними вікнами-отворами. Всі знають, що сьогодні-завтра прийде новий вивіз на Сибір. Таке вже було не раз. Що доля мені готовить цим разом? Мене, щоправда, досі тут ніхто не кликав. Та, наша добра сусідка, Жидівка, має чоловіка в сільраді й він перестерігав нас сьогодні перед вивозом. Він щось мусить знати, бо часто перебуває в товаристві комісарів. Його жінка радить мені якнайскоріше скритися разом із дітьми, бодай на другий кінець села, до родини чи знайомих, щоб переждати критичну хвилину...

Приходить визволення

Вже третю ніч ховаюся з дітьми. Коло мене наймолодший син, а інші по сусідах. Цей наймолодший хитрун, плаче, не хоче в чужій хаті спати. Постановляю повернутися додому. Хай діється воля Божа, вже не можу так довше жити. Та раненько прибігає до мене сестрінця й каже, що вагони вже відіхали повні ще вночі. Не стало вагонів для вісімох родин, та вже незадовго має бути новий, ще більший вивіз. На списку є сімдесят родин.

Треба ховатися, бо можуть зловити вночі. В мені знову будиться сильна постанова боротися до кінця.

Ось за кілька днів припадає Празник Пресвятої Євхаристії. Моя доня вже досить приготована до Сповіді й св. Причастя. Я сама її вчила. Я дуже хочу, щоб вона висловідалася й запричащалася у цей великий Празник... Бо, хто зна, що нас жде... Хай хоч раз прийме Євхаристійного Христа.

Вже завтра празник. Отець папрох повідомив мене, що НКВД заборонило відправляти св. Літургію по пятій годині ранку. Для малих дітей заскорі йти на четверту годину, тому постановляємо з іншими матерями піти з дітьми до дочерньої церкви, де буде відправлятися друга св. Літургія пізніше.

Сьогодні 22 червня 1941 року. Надворі прегарна погода. Моя доня вже прийняла св. Причастя. Вертаємось додому через чудово зацвілу леваду. Нікому з нас ані на думку не прийшло, що в світі вже зaczалася нова війна.

Щойно по полудні прибігає до нас моя приятелька й уже на порозі кричить:

— Чи чула новину?

— Яку? Кажи скоро!

— Німці вже б'ють большевиків, аж гук єде! — сказала одним духом.

— Це неможливе! Коли ж зaczалася війна? — питала недовірливо.

— Сьогодні рано, в третій годині і п'ятьнадцять хвилин.

— Це звичайні балачки людей, — кажу.

— Які балачки? Молотов мав промову по радіо. Я сама чула. Вже був скликаний мітинг, на якому НКВД завзвивало ставати до оборони батьківщини. Ха-ха-

ха!.. Московська логіка! Батьківщина!?. На Сибір вивозять!..

— Господи, слава Тобі! Врешті знайшовся хтось на світі, що покарає отих безбожних нелюдів за всі тортури й знищання над безсталанным народом. Пречиста Мати, хорони нас та скоро зведи нас усіх докупи!

Нагороджений першою нагороною проєкт пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, авторства мистця-скульптора Леоніда Молодожаніна з Вінніпегу, Канада.

Контриаступ

(Уривок з повісті „Лісова Квітка“, над якою закінчує працю
Автор)

Українська революція вихорами пролітала над засніженими дорогами, над бездоріжжям Сходу Європи.

Вночі на полтавській стації ріпів сніг, снували постаті, падали рубані накази: вояки полку Армії Української Народної Республіки готували наступаючим більшевикам заслужене прийняття. Про плянований наступ довідалися вони від п'ятьох червоних матросів, які в підштанцях прибігли босоніж під місто і в хуртовині потрапили до рук нашої стежкі; зупинилися після кількох пострілів, а дивилися, як роззлючені власним безсилем вовки з клітки. Для цих тульчаків Україна була кліткою; які там Ленін та спасіння Росії — тут хоч би себе врятувати!

У штабі матроси вирішили налякати Українців облудними вістками. Вони твердили, що мілюнда армія Леніна вже близько, що вони — з її перших дивізій, що їх полк наступав на Ніжин (матроси справді бачили на овіді чийсь бронепотяг).

— Так є, — вислухавши матросські залякування, зробив висновок усусус Голоскович. — Так є, мої планове. Ви свого Леніна дуже любите — ви до нього й поїдете.

Матроси заіржали й перегля-

нулись: Ану ж випустять безкарно?...

Але колишній старшина австрійського війська, Усусус, а тепер офіцер Української Армії Василь Голоскович не належав до тих, що легковажно пробачають ворогові. Очі в гострих зморшках-скалках суворо дивилися на світ, хоча й мав офіцер добрє серце. Знав однозначно: з ворогів не буде друзів; ворогові поступишся — сам загинеш. І вирішив він послати на червоний бронепотяг оцих матросів, які вже й говорили людською мовою розучилися, самі матюки, а один увесь час кричав, що його можуть і забити, аби „водки“ дали. „Оце така армія червоної Московщини?...“ — і офіцер Голоскович ударив рукою по столі: він мав таку звичку, коли щось остаточно вирішував.

Місяць зник. Снігово-крицеві хмари сунули низько-низько, зачіпаючись то за дзвіниці, то за димарі мазнок, то за юберзлі тополі. На залізничній стації подзвонювала криця; паротяг із причепленим вагоном стояв під парою, приготований до останньої дороги. Вагон повний цегли, каміння, мерзлої глини, — аби лише важчий був! Загатили, чим могли, і чекали: війська було тут мало, а стація — дорогоцінна,

важливий стратегічний пункт. „Утримати!“ — такий короткий наказ від отамана Тютюнника. „Утримати!“ Офіцер Голоскевич вирішив піти в контрнаступ, але так, щоб не втратити жадного свого стрільця.

Ледь почалося займатися на сході, як об хмару вдарила червона ракета. Це був сигнал розвідників: червоні починають наступ на місто відовж залізничої колії! Жаско завиваючи, над припинішким містом пролетів перший московський набій, перша червона смерть.

— Всідай! — різко наказав офіцер Голоскевич.

Револьвер бліснув холодно й рішуче.

Матроси поспішно полізли по драбині на потяг, не розуміючи, що саме надумав оцей суворий командир із тризубиком на холодному френчі. Пятеро матросів опинилися в тендерах, на вугіллі. В будку машиніста вскочив офіцер Голоскевич. Потяг дрижав, як нервовий кінь; зачізний велет стояв під повною парою!

Один за одним набої пропікали небо і вже падали на місто, червоний броневик, підкочуючись, сіяв смерть. За ним сунули ворожі лави.

Офіцер натиснув важіль, паротяг затрісся металевим тілом, кинувся вперед, неначе виштовхнута з катапульти ракета. З диму за паротягом птахом майнула постать — то вискочив із будки офіцер Голоскевич, а потяг-та-

ран, тягнучи смугу чорного диму, немов корсарський прапор, полетів уперед, на червоний бронепотяг: пятеро матросів полетіло до свого Леніна!...

Ген там, за містом, заскрготали рейки, кинуто вгору колеса й дошки, від зудару — повинвертало штапи; московська гармата, що сіяла смерть, відлетіла від удару далеко вбік і здалеку було видно на білому снігу її потворне, довгоруке жерло. Пятеро матросів лежали в снігу, так і не встигши опамятатися від здивування, чого ж це їх пустили до Леніна...

Радісні крики долинули до офіцера Голоскевича. Він обернувся: вояки й цивільні біля стації маєвали руками, кричали „Слава!“, вітали з перемогою. „Слава!“ — це ще почув офіцер, а потім білі поля поблідли ще більше, небо погойднулось і він удруге впав у сніг. Біля зламаної ноги засніла вишнева пляма...

Позбувшися бронепотяга, червоні залягли густими лавами, і так довго лежали, костеніючи в снігу, боячися підвести голову під українські кулемети.

До пораненого офіцера підпov-зали три санітари.

Двоє загинули від червоних куль. Третій, дебелий херсонець, зарився у сніг, прикусив похололими устами кітицю штика і чекав: коли стемніло, він на плечах приніс свого офіцера на стацію.

Надходила нова, ще темніша ніч...

Через боєву лінію додому на свята (Оповідання)

„Що край, то обичай“, тому може тут в Америці Свят-Вечір під Різдво немає того чару, тієї краси, що в Старому Краю, де спеціяльно дітвора вже не могла того вечора діждатись, бо буде і солома на долівці, де можна дітворті досхочу покачатись, прийдуть колядники, родина в гості, а то й поперебирані з вертепом, і внесуть щось нового в хату.

І старим батькам хотілось у той вечір прийняти якогось чужого гостя, чи то подорожнього, а вже як радо був бачений хтось із родини, наколи приїхав на святочну відпустку з інших околиць. А навіть коли комусь таке не вдавалось, і святкував цей вечір далеко від родини, то коли сходила перша вечірня зірка, то хоча б уявою був із ними при святочній вечері. Цей вечір мав у дома якусь магічну силу притягання під рідну стріху, тож і не дивуємося, що в 1915 році один юнак перешов у Карпатах боєву лінію, рискуючи життям, щоб тільки на Свят-Вечір бути дома.

Правда, в непроходимих карпатських лісах були відомі стежки тільки місцевому населенню через верхи гір зі села в село, воюючі з собою війська не всилі були кожного терену обсадити, а тільки при головних дорогах стояли боєві лінії. Правда, інколи доводилось такому смільчакові, що переходив лінію попасті на

заставу, але тодішніх, добродушних солдатів, переважно Киян, Полтавців чи Кубанців, можна було переконати про свою невинність, що це звичайна візита з другого села з-поза лінії найближчої родини, а не ніяка шпіонажа.

Але бували і трагедії. Місцеве населення Карпат, не здаючи собі спочатку справи з положення, відвідувало свої — у селах зайнятих Москалями — родини пляами та стежками, виходячи зі заложення, що вони не військо, а війна — не їхня справа. І такі прогулочки при повороті на австрійський бік, кінчались звичайно трагічно, бо Мадяри розстрілювали наше населення безпardonно.

В такій ситуації застала Карпати зима 1914—1915 рр. При обозі Усусусів перебував зі своїми кіньми та возом один наш чоловік — Іваницький, що походив із Гідного, з-під міста Стрия, якого Мадяри, втікаючи перед Москалями в жовтні 1914 року, змусили везти з собою військовий виряд. Але йому пощастило вже в Карпатах перейти до обозу Усусусів, де мав багато товаришів як із родинних околиць, так і зі шкільної лавки. Коли підвозив із запілля на фронт харчі чи мундури, то все мав нагоду поговорити собі з колегами, яким і виявив, що страшенно тужить за хатою, на

Свят-Вечір мусить бути дома, а по святах повернеться, бо шкода йому прекрасних батькових коней.

Ніхто з нас не брав, очевидно, цієї його постанови серіозно, а вже гумористично звучало, коли Стриянам казав подавати адреси їхніх батьків, яких також відвідає і передасть від синів привіт. Але день на два тижні перед святали 1915 року, коли приїхав із запілля на фронт набір харчів, то при Іваницького конях, які ми всі знали, був інший фірман, який, не приналежний до військової служби, „крутився“ без приділу при нашому обозі, перед оком Австрійців. Значить, Іваницький погрозу виконав, коли підшукав коням опікуна.

І в довгі зимові вечорі, чи то в землянках, чи по бойківських „хижах“ ішли між нами балачки, чи вдастся Іваницькому перебитися до хати і, найважніше, повернутися назад під оком мадярських стеж та застав. Вийшло, що Іваницький був розумний хлопчина, бо навіть запустив довге волосся, наколи стрінеться і з Москалими, то не будуть брати його за військовика, яким уважали кожного підстриженого коротко як „поборового“. Не обійшлось і на сам Свят-Вечір на фронті без згадки про нашого героя, і цікаво було, чи в тій хвилині вечеряє він із батьками, чи Мадяри повісили його, як здогадного шпіона, і навіть ніхто не буде знати, де його могила. І не скульсь ми, коли перейшли і свята.

Аж одної погідної днини, змінені з фронту, стоймо за селом під

лісом, бо тут мають нам привезти кожушки та білля. Їдуть підводи, а на одній із них — наш Іваницький. Хтось зажартував: „Лихе не загине“. Ale з Іваницьким є його опікун коней. По роздачі вантажу, з кіньми в запілля поїхав заступник, а Іваницький остав. Коли сотні, по роздачі кожушків, закомандовано „розхід“, Іваницький приступив до сотника Вітовського, щоб дозволив йому переночувати зі своїми товаришами, а слідуючого дня він повернеться до обозу. Сотник, очевидно, дозволив, а коли Іваницький почав оповідати, то всі ми перемінились у слух. Отже, щоб оправдати свою неприявність, попросив комandanта обозу, тоді хор. Василя Коссака, про кількаденну відпустку, щоб відвідати свого вуйка, який служив при команді двірця в Мукачеві. І заподав заступника до коней, що й зістало прийняте.

Найтяжче було зникнути з окраїн села сумерком у ліс, а там, „то вже поминай як звали“. Плалями та верхами вів його син господаря, в якого кватиравав, і то дослівно по пояс у снігу. Опівночі добились вони до тети провідника, яка жила вже по російському боці фронту. Провідник, 15-літній хлопчина, одержав за труд обіцяних двадцять австрійських корон, і вернувся ще тієї самої ночі додому. А наш Іваницький, переночувавши, взяв від господині дому якусь стару баньку на нафту і спрямував свої кроки в напрямі Сможого, він же ті околиці знав із їзди з батьком по ярмарках за худобою, ще з ді-

тячих літ. Іде! Але перед першим селом місток, а за містком російська застава, якраз під будинком школи.

Завертати вже не було як, бо напевно стійковий його вже замітив. Легітимує. На його щастя, вийшла учителька на подвір'я й сипле курам зерно.

— Ви знаєте того молодця? — питала вчительку „караул“ (по-російськи: вартовий).

— О, так! — відповідає спокійно вона. — Це мій колишній учень. Іде напевно, як бачите по банці, за „керасіном“ (нафтою) у „городок“ (містечко)...

— Так „катай“ (йди), — каже стійковий.

...Ну, — продовжує оповідач — а тут „душа на рамені“. „Караул“, якийсь Кіргіз, хлопяга, на голові пушиста „папаха“ (шапка), очі скісні, а з поведінки — людина. О, в другій війні, то б така історія так легко не перейшла, наколи б там стояв якийсь советський „товаріщ“, чи гітлерівський „іберменш“. А тоді — воно вийшло. І мав Іваницький дар плястичного оповідання. Ми бачили в уяві і того „караула“, і місток, і школу, і вчительку, яка сипле курам зерно. Продовжує. По провірці йду ніби байдуже поволі, а тут, коби на найближчий закрут, а за селом зараз і лісова „ленія“ (стежка в лісі). Але, як показалось згодом, то як хата, де ночував наш оповідач, так і вчителька таких „клієнтів“ мали вже більше, ба як господиня нічлігу, так і вчителька, не знаючи, що Іваницький знає ті околиці, інфор-

мували, куди найкраще до Сможного.

Але, як кажуть, „хлоп може мав більше щастя чим розум“... В Сможу женуть якраз до Стрия більшу партію зареквірованої чи закупленої худоби. Наш оповідач узяв у руку костур, тримається тієї валки, що жене худобу, і ніби до неї належить, ніби й ні. Надійдуть якісь Москалі, то він коло худоби, а згодом сам собі. Подорожі в Синевідську напоїли худобу, а поганячам дала команда якийсь гарячий „суп“ та перекуску на дальшу дорогу. Дістав і наш оповідач. Але литає його один із погоничів, куди він прямує. Відповідає спокійно, що взяли його на підвodu, а коли коняка згинула на „кольки“, відпустили, і вERTAЕТЬСЯ додому.

Однаке, загубившись у відповідному місці від товариства, не зайшов відразу у своє село, а до стрижка у попереджаюче, щоб „дістати язика“. Побачивши в придорожніх селах, чим близче дому, більші скучення російських військ, не сумнівався, що й іхнє село не порожнє, а в іхній модерній, уже мурованій, хаті напевно кватирує якась команда. І як тепер увійти в хату?

Хтось із слухачів здогадався, витяг із наплечника останній „фасунг“ руму, дали гостеві підкріпились, перекусили... а оповідач продовжував. І так мусіли переврати, бо довелось до лямпи ділляти нафти, а хтось на цей час засвітив свічку. Господар кватири, наш „неньо“, закарпатський „лем“, покурював люльку, і був

би оповідача за таку цікаву історію розцінував... Хата стрийка оповідача стояла самітняком під лісом, а стрийко не був здивуваний візитою свого братаниця, бо таких через його хату перейшло перед святами вже більше. Та до Свят-Вечора було ще три дні. Старий поїхав „залубнями“ (саньми) до брата на розвідку. Нічого їм не сказав, що в нього їхній син. Вернувся з добрими вістками. У батьків Іваницького кватирує двох старшин, які на Свят-Вечір йдуть до Стрия. Але і „чури“, прислужники старшин, йдуть на свята у сусідній Конюхів, бо там їхні односельчани зорганізували теж спільну різдвяну вечеру. Складається все, немов би на замовлення, по бажанням нашого героя. Як з казки, на вдоволення читача сенсаційної повісті.

Несподіваний приїзд сина на Свят-Вечір перейшов сподівання батьків, але цю хвилеву радість захмарила думка, що можуть його піznати колядники, чого Москалі не заборонювали, і хтось, не зі злоби, але з наївності й довгого язика, може зрадити справу.

Свята пройшли щасливо, колядники не ходили, бо наїзд окупанта їх до того не заохотив. Наш оповідач опустив хату ніким не замічений і до його відходу кваторанти не повернулись і він їх не бачив.

Але Іваницькому не довелось бути в місті Стрию, бо на згадку про це, батько остеріг його, що в місті йдуть облави на молодих людей і, розпізнаний якимсь знайомим із дому чи зі шкіл у Стрию,

може попасті як мнимий вояк австрійської армії в полон. Однак батько описав йому картину міста Стрия під окупацією Москалів, де часто свободно їздив. Отже населеню міста не то, що не бракувало харчів, а вони — для пропаганди багатства російської імперії — порозставляли на вулицях двічі в день кухні з ситими гарячими стравами, де кожний потребуючий діставав харч без ніяких обмежень і в додатку на особу кілевий, білий як сонце, хлібець з нашої України. Мало того. На ринок у Стрию заїжджали з усіким добром: салом, мукою, крупами, ковбасою, цукром, сушеними овочами, „натачанки“, плоскаті вози, а вже сенсацію викликували сани з „дугами“ в каблучку над головою коняки, що неизнане було в Галичині, а й коняки цікавої породи, кудлаті, з довгою шерстю, зокрема на ногах із великими копитами.

Бешкетів ніяких не було. Десять тут і там якомусь „єрусалимсько-му козакові“ обтяли „пейси“, когось взяли до усування снігу. Так, властиво, не обороняючи тодішніх окупантів, виглядали їхні — мнимі — звірства, в порівнянні до того, що робили большевики та гітлерівці в другій світовій війні.

Доходимо до кінця оповідання. Наш герой вертався до своїх коней уже втертим шляхом, зі своєю невідступною банькою на „керасін“. Але поворот був технічно важчий. Уже всі села були нашпіковані військом, усюди були застави, й тому краще було йти головними дорогами відкрито, бо

там менше провірювали. Значить, як хтось іде головним шляхом — то в порядку, гірше, коли йде „поза гумені“. Добившись щасливо до першої, колись у дорозі, нічлігової хати, віддав із подякою дорогоцінну, вдячну баньку на нафту. Господар дому взяв сани і поїхав з оповідачем у ліс, по „клепку“ дров. Наші Бойки, поза полями, мали її свої приватні ліси. Там розпрощались. Іваницький мав при цьому добру пам'ять, бо по поворотніх стежках потрапив на край ліса, де оставив свій обоз, а радше свої коні. Не ждав сумерку, а з якимсь грабчуком, ніби на дишель, увійшов із ліса в село. З ним підійшов до своєї фіри, коні з-заду фіри на припоні радісно заїржали. Пізнали свого пана. Він зголосився в команданта з перепросинами, що протяг відпустку. Хорунжий Базьо Кос-

ак уже знав від хлопців сотні Вітовського все, і тільки з усмішкою на устах, прийняв формально до відома.

Вже світало, піяли перші ліvnі, й у морозну, карпатську ніч ми спати не поспішали, бо були на зміні для відпочинку, завтра муштри не буде, а як заспимо — то хіба пропаде кава. Це можна собі самому на кватирі поза боєвою лінією зварити.

Коли ми в офензиві в 1915 році зайдли аж до Болехова, то команда звільнила Іваницького з підводи і він свої прекрасні конята таки привів батькові додому. Але казали, що таки в 1919 році потягнув з нашою УГАрмією на Україну і там мав у Брацлаві померти на тиф, і то якраз на сам Свят-Вечір 1920 року. „Що кому, й де, написане“...

**НАЙКРАЩЕ ВІДЗНАЧИМО 100-РІЧЧЯ СМЕРТИ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
СКЛАДАЮЧИ ЩЕДРИЙ ДАТОК
НА БУДОВУ ЙОМУ ПАМЯТНИКА У ВАШИНГТОН!**

Датки слати на адресу:

**SHEVCHENKO MEMORIAL COMMITTEE OF AMERICA, Inc.
302 West 13th St., New York 14, N. Y.**

У Полтаві в рр. 1917—1920

(Спогад)

Зараз по вибуху революції в Росії в 1917 р. вже в перших місяцях Української влади (Центральна Рада) в Полтаві й Полтавщині почало буйно, швидким темпом розвиватися українське національно-політичне й культурне життя.

Сkrізь по селах потворилися „Просвіти“, які почали засновувати школи і то не тільки початкові, а подекуди й середні (гімназії). В самій Полтаві з початком шкільного року 1917-1918 було дев'ять українських середніх шкіл, правда, включаючи й евакувані. З поміж них вирізняються: 1) Перша Державна ім. Котляревського гімназія, кляси — підготовча й перша. 2) Перша повна (восьмикласова) Земська гімназія; 3) гімназія В. Морозовської (українізовано перші три кляси); 4) Духовна семінарія; 5) Господарсько-садівнича школа та інші. Були ще й російські середні школи, як ось: Александровська державна мужеська гімназія; Маріїнська дівоча гімназія, Польська (евакуована) гімназія, здається, дівоча; Гімназія Харьюзової (дівоча), евакуована з Прокупрова та інші. Полтава кишила від учнів і вчителів . . . Постав і український державний театр, де директором-адміністратором був покійний Андрій Петренко. Цей театр час-від-часу влаштовував вистави для шкіл і української гім-

назії одержували певну кількість безплатних квітків для учнів старших кляс.

Національно-громадське життя проходило жваво. Не дарма Полтава славилася, як найбільш українське з усіх більших міст України. Це добре оцінив і царський режим. Коли в часи „відлиги“ по першій (1905 р.) революції дозволено було засновувати „Просвіти“ по багатьох містах, — в Полтаві її відкрити не дозволено. Зате цю прогалину заповнили в міру можливості Українська книгарня й Український клуб. Музей Полтавського Губерніяльного Земства теж сповняв свою освітньо-національну роль своїми експонатами з української старовини. Тепер же, від постання Української Центральної Ради, всі згадані установи, разом із новоповсталою „Просвіти“ почали жваво розгорнати свою працю. В тім часі „Просвіти“ в Полтаві повставали навіть по дільницях, а „Просвіта“ на передмісті Павленках (окрема дільниця ближче до Київської залізничної станції), не обмежилася самою — но позашкільною дільністю, а відкрила й гімназію, що згодом стала Першою Державною ім. Котляревського мішаною гімназією. Населення Полтави й Полтавщини зітхнуло легше після національних утисків царського режиму та прикрих років світової війни. Здавалося, що

життя налагоджується нормально. Правда, в душах українців неспокій викликували нахабні вуличні мітінги большевицької партії, яка ніби то була лояльна до Центральної Ради, але загрожувала, що коли, мовляв, Рада „зрадить“ трудовий народ, то тоді воно байдужі до того не будуть. Та все ж 1917-й рік закінчився спокійно. Доносилися тільки три вожні чутки з Києва про більшевицьке повстання та опанування українським відділом, під проводом Петлюри арсеналу, де засіли більшевики.

Та ось дев'ятнадцятого січня 1918 р. прийшли до Полтави більшевики.

Я добре запамятала той день. Після церкви, ми зібралися в гімназії, коли прибігають діти моєї сестри Раїси, в якої я мешкала, й кажуть, що більшевики роблять у них ревізію. Більшевики зараз по вступі до міста взялися за ревізії й арешти. Прийшовши ніби за зброєю, більшевики при тій нагоді почали господарити в хаті й позабирали все, що цінніше з білизни й інших речей. Коли я прибігла додому, то застала, що всі двері були відчинені й, крім „побідників“, було повно людей-глядачів.

Та в перший свій прихід більшевики ще не встигли розпаношитися якслід, бо не почували себе ще певними, з огляду на бойові дії, що точилися на Україні. Проте, сформували свою губерніальну владу: губерніальним комісаром став Дробніс, фінансовим губ. комісаром — Мазлах, а

комісаром освіти — панна Ропсман. Тому, що мені з огляду на мої обовязки, довелося мати діло з нею, то я її пізнала трохи більше. Це була невеликого росту жідівочка, що любила носити українське убрання й добре говорила по українському. В першу візиту до неї (вона викликала до себе всіх директорів і начальниць гімназії) я побачила, що вона сиділа на вікні, на лутці й лузала насіння, спльовуючи на підлогу. Коли я скінчила розмову з нею і вийшла на вулицю, то побачила перед будинком у повному складі нашу гімназію, разом із учителями й ученицями. На мій здивованій запит, що це означає, чого вони тут, учениці старших класів закричали: „Ми прийшли за вами. Коли б вони вас арештували, то ми б рознесли їм цей будинок“. Я заспокоїла їх, що нічого мені покищо не загрожує, і ми вернулися до гімназії.

Отже, кажу, тоді більшевики ще не встигли перевести своїх „реформ“ ані по школах, ані по селах. Полтава звільнилася від них за три місяці: 8 і 9 квітня 1918 р. визволили її українське військо на чолі з генералом Петровим й союзне німецьке.

Однаке той перший прихід більшевиків дався населенню дуже в знаки з матеріального боку. Через припинення комунікації з Києвом усі служебовці залишилися без платень, а з другого боку — ні в крамницях, ні на базарі нічого неможна було дістати: крамниці позачинювані, а базари не збиралися. Більшевики спішили

пограбувати і в селян що тільки можна, але селяни заздалегідь поховали собі на запас збіжжя, а свиней безжалісно кололи й посолене сало та мясо ховали та їли. Отже, хто мав звязки з селом, міг сяк-так перебідувати. Рік 1918 був увесь тривожний і неспокійний, а для селян і тяжкий.

За гетьмана в Полтаві повно було „білих“ російських старшин, що тікали з голодних північних російських міст, переважно з Петербургу. Вони нацьковували німців на свідомих активних українців, мовляв, то більшевики. А німці, не орієнтуючися, арештовували й віддавали під військовий суд. Мені самій доводилося в гурті інших громадян-українців рятувати наших заслужених патріотів, між іншими й голову тодішньої Земської Управи та культурно-освітнього референта її — Макаренка, що був і опікуном нашої Земської гімназії. Російські реакціонери піднесли голови. Нашу Земську гімназію заняло гетьманське військо й навчання довелося припинити. По короткій передищі, коли до влади прийшла Директорія, на початку 1919 р. в січні знову прийшли більшевики. Їм на зміну знову прийшла чужа влада — Денікінці. Вони так далися в знаки, що дехто вже волів більшевиків. Нарешті, здається, 14-го грудня 1919 р. в Полтаві втретє з'явилася більшевицька влада, в тому ж самому складі, що й упередше.

Більшевики тепер почули під собою вже певніший ґрунт і розпочали надобре господарювати.

Всі українські гімназії в Полтаві взяли на облік. Бачачи, що вони починають свої „реформи“, я, не бажаючи виконувати їх приказів, відмовилася від директорства, а залишила за собою учителювання в нашій гімназії та опікунство в одній із кляс. На чолі губерніального освітнього відділу комісаріату стала знову Ропсман. Ми вибрали директором нашої гімназії Михайла Рудинського. Він був добрим педагогом і людиною високої культури та дипломатом. Ми сміялися, що пані Ропсман ще панна, і їй буде приємно говорити з молодим директором. Більшевицький розпорядок по школах був: ліквідувати сьому й восьму кляси, а замість їх створити професійні школи. Сподіваючися, що більшевики таки надовго не вдергатимуться, наш директор звернувся до комісаріату освіти з проханням дати дозвіл на закінчення в цьому році бодай восьмої кляси. На це він одержав згоду з умовою, що вчителі нашої гімназії згодяться викладати предмети українознавства в намічених з цією метою курсах для неукраїнських середніх шкіл.

Звичайно ми погодилися, щоб рятувати учениць. Настрій у всіх запанував пригнічений. Де наша влада? Ми не знали. Пошти не було. Вийздити з міста було заборонено, хіба в справах урядових за дозволом влади. Все ж таки до нас доносилися чутки про повстання на Київщині, особливо про Зеленого й Тютюнника. На селах більшевики позаводили продналоги й немилосердно їх стягали.

Населення, що закоштувало вільного життя за української влади, ледве терпіло чужу большевицьку, яка визискувала народ. Через учнів українських шкіл до села доносилися оті чутки про повстання на Київщині. По селах переховувано багато зброї: рушниці, а навіть кулемети. Згодом, то там, то тут почалися збройні спротиви проти ненависного режиму: десь у одному селі вбито комісара, а там десь за селом, коли большевики під екскортую озброєних червоноармійців везли зібраний продналог, несподівано з лісу вискочили озброєні верхівці, повбивали большевицький конвой, а підводи завернули назад у село. Больщевики почали мобілізувати хлопців до війська. Та вони тікали в ліси й сиділи там до вечора, а ночувати та по харчі верталися додому. Один із них залишався вартувати верхи край села і свистом мав давати знак про наближення ворога.

Одного разу мені довелося бути на суді проти „петлюрівця“ старшини, якого обвинувачували в організації повстання на Полтавщині. Судили його три якихось типи „по революційній совісті“, а не по закону. Звичайно, винесений був смертний присуд. Молодий старшина тримався гідно і спокійно приняв присуд. Я верталася додому пригноблена. Розпач огортає душу, бачачи, як большевики грабують Україну, нищать культурні здобутки, арештовують, мордують без розбору людей, при найменшому підозрінні. Щось треба робити, совість не дозволя-

ла залишатися пасивними, але з чого й як почати? Між іншим, я вже у ЗДА довідалася, що Петлюра при відступі залишив по містах охочих старшин для організації повстань. Одним із таких був сотник Василь Овсієнко, що діяв на Пирятинщині (Полтавська губернія).

Та ось по місті розлетілася чутка, що хтось із мешканців чув, як уночі кричав якийсь юнак, що його арештованого вели чекісти: „За Україну! Я гину за Україну!“ . . . А знову, одного дня по місті ведуть триста поважних господарів, оточених большевицькою кінною жандармерією, — це закладники. Їх сини в лісі. Больщевицька влада оголосила для хлопців амністію: якщо вони повернуться додому, то їм нічого не буде, а до того часу закладниками взяли їх батьків. А батьки переказали дітям: „Сидіть, хлопці, в лісі, не вертайтеся, не вірте нехристам. Нехай нас забирають“.

Стало відомо також, що большевики бояться проїздити попри Диканський ліс, бо бувало не раз: вискочать раптом озброєні вершники з лісу, перебють комісарів та й зникнуть у лісі. Оповідали про такий випадок: їхали по при той ліс із Харкова до Полтави фінанс-комісар Мазлах, прокурор Юрко Коцюбинський, славного письменника неславний син, і ще хтось із большевицьких головачів. Тоді саме в полтавській тюрмі сиділо кілька визначних повстанських проводирів. І от з лісу вискочило кілька вершників у чекістських уніформах і спинили

поїзд. Під претекстом, ніби шукають контрреволюціонерів, зажадали від усіх показати документи. Тоді забрали Юрка Коцюбинського, що йшав на процес повстанців, Мазлаха та ще одного, забула прізвище. Всіх їх посадили в яму в лісі й вислали большевикам ультиматум: якщо випустите арештованих провідників повстанців, тоді випустимо й ваших достойників, на чолі з Коцюбинським. Однаке большевики перехитрили; простежили, де сидять арештовані в лісі, напали несподівано на повстанців і визволили своїх.*

Місто голодувало. Харчі видалися на картки і то тільки працюючим. А „харчі“ ці були: крапля олії, трошки крупів, якась хлібина, шматочок мила тощо. За ними треба було стояти годинами в черзі і то за кожним продуктом зокрема, бо видавалися вони в різних місцях.

Одного дня підійшла до мене в гімназії одна учениця 6-ї класи і сказала, що хоче говорити зо мною наодинці. Цю дівчину я добре знала, як серйозну, свідому Українку. Вона, як і багато учениць, часто заходила до мене по говорити, тощо. Часом співали хором українських пісень, а дівчата знали багато старовинних, яких я до того часу й не чула.

Я попросила її зайти до мене ввечорі, тоді нам ніхто не буде

* Про цей випадок оповідав мені сам Юрко Коцюбинський у Львові, куди він приїхав був із Варшави, де був три большевицькій амбасаді. — Вол. Дорошенко.

перешкоджати. Між іншим, її брат, колишній вояк Української армії, лежав хорій на тиф під час відступу. Його переховували в хижі й ніхто не знав, що він там. Довго пролежав він у тій схованці. Мати й сестра доглядали його й коли він прийшов до здоров'я, то подався в ліс разом із іншими хлопцями. Тепер вона прийшла з його доручення й передала його прохання. Він казав: „Перекажи там нашим ученим Українцям, що нас тут у лісі досить і ми хочемо розпочати правильну боротьбу з большевиками. Ми нападаємо на них, але не маємо доброго, фахового проводу. Був один старшина, але його зловили й розстріляли, а ми тепер самі“. Ale я нікого не знала. Проте відповіла їй: „Добре, я постараюсь пошукати потрібного старшину“. З цим звірилася я директорові І-ї української державної гімназії, Іванові Приймі, розуміється, не називаючи прізвища моєї учениці. Я знала Прийму з 1917 р. Був він із галицьких закладників з першої світової війни. Знала його, як гарячого патріота-самостійника, прекрасного промовця й гарну людину. Учні дуже любили його.

Це було на провесні 1920 р. Якось уранці приходить до мене в неділю Прийма з одним молодим чоловіком і представляє мені: „Мій учень, Юрченко, український старшина. Він відповідає нашій меті“. Ми познайомилися. Через пару днів мене запросили на таємне зібрання до Українського клубу. Там я застала вже кілька осіб. Називаю тих, що вже

не живуть. Отже це були: Прийма, Нінківський, артист Державного театру (правдиве прізвище — Шендрік), брат відомого проф. Шендріка, що проживав на еміграції у Львові й працював у Митрополичому Архіві, Юрченко, Д-ко, учитель нашої гімназії і я. На цих зборах рішили ми заснувати повстанську організацію за системою пяток. На голову обрали Прийму, на заступника — Нінківського, який сказав: „Я знаю, що нас повісять або розстріляють, але ми мусімо діяти, бо народ велить“. Його справді большевики потім розстріляли. Довго ми нараджувалися, як назвати нашу організацію. Не можемо назвати „Союз“, бо вже був на еміграції заснований „Союз Визволення України“, відомий нам ще до революції 1917 р. з його підпільних видань. Але „Союз“ нам став за взірець. Порішили назвати нашу організацію „Спілка Визволення України“. Оце й була перша така спілка на землях Східної України.

Ролі були поділені так: Юрченко — військові справи — організаційні, учитель Д-ко — секретар, я — скарбник і звязкова з селом.

Я просила приділити мені головно взязок із селом і працю там, бо я з робітниками ніколи не працювала. На це погодилися, але з тим, що я буду приглядатися й до роботи в місті. Полтаву поділено поміж чотирьох членів. Мені припав район Київського двірця. Я подумала, що допомагатимуть мені учні духовної семінарії, бо декого я знала, й пригадала, як

наші семінаристи, довідавши (вислали розвідку) про наближення нашого війська в 1918 р., напередодні вступу його, опанували Київський двірець і тримали його в своїх руках до приходу українського регулярного війська. Я була певна, що і тепер мені допоможуть ті з них, які ще вчаться в семінарії.

Крім того, звязок із селом був для мене легкий через моїх учениць. Так само й Нінківському легко було провадити роботу по селах тому, що з дозволу советської влади артисти Державного театру виїздили на села організувати там аматорські театри. Найчастіше виїздив саме Нінківський. Був він добрим промовцем і тішився довірям населення. Можна сміло сказати, був він душою нашої організації. Людина надзвичайно енергійна, жвава й працездатна і цілком віддана справі. Іздачуючи по селах, засновував самосвітні гуртки молоді, аматорські театри, також з молоді, й провадив противольшевицьку пропаганду. Молодь радо горнулася до його. Багато хто бачив його гру на сцені, бо люди з доколічніх сіл часто бували на виставах. Афіші розліплювалися й по близьких селах, а ті вже передавали дальшим. Село вміло тоді ще зберігати таємниці. Зате, на жаль, цього неможна було сказати про нашого голову. Вирошив в умовах конституційної Австрійської держави, він був незвичайно довірливий, особливо до Українців. І це, здається, погубило і Спілку й його самого разом із ін-

шими, бо власне Юрченко виявився провокатором. Про довірливість покійного Прийма свідчить ще такий випадок. Сидимо ми раз на нараді в Українському клубі. Раптом відчиняються двері й увіходить якась незнайома пані. Не змовлючися, всі ми, крім голови, залишили кімнату й перейшли в дальшу, що виходила балконом у сад, а там була фіртка на вулицю. Згодом до нас приєднався й Прийма. Ми почали докоряті йому, як він міг показати нас якісь незнайомій пані, хто вона? „Це уповноважена від Петлюри делегатка на Кубань, з метою навязати звязок із тією республікою“, відповів Прийма. — „А повновласть її бачили?“ запитали ми. — „Ні, але вона напевне говорить правду, бо назвала кілька імен відомих нам усім визначних діячів міністерства“. — „Що вона знає кілька міністрів, це ще не доказ, що вона делегатка“, сказав Нінківський. — „Чи ви будете її ще бачити?“ запитав Прийму. — „Так“, відповів той. — „Ото ж прошу сказати їй, щоб показала свої повновласті, а тоді говоріть із нею“, закінчив Нінківський. Я зголосилася бути при наступній візиті „делегатки“ й розмові її з нашим головою. „Ви, чоловіки, на на всякий випадок краще не показуйтеся“, запропонувала я: „ми з головою все вам оповімо“. Дійсно, на другий день та пані знову зявилася. Ми зразу ж попросили її показати повновласть. Виявилося, що вона мала її, написану на полотні й зашиту в одежду. Ми просили її, як вертатиметься, за-

їхати до нас, а як побачить Петлюру, нехай оповість їйому, що маємо 5,000 організованих хлопців і звязок із Лубенциною, де також є повстанська організація. Пізніше, вже у Львові, я зустріла ту паню. Це була артистка Галина Орлівна, дружина письменника Кліма Поліщук. У Львові вона перебувала разом із своїм чоловіком і грала в театрі Загарова-Стадника, як драматична артистка.

Робота нашої Спілки провадилася переважно по селах. Хлопці купчилися по лісах. Туди ми передали писальну машинку, на якій вони друкували відозви, памфлети на большевицьку владу, тощо. На засіданнях Юрченко подавав звідомлення. Нінківський збирався відвідати ліс і побачити хлопців. Не пригадую, чи це йому пощастило. До мене приїздили дядьки з сіл і їм передавалися вказівки, щодо роботи. По неділях я виїздила в ті села, куди не їздив Нінківський, і відбувалася сходини з організованими повстанськими гуртками. Одного разу поїхала я з своєю приятелькою, вчителькою до одного трохи дальншого села залізницею. Іхали ми ніби за харчами. Спинилися в хаті таки нашої учениці. Раптом, серед ночі чуємо стрілянину з рушниць і не так то й далеко. Всі в хаті скочили стривожені й не розуміли, що це таке. Стріли доносилися від волості: „Чи часом не налет бандитів“, промовив господар, „бо там же волосна каса“. А стріли все лунали й усе наближалися в напрямку до нашої ха-

ти. Господарі не на жарт затри-
вожилися нашою присутністю.
Але на щастя скоро все ущухло.
На ранок ми довідалися, що
справді був налет, але повстанців,
які перебили червону варту й за-
брали гроши. Це наші Спілчани
так добували кошти на потреби
організації. Звичайно, ми хотіли
чим швидше вимкнутися з села,
але господарі порадили нам тро-
хи перечекати, бо тепер певно на
двірці є ЧЕКА й можуть нас ареш-
тувати в звязку з нічною подією.
Вдень же, кажуть, нема чого бо-
ятися, щоб до нас прийшли, бо
коли б хотіли, то вже б прийшли.
Справді, ми перечекали й надве-
чір щасливо повернулися додому.
То ж я наочно переконалася, що
наші повстанці діють. На добуті
гроши добували й зброю, набої,
тощо. Цікаво, що добували з ка-
зенних складів, часом підплатив-
ши сторожу. Були випадки, що й
збройно, напр. на Шведській мон-
гилі був склад зброї й одного ра-
зу повстанці зробили сміливий
налет під виглядом запотребо-
вання для війська. Явилися з під-
робленим наказом видати стільки
й стільки рушниць, набоїв, скоро-
стрілів. І їм це все було видано.
Похопилися большевики запізно,
повстанці вже втекли в ліси.

Так робота провадилася до по-
ловини червня 1920 р. Місто ніби
було вже зорганізоване, повіт та-
кож. Настрій скрізь панував ба-
дьорий. І от на одній нараді рі-
шено вислати когось на розвідку,
де Петлюра й наш уряд, предста-
вити їм стан нашої Полтави й Пол-
тавщини та запитати інструкцій

щодо дальшої роботи, коли б
пощастило навязати звязок. Ви-
бір упав на мене. Мотиви: по-пер-
ше, жінці легше пробратися там,
де на мужчину звернуть увагу;
по-друге, я маю звязок до кор-
дону, коли б зайшла на це потре-
ба, нарешті я особисто трохи
знаю Петлюру та кількох міні-
стрів, які й мене знають. Дісталася
я повновласть. Тепер питання, як
їхати? Без дозволу невільно бу-
ло залишити місто. Ми з това-
ришкою, з якою я мала їхати,
рішили звернутися до Шкільної
Ради за дозволом на поїздку до
Києва за наочними приладдями
для нашої гімназії. Нам пощасти-
ло. Дозвіл ми одержали, але до
нас приставили від Освітнього
Комісаріату контролера, напівбо-
жевільного жида, який до того ще
віз свою дочку до Києва в універ-
ситет. В дорозі він спричинив нам
багато клопоту й неприємностей.

Приїхавши до Києва, нам хи-
трощами пощастило втекти від
большевицького охоронника. В
Києві я навязала звязок із Спіл-
кою Молоді через знайомого студен-
та. Він поінформував мене, що така
Спілка існує. Він же перека-
зав мені, що наш уряд певно в
Камянці Подільському. Всякими
правдами й неправдами з своєю
товаришкою добралися ми до мі-
стечка Дзюнькова на Київщині,
де жила родина моєї приятельки.
Ми надіялися довідатися там,
де ж тепер Петлюра й уряд. Іхали
через Винницю кіньми. Там не
знали нічого, де уряд. Врешті до-
їхали до Дзюнькова. Там довіда-
лися, що нашого уряду в Камянці

ці нема, а де він, ніхто не зінав. Ми тоді довідалися про військову конвенцію з Поляками і спільний наступ на Київ.

З Дзюнькова я робила розвідку з метою довідатися про місце пereбування нашого уряду: виїздила до різних місцевостей, де був зв'язок, розпитувала, але намарно. Тим часом я почала працювати в дитячому клубі в тому ж Дзюнькові. Довідалася, що в Дзюнькові також є повстанська група. Так минав час. У вересні поїхали ми вчителі на зізд повітового учицтва до Києва. І там я довідалася від Володимира Чехівського, що наша полтавська організація провалилася, Прийма й Нінківський арештовані, а мене розшукують, розіславши мої фотог

рафії по залізничних ЧЕКА. Не зважаючи на це, я пробула ввесь час на зізді. Там ми - Українці зорганізувалися й заняли окреме місце та двічі провалили бельшевицьку резолюцію, пропоновану Затонським, який керував зіздом. На другий день знайомі передали мені листа від моєї покійної тітки з Полтави, щоб я не верталася додому, а швидше тікала закордон. Триста Українців у Полтаві арештованих повели пішки в Харків (тодішня столиця). Нінківського розстріляли, а Прийма помер у тюрмі на тиф.

Так скінчила своє життя і діяльність Полтавська Спілка Визволення України, проіснувавши пів року.

Проект церкви Христа Царя, будова якої ведеться на Найстаниї у Філаделфії. На

„Добром налите серце“

Різні бувають люди на світі і різноманітні їхні уподобання та оригінальні навики, а особливо привязання до старинних предметів, чи якихсь родинних памяток.

Так було в одного визначного багатія, банкира в кількамільйоновому, американському місті. Всі знайомі дивувалися його оригінальному уподобанню.

А то, знаєте, на одвірку до входових дверей свого кабінету по-вісив собі малу, старосвітську кропильничку. Це була цілком собі звичайна кропильничка: от, долом срібна мушелька на свячену воду, а над нею напис і хрест — такі, що їх давніше завішувано на одвірках нових домів, з нагоди посвячення. І це все. Ця кропильничка була предметом терпких завваж і знайомих і персоналу банку.

То, буває, особиста секретарка банкира жаліється головній касірці:

— От, я вже знову пірвала собі фризуру і роздерла шовковий, газовий шалик до отої мушлі, що на одвірку шефа.

— Ба, шалик, — каже касірка, — а я, нещодавно, несучи книги до його кабінету, ледве вспіла так вузько відчинити двері, що від отої старосвітської кропильнички обірвала шрам на вусі.

— І що, пані, думають? — Мені кров з вуха пустилась, а він, а

шеф? Скоро сам наложив мені плястер, добув гроші і післав до лікаря. Але кропильнички не усунув! О, ні!

— І мені заплатив за шкоду, — знов секретарка — та в ґрунті він не зла людина. Але, що старий дивак, то раз правда! — зітхнули обидві нараз та й розійшлися.

Навіть не передчували, яку важливу ролю ще сповнить ця скромна кропильничка.

*

Аж ось сталося. Одного ранку, як звичайно, банкір хотів собі сам відкрити прецизійний замок від дверей свого кабінету, коли, на превелике здивування спостеріг, що двері вже відкриті. Увійшов. З жахом побачив, що його приватний, підручний тресор, також відкритий. — І — і порожній! Щезли з нього всі скарби: девізи, депозити в золоті і перлах, гроші, цінні папери — словом усе, дочиста. Дальше спостеріг, що алярмове сполучення і телефон перервані. Дивлячися кругом, засвистав собі під носом із здивування, що все так гладко і чисто зроблено — ніде ні сліду влому.

— Це мусів бути неабиякий механік, цей вломник, що все тактихо і докладно виконав, — подумав. Та, раптом обертаючися до виходу, побачив біля дверей наповнений чимсь мішок. Заці-

кавлений, підійшов ближче, заглянув у таємничий мішок і аж крикнув із здивування. А то, цілий зміст тресора — весь безцінний маєток — був у мішку. І не знати: чи вломника хто застукав при втечі, чи сталося щось інше несподіване, що йому, в останній хвилині перешкодило...

Так міркуючи, і ще недовіряючи своїм очам, побачив побіч мішка карточку, видно написану наборзі. Підняв її і прочитав:

„Містер Н. Н., залишаю Вам усі Ваші скарби ненарушеними — вибачте за деякі шкоди, мною спричинені. Цей зворот в моїх намірах спричинила Ваша кропильничка на одвірку. З пошаною Вломник“.

Банкір сів за бюрко і глибоко задумався над таємністю цього випадку. По хвилині рішив не повідомляти поліцію. Власноручно поскладав усі ці речі назад до тресору. Потім покликав урядовця і велів йому подати до всіх значніших місцевих щоденників оголошення, телефонограму такого змісту:

„Джентелмена, на якого, минулій ночі моя кропильничка зробила таке сильне враження — за прошую до мого кабінету (вхід від подвір'я) сьогодні, на год. 5-ту по полудні, на чай. За дискрецію ручу словом чести. — Приятель“.

*

І так усе відбулось. За пляном. Точно о год. 5-тій постукав до дверей кабінету і на запрошення, увійшов молодий, яких 35 літ, мужчина.

Хвилину спинився мовчки біля дверей, даючи господареві спостерігати його знищений одяг, збідане, наче знищене недугою, чи злиднями, обличчя, несміливість, збентеження, непевність у погляді.

— Називаюся Карло Зендер — промовив півголосом.

Назагал гість зробив на банкіра додатнє враження. І він, людина тактовна, рішив не бентежити гостя й уникати балачки про влом.

— Розгостіться, будь ласка, — сказав, — почувайтесь свободіно, сідайте! — сказав і присунув крісло.

А гість, несміло, наче недовіряючи цій доброзичливості, поступив ближче і сів напроти господаря. А той взявся добувати все до чаю з підручного буфетику.

— Може випить коняку? — І вже налив дві чарки. — А ось закуска. Як бачите, в мене і гарячий чай під рукою. Як вигідно, правда? — приговорював, угощав і сам закушував, поводився якось так, по-фамілійному, наче рівний із рівним. Аж вкінці штивний і мовчаливий дотепер гість, розтаяв і — почав говорити:

— Я прочитав Ваше оголошення і подумав: Всеодно, піду! — Я ж і так уже не маю нічого до страчення.

— Але ж — заперечив банкір.
— А мое слово? Ну, залишім це!
— Може маєте охоту розповісти дещо про себе? Прошу!

— Ах, я мусів би розповісти все по черзі, а це довга розповідь.

— Я маю час, — перебив банкир, — говоріть, я радо послухаю.

— Ви певно, пане, дивувались — почав розповідь вломник, — що я так фахово повідкривав ваші замки і так тихо заховувався. Ото ж я донедавна працював, як перший механік для таких прещизних замків, а тут, у вас, я знав кожний вихід, бо з рамени моєї фабрики я уставляв і цей ваш тресор. А помягьть маю. А щодо влому, то це також мало свою причину. Від якогось часу мені в житті не щастить. То, на час незаасекурована, хата згоріла. То, після тяжкої автомобільної катастрофи в мене так ослаб зір, що я вже не можу працювати в своїй фабриці, ані в іншій, у своєму фаху. Останній гріш забрало лікування. Моїй родині загрозив голод, нужда. Чиншу за хату не заплатив, господар постановив викинути мене враз із родиною, на вулицю. — Оповідач важко зітхнув. По хвилині продовжав:

— І я, гнаний нуждою, взявся за це діло. Я самі бачите, мій плян був зразково обдуманий і майже виконаний, Але...

— Ну, ну і що дальше, Карле? — нетерпеливо спітив банкир.

— І, і я наладував оцей мішок вашим добром, та й обернувся до виходу, присвічуючи собі ліхтаркою. Лівою рукою держав на плечах мішок, а вільну, праву? — А праву!.. Наче під примусом якоїсь таємної сили, яка, мабуть, дрімала в моїй підсвідомості, я праву руку підняв до кропильнички, щоб перехреститись... I

в цей же момент моя рука, мов поражена громом, упала вниз, — я став наче оголомшений. Насилу спамятався: Та що ж я роблю? Хіба ж я збожеволів? Я — я вломник? Піт виступив мені на чоло.

Безсило я упустив зрабоване добро на землю і важко сів — задумався. І тоді перед моїми очима почали пересуватися картини з минулого: Рідна, старосвітська хата, на фармі — де моя родина жила з діда-прадіда — чесна родина фармерів — і де на одвірку висіла така сама кропильничка зі свяченою водою. І ще пригадалася мама, яка мене піднесла до кропильнички, щоб я перехрестився, йдучи перший раз до школи. І пригадалось, коли йдучи перший раз до Св. Причастя, підростком, а потім юнаком до заробітної праці — сягав на відході до неї. І ще багато таких моментів пригадалось мені. І я сказав собі: Ні, не зраджу памяті моїх чесних батьків! Не зганьблю бандитизмом! — Оповідач замовк, а по хвилині додав: — Решту вже знаєте.

А на це, трохи помовчавши, сказав банкир:

— Гм, то ти може і мав причину попасті в спокусу. Але я — чи ти повіриш, Карле, що і зомною таке бувало...

— З вами? — не міг з дива вийти вломник. — Та ж ви чесна, без плями, шляхетна і загальновшанована людина! Невже ж?

— А ти, юначе, не повірив би, що й на мене находила охота до-

пуститися чогось подібного до твого «чинку»?

— Неможливе! Не повірю! Таж ви безмежно багаті!

— Це так, але знаєш, чим більше людина посідає, тим більше вона бажає мати. Її опановує жажда, хапчivість, захланність. Бо здобування щораз більше багатства — це наче, газард. Не раз, бувало, я вже готов був піти на біржу — штучно спричинити спадок деяких акцій, щоб опісля, викупити їх за безцін, себе збагатити, а сотки тисяч дрібних акціонерів зробити нуждaryми, пхнути їх в одчай, у розпuku, бadeяких, які втратять увесь маєток, приневолити наложити на себе руку, довести до самогубства. I тоді, знаєш, Карле, вже рішений на все — я — виходячи з кабінету — немов той, звичний до салюту вояк, — підносив руку до своєї кропильнички. I тоді, бувало, нагло кидало мною, рука затремтіла, обез силіла... I я з досадою, лихий на себе самого, кидав геть від себе течку, наповнену паперами, кидав капелюх ٹрука вички... I я сідав і вглиблювався в себе — як ти, Карле, останньої ночі.

Зворушений такою щирою розповіддю, Карло, не міг вийти з дива — з трудом повірив, бо це видавалось йому неймовірним. Потім відчув дивну полегшу. Подумав: не я, не я — один.

Хвилину мовчали обидва, немов вслухуючись в щойно почуте, щойно пережите.

По хвилині банкір скаказв:

— Досить уже про ці прикri справи. Від сьогодні ми обидва наче ці змовники — ми звязані тайною кропильнички. — I додав:

— А щоб ти на це сказав, як би я знайшов тобі місце у своїх розлогих маєностях? Мешкання для твоєї родини також у мене є, в офiцiнi, біля моєї віллi, за мiстом. Ось тобі адреса. А ось гроші на переїзд i першi видатки.

Карло аж скопився з мiсця, почувши цi слова i майже крикнув:

— Ні, ні! Не можу надуживати вашої доброти! Невже ж ви повірили б менi? Менi — вломниковi — злочинцевi?

— Так, Карле, — я тобi вiрю, i — буду вiрити, бо не даремно кажуть, що „Раз добром налите серце, ввiк не прохолоне!“

—————

КОЖНА ВПЛАТА ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ
збiльшує iнтенсивнiсть працi УККА для українського нацiонального
добра! Датки слати на адресу:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA, INC.
302 West 13th Street, New York 14, N. Y.

Андрій Кігічак.

А старий Менчак допоміг Громаді виграти з дідичем процес

(Причинок до історії Перемищини)

Коли Бісмарк сказав:: „Ніколи не брешуть так, як у війнах у звідомленнях про неіснуючі перемоги, або перед виборами, ну і.... в описах ловів (половання)“, то й я, як колишній рибалка, мушу заявiti, що, малюючи сильвети колег-рибалок (тих, що ловлять на вудку, а не сітями), не буду „заливати“ фантазією, а вийдути в мене ці сильвети так, як виходять вони в карикатурах нашого, відомого всім „ЕКА“.

Починаю від найстаршого тоді з нас колеги рибалки, Максима Менчака, якому було тоді 87 років. Високий приблизно на два метри, якого кожний рибалка пізнавав над берегами Сяну, в околицях Медики та Торок коло Перемишлия здалека, не тільки по зросту, а й по широчезному, мов парасоля, соломяному капелюсі, та завжди з темними (ліщиновими) вудилами, коли інші мали куповані білі, бамбусові. Ніколи не сидів, а завжди „пантурував“ вудок, а на вік ніхто його, по його лиці, його бадьорих рухах не „шацуває“ більше, як на 60-тку. Доживав самітного віку в Медицьких Халупках, молоді літа провів як помічник огородника в двірській камелярні Павліковських у Медиці, і розповідав, що пізніший актор-гуморист, відомий на галицькій сцені Юрчак, то

це власне його колега по професії, бо також колишній огородник. Він то памятив, як оба з Юрчаком, як наймолодші тоді помічники, зимою виносили на стацію Медика (ще за Австрії), кошички з лика, в яких, у ваті, були уложені свіжо стяті, з залякованими кінчиками, гвоздики, де по них, ставав у карнавалі спеціально поїзд „експрес“, який звичайно на таких малих зупинках ніколи не ставав, щоб їх довезти до Львова, на котильйони на балях та вечерницях.

Клів із нас вудкарів, „панів з міста“, не тільки з нашого новочасного вудкарського приладдя, а й коли у нас риба не қлювала („не брала“), а він тягнув одну по одній, то питав нас, що там у членській книжечці при вийнятках зі статуту пише параграф 7, буква Ц, коли риба не хоче брати.

Не признавав він бамбусових жердок-вудил, бо в нього під стріхою хати роками сушилися ліщинові вудила, які згодом мазані конопляною олією ставали такі мягкі та гнучкі, що ними можна було оперезатись немов ременем. Не визнаючи купованих вудок, він мав свої саморобні, та ще й які! З кінської волосені, розуміється, білої, плетені у 12 волосів, ну, а вже toti лучення ко-

лінок, то це не була людська рука, а машинова, так докладнісінько. Не визнавав, коли рибалка помагав собі при гольованні зловленої тріби підсачком, справжній спортовець, на його думку, то має її витягнути таким маневруванням вудкою, щоб вийшла на берег без підсачка, а тоді буде власне спортивне мистецтво. Був анальфабет, але мав вроджене замилування до природи, і етику. Жалував живі створіння, тому не вживав на принаду живих черв'яків, що їх, надіваючи живими на гачок, за життя тортурують, а завареної на желятині кулемі, чи напів-звареної бараболі, і то „сивої“, бо у воді не так скоро мякне. Ловив також на овочі, які давали надбережні дерева, до яких риба звикла, коли опадають у воду, тільки філософія, а радше зручність полягалася в тому, щоб в час рибу підтягти, коли іншим риба брала принаду із гачка, зали „пан з міста“, зорієнтувався, коли належало, в час „підтяти“. Коротко крив із нас і звик був говорити: „Паничики з міста! До мене ще з вудкою до науки“.

Знаєв, що „пани з міста“ не люблять часнику, тож, коли йому не підходив з вудкою сусід, то він його позбувався тим способом, що зайдав часник, а „пан“ мусів утікати. Коли сусід переносився, то він, хоча неграмотний, звик був казати: „А то ви не любите таких полудневих овочів, як часник та цибуля. Шкода, а це добра річ!“ Не курив, а коли його частували папіросами, відмовляючися, додавав: „З уст само-

вара не роблю“. Але інколи то любив і розповідати про старі часи, свої молоді літа, і раз, як то при помочі його зізнань у суді громада виграла процес о право риболовлі в ставі в Медиці з тамошніми дідичами Павликівськими. І знову цікаве, сам неграмотний, але, заки приступив до речі, то описав історію предмету спору, себто став, що перейшла до його відома в дорозі переказу предків — „з рода в рід“.

І малював оповіданням, неначе б на екрані фільмом. Там, де є в Медиці двір-фільварок, там стояв колись замок українського боярина Павлика, по яких то часах зостався власне став, себто колись той замок оточував. За замком, де тепер веде дорога з Медики до Торок, стояв над болотами міст, а його стерегли зашельці Татари, і по них власне полишилося стільки татарських нащадків, вже Українців: Калівощків, Мадаїв, Лелів, Хоростілів, Харамбурів, Беїв, Галібейв, Хархалісів, у Медиці, Торках, Перемишлі, та Яворівщині. Це була наємна гвардія боярина Павлика.

В тих часах замок і містечко називалося Городище, а Медикую перехрестили його від часу, коли там ночував польський король Ягайло, коли їхав на „пшешенце Русі“ (переняття Галичини). Слухаючи вночі в травні співу соловіїв, він нагло захворів, і кликав: „Медика, медика!“, себто прибічного лікаря „медікуса“. От, нібито на цю памятку громада перехрестила Городище на Медику, а король Ягайло надав

Павликіві до українського боярства ще й литовське шляхецтво, Павліковські, яке згодом спольонізували на Павліковські.

Старий оповідав, а ми слухали, бо риба й так того дня „не брала“, і очікувала на зasadничу справу, опис процесу о право риболовлі. А „старий“ мав час, він мусів розповісти все, по галицькому „від кінця“, ну й „документно“, а поплавці вудок і так стояли нерухомі, мов на цементі. Значить, риба слухала цікавого, і то історичного, хоча б і з переказу, оповідання Менчака, і тому „не брала“. Він додавав, що слухачі його оповідання, як „тилігентні“ люди, напевно читали в книжках, „жи“ присілок під Перешилем у дорозі на Львів називається тому „Коляса“, бо там Ягайліві злетіло з повозки, яку в тих часах називали колясою, колесо, що віщувало щось недобре, і Ягайло, не доїхавши до Львова, в Городку помер, і тому його охрестили Городок „Ягайлонський“.

Врешті „старий“, держучи нас у напруженні, по своїх вступах, приступав до речі, але... не поспішав, а риба... „не брала“. Він продовжував: „То ще за моєї пам'яті, на тому ставі дідичі робили зимовий фестин, коли став замерз. Народ очищував став зі снігу, над ставом протягали дроти, на них вішали кольорові лямпіони, для оркестри будували підвищення, а коли зіхалися гости, і то зі заграниці „пани“, тоді „банда“ грала, пани совгались,

сипали „конфетті“, паперові, а то й живі з оранжерії квіти, а вкінці пускали штучні вогні — „фаєрверки“.

Буфет був даром, не тільки для гостей, а для всіх тих з Медики хлопців, що обслуговували гостей, і як — продовжує оповідач, — заробив „типсів“ одної ночі аж три ринських. На тодішні часи велика сума. По такій маскараді вільно вже було рубати лід на ставі, і рубав хто хотів, і я сам по прорубанні полонок наловив риби, і повіз слідуючого дня, і рибу, і лід до Перешиля. Ale не я сам, робили це всі жителі Медики, і ми, молоді хлопці, ждали на таку оказію з року на рік. Мало того, ми викидали лід та рибу по стороні берега дідича, і ніхто з адміністрації за це не сварив. Я не знав об цьому, що це „науково, право завживання“. I я до-перша, маючи вже 59 років, коли дідич почав із громадою о це право процес, коли мене покликали на свідка, а таким щось довідався, і я не припускати, що, не вміючи ні читати, ні писати, можу стати громаді в пригоді. А їм, тим панам „сендрям“ так розповідав, як вам зараз, і мене навіть суд не заприсяг. Дещо судді підсмішкувалися з моєго „вогорення“, як то я їм „лігурально“ розповідав всю „від кінця“, тільки, як виграла громада, то мене по вироку, і не тільки „вуйт“, але й „адукат“, „місіонаш“ Переїма, поцілували в чоло“. Отже закінчував оповідач апелем до слухачів, щоб його „не мали собі так за бай бардзо“, бо він є „рих-

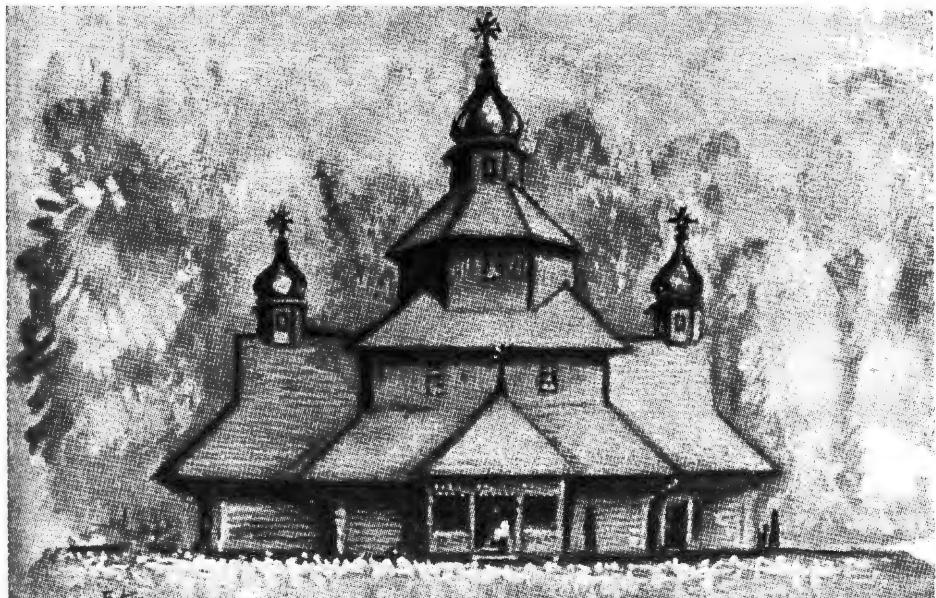
тельний хлоп, і гміні виграв процес о право риболовлі".

Дідич після вироку не дозволив своїм адвокатам іти „вище", тільки мені було трошки „омкно", „жи я служив колись у дворі як огоронік, а в суді став проти двора в процесі о справедливість для громади. Але тому „жи-м все в житті був рихтельний".

Шановні Читачі! Не припускаєв покійний Менчак, якого тлінні останки на цвинтарі в Медицьких Халупках спочивають, що його оповідання буде колись кимсь зафіксоване в спогадах. Що я, як автор, роблю це, не лишень для поглиблення історії колишньої Перемишчини, а для Читачів молодої генерації, які то ще шляхетні, правдомовні типи мала наша остання генерація, навіть зпосеред анальфабетів, що ціхує

шляхетність і то вроджену, серед нашого народу.

Тому я вірю, що нація з такими шляхетними, простолінійними типами, як покійний Менчак, не сміє пропасти. Те, що хвилево гуляє сатана, то це направду хвилеве, може це нашій нації і досвід від Всешишнього, та все вірю, що те, що побудоване на фундаменті етики й віри, це не сміє пропасти, байдуже коли воно часпіє по нашій смерті. Наш народ був усе богообійний, чесний, нікому кривди не робив, і те, що діється тепер, уважаю за хвилеве лихоліття. Всешишній хоче, видно, нас надумити, ушляхетнити, але кривди нам не зробить, і ми старі мусимо вмирати з вірою, що по нас прийде Самостійна, Соборна Україна, коли за Шевченком, і „помоляться на волі, невольничі діти".

Українська католицька церква побудована в гуцульському стилі в долині річки Скогарі в Гантері, Н. Й.

Зневажений скарб

Та нікому ж то не таємниця, що я рідний театр люблю. А йоже боженьку люблю. Вірте чи не вірте, а присягаюся чим хочете на світі, що я за ним вмираю. Для мене сцена, різникольоровий блиск світел, завіса з прерізними крючками та мотуззями і навіть отої стоосоружний порох, від якого ми частенько відмахуємося та кривимося, та безперестанку аптихаємо і кахикаємо — навіть той порох, що при швидких кроках зі сцени хмаринкою здіймається — все це для мене таке близьке, таке аж-аж своє та рідне, як материнська пісня „Люлі-люлі“, як „Ой чого ти, дубе, на яр похилився“ чи вишита хрестиком сорочка з куцісінкою стяжкою під шию.

Присяйбі, правда. Немає де гріха тайти, яка то для мене незрівна насолода, яка то небуденна розкіш на сцену стати... Або сидіти в залі й дивитися, і слухати впиватися, і зачаруватися... А люди на підвищенні такими королями походжають та так чітко, так хороше, та такою барвінковою, аж дмухняною, пращурною мовою до мене промовляють...

І тоді серце мое приємно-приємно потъохкує, так гарно щось у нім шумить і тілікає, що просто ох і ах! Просто краса на серці, яку не передати. Здається, наче хтось узяв золоте кропило, вмочив його у росу рідну і щедро покропив мені у середині.

Чи ви мене бодай тіль-тіль вже розумієте? Ну що ж, розповім вам ще більше.

Була звичайнісінька субота чи неділя. Я включив радіо (попливла не музика, а скрипкова колисанка), взяв товстеньку газету і, поклавши ноги на подушки, вмостиився на тапчані.

Ви напевно здогадалися, що я збирався культурно задрімати. І що ж — тільки скрипкове сольо і світові події із часопису стали мене солодко дрімотливою знемогою окутывать та огортати, як у двері хтось злегенька затарабав. Мені вже лінъки не лише підводитися, а й словом відгукнутися. От хтось, думаю, прителіпався не в свій час.

Мовчу. Може, гадаю, побарabanить — і піде собі під три вітри від мене. Коли ж бо ні! Вже чую — кулаком усім пече у двері.

— Заходьте! — гукаю перезлоблено. А сам про себе думаю: „І яка це вреднича і непосидюча личина до мене без попередження пришвендяла. От кара Божа, не дадуть годинку-дві, кущяючи, і скрипкою налюбуватися“.

— Штовхайте міцно двері. Заходьте!

До мене в кімнату навшпиньки прокрадаються два юнаки. Розчервонілись, розпашілись, видко, від пятиповерхових східців, які

їм прийшлося перерахувати, добираючись до моєї халабуди.

— Добриден! А ви за нами, мабуть, скучаєте й скучаєте, — пожартував один.

Скучаю, думаю собі, як собака за здоровим києм. Поспати мені вражі хлопці не дають.

— Ми до вас недовго. Раз-два — і крапка. Ви... ви Микола Отой-о?

— А що я на когось іншого скидаюся? Я якраз Микола Отой-о.

— Ну й добре. А ви... ми вам перешкодили... Ви збиралися, мабуть, працювати?

— Та, — досадливо я буркнув і кинув оком на тапчан, — правда ваша, збирався трішки над собою попрацювати... Але нічого. А що таке?

— Ми хотіли б знати... Ну... Ви отак вечором куди?

— Як куди?

— Куди ви сьогодні надумали чимчикувати?

— О, — кажу, — рішився опера відвідати. „Аїду“ подивлюся.

Юнаків моя „Аїда“, бачу, зовсім приголомшила. Вони переглядаються (один кидає другому: „А бач, казав тобі, що стрінє нас невдача“) і, як по змові, на моє ліжко разом присідають.

— А ви, — після малої мовчанки розпочинає старшенький, густо вицяткуваний ластовинням, у якого вже то й блідорижуватий проріст замість вусів де-не-де над губою просіявся, — ви не можете оту „Аїду“ отак собі — круть-верть! — і легесенько набік.

— Як то — круть-верть! — і легесенько набік?

— Отак собі її відкинути. Ми още прибилися аж з містечка Н. Сьогодні о сьомій годині у нас вистава. І нам на думку спало по-просити вас. Завітайте до нас, як гість бажаний. Подивитесь. Вистава цікава, з перчиком.

— Вистава?! — відразу запалився я. — Українська вистава?

— Аяк же, вона.

— „Гриця“ може прихорошетe?

— Ні. Інсценізація під назвою „Мово рідна, слово рідне“. То поїдете?

О, де моя сонливість і запропстилася! Я розбадьюрівся, розворушився — і хоч зараз ладен до іншого містечка пішака подрібцювати.

— Пойдете?

— Аж зафурчу я, хлопці, так пойду. Із радістю увolio вашу волю.

Юнаки завешталися від моєї раптової такої згоди.

— А ми думали, що ви відмовите. Справді будете? Не обманюєте?

— А нехай мене жаба брикнє лівою ногою у коліно, коли збрешу. О сьомій буду там.

Чи міг би я відмовитися від такого всеваблячого чару. Вистава „Мово рідна“! Та я ніколи в світі таку рідку нагоду не проміняю на всі „Аїди“, „Богеми“ чи „Лебедині океани чи озера“!

Іду в містечко Н. Хочу ще раз і ще і без кінця вслухатися і любуватися жаданним словом, що із сцени барвами веселки заіскрить-

ся, що сопілкою журу-нудьгу переливає, а срібним дзвоником нестримну радість виявляє. Іду! Бо я тужу, бо я жадаю слова... Я хочу, щоб воно, як пісня чиста, піднебесна, кружляло наді мною, щоб я його, слівце прерідне, очима невловиме, руками невідчути, кожною частинкою серця свого сприймав і у кутику душі, як скарб нерукотворний, зберігав. Ой нетерпеливиться мені. Рушаю зразу. Іду! Ні-ні, не йду, женуся, поспішаю!

*

Крізь вікна в залі проривається духмяним осіннім зівялим листям вечір...

Сцена заклеччана дубовими листками... А збоку — нагнув свою золоту голову, як пишна памяниця, голову чорноzemний козарльга — соняшник. А неподалік нього поставлено молодесеньку, аж засиромлену вербичку... А на вербичці паперовий соловейко хвацько, по-парубочому, розпірівся, розпушився, наче ось-ось лясне своїм серцеворушливим тъох-тъожканням...

Ще завіса не встигла розійтися, а я по вінця вже розчулений, схвильований, настроєний... Дубовий лист, і соняшник — такий кріслатий, що від ним у спеку можна аж вільготно закуняти. І стидлива вербичка... І задавака-соловейко... І ще... І ще...

А що вже казати, як завіса на всю широчину розсунулась?! Ой, щастячко моє нежданне! Я прокипів на місці. Чи вірити своїм очам? Я вмощаюся на стільці,

протираю очі, щоб краще придивитися...

Вгорі поколихується чіткий напис: „Мово — мати наша рідна”, а внизу виструнчилися, як купані росою огірочки, чепурненські та на вигляд аж-аж які здоровенські виконавці. У стрічках, вишиваних сорочках, у шараварах, плахтах та свитках — і личенька у всіх біленьки-блі — лише одне посередині кирпате і риженьке урізноманітнює ансамбль акторський. І як почали вони прославляти та величати нашу мову — хай би їм лиха ніколи не було! — прямо мило слухати. Деклямують-слововлять, а в мене спочатку від утіхи крижинки по спині залоскотали, а опісля сльозинка з очей — тільки близь-крап, близь-крап! Я знаю, що наша мова розкішна, мяка, хороша, але що вона така прекрасна — я лише того вечора довідався.

А із сцени перлинка за перлинкою — та ще й під віршик! — як посипляться!

Наша мова і така і сяка і аж он-он яка!

Вона і свіжа, як травиця, і чепурненська, як молодиця; вона і гожа, як найкраща рожа, і невмируща, і цілюща... Ой-ой-ой!

Вона і кругла, і барвиста, і широка, і промениста...

А яка вона лагідносінька...

А яка мужня, хай он йому гречь!

І співосоловіномила..

І, ніде правди діти, і... сварлива...

Наша мова, буває, міцна, як криця, і легесенька, як птиця.

О, мово, барвінковим рястом-цвітом галтована й мережана! Яка ж ти ловка, і гнучка, яка струнка...І яка глибинна...І яка плинна...Цією мовою можна і говорити, і казати, і оповідати, можна також і лебедіти, і воркотіти, а коли хочете — то й буркотіти; нею будете і бесідувати, і жалі виливати, і жартувати, і баляндраси розпускати...

А як нею дзвінко можна сміхом сипати...

А джеркотіти, а сичати, а щокотати...

А як нею незвичайно розглагольствувати можна....

І непогано нею голубити, а, інколи і гримнути, і загаласувати, і навідмах відрубати.

Ух, у мене повні груди гордощів за рідну мову вже зібралося, а актори ще далі красу її розмальовують.

Яке наше слово незрівняне та багате для молодих та для закоханих. Ніхто на світі таким пестливим та голубиним слівцем не розкриває серденька свого, як ми, причорноморці.

Ой, як мені приємно таке чути! Ой, у мене голова від щастя хмелиться.

І тут зі сцени двійко — козак з дебелою чуприною і дівчина в русій косі та ще й з калиною — ну бо прикладами, як Євшан-зіллям, сіяти, ось, мовляв, як чисто та велично наша молодь серця свої розкриває...

— Любисточку, — це він до неї, — всерозквітаючий!

— Лицарю; — вона до нього,

— лицарю із вусом чорним та із зором сяючим.

— Я твою доріженську, орле мій, затрушу зірками...

— А я твої злото-коси, перепеличечко моя, покрию трояндними пелюстками...

— Я тебе, ясен дубе мій, до серця пригорратиму.

— А я тебе, голубонько, як найкращу рожеву мрію, любитиму-кохатиму.

А потім вже скоромовкою, як заспішили, як із кулемета:

— Царівна сизоока, засумована моя!

— Мій ладо!

— Лілея!

— Князю мій!

— Голубонько, кицюнечко, золотце...

— Вродливую, соколе...

— Серденсько, зозулечко і кралечко...

— Іване мій!

І тут обнялися — і вже не деклямують, а тільки від радості у залю раз-по-раз підморгують.

Ой, думаю, які скарби посипалися тількищо зі сцени. Та і я був молодий, і знов ласкавих слів немало — але такої повені кристалевої сердечності, далебі, не чував. Коли б мене не то що „Ладом“ яка покликала — та де бо! — Коли б мене бодай єдиний раз дубком — нехай вже не міцненьким, а поганеньким — котра назвала — і то я був би радий. От мову маємо! От маємо ми багатство! Та коли б зібрали оті всі зітхання, виглядання, зустрічання — зібрали в книгу! — вийшла б зачарована вишневево - місячно -

соловейкова енциклопедія томів на пятнадцять. Ой і наша мова! Зараз вона із сцени запахтіла краще від французької парфуми. Запахтіла достоменно розкітлий сад, коли на ньому зірки простеляють хмаринки, щоб на ніч за-снути...

Не мова, а леління-дзюркотіння води джерельночистої...

А актори далі слово прославляють...

А у мене, повірте, гордістю серце вже до краю переповнилось... Вже ось-ось через вінця переллеться... Хочеться із стільця зіскочити, вибігти на вулицю і закричати аж до зір: „Слухайте всі, всі, всі — дерева, хмари, поля, моря і люди — всі! А я маю скарб, скарб більший за міліони міліонів! Він, скарб, не вміщається у всіх банках, у всіх сейфах на світі — він міститься тільки отут, у моїй душі, у моєму серці!“

Ось і скінчилася інценізація...

У мене руки ледве не потріскались від оплесків. Бю долонею об долоню, як у дошки, як навіжений, і не відчуваю болю. Бю та ще й „Браво“ на всю горлянку вигукую.

А сусіди мої поміж собою ззи-раються-зглядаються, — а потім з острахом на мене скоса очима кидають.

— Чи ви, — обережно пробує притишити мій буйний настрій один вже сивуватий дядько, — чи ви... чи вас, бува, якийсь гедзь часом не вкусиш?

— Ні, кажу, гедзь мене ще не кусав. Я при своєму розумі. А

вам, дядьку, не завадило б також у долоні вдарити.

— Нашо? — він глипає на мене. — Чому? Нашо?

— Бо золото он там блистіло. Хіба ви скарбу не почули?

— Що ти, чоловіче, в'єрзеш? Я хочу скарб не чути, а бачити. Хочу його в руках тримати і в банк складати. Зроду-віку не чув, щоб скарб можна почути.

— Та ви мене не зрозуміли, — кажу йому. — Тільки що перли сипались із сцени...

— Сипались. А чого ж ти, — і дядько з подивом вглядяється у мене, — чого ж ти ті перли не хватав?

— Я їх, — кажу, — хватав.

— Справді?

— Ега, хватав і в серці на купочку складав.

— О-о, — і дядько вже бісом дивиться на мене, аж так віdstупає, — о-о, бачу, що ти без жартів щось чудернацького у голову собі упхав. І таке, дивись, буває. Поганувато.

— Дядьку... та я про мову... Та то ж цінність незбагнення...

— Мова. Смішний ти. Золотий пятач — то факт — ціна. А з мовою — соломяна, дрантива цінність.

І він, очима стрибнувши з моого лиця на мої розчervоні руки, відходить, оглядаючись, від мене.

А я не можу вгамуватися. Бю ще в долоні. Я був на сьомому небі від захвату. Я підстрибую на місці... Я кручуся — не знаючи, що кому приємненьке сказати, кого обняти, кого поздоровляти... Коротко, мене охопив, як ка-

жути на Полтавщині, козячий настрай — стрибаєш і не знаєш — чи ще тобі стрибати, чи співати, чи танцювати, чи на радощах сісти і тірко заридати.

Нарешті я трохи охолонув. І спохватився... Біжу з розкиненими руками за сцену... Закортіло мені усіх артистів у жменю взяти і під вигук „Хай би вам здоров'я!“ до стелі підкидати.

Вбігаю...

— Дякую, кажу... Спасибі! Доzemно вам вклоняюся... Я хочу...

Але... тут раптом мене мов хто відром холодної води жахнув! Ні, ні, не води — та де! — мене неначе в лиці хто кулаком зашив!

— Чи це можливо?! О не раньте мою душу! Навколо моїх артистів зтовпився гамірливий гурток чималий. І всі, артисти, публіка, заливаючись сміхом лунним, розкотистим, жваво перекидаються російським, польським та англійським суржиком...

— Чому? — дивуюся і тороплю я. — Чому ж... Адже...

Аktor дає мені, жартуючи, дружнього стусана під боки...

— Чому що? Чому всі ми не користуємося нашою...

— Атож, Ви ж її тільки-но так славили...

— О, приятелю. Чого ти дивишся так, наче кислицю зів?

Глянь правді в очі. Ми б раді говорити нашою, але...

— Що, стонадцять тобі кольоок під боки, що „але“?!

— Та ти не гарячися. Ми говоримо зараз про співачку, що вийшла заміж за старого. Знаєш сам — цікава тема. Її по-російському можна розписати — зомліш від вдоволення. А по-польському її можна розповісти соковито! А по-англійському як гарно — прямо жах! А наша мова, признаїмося, та ти сам знаєш — не мова — пшик та й годі. Небагата, обмежена... Може тобі чайку?

— Ні, — зубами скречочу вже я, — ні, я зараз з горя потребую три чарки найміцнішої горілки.

— Та ти не сердсься. Ну, простигни. Ну, ну... А грали ми добре, га? А он та акторка, що погалицькому так хвацько жарить. Як вона недавно чітко Шевченка деклямувала. Ой і акторка. Їй ціни нема.

— Ні, кажу, ти помиляєшся. Їй є ціна. Їй, як і усім вам, гріш надщерблений ціна. О, думаю, коли б мені оце зараз гарапник отут попався — я б вас усіх до нестягами обшматав-обперезав.

О, як ви всі наповнену радістю і гордістю душу мою у один помах розпанахали навпіл!

О, боле мій... О, слово ти моє...

І я із скарбом обезціненим, зневаженим своїм попрямуваю додому...

Похвала граючій шафі

Гумореска

Оце недавно був я в одному містечку в рідній Пенсильвенії з тихим смутком ствердив, як далеко пішов там двоподіл між новою і старшою еміграціями!

От, скажемо, в Народньому Домі: там наче існує два окремі світи. Нові розгосподарилися в будинку, як у себе вдома, дарма, що це діло рук та гіркого поту старих могіканів. Зайняли театральну залю, сцену, гардеробу та інші кімнати, а старичків — зіпхнули до „бейсменту“. Нові роблять представлення й концерти при фортепіані та інших культурних інструментах, а старим залишилась на маєтку „бакса“, або граюча шафа...

Правда, є одне місце, де нові і старі ще стрічаються, знаходять, так сказати, спільну мову: це — національна бара. Але й тут нові витинають коників, показують свою вишість над піонерами!

— Слухайте, — жалівся переді мною один із заслужених союзових ветеранів, — та вони, скітайці, вже не хочуть пити американської горілки! Вони хотіть заграницької, дет's райт! Кажуть собі спроваджувати з тамтого боку якусь „виборову“, „Бачевського“ і слівовіцу з самої, чуєте, Югославії! То ми по пятдесят років живемо в сих контрах і нам тутешня горілка була добра, а вони, за тих кілька марних літ, що тут сидять, уже собі її збридили.

Ну, скажіть, не буде Бог карати людей за такий гріх, за таку розпусту?

Мало того: нові вже втручаються і в цю кущу автономію, що її мають старички в „бейсменті“! І там не дають їм спокою: завязалися на Богу духа винну, стару, диховичну, ще мабуть за президента Куліджа змайстровану, граючу шафу...

Ох, якже часто ця нещасна шафа стає причиною конфліктів, непорозумінь!... От, скажім, для прикладу, нагорі відбувається концерт солістів, чи літературний вечір на честь Лесі Українки, або якась жалобна академія... Отож, берім таку жалобну академію: на залі — урочистий настрій, повага моменту. На сцені — пластуни і сумівці з прaporами, дівчатка в національних строях кладуть символічний вінок. На сцену виходить пан голова і просить однохвилинною мовчанкою вшанувати пам'ять...

І тут, у такому моменті, коли вся зала застигла наструнко — ота скажена шафа в пивниці, як заррреве: „Наїлася Танька зелено-го маку!“ — так тобі зразу пропадає весь настрій, і жалоба, і мовчанка, і ціла академія пішла в трубу!

Правда, її, то значить граючу шафу, не завжди чути аж нагору. Коли двері до бару заперті, то її, уявіть собі, майже не чути. Ну,

але ж до барі завжди хтось входить, чи виходить, або когось із неї викидають, на те ж, фактично, вона існує, щоб народ її відвідував. На ній, значиться, як на тривкому фундаменті, збудована народня твердиня, тобто Народній Дім.

Ну, а бара без граючої шафи, не є жадна бара, це, простір за порівняння, як весілля без музик, а крайова музика без бубна. Інша справа, що тамечки, в „бейсменті“, був ще колись і телевізор, але з того вийшла дуже смутна історія, бо він стався кісткою не-згоди таки між старими могіканами...

Це трапилось ще тоді, коли наш доктор Сас-Яворський вигравав ці грубі тисячі на телевізії... Розуміється, більшість глядачів на високих стільцях залюбки дивилась на Саса та на його Маму, але ж знайшлося двох таких завзятих спортовців, які в тому ж часі хотіли „вачувати файт“. Ну, захотілось їм дивитись на тих горилів, що то шпурляють один одним об землю, рвуть один одному клаки з голови, носи розплющують тощо... Є люди, що і в тому шукають душевної насолоди, та це є „кейс“ для психіятрів і ми ставимо цю проблему на боці.

Важне, що тоді, в „бейсменті“, значиться — в барі, демократична більшість глядачів була таки за Сасом, але ці два патріоти вперлися і давай їм „файт“! І вийшов „файт“. Слово по слові, розпалились пристрасті, заграла козацька кров, і так, раптом, боротьба пе-

ренеслася з екрану телевізора до пивниці... На закінчення змагань приїхала поліція й амбулянс, а на другий день у місцевій американській газеті з'явилась довга стаття про те, як то „юкс“ боронили в барі свого національного героя, Саса-Яворського.

Після того випадку зібралася дирекція Народнього Дому й винесла ухвалу — викинути в біса телевізор, який, між іншим, під час „файту“, також трохи постраждав.

Так у „бейсменті“ залишилась сиротою граюча шафа з такими шедеврами рекордової музики, як згадана вже „Танька в небі“, „Ярмарок у Бродах“, „Як Олеся-сирітка по світу ходила“ та інші коломийки. Вправді, скитальці підсугають час-до-часу своїх бандуристів та повстанців, але ці рекорди не втішаються в барі такою популярністю, як старі й заслужені пісні з народнього фольклору.

Тут ще хочу зауважити, в ім'я правди, що бувають моменти, коли граюча шафа промовляє до серця й совісти і тих „планів з-апстерс“, як називають їх старі могікани. Зокрема це тоді трапляється, коли на провінцію зїжджає з високих капітолів Метрополії спеціально запрошений вчений муж, і коли той, вчений у науках книжник, читає, скажемо, якусь доповідь.

З доповідями, як і з проповідями, всяко буває... Буває доповідь така інтересна, що слухачів зразу пориває до колекти, а буває така смертельно скучна, що

від неї вся жива природа вяне та зсихає в промірі одної крайової милі! А коли природа вяне, то як бідний чоловік може витримати, щоб не зівяти, сидячи на креселку, від нудьги і скучі?..

Ото ж, в таких випадках, коли така драма проходить на горішній залі, тоді єдиним спасінням являється граюча шафа нанизу, у „бейсменті“. Тоді вже зарібкова еміграція милосердиться над політичною і навмисне пускає шафу в рух, щоб рятувати свіжу кров. Доповідач щось там собі мимрить під носом, публика дрі-

має, а шафа грає — заколисує на сон. Це — коли знизу несеться щось жалісне, в роді „Віють вітри, віють буйні“. Коли ж наверх продирається коломийка, або гуцулка, тоді на залі всі оживають, молодь притупує до такту ногами, переморгується, взагалі настає душевне відпруження, і ви навіть не счулися, як тригодинна доповідь щасливо і без жадного каплітва проминула!

От, з цього боку трактуючи справу, то граючій шафі абсолютно треба дати кредит. Хай живе граюча шафа!

НАЙВИЩІ ГОРИ СВІТУ (в футах)

Івріст (Непаль-Тибет)	29,028	Ельбрус (Кавказ)	18,481
Годвін-Австен ((в Індії))	28,250	Арарат (Туреччина)	16,946
Кангенгунга (Неп.-Сіккім)	28,166	Монт Блянк (Франція)	15,771
Аннапурна (Непаль)	26,503	Матергорн (Швейцарія)	14,692
Аконкагуа (Аргентина)	23,035	Юнгфрав (Швейцарія)	13,645
Алямпу (Болівія)	23,012	З гір у ЗДА відмітимо:	
МекКінлей (Аляска)	20,320	Вайтней (Каліфорнія)	14,495
Котопаксі (Еквадор)	19,344	Райнер (Вашингтон)	14,410
Кіліманджаро (Танганіка)	19,340	З українських гір найвища Говерля в Карпатах, що має 2,058 метрів, це бто ок. 6,650 футів.	

Пропускаючи гори Юкану та Ірану, згодом Кенію, відмітимо:

НАЙДОВШІ РІКИ СВІТУ (в амер. милях)

Ніль (Африка)	4,160	Пропускаючи Мадеру (Америка), Амур, Гванго, Лену (Азія) і інші, як Нігер, Об, Єнісей (Азія), можемо запамятати:	
Амазонка (Америка)	3,900	Волга (Європа)	2,290
Янкдзе (Азія)	3,100	Дунай (Європа)	1,725
Конго (Африка)	2,718	і врешті наш	
Мизурі (Америка)	2,714	Дніпро (Європа, Україна)	1,140
Мекензі (Америка)	2,635		
Парана (Америка)	2,450		
Miccissippli (Америка)	2,350		

З ПРИРОДИ Й ТЕХНІКИ

Дельфін

Дельфін, званий теж морською свинею, латинська назва Дельфінус Дельфіс, це одинокий підводний приятель людини. Належить до родини малих китів, яких є понад 20 видів, чорний зверху, білий під сподом, довжини 6-8 стіп, рідко 11 стіп, живе в Атлантичному океані, живиться виключно рибами, дуже рухливий та скорий у плаванні. При уродженні є беззубий, а з часом має 160-200 зубів. Віддихає єдиним отвором, що знаходиться на верху голови і закривається автоматично при зіткненні з водою. Цим віддиховим отвором може видавати ріжні голоси, а навіть наслідувати людські звуки. Мозок дельфіна свою будовою подібний до людського і науковці думають, що недалекий уже час, коли дельфін могли б говорити. Під водою може лишатися 6 хвилин без віддихання. Живе коло 30 літ. Спить, а радше дрімає короткими уривками часу, заплющуючи очі на пів хвилини, рідко на п'ять хвилин.

Оливу з голови і щелепів дельфіна уживають до смарування годинників і ніжних механізмів, бо вона не гусне і є відпорна на низькі температури.

Дельфіни знані людям від часів сірої давнини як одинокі приятелі людини без ніякої користі для

себе. Є численні оповідання про рятунок потопаючих дельфінами, які топельників підсушують на мілкі місця прибережжя моря. Очевидці оповідають, що дельфіни позволяють іхати на собі і забавляються з дітьми. Дельфіни, замкнені в акваріумах виконують різні штуки ради самої забави. Грають пилкою з собою, або з людиною, переплігують через обручі, наслідують різні голоси, напр. моторів, дзвонів, свисти птиць, а навіть людські слова.

Новонароджене дельфіння відразу добре бачить, має добрий слух і порозумівається з матір'ю посвистами та бурчанням. Воно ссе коло півтора року, але вже від шести місяців поїдає малі морські животини.

Є дуже цікавий обяв, що на поміч матері приходить інша, яка не лише виручає справжню матір у кормленні, але помагає боронити дельфіння перед нападом акул. Коли появиться акула, вони свистом взвивають інших дельфінів на поміч і кружляють довкруги акули. Прибулі помічники буються головами, неначе таранами, в боки акули, розриваючи її нутрощі, доки її не умертвлять.

Рибалки не раз бачили, як кілька дельфінів у спільній дії заганяли більший гурт риб на мілкіші воду при березі моря, а опі-

ся кожен із них за чергою виходив із ряду на жир поміж зігнані риби.

Стверджено дослідами, що дельфіни мають надзвичайно ніжний сонарний прилад, при помочі якого вони знаменито орієнтуються, які саме підводні перешкоди і звуки є довкруги них. Тимчасом як штучні такі прилади, хоч і викривають перешкоди і звуки під водою, але не вказують їхньої якости, напр. чи це скала, чи затоплений корабель, чи кит. Бувало, що штучний сонарний прилад виказуває звуки мотору підводного човна, а в дійності це було лише наслідування дельфіном звуку мотору.

Ведуться пильні дослідження „мови“ дельфінів і науковці сподіваються, що можуть добре порозумуватися з цими морськими приятелями людини.

Оса

Ос у світі є понад 10 тисяч різного роду — з розпяттям крилеть від одної сотої цаля до чотирьох цалів. До ос зараховуємо шершенів і джмелів. Оси це, можуть, найбільш інтелігентні створіння зоміж комах і є корисні для людей, бо винищують шкідливих комах.

Оси є літаючими фабриками отруї, яка може усмertити навіть людину, що є вразлива на таку отрую. Нищівна сила отруї певного роду осі є надзвичайною, бо стверджено, що мікроскопійна краплина цієї отруї може вбити п'ятнадцять тисяч гусениць. Трійливе жало збудоване дуже доцільно.

Воно проколює шкіру до покладу нервів і тут із жала висуваються дві голочки з зубатими краями, які прорізуються глибше в рану. Отруя виходить не лише з цих голочок-рурочок, але і з їхніх шости борідок, які є рухомі, щоб поширювати рану.

Звичайно осі не жалять ні людей, ні звірят, хіба коли роздратовані. Вже винайдено успішні ліки проти діяння отруї ос.

Крім жала оса має ще інші подивугідні фізичні спроможності, напр.: якби людина мала таку спроможність копати землю, яку має оса, то чоловік міг би викопати за пару годин яму завглибшки десять довжин власного тіла. Сила підношення тягарів деяких ос дуже велика, бо може летіти з тягарем, що кількаразово перевищує власну вагу. Оса, що вбиває пільні коники, тягне вбиту жертву на якесь підвищення (на пень дерева, або на било трави) і звідси злітає з тягарем. Оси, що будують свої сірі кулисти гнізда, можуть тягти дерево, жувати відтяті частини і так витворювати паперову масу на будову гнізда. Є теж подиву гідним змисл орієнтації ос, що вказувало б на певну здібність думання. Коли умістити бджолу у склянці й відвернути склянку горі дном у напрямі світла, то можемо спостерігати її довгі даремні зусилля, щоб вилетіти крізь замкнене дно. Натоміс оса, замкнена таким способом, по пару зусиллях видобутися крізь замкнене дно, відпочине хвилину, і скоро вилітає крізь спідній отвір.

Один із природників робив

спроби освоювання ос. Він привчив одну осу, щоб вона їла мед із його пальця, а він під час цього гладив її. По часі він випустив цю осу на свободу. Коли він вийшов опісля на подвір'я на прохід, то нагло освоєна оса злетіла на цей самий його палець, з якого звичайно їла мед.

Природники подивляють надзвичайну пам'ять ос, що будують свої гнізда у стеблинах трав, які ростуть серед множества інших того самого виду. Така оса ніколи не розгублюється у повороті до гнізда.

При дослідах життя ос стверджено, як одна з різних видів ос забезпечує при помочі своєї отруї продовження свого роду. При помочі своїх ніг і щелепів копає в землі ямку завглибшки коло 8 цалів. Опісля відлітає на пошукування спеціального павука, що відповідає її вимогам. Коли вже знайде відповідну жертву, що є значно більша від неї, тоді сідає на павука і досліджує його своїми вусиками (антенами), чи він є відповідний до її потреби. Спершу павук заховується спокійно, але згодом пізнає небезпеку і розпочинає оборону. Оса намагається вжалити павука в одно зі слабих місць, а саме в те місце, де ноги лукачаться з тулубом. По коротко му змаганні оса доконує ужалення, а отруя спричинює скору позірну смерть павука на довший час. Тепер оса тягне жертву на підвищене місце і відлітає до готової ямки. Тут відкладає яєчко, яке приліплює до животика павука, виходить із ямки і закриває

її. По декількох днях з яєчка вилуплюється лярва, яка відживляється заготовленим павуком, що тепер гине.

Сова

Природники начисляють 145 видів цього птаха різної величини, розміщеного по всьому світі. Є сови такі великі як орли, але є й так малі як горобці. Це виключно нічні птахи і мало хто бачить їх на волі. Природа наділила сову такою будовою тіла, що вповні відповідає умовам нічного життя. Великі очі сови силою зору стократно перевищують зір людини і можливлють лови добичі у повній темноті. До помочі очам служать спеціально збудовані вуха з дуже тонким слухом. Очі сови є нерухомі, за те голова може робити звороти до 270 ступнів і блискавкою повернатися до початкового стану. Неймовірно гострий зір і тонкий слух дають сові змогу виминати в темноті всякі перешкоди й ловити найшвидші створіння. Світло свічки, вміщеної у віддалі 800 метрів від сови, дають їй доволі світла на орієнтацію в терені. Сову вважають за символ мудrosti, яку вона набуває під час свого довгого життя. Стверджено, що сова може дожити до 180 років.

Сови літають безшелесно тому, що їх опірення дуже пушисте й ніжне, а кінці крил визублені, чого нема в інших птахів. Краска піря, подібна до кори дерева, закриває сову перед ворогами.

За днія сова сидить у дуплі дерев, або в темних закутинах ста-

рих будівель. Рідко коли сова вигрівається на сонці і в таких випадках нападають на неї ворони й сойки.

Сови належать до дуже пожиточних птахів, бо живляться різними гризунами, шкідниками піль і лісів.

Нарешті треба відмітити, що сова відіграє велику роль в повірях простолюдя з причини її нічного життя і деколи несамовитих голосів. Бувало, що люди бачили безшлесно літачу і світячу сову. Фосфоризуюча сова може бути природним явищем, бо до сови, що сидить у дуплі дерева, можуть причепитися частинки порохнявіючого дерева, які в темноті світять (фосфоризують).

При нагоді варто завважити, що, маючи ліхтарку з червоним світлом, можна добре простежувати життя нічних тварин, бо більшість із них не бачать червоного світла, між ними й сови.

Мушлі Дорогоцінності природи

Кожний приплив моря приносить нові скарби для збирачів мушель, які цінено вже в передісторичних часах. Десятки тисяч збирачів на всіх побережжях океанів перешукують береги, перекопують намули і поринають у тропікальні води, щоб здобути дорогоцінності моря. Начисляють коло сто тисяч різних видів мушель не лише в морях, але і в ставах, ріках та на луках.

Їхня різноманітність у вигляді, будові, барві і величині надзвичайна. Мушля може мати вигляд

квітяної пелюстки, вуха, яйця, метелика, крильця і т.п. Кожна така мушля була колись домівкою живого створіння — молюска. До цього роду належить теж істивна устриця та лугові і городові слимаки.

Подібно, як наші нігті є витвормом нашого тіла, так мушля постає з валнистих виділин зовнішнього окріття молюска. Зовнішній поклад мушлі є роговою шкуркою. Середній поклад є найгрубший, а внутрішній є тонкий з полиском порцеляни. Цей поклад може ясніти різними відтіннями барв. З цих покладів одержуємо перлову матицю, вживану до виробу гудзиків і до викладування різних предметів. Тут, у середині мушлі постають перли, коли щось, що дразнить, дістанеться до мушлі, бо молюск своїми виділинами відгороджує чуже тіло.

Молюски не є простими, чи безчуттевими створіннями. У середині мушлі мягкое тіло має серце, відповідний шлунок, печінку та нирки. Вони мають ніжні змисли, деякі навіть очі, подібні до очей комах.

Мушлі мали певну вартість від непамятних часів у вимінній торговілі між народами. Їх знаходжено у величезних віддаленнях від місця їхнього походження. В колишніх американських диких прадлісах мушлі були вимінною monetою. Індіяни мали окремі „мінниці“, в яких чищено, полірувано і сортовано різні мушлі до дальшої торговельної виміни. Деякі рідкісні мушлі такі гарні, що їх уживають як перли для при-

крас. В старовинних часах джерелом добробуту певного міста у Фенікії становили малі мушлі, що виділювали рідину, з якої мешканці виробляли дорогоцінну фарбу у відтіннях від рожевої до темно-фіолетової барви. Цією фарбою крашено лямвіки, які нашивано лише на тоги римських сенаторів.

Найбагатшим джерелом мушель є береги західного Пацифіку. Найкращим місцем для збирання мушель в Америці є береги двох островів (Санібел і Каптіва), положених на захід від Флориди, де можна знайти різноманітні мушлі, які доставляє море безустанно і безплатно.

Збирачі мушель подивляють чудову будову мушель, які були домівкою живого створіння. Діти радо наближають мушлі до вуха, щоб почути ніжний відгомін пошуму далекого моря.

Бумеранг Символ Австралії

Коли пару літ тому англійська королева відвідала Австралію зі своїм чоловіком, для них улаштовано видовисько кидання бумеранга, що може бути не лише дивовижною забавкою, але і смертоносним знаряддям. Виконавцем був мистець туземець, уживаючи бумеранга завдовшки $2\frac{1}{2}$ стопи. Викинений бумеранг летів на висоті грудей коло 40 ярдів, отісля нагло піднісся на коло 100 стіп вгору, обернувся в широкій петлі й завернув в напрямі туземця, виконуючи над ним дивовижні рухи. Вкінці туземець, який поклав-

ся на землю, коли бумеранг летів до нього, зловив його своїми босими ногами.

Це не був окремий випадок орудування бумерангом, бо в північних околицях Австралії туземці вживають його щоденно як знаряддя ловів і розривки. Бумеранг, кинений вправною рукою, може виконувати намірені рухи: лети і звороти та вертатися до того, що його кинув. Викинений бумеранг може злітати високо вгору, знижуватися до землі і знову зноситися в повітря, виконуючи петлі. Під час такого одного полету скорість лету бумеранга може змінюватися залежно від способу кинення.

У змаганнях кидання бумеранга на віддаль можна подивляти його лети зі скорістю до 50 миль на годину і з такою скорістю оборотів довкруги власної осі, що бумеранг має вигляд не зігнутого патика, а дерев'яного кружка. Віддаль лету доходить до 140 ярдів. Кидають бумеранг у напрямі дерева так, щоб бумеранг окружив керево і завернув до кидаючого. Вертаючися бумеранг не тратить на силі лету і його кінці зариваються в землю у ніг кидаючого.

Туземці вживають бумерангів завдовшки від 18 інчів до трьох стіп. Кут розхилення рамен вагається між 90 і 120 ступнів. Одно рамено є дещо коротше від другого, але оба вони мають рівну вагу. Одна сторона є гладка, а друга заокруглена, або з вигином. В раменах може бути певна косистість подібно, як у пропелерах

літака. Ця косистість підносить бумеранг угору і заразом повертає його назад. Цікаво, як туземці відкрили повітряно-динамічні вихили-коси рамен бумеранга. Бумеранги з гладкими раменами летять, але не вертаються.

Успішне кидання повертаючого бумеранга вимагає довгої і витривалої вправи, що зачинається у хлопця, який зачав ходити. Спершу він одержує від батька малий бумеранг-забавку, яким учиться кидати і виминати небезпечних ударів повертаючого знаряддя. По осягненні певного ступня вправи хлопець бере участь у за-

бавах з іншими хлопцями, або зі старшими. Юнакові вільно вжити нормальній бумеранг лише по осягненні мужеських літ, при чому він мусить зладити бумеранг власними руками, що триває тижнями. Юнаци вживають бумерангів під час ловів на птиці (качки, голуби і т.п.). Старші вбивають бумерангами кенгурів.

З часом поселенці розпочали вчитись орудування бумерангом від туземців і зачали робити бумеранги з різних матеріалів на наукових засадах. Нині можна купувати бумеранги навіть з плястичної маси.

МИРИ Й ВАГИ В ЗДА

Міри довжини

1 миля	— 1760 ярдів — 1,609 км.
1 ярд	— 3 стопи — 0,9144 метра
1 стопа	— 12 цалів — 30,48 см.
1 цаль	— 16 ліній — 2,54 см.

Ваги

1 сотнар	— 100 фунтів — 453 кг.
1 фунт	— 16 унцій — 45,359 дкг.
1 унція	— 16 драм — 28,35 грамів
1 драм	— 1,77 грамів

Міри поверхні

1 акр	— 4840 кв. ярдів — 4047 м ²
1 кв. ярд	— 9 кв. ст. — 836,12 см ²

Міри плинів

1 гальон	— 4 кварти — 3,78 л.
1 кварта	— 2 пайнти — 0,945 л.

Міри сипких тіл

1 бушель	— 8 гальонів — 35,23 л.
1 гальон	— 4 кварти — 4,40 л.
1 кварта	— 2 півкварти — 1,10 л.

Книжки:

ШЛЯХАМИ ЗОЛОТОГО ПОДІЛЛЯ (в оправі) — ціна \$5.00.

В. Татомир: ЮНАЦТВО В ОБОРОНІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ — ціна \$2.00.

Висилає окремо і гуртом (для книгарень з опустом):

W. Mackiw, 815 N. 25th St., Philadelphia 30, Pa.

Вічна Їм Память!

За минулий рік „Провидіння“ втратило 133 членів. З неподаних досі в 1959 році і та в 1961 році — 27 членів. Старші й молодші, піонери-основники і недавні ще члени нашої організації — відійшли від нас у Всешишнім призначений для них інший світ, лишили своєї дорогі родини, своє рідне „Провидіння“, свій нарід на опіку Божу й нас, живих братів і сестер іх по крові, і по вірі, і по організації. Нехай добра пам'ять про них і вдячність їм за їх добрі діла для нашої організації залишаться між членами „Провидіння“ навіки.

1959

Ім'я і прізвище	Вступив	Відд.	Місцевість	Помер
Бойчук Анна	1925	111	Гартфорд, Конн.	9. грудня

1961

Кліновський Павло	1918	108	Стемфорд, Конн.	18. жовтня
Кір Петро	1961	96	Дітройт, Миш.	19. жовтня
Волчанський Василь	1922	39	Сентралія, Па.	20. жовтня
Шимоняк Олександер	1923	2	Ньюарк, Н. Дж.	21. жовтня
Прокурнік Джан	1918	83	Літсдейл, Па.	21. жовтня
Кардач Стах	1940	4	Йонкерс, Н. Й.	25. жовтня
Данилів Параскевія	1919	12	Рочестер, Н. Й.	28. жовтня
Височанська Юстина	1936	88	Філадельфія, Па.	31. жовтня
Сікорський Олександер	1957	586	Пассейк, Н. Дж.	13. листопада
Соловович Андрій	1915	74	Картерет, Н. Дж.	18. листопада
Добіль Еміль	1926	27	Арнольд, Па.	27. листопада
Федорків Мери	1916	102	Колвер, Па.	27. листопада
Головчак Павло	1929	6	Клівленд, Огайо	29. листопада
Лахман Євдокія	1925	81	Бейон, Н. Дж.	29. листопада
Гардецька Кекілія	1950	11	Філадельфія, Па.	29. листопада
Когут Джан	1922	57	Бетлегем, Па.	30. листопада
Копач Анна	1922	136	Вілкс Бери, Па.	4. грудня
Білозір Джан	1917	6	Клівленд, Огайо	5. грудня
Карпевич Богдан	1949	206	Нью Йорк, Н. Й.	10. грудня
Мельничок Сузанна	1919	91	В. Гейзелтон, Па.	11. грудня
Киценко Анна	1939	12	Рочестер, Н. Й.	12. грудня
Баглай Дмитро	1958	16	Філадельфія, Па.	13. грудня
Магдай Стефан	1928	126	Джансон Сіті, Н. Й.	14. грудня
Ковалчик Михайло	1917	30	МекАду, Па.	15. грудня
Перон Ева	1919	51	Елмайра, Н. Й.	16. грудня
Вересюк Гаська	1925	12	Рочестер, Н. Й.	19. грудня
Савків Катеирна	1925	102	Колвер, Па.	27. грудня

1962

Ім'я і прізвище	Вступив	Відд.	Місцевість	Помер
Андраш Теодозія	1937	54	Оліфант, Па.	3. січня
Чарторинська Евстахія	1950	206	Нью Йорк Н. Й.	5. січня
Гіль Текля	1917	157	Джерзі Сіті, Н. Дж.	6. січня
Войтович Софія	1923	17	Аллентавн, Па.	15. січня
Надільна Мери	1930	42	Вілкс Бери, Па.	16. січня
Скальська Анна	1929	51	Еймайра, Н. Й.	16. січня
Коромець Іван	1951	204	Філаделфія, Па.	17. січня
Василенко Софія	1941	11	Філаделфія, Па.	18. січня
Зелінська Анна	1919	125	Ремі, Па.	18. січня
Оленяк Анна	1914	68	Акрон, Огайо	18. січня
Кочан Григорій	1914	18	Нортгемптон, Па.	20. січня
Павлюк Юстина	1935	1	Нью Йорк, Н. Й.	20. січня
Заяць Катерина	1942	157	Джерзі Сіті, Н. Дж.	24. січня
Грабець Параскевія	1919	90	Чесапік Сіті, Мд.	26. січня
Філіп Амвросій	1917	39	Сентралія, Па.	27. січня
Зарічанський Михайло	1924	17	Аллентавн, Па.	27. січня
Романків Володимир	1915	92	Мілвіл, Н. Дж.	27. січня
Бойчак Мери	1935	109	Філаделфія, Па.	28. січня
Бережницька Анна	1958	11	Філаделфія, Па.	29. січня
Марусик Джан	1941	2	Нюарк, Н. Дж.	30. січня
Левицький Северин	1951	26	Дітройт, Миш.	30. січня
Магдич Анастасія	1924	2	Нюарк, Н. Дж.	1. лютого
Підкович Роман	1922	142	Горнел, Н. Й.	4. лютого
Гривна Агафія	1921	93	Ансонія, Конн.	4. лютого
Зелінський Михайло	1919	125	Ремі, Па.	6. лютого
Саляк Михайло	1952	206	Нью Йорк, Н. Й.	8. лютого
Кахній Михайло	1916	96	Дітройт, Миш.	10. лютого
Барон Люсія	1937	135	Янгставн, Огайо	11. лютого
Вах Катерина	1927	29	Бофало, Н. Й.	12. лютого
Феденко Джан	1921	45	Піттсбург, Па.	16. лютого
Баніцький Дюнізій	1919	47	Нью Кенсінгтон, Па.	17. лютого
Сенюк Магдалина	1932	183	Вілкс Бери, Па.	19. лютого
Полиняк Пелягія	1926	103	Мт. Кармел, Па.	22. лютого
Гавили Василь	1928	79	Вілкс Бери, Па.	23. лютого
Плюта Матей	1915	12	Рочестер, Н. Й.	23. лютого
Коцаба Карolina	1916	99	Вілинг, В. В-я	26. лютого
Цвек Михайло	1935	193	Філаделфія, Па.	2. березня
Мартинишин Йосиф	1941	135	Янгставн, Огайо	9. березня
Шумило Лев	1951	162	Дітройт, Миш.	14. березня
Бліш Алекс	1937	212	Лакавана, Н. Й.	17. березня
Ковачик Матій	1927	18	Нортгемптон, Па.	18. березня
Сенета Катерина	1930	121	Ембрідж, Па.	19. березня
Божентко Джан	1952	4	Йонкерс, Н. Й.	19. березня
Рудакевич Ірена	1955	586	Пассейк, Н. Дж.	20. березня
Сенько Марія	1924	20	МекКіспорт, Па.	21. березня
Ковальська Катерина	1922	32	Бруклин, Н. Й.	22. березня
Світницький Петро	1929	157	Джерзі Сіті, Н. Дж.	27. березня

Ім'я і прізвище	Вступив	Відд.	Місцевість	Помер
Курила Ева	1915	51	Елмайра, Н. Й.	28. березня
Лемко Вікторія	1920	118	Оборн, Н. Й.	29. березня
Пельо Розалія	1924	3	Джерзі Сіті, Н. Дж.	30. березня
Смутило Захарія	1936	99	Вілинг, В. В-я	1. квітня
Маньків Андрій	1927	5	Філаделфія, Па.	5. квітня
Захаричук Гнат	1945	54	Оліфант, Па.	12. квітня
Варянка Пелягія	1928	3	Джерзі Сіті, Н. Дж.	13. квітня
Кивелюк Богдан	1951	218	Філаделфія, Па.	19. квітня
Івахів Василь	1950	197	Бруклин, Н. Й.	20. квітня
Надзога Анна	1947	93	Ансонія, Конн.	23. квітня
Мосьондз Прокіп	1922	14	Філаделфія, Па.	24. квітня
Шипула Гелен	1921	136	Вілкс Бери, Па.	24. квітня
Бушко Анна	1923	101	Бейон, Н. Дж.	27. квітня
Чепурни Никола	1954	41	Дітройт, Миш.	28. березня
Більчинський Роман	1961	1	Нью Йорк, Н. Й.	30. квітня
Середницька Анна	1922	54	Оліфант, Па.	30. квітня
Коваль Йосафат	1924	18	Нортгемптон, Па.	30. квітня
Правак Дмитро	1926	118	Оборн, Н. Й.	2. травня
Кривокульський Волод.	1949	72	Елизабет, Н. Дж.	3. травня
Сайчук Маланка	1923	157	Джерзі Сіті, Н. Дж.	5. травня
Лавров Павліна	1925	144	Філаделфія, Па.	5. травня
Дубіль Анастазія	1919	80	Бервік, Па.	5. травня
Кацюба Йосиф	1918	50	ППерт Амбой, Н. Дж.	7. травня
Вороблевський Мартин	1914	22	Сейр, Па.	15. травня
Бабич Джан	1919	137	Чісголм, Мінн.	16. травня
Щур Анна	1925	20	МекКіспорт, Па.	16. травня
Крисовати Михайло	1941	65	Балтимор, Мд.	21. травня
Жарська Анна	1920	157	Джерзі Сіті, Н. Дж.	30. травня
Трухон Петро	1925	140	Глен Лайн, Па.	30. травня
Татомир Володимир	1951	193	Філаделфія, Па.	5. червня
Галик Іванна	1950	197	Бруклин, Н. Й.	13. червня
Шубяк Франя	1922	72	Елизабет, Н. Дж.	19. червня
Лишук Джан	1940	50	Перт Амбой, Н. Дж.	21. червня
Остапюк Михайло	1920	183	Вілкс Бери, Па.	22. червня
Руди Кость	1916	80	Бервік, Па.	22. червня
Стєць Матій	1915	79	Вілкс Бери, Па.	26. червня
Бабич Аїна	1925	137	Чісголм, Мінн.	30. червня
Крути Анна	1929	79	Вілкс Бери, Па.	2. липня
Ален Мери	1915	94	Бофало, Н. Й.	3. липня
Кулик Йосиф	1914	22	Сейр, Па.	9. липня
Гриньків Григорій	1958	51	Елмайра, Н. Й.	9. липня
Масляна Домка	1924	27	Еджкіпт, Па.	11. липня
Патала Василь	1922	86	Сирақюз, Н. Й.	12. липня
Ковальчук Катерина	1929	162	Гемтремк, Миш.	13. липня
Белей Катерина	1940	12	Рочестер, Н. Й.	16. липня
Теребецький Йосиф	1918	27	Еджкіпт, Па.	17. липня
Василишин Михайло	1926	103	Мт. Кармел, Па.	18. липня
Партика Агафія	1918	1	Нью Йорк, Н. Й.	21. липня
Гришко Юлія	1924	17	Аллентавн, Па.	23. липня

Ім'я і прізвище	Вступив	Відд.	Місцевість	Помер
Гиса Стефан	1917	27	Нью Йорк, Н. І.	26. липня
Сех Ілько	1914	22	Сейр, Па.	23. липня
Бачинський Петро	1959	28	Кого вс, Н. І.	29. липня
Оренчак Софія	1928	2	Нюарк, Н. Дж.	3. серпня
Пирко Джан	1924	68	Акрон, Огайо	5. серпня
Тарнавський Зенон	1956	200	Дітройт, Миш.	8. серпня
Томко Маргарита	1941	8	Ст. Клер, Па.	10. серпня
Долошицька Анна-Аліція	1959	228	Гемонд, Інд.	10. серпня
Шаренга Зенон	1956	92	Мілвіл, Н. Дж.	13. серпня
Коритко Мери	1938	2	Нюарк, Н. Дж.	14. серпня
Гладчук Пилип	1929	96	Дітройт, Миш.	20. серпня
Ключник Самуїл	1944	58	Пассейк, Н. Дж.	27 серпня
Іванів Френк	1924	79	Вілкс Бери, Па.	2. вересня
Хлібович Катерина	1957	75	Нью Брітейн, Конн.	9. вересня
Деркач Анна	1918	138	Нантікак, Па.	10. вересня
Паснак Анна	1937	12	Рочестер, Н. І.	19. вересня
Голубовська Розалія	1962	18	Нортгемптон, Па.	21. вересня
Корнаш Анна	1920	68	Акрон, Огайо	20. вересня
Лучишин Юрій	1915	42	Вілкс Бери, Па.	3. жовтня
Левицький Василь	1923	3	Джерзі Сіті, Н. Дж.	10. жовтня
Чомко Анна	1919	129	Скрентон, Па.	14. жовтня
Олійник Анна	1920	14	Філадельфія, Па.	15. жовтня
Кілик Тома	1917	5	Філадельфія, Па.	18. жовтня
Бобинський Осип	1951	193	Філадельфія, Па.	22. жовтня
Левко Юрій	1941	66	Балтимор,Md.	28. жовтня
Чайківський Степан	1959	61	Денвер, Коло.	9. листопада
Романків Текля	1924	92	Мілвіл, Н. Дж.	6. жовтня
Задорецький Роман	1933	101	Бейон, Н. Дж.	7. листопада
Ліскович Володимир	1931	2	Нюарк, Н. Дж.	8. листопада
Сопотюк Євдокія	1925	134	Міннеаполіс, Мінн.	10. листопада
Кодяк Євдокія	1939	12	Рочестер, Н. І.	17. листопада
Гнатишин Іван	1953	12	Рочестер, Н. І.	16. листопада
Диник Мери	1915	53	Людлов, Па.	18. листопада
Маляст Михайло	1918	94	Бофало, Н. І.	25. листопада
о. Волянський Никола	1935	34	Рочестер, Н. І.	23. листопада
Козмоський Михайло	1955	104	Пассейк, Н. Дж.	23. листопада
Мачай Дмитро	1950	206	Нью Йорк Н. І.	4. грудня

Хай з Богом спочивають !

Українська католицька преса у вільному світі

„АМЕРИКА“

Щоденник. Річна передплата \$7.00.
“AMERICA,” 817 N. Franklin St.,
Philadelphia 23, Pa., USA.

„ШЛЯХ“

Тижневик (у двох мовах)
Річна передплата — \$4.00.
“THE WAY,” 805 N. Franklin St.,
Philadelphia 23, Pa., USA.

„НАША МЕТА“

Тижневик. Річна передплата \$4.00.
“OUR AIM,” 278 Bathurst St.,
Toronto, Ont., Canada.

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ“

Тижневик. Річна передплата \$3.50.
“UKRAINIAN NEWS”
10967 — 97th St., Edmonton, Alta.,
Canada.

„ПРАЦЯ“

Тижневик у Бразилії.
“PRACIA,” Seminario, Prudentopolis, Parana, Brazil

„ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС“

Тижневик у Німеччині.
Річна передплата — \$5.20.
“CHRISTLICHE STIMME,”
Muenchen 27, Schoenbergstr. 9,
Germany.

„МІСІОНАР“

Місячник. Річна передплата \$2.00.
“THE MISSIONARY,”
1825 Lindley Ave.
Philadelphia 41, Pa. USA.

„СВІТЛО“

Місячник. Річна передплата \$3.00.
“THE LIGHT,” 286 Lisgar St.
Toronto, Ont., Canada.

„ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ“

Місячник. Річна передплата \$2.00.
“THE REDEEMER'S VOICE,”
165 Catherine St.,
Yorkton, Sask., Canada.

„КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ“

Місячник. Річна передплата \$1.00.
“CATHOLIC ACTION,”
10967 — 97th St., Edmonton, Alta.,
Canada.

„МІЙ ПРИЯТЕЛЬ“

Місячник. Журнал для української
дітвори. — Річна передплата \$2.00.
“MY FRIEND,” 418 Aberdeen Ave.,
Winnipeg 4, Man., Canada..

„ЖИТЯ“

Місячник у Аргентині.
“LA VIDA,” PP. Basilianos,
Taras Shevchenko 155, Apostoles-Misiones,
Argentina.

„УКРАЇНСЬКИЙ МІСІОНАР“

Місячник у Бразилії.
“MISSIONARIO UCRAINO NO
BRAZIL,”
Prudentopolis, Parana, Brazil.

„ГОЛОС ХРИСТА ЧОЛОВІКОЛЮБЦЯ“

Місячник у Бельгії.
“DE STEM VAN CHRISTUS
MENSENMINNAR,”
Dekenstraat 28, Leuven,
(Belgium).

„ЛОГОС“

Богословський Квартальник.
Річна передплата \$5.00.
165 Catherine St., Yorkton, Sask.,
Canada.

„СЛІДАМИ МАЛОІ СВЯТОІ“

Квартальник. Річна передплата \$1.00.
“IN THE STEPS OF THE LITTLE
SAINT,” 2, Rue des Crignons
Amiens (Somme), France.

„НАША ЦЕРКВА“

Церковно-релігійний журнал-квартальник.
“NASHA CERKWA,” 14, Newburgh Rd., London, W. 3, England.

„ЗАПИСКИ ЧСВВ“

“ANALECTA OSBM,” P. P. Basiliani,
Aventino, Via S. Giosafat 8,
Roma, Italia.

„СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ“
“GOOD SHEPHERD,” 22 E. 7th St.,
New York 3, N. Y.

„ПОСТУП“

Тижневик
“PROGRESS,” 418 Aberdeen Ave.,
Winnipeg 4, Man., Canada.

„ЦЕРКВА І ЖИТТЯ“

Церковно-релігійний квартальник
“THE CHURCH AND THE LIFE,”
30 Shiel St., North Melbourne, Vic.
Australia.

“THE UKRAINIAN RECORD”

Monthly Paper
10967 — 97th St., Edmonton, Alta.,
Canada.

„ОБІЖНИЙ ЛИСТ“

Неперіодик.
Асоціація Української Катол. Преси
Ass'n of the Ukrainian Catholic Press
819 N. Franklin St.,
Philadelphia 23, Pa.

Manor Junior College

(FOR GIRLS)

710 Fox Chase Rd., Fox Chase Manor, Philadelphia, Pa.

Phone: ES 9-2361

Liberal Arts - Legal - Medical - Executive Secretarial

Conducted by Ukrainian Order of Sisters of St. Basil the Great OSBM. Offers associate degree in science or associate degree in art. Affiliated with Catholic University of America. Approved by the Commonwealth of Pennsylvania. Ukrainian language taught.

SISTER M. OLGA, Dean

Write for free illustrated catalogue

VISIT THE MOST MODERN SCHOOL IN THE WORLD

HIERARCHY AND CLERGY DIRECTORY

PHILADELPHIA ARCHDIOCESAN PRIESTS

ADAMIAK, Very Rev. Msgr. Leo, (born 1920—ord. 1946), Holy Trinity. Res. 526 W. Rayen Ave., Youngstown 10, Ohio. Phone: Code 216 Riverside 4-5820.

ATAMANIUK, Rev. Joseph, (born Feb. 25, 1897—ord. June 9, 1930), St. Josaphat's. Res. 1195 Deutz Ave., Trenton 10, N. J. Phone: Code 609 OWen 5-3771.

ATAMANIUK, Very Rev. Theodosij, (born May 12, 1899—ord. June 9, 1930), St. Josaphat's. Res. 1195 Deutz Ave., Trenton 10, N. J. Phone: Code 609 OWen 5-3771.

BACHYNISKY, Rev. Stephen, (born 1902—ord. 1930), St. Nicholas'. Res. 242 N. Mill St., St. Clair, Pa. Phone: Code 717 HArrison 9-0501.

BACHYNISKY, Rev. Zenobius, (born April 17, 1894—ord. 1920), SS. Peter and Paul's. Res. 69 Grant St., Jersey City 2, N. J. Phone: Code 201 HEnderson 4-0948.

BARANETSKY, Rev. Nicholas, (born May 23, 1884—ord. Nov. 15, 1913), St. Michael's. Res. 425 W. Walnut St., Pottstown, Pa. Phone: Code 215 FAulty 6-2150.

BARYLAK, Rev. Thomas, (born—Oct. 23, 1909—ord. Jan. 3, 1937), Immaculate Conception. Res. 224 N. 4th St., Allentown, Pa. Phone: Code 215 HEmlock 4-6598.

BATZA, Very Rev. Msgr. Joseph, (born Jan. 23, 1915—ord. March 30, 1941), St. John the Baptist. Res. 109 S. 7th St., Pittsburgh 3, Pa. Phone: Code 412 HEmlock 1-2531.

BAUNCHALK, Rev. Andrew, (born 1934—ord. 1960). Holy Trinity. Res. 526 W. Rayen Ave., Youngstown 10, Ohio. Phone: Code 216 RIver-side 4-5820.

BERDAR, Very Rev. Constantine, (born Aug. 26, 1922—ord. March 3, 1945), Transfiguration of Our Lord. Res. 303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa. Phone: Code 717 648-5932.

BILANYCH, Rev. John, S.T.D., J.U.D., (born 1913—ord. Dec. 8, 1940), SS. Cyril and Methodius'. Res. 706 Warren St., Berwick, Pa. Phone: Code 717 PLateau 2-3172.

BILOS, Rev. Leo, (born Apr. 9, 1910—ord. Jan. 5, 1937), St. Michael's. Res. 133 Walnut St., Rossford, Ohio. Phone: Code 216 OXFord 3-7550.

BILYNSKY, Rev. Walter, (born Jan. 30, 1911—ord. June 23, 1935), St. Nicholas'. Res. 42 Van Buren St., Passaic, N. J. Phone: Code 201 PRescott 7-0230.

BODNAR, Rev. Roman, (born Jan. 20, 1914—ord. Dec. 28, 1941), St. Vladimir's. Res. 309 Grier Ave., Elizabeth 2, N. J. Phone: Code 201 EL 2-8823.

BORSA, Very Rev. Anthony, (born Dec. 20, 1905—ord. 1932), SS. Peter and Paul's. Res. 37 Bentley Ave., Jersey City 4, N. J. Phone: Code 201 Henderson 2-3122.

BURAK, Rev. Paul, (born 1930—ord. 1957). Annunciation of the B.V.M. Res. 1206 Valley Rd., Philadelphia 26, Pa. Phone: Code 215 MElrose 5-1627.

CHARYNA, Very Rev. Myroslav, (born March 9, 1909—ord. Feb. 15, 1936), St. Josaphat's. Res. 2236 Orthodox St., Philadelphia 37, (Frankford) Pa. Phone: Code 215 JEFFerson 3-7968.

CHEHANSKY, Very Rev. Msgr. Stephen, D.D., Ph.D., (born Nov. 23, 1905—ord. Oct. 1, 1930), St. John the Baptist. Res. 1343 Newport Ave., Northampton, Pa. Phone: Code 215 COLONial 2-4104.

CHERVINSKY, Rev. John, (born June 19, 1898—ord. Feb. 15, 1931), Assumption of B.V.M. Res. N. Paxton St., P.O. Box 203, Centralia, Pa. Phone: ASHland 1820.

CHLYSTUN, Rev. Andrew, (born 1893—ord. 1921), SS. Peter and Paul's. Res. 635 N. River St., Wilkes-Barre, Pa. Phone: Code 717 VAlley 3-1821.

DANUSIAR, Rev. Theodore, S.T.L., (born June 28, 1929—ord. June 14, 1954). Holy Family. Res. 4817 Blagden Ave., N.W. Washington 11, D. C.

DANYLCHUCK, Very Rev. Russell S. (born Dec. 9, 1922—ord. June 2, 1947), Holy Trinity. Res. 730 Washington Ave., Carnegie, Pa. Phone: Code 412 BRowning 9-4652.

DUBITSKY, Rev. George, (born Apr. 15, 1909—ord. Aug. 4, 1935), St. John the Baptist. Res. 147 N. Centre St., Frackville, Pa. Phone: Code 717 874-1821.

DURBAK, Rev. Taras, (born Sept. 6, 1914—ord. Dec. 5, 1943), Holy Ghost. Res. 185 Abel St., Akron 11, Ohio. Phone: Code 112 BLackstone 3-5902.

DZYDZORA, Rev. Wasyl, (born 1896—ord. 1930), St. George's. Res. 44 Doerr St., N.S. Pittsburgh 33, Pa. Phone: Code 412 POplar 6-2796.

FEDASIUK, Rev. Dmytro, (born Sept. 1, 1891—ord. Sept. 13, 1923), Assumption of B.V.M. Res. 380 Meredith St., Perth Amboy, N. J. Phone: Code 201 VAlley 6-0767.

FEDOREK, Rev. Joseph. B.A., (born Apr. 12, 1926—ord. June 6, 1953), St. Michael's. Res. 114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa. Phone: Code 717 HOward 2-0809.

FEDOROWICH, Very Rev. Michael, S.T.L., (born Jan. 1, 1930—ord. June 11, 1955). Immaculate Conception of B.V.M. Res. 816 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. WA 2-2222.

FEDYK, Rev. Jaroslav, (born 1922—ord. 1952), St. Mary's. Res. 719 Roosevelt Ave., Carteret, N. J. Phone: Code 201 KImball 1-7678.

FISANICK, Rev. Nicholas, (born June 21, 1923—ord. July 12, 1946), Transfiguration of Our Lord. Res. 240 Center St., Nanticoke, Pa. Phone: Code 717 REgent 5-2262.

GILL, Rev. Mark, (born May 6, 1891—ord. Oct. 29, 1916), St. Nicholas'. Res. Great Meadows, N. J. Phone: Code 201 637-4236.

GRESKO, Very Rev. Msgr. Dmytro, (born June 21, 1907—ord. June 11, 1933), SS. Peter and Paul's. Res. 2280 W. 7th St., Cleveland 13, Ohio. Phone: Code 216 TOWER 1-2176.

GUMOWSKY, Rev. Basil, (born 1901—ord. 1926), SS. Peter and Paul's. Res. 115 Wilker St., Aliquippa, Pa. Phone: Code 412 ESsex 5-7016.

HALUSHKA, Very Rev. Ignatius, (born Jan. 1, 1897—ord. Feb. 26, 1922), St. Demetrius'. Res. 1013 Gaskill Ave., Jeannette, Pa. Phone: Code 112 LAfayette 3-9389.

HANAS, Rev. Roman, (born Dec. 3, 1900—ord. Feb. 25, 1926), St. Nicholas'. Res. 438 W. Pine St., Mahanoy City, Pa. Phone: Code 717 2247.

HARCHISON, Rev. Paul, (born Feb. 26, 1926—ord. June 8, 1950). Transfiguration of Our Lord. Res. 240 Center St., Nanticoke, Pa. Phone: Code 717 REgent 5-2262.

HOLOWINSKY, Very Rev. Basil, (born June 6, 1894—ord. March 13, 1927), Christ the King. Res. 1627 W. Cayuga St., Philadelphia 40 (Nicetown), Pa. Phone: Code 215 GLadstone 5-2416.

HOLOWINSKY, Rev. Myron, (born 1897—ord. 1927), Immaculate Conception. Res. 300 Campbell Ave., Barnesboro, Pa. Phone: Code 814 Williams 8-9193.

HOTRA, Rev. Stephen, (born 1921 —ord. 1944), St. Nicholas'. Res. 608 S. Claymont St., Wilmington 1, Del. Phone: Code 302 OLYMPIA 8-4743.

HRABEC, Rev. Vladimir, S.T.L., Sc. O.L., (born July 13, 1906—ord. Apr. 2, 1939), St. Vladimir's. Res. 101 Lehigh Ave., Palmerton, Pa. Phone: Code 215 826-2359.

HRYNUCK, Rev. Stephen, S.T.L., Ph.D., (born Dec. 27, 1911—ord. Apr. 3, 1938). SS. Cyril and Methodius'. Res. 135 River St., Olyphant, Pa. Phone: Code 717 HUNTER 9-2271.

IZAK, Very Rev. Bohdan, (born Apr. 18, 1908—ord. Apr. 28, 1932), St. Vladimir's. Res. 430 N. 7th St., Scranton 3, Pa. Phone: Code 717 DIamond 2-7023.

KACHMAR, Rev. Walter, (born 1918 —ord. 1943), Protection of B.V.M. Res. 3290 E. 105th St., Cleveland 4, Ohio. Phone: Code 216 BRoadway 1-4655.

KARMAZYN, Rev. Vladimir, (born 1899—ord. 1925), St. Josaphat's. Res. 1708 E. 3rd St., Bethlehem, Pa. Phone: Code 215 UNiversity 8-3154.

KIRZECKY, Rev. Stephen, (born Jan. 8, 1894—ord. Feb. 21, 1926), Res. 1630 — 28th St., S.E. Washington 20, D. C.

KOBAT, Rev. John, (born Sept. 20, 1910—ord. May 12, 1935). SS. Peter and Paul's. Res. 329 Marguerette Ave., Wilmerding, Pa. Phone: VALley 3-5441.

KOBRYN, Rev. Oleksij, (born Mar. 17, 1891—ord. Nov. 18, 1917), St. Basil's Convent. Res. 710 Fox Chase Rd., Philadelphia 11, Pa. Phone: Code 215 ES 9-2181.

KOWAL, Rev. Vladimir, (born Oct. 2, 1902—ord. June 8, 1930), Nativity of B.V.M. Res. 502 S. 7th St., Reading, Pa. Phone: Code 215 FRanklin 3-3925.

KOZMOSKI, Rev. Myron A., (born Aug. 27, 1935—ord. Jan. 1, 1961), Holy Ghost. Res. 3010 W. 3rd St., Chester, Pa. Phone: Code 215 TRemont 6-8791.

KROCHMALNY, Rev. Alexander, (born 1907—ord. 1933), SS. Peter and Paul's. Res. 404 — 6th St., Ambridge, Pa. Phone: Code 412 COngress 6-2262.

KUCHER, Rev. Marian, (born 1895 —ord. 1923) St. Michael's. Res. 30 Hansen St., Lyndora, Pa. Phone: BUTler 2-5520.

KUZMA, Rev. Andrew, (born Mar. 10, 1893—ord. Apr. 24, 1932), St. Nicholas. Res. 515 N. Front St., Minersville, Pa. Phone: Code 717 544-3721.

LEBEDOWYCZ, Rev. Ivan, (born Sept. 2, 1890—ord. 1915), St. Basil the Great. Res. Chesapeake City, Md. Box 148. Phone: Code 301 TULip 5-5161.

LEVITZKY, Rev. Vladimir (born June 8, 1913—ord. May 13, 1940), SS. Peter and Paul's. Res. 131 N. Beach St., P. O. Box 295, Mt. Carmel, Pa. Phone: Code 717 339-0650.

LEWYCKY, Rev. Bohdan, (born Aug. 22, 1907—ord. Feb. 15, 1932. Res. 1343 Newport Ave., Northampton, Pa.

LITWAK, Rev. John A., B.A., (born July 3, 1918—ord. June 13, 1949), St. John the Baptist. Res. 812 Huey St., McKeesport, Pa. Phone: Code 412 ORchard 2-0923.

LIZAK, Rev. Nicholas, (born Dec. 1, 1898—ord. Oct. 12, 1924), Holy Trinity. Res. 254 N. Mill St. St. Clair, Pa. Phone: Code 717 HArrison 9-2212.

LOBODYCH, Very Rev. Roman, born Jan. 8, 1893—ord. Sept. 21, 1917), St. Basil's Orphanage. Res. 1825 W. Lindley Ave., Philadelphia 41, Pa. Phone: Code 215 GLadstone 5-9145.

LOSTEN, Rev. Basil H., S.T.L., (born May 11, 1930—ord. June 10, 1957). Immaculate Conception Cathedral. Res. 816 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone: Code 215 WAlnut 2-2222.

LUBACHEVSKY, Rev. Myroslav, STD., Ph.L., Scr.L., (born June 24, 1914—ord. Sept. 28, 1938), SS. Peter and Paul's. Res. 2280 W. 7th St., Cleveland 13, Ohio. Phone: Code 216 TOwer 1-2176.

LYPYN, Very Rev. Peter, (born Apr. 4, 1905—ord. Mar. 5, 1933), Holy Ghost, Chester, Pa. Res. 3010 W. 3rd St., Chester, Pa.

MAKSYMEC, Rev. Basil, (born June 6, 1892—ord. Aug. 31, 1924), Immaculate Conception. Res. 2020 — 20th St., Altoona, Pa. Phone: Code 814 WIndsor 3-4553.

MAKUCH, Very Rev. Basil, S.T.D., Ph.D., H.E.L., (born 1916—ord. 1946), St. Josaphat's Seminary. Res. 201 Taylor St., N.E., Washington 17, D. C. Phone: LAwrence 9-1177.

MALANIAK, Rev. Stephen, (born Aug. 14, 1885—ord. March 22, 1909), SS. Peter and Paul's. Res. 472 Emmett St., Phoenixville, Pa. Phone: Code 215 WEllington 3-3938.

MALASCHUK, Rev. John, (born 1905 —ord. 1936), St. Nicholas'. Res. 111 W. Green St., Nanticoke, Pa. Phone: Code 717 REgent 5-1092.

MELNYCZUK, Very Rev. Petro, born June 18, 1904—ord. 1928), St. Michael's. Res. 524 S. Wolfe St., Baltimore 31, Md. Phone: Code 301 ORleans 5-7557.

MELNYK, Rev. Andrew, (born Dec. 7, 1888—ord. March 30, 1919). Res. 819 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone: Code 215 WAlnut 2-5231.

MODA, Rev. John, (born 1924—ord. 1956), St. Michael's. Res. 45 S. 2nd St., Frackville, Pa. Phone: 777.

MOLODOWITZ, Rev. Augustine, (born 1933—ord. 1959), SS. Peter and Paul's. Res. 43 Rittenhouse St., Simpson, Pa. Phone: CARbondale 282-0331.

MYCHAJLIW, Rev. Makar, (born Feb. 10, 1892—ord. June 27, 1926), St. Michael's. Res. 1006 W. Camplain Rd., Manville, N. J. Phone: Code 201 RANDolph 5-2523.

NAHAYEVSKY, Rev. Isidore, (born June 21, 1908—ord. June 22 1935), St. Michael's. Res. 2221 S. 7th St., Camden 4, N. J. Phone: Code 609 EMerson 5-1216.

NESEVITCH, Rev. Joseph, (born 1925—ord. 1951), St. Vladimir's. Res. 1606 Kenneth Ave., Arnold, Pa. Phone: EDison 9-9622.

OLEKSIW, Rev. Peter, LL.B., (born Jan. 1, 1892—ord. Sept. 21, 1916), Assumption of the B.V.M. Res. 39 W. 57th Court, Miami 44, Fla. Phone: Code 305 MOhawk 7-0492.

OLESH, Rev. Bohdan, (born Oct. 21, 1918—ord. Jan. 14, 1942), St. Nicholas'. Res. 194 E. Main St., Glen Lyon, Pa. Phone: Code 717 REment 6-6382.

ONUFERKO, Rev. Jeremiah, (born May 19, 1906—ord. Dec. 19, 1932), Annunciation of B.V.M. Res. P. O. Box 205, Ramey, Pa. Phone: Code 814 DReXel 8-7688.

ORYSHKEWYCH, Rev. John D., (born Oct. 9, 1906—ord. Dec. 19, 1932), St. Mary's. Res. 4136 Jacob St., Wheeling, W. Va. Phone: Code 304 CEDar 2-2168.

PANASIUK, Rev. Joseph, (born Jan. 10, 1910—ord. Aug. 28, 1936), St. John the Baptist. Res. 7 S. Jefferson Rd., Whippany, N. J. Phone Code 201 TUcker 7-3616.

PASDREY, Rev. George C., (born Aug. 8, 1925—ord. June 8, 1950), Assumption of B.V.M. Res. 32 E. 25th St., Bayonne, N. J. Phone: Code 201 FEderal 9-3697.

PASHKOWSKY, Rev. Vladimir, born Nov. 14, 1897—ord. Apr. 5, 1925), St. John the Baptist. Res. 204 Olivia St., McKees Rocks, Pa. Phone: Code 412 FEderal 1-5605.

PASICHYN SKY, Rev. Yaroslav, (born 1883—ord. 1909), Home of Divine Providence Greylock. Res. 209 W. Chestnut Hill Ave., Philadelphia 19, Pa. Phone: Code 215 CHestnut Hill 7-8067.

PATRYLAK, Rev. T. Frank (born Feb. 2, 1926—ord. Aug. 14, 1962). Res. 816 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone: Code 215 WALnut 2-2222.

PELICH, Rev. Vladimir, Ph.D., (born 1886—ord. 1911), St. John the Baptist. Res. 109 S. 7th St., Pittsburgh 3, Pa.

PLEKON, Rev. Myron, (born Aug. 5, 1915—ord. Apr. 2, 1939), St. Mary's. Res. 210 W. Blaine St., McAdoo, Pa. Phone: Code 717 WA-bash 9-3790.

PODOLAK, Rev. Peter, (born 1888—ord. 1920), SS. Peter and Paul's. Res. 404 — 6th St., Ambridge, Pa. Phone: COngress 6-2262.

POLOWAY, Very Rev. Msgr. Michael, (born Nov. 6, 1927—ord. June 14, 1954). Res. 815 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone: Code 215 MARKet 7-0143.

POSPISHIL, Very Rev. Msgr. Victor, J., LL.D., J.C.D., S.E.O.L., (born Feb. 4, 1915—ord. June 16, 1940). St. Nicholas'. Res. 514 — 9th St., Ford City, Pa. Phone: Code 412 ROger 2-9311.

PYLYPEC, Rev. Wolodymyr, (born Feb. 14, 1902—ord. May 27, 1927), Ascension of Our Lord. Res. 110 N. Higgins Ave., Sayre, Pa. Phone: TURner 3-2054.

PYRIH, Rev. Michael, (born Feb. 5, 1907—ord. Apr. 3, 1939), Protection of B.V.M. Res. 6240 Lindbergh Blvd. Philadelphia 42, Pa. Phone: Code 215 SARatoga 7-5329.

RADCHUK, Rev. Anthony, (born Jan. 30, 1931—ord. Apr. 14, 1962), SS. Cyril and Methodius'. Res. 135 River St., Olyphant, Pa. Phone Code 717 HUnter 9-2271.

REVAK, Rev. Raymond, S.T.L., (born Feb. 20, 1932—ord. Feb. 15, 1959), Patronage of the B.V.M. Res. 2026 Bath Rd., Bristol, Pa. Phone: Code 215 STillwell 8-7117.

ROMANOVICH, Rev. Nestor E., (born Oct. 13, 1916—ord. May 13, 1940), Holy Ghost. Res. 321 — 4th St., West Easton, Pa. Phone: Code 215 BLackburn 2-4266.

SAGAN, Rev. Henry, (born Oct. 3, 1927—ord. June 8, 1953), St. Nicholas'. Res. 42 Van Buren St., Pas- saic, N. J. Phone: Code 201 PRescott 7-0230.

SENYSHYN, Most Rev. Ambrose, O.S.B.M., D.D. Res. 815 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone: Code 215 MArket 7-0143.

SHEREMETA, Rev. Basil O., (born 1918—ord. 1942), SS. Peter and Paul's. Res. 519 Union Ave., P. O. Box 152, Bridgeport, Pa. Phone: Code 215 BRoadway 2-7035.

SHWED, Rev. Marian, born May 8, 1908—ord. Mar. 1931), St. Vladimir's. Res. 1606 Kenneth Ave., Ar- nold, Pa. Phone: EDison 9-9622.

SHYMANSKY, Rev. Paul, (born 1896—ord. 1923), Christ the King. 1940), St. Josaphat's. Res. 5720 State Rd., Parma 34, Ohio. Phone: Code 216 TUXedo 6-2108.

SHYMANSKY, Rev. Stephen P., (born July 11, 1911—ord. May 13, 1940), St. Michael's. Res. 74 N. Laurel St., Hazleton, Pa. Phone: Code 717 GLadstone 5-0643.

SIRKO, Rev. Yaroslav, (born 1912— ord. 1941). St. John the Baptist. Res. 606 Maple Ave., Johnstown, Pa. Phone: 5-2634.

SLONSKY, Rev. Julian, (born April 19, 1889—ord. June 7, 1914), St. Nicholas'. Res. 882 N. 21st St., Philadelphia 30, Pa. Phone: Code 215 CEnter 6-4839.

SOCHOCKY, Rev. Isidore, (born 1895—ord. 1923), Transfiguration of Our Lord. Res. 303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa. Phone: Code 717 648-5932.

SOLOWIJ, Rev. Basil, (born Sept. 28, 1890—ord. 1913), SS. Peter Paul's. Res. 1506 Church St., Bal- timore 26, Md. Phone: Code 301 ELgin 5-3578.

STARUCH, Rev. Nicholas, (born Dec. 24, 1893—ord. May 25, 1925), St. Nicholas'. Res. 373 Carmel Rd., Millville, N. J. Phone: Code 609 TAylor 5-4826.

STEBELSKY, Rev. Basil, (born Oct. 25, 1913—ord. Mar. 15, 1942), St. Nicholas'. Res. 415 N. Front St., Minersville, Pa. Phone: Code 717 544-4581.

STERNIUK, Rev. Myron, (born 1886 ord. 1909), SS. Peter and Paul's. Res. 20 Turner St., Plymouth, Pa. Phone: Code 717 PR 9-9728.

SULYK, Rev. Stephen, S.T.L., (born Oct. 2, 1924—ord. June 14, 1952), Assumption of the B.V.M. Res. 380 Meredith St., Perth Amboy, N. J. Phone: Code 201 VAlley 6-0767.

TANCZAK, Rev. Basil, (born Feb. 26, 1895—ord. Dec. 4, 1921), Nativ- ity of B.V.M. Res. 202 Somerset St., New Brunswick, N. J. Phone: Code 201 CHarter 7-1893.

TERESCHUK, Rev. Vladimir, (born May 5, 1903—ord. June 22, 1928), Assumption of B.V.M. Res. 204 Mil- ler St., Latrobe, Pa. Phone: Code 412 KEystone 7-6450.

TREMBA, Rev. Basil, (born Jan. 24, 1900—ord. June 10, 1932), St. Mary's. Res. 301 North St., Keiser, Pa. Phone: 373-3441.

TRESHNEWSKY, Very Rev. Alexander, (born Aug. 24, 1884—ord. July 15, 1908), St. Andrew's. Res. 427 Pine St., Philadelphia 6, Pa. Phone: Code 215 WALnut 5-7024.

TYMKIW, Rev. Leo, (born Apr. 4, 1914—ord. May 2, 1948), St. John the Baptist. Res. 3038 Charleston Ave., Lorain, Ohio. Phone: Code 216 BRoadway 7-3167.

ULICKY, Rev. Andrew, (born 1916—ord. 1941), St. Josaphat's. Res. 5720 State Rd., Parma 34, Ohio. Phone: Code 216 TUxedo 6-2108.

WIWCHAROWSKY, Rev. Vladimir, (born June 21, 1914—ord. May 13, 1940), SS. Peter and Paul's. Res. 100 Penn St., Clifton Heights, Pa. Phone: Code 215 MADison 6-9495.

WYSOCHANSKY, Rev. John, (born July 10, 1928—ord. Mar. 31, 1957), 1627 W. Cayuga St., Philadelphia 40, Pa.

ZAKREVSKY, Rev. Lawrence, (born Aug. 17, 1883—ord. Apr. 30, 1916), St. Vladimir's. Res. 87 Zerbe Ave., Edwardsville, P. O. Kingston, Pa. Phone: Kingston, Pa. BU 7-8471.

ZBYR, Rev. Nicholas, (born Dec. 14, 1907—ord. Oct. 22, 1942), St. Nicholas'. Res. 871 N. 24th St., Philadelphia 30, Pa. Phone: Code 215 POplar 9-3863.

RELIGIOUS PRIESTS

ANANEVICH, Rev. Josaphat, OFM., (born 1888—ord. 1911). Immaculate Heart of Mary Monastery. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone: Conyngham, Pa., SUNset 8-3671.

BALA, Rev. John, C.S.S.R., (born Jan. 15 1894—ord. Jan. 5 1921), St. John the Baptist Monastery. Res. 661 High St., Newark 2, N. J. Phone: Code 201 MITchell 2-3410.

BYBLOW, Rev. Demetrius, C.S.S.R., (born Apr. 25, 1922—ord. Sept. 8, 1946), St. John the Baptist. Res. 725 Sandford Ave., Newark 6, N. J. Phone: Code 201 ESsex 1-1356.

DARBISH, Rev. Michael, OFM. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa.

DROZDIAK, Rev. Cyril, OFM, (born 1915—ord. 1953), Immaculate Heart of Mary Monastery. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone: Conyngham, Pa. SUNset 8-3671.

KAWOLA, Rev. Marion F., OFM., (born 1916—ord. 1940). Immaculate Heart of Mary Monastery. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone: Conyngham, Pa., SUNset 8-3671.

LA PTUTA, Very Rev. Demetrios, G., CSSR, (born Sept. 6, 1919—ord. May 26, 1945), St. John the Baptist Monastery. Res. 661 High St., Newark 2, N. J. Phone: Code 201 MITchell 2-3410.

LUKACHYK, Rev. Francis, OFM, (born 1926—ord. 1954), Immaculate Heart of Mary Monastery. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone: Conyngham, Pa., SUNset 8-3671.

NOVAK, Rev. Gregory, C.S.S.R., (born Feb. 20, 1922—ord. Sept. 8, 1946). St. John the Baptist. Res. 661 High St., Newark 2, N. J. Phone: Code 201 MITchell 2-3410.

SKURLA, Rev. Anthony, OFM, (born 1928—ord. 1954), Immaculate Heart of Mary Monastery. Res. P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone: Conyngham, Pa., SUNset 8-3671.

SOZANSKY, Rev. Myron, CSSR, (born Feb. 9, 1921—ord. Sept. 15, 1946), Immaculate Conception, Hillside, U. J. Res. 715 Sanford Ave., Hillside, N. J. Phone: Code 201 ESsex 4-0472.

RETIRED OR SICK PRIESTS

BADAN, Rev. Joseph, (born 1886—ord. 1911). Res. 390 E. 10th St., New York 9, N. Y.

BLAWATSKY, Rev. John, (born 1887—ord. 1918). Res. 2610 E. Baltimore St., Baltimore 24, Md.

BODNAR, Rev. Eugene, (born 1885—ord. 1913). Res. 850 Starkweather Ave., Cleveland 13, Ohio. Phone: Code 216 PRospect 1-5691.

CEHELSKY, Rev. Eugene, (born 1885—ord. 1909). Res. 3803 Tuxedo Ave., Parma 34, Ohio. Phone: Code 216 FLorida 1-2074.

DASHO, Rev. Stanislau, (born Apr. 22, 1891—ord. July 21, 1921). Res. 1009 W. Lindley Ave., Philadelphia 41, Pa. Phone: Code 215 GLadstone 5-1060.

HANIAK, Rev. Joseph, (born Oct. 13, 1879—ord. Aug. 30, 1908). Res. 114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa. Phone: Code 717 HOward 2-0809.

KINDEY, Rev. Michael, (born Nov. 22, 1883—ord. 1909). Res. 37 Bentley Ave., Jersey City 4, N. J. Phone: Code 201 HEnderson 2-3122.

KLEPARCZUK, Rev. Stephen, (born Dec. 8, 1890—ord. March 8, 1922). Res. 405 Monroe St., Passaic, N. J. Phone: Code 201 GRegory 2-0104.

KOCZERZUK, Rev. Julian, (born Nov. 21, 1889—ord. Apr. 30, 1916). Res. 312 Chapman St., Newark 6, N. J. Phone: Code 201 ESsex 4-3273.

LUCIW, Rev. Alex, (born 1877—ord. 1909). Res. 846 N. Ringgold St., Philadelphia 30, Pa.

MILANICH, Rev. Simeon E., (born 1889—ord. 1915). Res. 2450 S.W. 11th St., Miami 35, Fla.

ROZKO, Rev. Vladimir, (born Aug. 30, 1909—ord. March 20, 1932). Res. 1722 W. Woodmore St., Toledo 5, Ohio.

SKROTSKY, Rev. Yaroslav M., (born 1896—ord. 1920). Res. R. D. 2, Orangeville, Pa.

SZUL, Rev. Dmytro, (born Oct. 24, 1881—ord. Nov. 4, 1906). Res. 150 Rhode Island Ave., N.E., Washington, D. C.

TYMKIW, Rev. Athanasy, (born 1882—ord. 1910). Res. 2892 W. 14th St., Cleveland 13, Ohio. Phone: Code 216 TOwer 1-4276.

ULANITSKY, Rev. Antonin A., (born 1882—ord. 1909). Res. 600 W. Phil-Ellena St., Philadelphia 19, Pa. Phone: Code 215 VIctor 8-6192.

WESOLOWSKY, Rev. Eustachius, (born Nov. 13, 1887—ord. 1922). Res. 511 S. Wolfe St., Baltimore 31, Md.

YACYKEWYCH, Rev. Leo, (born 1906—ord. 1939). Res. 72 Jefferson St., Passaic, N. J. Phone: Code 201 PRescott 7-6341.

ZACHARIASEWYCH, Rev. Jaroslav, born Sept. 18, 1889—ord. Aug. 30, 1914). Res. 1515 W. Blavis St., Philadelphia 40, Pa. Phone: Code 215 DAvenport 9-8277.

HIERARCHY AND CLERGY DIRECTORY

STAMFORD DIOCESAN PRIESTS

- ANDRUSHKIW**, Very Rev. Vladimir, (born Nov. 29, 1906—ord. June 29, 1936), Holy Ghost. Res. 161 N. 5th St., Brooklyn 11, N. Y. Phone: Code 212 EVergreen 8-5634.
- BABAK**, Very Rev. Msgr. Nicholas, M.A., (born 1915—ord. 1943), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Road, Stamford, Conn. Phone Code 203 DAvis 4-7573.
- BALANDIUK**, Very Rev. Stephen, (born 1904—ord. 1933), St. Michael's. Res. 28 Alden St., Hartford 14, Conn. Phone: Code 203 JAckson 5-7823.
- BARTOSH**, Rev. Eugene, (born Jan. 6, 1874—ord. Dec. 10, 1899), St. Nicholas'. Res. 2410 — 4th Ave., Watervliet, N. Y. Phone: Code 518 ARsenal 3-6752.
- BOHATIUK**, Rev. Theodore, (born 1893—ord. 1922), St. Michael's. Res. 26 Riverview Pl., Yonkers 2, N. Y. Phone: Code 914 YOnkers 3-7611.
- BOHOLNICK**, Rev. Theodore, S.T.L., (born Mar. 14, 1928—ord. June 8, 1953), SS. Peter and Paul's. Res. 134 Clifton Ave., Ansonia, Conn. Phone: Code 203 REgent 4-3895.
- CHAIKOVSKY**, Rev. Joseph, (born Aug 16, 1893—ord. May 24, 1925). Res. 172 Paderewski Dr., Buffalo 12, N. Y. Phone: Code 716 TL 3-3570.
- CHOMKO**, Very Rev. Stephen A., (born 1923—ord. 1946), St. Michael's. Res. 569 George St., New Haven 11, Conn. Phone: Code 203 UNiversity 5-0388.
- CHREPTA**, Very Rev. Stephen J., (born May 19, 1921—ord. Feb. 3, 1945). St. Vladimir's Pro-Cathedral. Res. 24 Wenzel Terrace, Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAvis 3-3920.
- DERESH**, Rev. Nicholas, (born Dec. 12, 1893—ord. Apr. 7, 1921), SS. Peter and Paul's. Res. 33 Brookfield St., Ludlow, Mass. Phone: JUniper 3-2140.
- DOWHOVICH**, Rev. Waldimir, (born 1884—ord. 1907), Protection of the B.V.M. Res. 459 — 2nd St., Troy, N. Y. Phone: AShley 4-5318.
- DYCHDALA**, Rev. Eugene, (born Apr. 23, 1896—ord. 1921), Holy Ghost. Res. 115 Sugar Loaf St., So. Deerfield, Mass. Phone: NOrmandy 5-3880.
- DYKY**, Rev. Roman, (born Oct. 13, 1906—ord. Feb. 15, 1936), Protection of B.V.M. Res. 54 Walnut St., Manchester, N. H. Phone: Code 603 NAtional 2-0034.
- FEDDISH**, Rev. Basil, Ph.D., (born 1908—ord. 1931). St. Joseph's Home for the Aged. Res. Table Rock, Sloatsburg, N. Y. Phone: Sloatsburg 3-5130.
- FEDORCHUCK**, Rev. Peter, M.S., (born Apr. 15, 1922—ord. June 2, 1947). Res. 148-33 — 87th Road, Jamaica, N. Y. Phone: Code 212 Jamaica 6-6476.
- GALYSH**, Rev. Joseph, (born Mar. 31, 1909—ord. Dec. 12, 1937), St. Michael's. Res. 394 Blackstone St., Woonsocket, R. I. Phone: Code 401 POplar 2-2733.
- GRASKOW**, Rev. Paul, N., (born May 12, 1919—ord. Dec. 4, 1943), St. John the Baptist. Res. 820 Pond View, Riverhead, N. Y. Phone: Code 516 PArk 7-2766.
- GRUSHETSKY**, Rev. Philip, (born Dec. 4, 1893—ord. Aug. 28, 1929), St. Basil the Great. Res. 12 Embry Place, Lancaster, N. Y. Phone: NT 6018.

HNATYSHAK, Rev. Jurij, (born Apr. 24, 1901—ord. Feb. 15, 1925). St. John the Baptist. Res. 18 Watson St., Pittsfield, Mass. Phone: Code 413 HILLcrest 3-6798.

HORODECKY, Rev. Stephen, (born 1894—ord. 1926), Epiphany of Our Lord. Res. 21 Willite Dr., Rochester 21, N. Y. Phone: Code 716 HAMILTON 6-2338.

HUMANITZKI, Rev. Theodore, (born 1932—ord. 1960). St. Michael's. Res. 25 Chestnut St., Yonkers 2, N. Y. Phone: Code 914 YONkers 3-0209.

HUSAR, Rev. Lubomyr, B.A., S.T.L. (born 1933—ord. 1958), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Rd., Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAVIS 4-7573.

IWACHIW, Very Rev. Paul, S.T.D., (born Nov. 12, 1909—ord. Mar. 29, 1936), SS. Peter and Paul's. Res. 190 Ontario St., Cohoes, N. Y. Phone: CEDar 7-0535.

KLOS, Very Rev. Basil, (born Feb. 10, 1891—ord. May 15, 1919), St. Michael's. Res. 25 Chestnut St., Yonkers 2, N. Y. Phone: Code 914 YONkers 3-0209.

KNIAHYNICKY, Rev. Jaroslav, (born Apr. 10, 1903—ord. Feb. 12, 1928), St. Michael's. Res. 133 River St., Rome, N. Y. Phone: Code 315 FF 6-1213.

KORCHYNISKY, Rev. Vladimir, (born Jan. 1, 1903—ord. Feb. 15, 1934), St. Nicholas'. Res. 245 Church St., Little Falls, N. Y. Phone: 2492.

KOZORIZ, Rev. Vladimir, (born 1892—ord. 1915), St. George's. Res. 161 Tyler St., Boston 11, Mass. Phone: Code 617 HANcock 6-9591.

KRAWCZUK, Rev. Michael, (born Oct. 26, 1890—ord. Sept. 15, 1918), St. John the Baptist. Res. 77 Northampton St., Buffalo 9, N. Y. Phone: Code 716 772-1298.

KUCZMA, Rev. Anton, (born Apr. 15, 1907—ord. Apr. 10, 1936), Holy Family. Res. 283 Higbie Lane, West Islip, L. I., N. Y. Phone: Code 516 MOhawk 1-0031.

KURYLO, Rev. Michael, (born Nov. 15, 1909—ord. Mar. 24, 1934), St. John the Baptist. Res. 339 Centre St., Fall River, Mass. Phone: Code 617 OSborne 3-2353.

LAR, Very Rev. Basil, (born Dec. 4, 1892—ord. May 26, 1918), SS. Peter and Paul's. Res. 134 Clifton Ave., Ansonia, Conn. Phone: Code 203 REgent 4-3895.

LEWYTSKY, Rev. Theodore, (born Aug. 4, 1889—ord. 1916), Protection of B.V.M. Res. 2713 Ferry Ave., Niagara Falls, N. Y. Phone Code 716 BU 4-7066.

LISCHYNSKY, Rev. Leo, (born Sept. 15, 1898—ord. June 17, 1928), St. Nicholas'. Res. 24 Pulaski St., Amsterdam, N. Y. Phone: VICTor 2-8731.

LONKEWYCZ, Rev. Alexander, (born July 12, 1884—ord. Jan. 9, 1913), St. Josaphat's. Res. 76 Vienna St., Rochester, N. Y. Phone: 716 2-9625.

MACELUCH, Rev. Eugene, (born Jan. 1, 1893—ord. Apr. 7, 1920), Holy Trinity. Res. 288 Vanderbilt Ave., Staten Island 4, N. Y. Phone: GIBraltor 2-2555.

MAK, Rev. Ivan, (born July 6, 1910—ord. Mar. 4, 1934), St. Mary's. Res. 6 Pleasant St., Colchester, Conn. Phone: Code 203 LEhigh 7-2069.

MANASTERSKY, Very Rev. Emil, B.A., (born 1919—ord. 1943), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Road, Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAVIS 4-7573.

MASELKOV, Rev. Vladimir, (born 1899—ord. 1928), St. Michael's. Res. 28 Alden St., Hartford, Conn. Phone: Code 203 JAckson 5-7823.

MOSKO, Rev. Leon, B.A. (born 1929 —ord. 1956), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Rd., Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAvis 4-7573.

MUDRY, Rev. Lubomyr, (born Apr. 7, 1923—ord. June 18, 1951), St. Mary's. Res. 97-41 — 91st St., Ozone Park 16, N. Y. Phone: Code 212 VIrginia 6-5366.

MYSCHYSHYN, Rev. Miroslav J., (born Nov. 26, 1913—ord. Mar. 5, 1939), St. Nicholas'. Res. 409 Garfield St., Elmira Heights, N. Y. Phone: Code 607 REgent 4-7666.

NAZAREWYCZ, Rev. Andrew, (born Oct. 1, 1912—ord. Feb. 12, 1942), Protection of B.V.M. Res. 69 Oak St., Willimantic, Conn. Phone: Code 203 HArrison 3-5031.

OHIRKO, Rev. Peter, (born July 8, 1923—ord. June 11, 1955), SS. Peter and Paul's. Res. 132 Washington St., Auburn, N. Y. Phone: Code 315 AL 2-5573.

OSIDACH, Rev. Bohdan, (born 1897 —ord. 1924), St. Nicholas'. Res. 29 S. 2nd St., Hudson, N. Y. Phone: TA 8-5226.

OSTAPOWYCH, Rev. Bohdan, V. N., (born Dec. 11, 1914—ord. Oct. 5, 1941), Holy Ghost. Res. 1172 Ridge Rd., Lackawanna 18, N. Y. Phone: Code 716 TA 3-6182.

OSTAS, Rev. Basil, (born April 11, 1910—ord. Feb. 15, 1936), SS. Peter and Paul's. Res. 132 Washington St., Auburn, N. Y. Phone: Code 315 AL 2-5573.

PELENSKY, Rev. Ihor G., (born Mar. 28, 1919—ord. Dec. 4, 1943), St. Michael's. Res. 35 Allen St., Terryville, Conn. Phone: Bristol LUDlow 3-7588.

PELENSKY, Rev. Leo R., (born 1911 ord. 1935), St. Nicholas'. Res. 409 Garfield St., Elmira Heights, N.Y. Phone: Code 607 REgent 4-7666.

PREIMA, Rt. Rev. Msgr. Clement, St. John the Baptist. Res. 1 Lemon St., Salem, Mass. Phone: Code 617 PIoneer 4-4547.

QUARTUCCI, Rev. Samuel, (born Jan. 25, 1925—ord. Nov. 26, 1949), St. Vladimir's. Res. 709 Front St., Hempstead, L. I., N. Y. Phone: Code 516 IVanhoe 1-7717.

SCHMONDIUK, Most Rev. Joseph M., D.D., (born Aug. 6, 1912—ord. Mar. 29, 1936). Res. 161 Glenbrook Rd., Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAvis 4-7698.

SEREDOWYCH, Very Rev. Basil, born 1908—ord. 1932), St. John the Baptist. Res. 104 S. Wilbur Ave., Syracuse 4, N. Y. Phone: Code 315 GRanite 8-5109.

SHALOKA, Rev. Joseph L., (born 1918—ord. 1946), St. John the Baptist. Res. 104 S. Wilbur Ave., Syracuse 4, N. Y. Phone: Code 315 GRanite 8-5109.

SHARANEVYCH, Rev. Emile, (born 1906—ord. 1932), Sacred Heart. Res. 146 Forest Hill St., Jamaica Plain 30, Mass. Phone: Code 617 JAmaica 2-9720.

SHUST, Rev. Yaroslav, (born 1904—ord. 1931), Protection of B.V.M. Res. 110 Grant St., Bridgeport 10, Conn. Phone: Code 203 FOrest 7-5054.

SKRINCOSKY, Very Rev. Peter. M.A., (born 1922—ord. 1947). Res. Casa Santa Maria, Via dell' Ultima 30, Roma, Italy.

SKULSKY, Rev. Joseph, (born Mar. 16, 1893—ord. Feb. 9, 1930), SS. Peter and Paul's. Res. 34 Collins Ave. Spring Valley, N. Y. Phone: Code 914 ELMwood 6-1634.

SMYK, Rev. Bohdan, (born May 6, 1912—ord. Dec. 12, 1937), St. Vladimir's. Res. 1104 State St., Utica, N. Y. Phone: Code 315 REgent 5-5138.

SQUILLER, Rev. John, S.T.L., (born 1930—ord. 1956), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Rd., Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAVIS 4-7573.

STASIUOK, Rev. Andrew, (born Sept. 10, 1895—ord. Dec. 4, 1921), St. Nicholas'. Res. 310 Fillmore Ave., Buffalo 6, N. Y. Phone: Code 716 TL 6-3673.

STERANKA, Very Rev. Alexander, (born Feb. 7, 1895—ord. Mar. 16, 1920), St. Nicholas'. Res. 281 — 19th St., Brooklyn 15, N. Y. Phone: Code 212 SOuth 8-0628.

STOCK, Very Rev. Msgr. John, (born 1918—ord. 1943), Ukrainian Catholic Seminary. Res. Clovelly Rd., Stamford, Conn. Phone: Code 203 DAVIS 4-7698.

VOLOSIN, Very Rev. Bohdan, S.T.D., (born May 19, 1914—ord. Apr. 2, 1939), St. Nicholas'. Res. 2410 — 4th Ave., Watervliet, N. Y. Phone: Code 518 ARsenal 3-6752.

WOJAKOWSKY, Very Rev. Nicholas, (born June 12, 1899—ord. Apr. 5, 1925), St. Nicholas'. Res. 308 Fillmore Ave., Buffalo 6, N. Y. Phone: Code 716 TL 2-7566.

WOLENSKY, Very Rev. Nicholas', (born Dec. 20, 1918—ord. Sept. 27, 1941), St. Josaphat's. Res. 303 Hudson Ave., Rochester 5, N. Y. Phone: 716 6-5952.

ZUCK, Rev. John, (born 1891—ord. 1918), St. John's the Baptist. Res. 158 Germain St., Buffalo 7, N. Y. Phone: Code 716 TR 3-6074.

RELIGIOUS PRIESTS

ANDREYCHUK, Very Rev. Bessarion B., OSBM., (born Jan. 24, 1915 —ord. July 23, 1939), Holy Cross. Res. 37-09 — 31st Ave., Long Island City 3, N. Y. Phone: Code 212 YEllowstone 2-4060.

BARNYCH, Rev. Jerome, OSBM., (born 1930—ord. 1955). St. Josaphat's Monastery. Res. Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiol 1-0545.

BENEDIK, Very Rev. Hilarion, OSBM, St. George's Monastery. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 ORegon 4-1615.

CHMYLAR, Rev. Gregory, OSBM., (born 1918—ord. 1944). Res. St. George's Monastery. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 ORegon 4-1615.

CRIVELLI, Rev. Joseph, OFM., (born 1900—ord. 1933), Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Ponson St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOODward 6-1691

DERBISH, Rev. Michael, O.F.M. (ord. 1962), Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Ponson St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOODward 6-1691.

FECICA, Rev. Nestor, OSBM., (born Dec. 19, 1910—ord. July 23, 1939), Sacred Heart. Res. 6 Holland St., Binghamton, N. Y. Phone: Code 607 SW 7-6293.

GAVLICH, Rev. Vladimir B., OSBM., St. Josaphat's Monastery. Res. P. O. Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiol 1-0545.

- GREB**, Rev. Theodosius, OSBM., (born 1913—ord. 1938), St. George's Monastery. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 OR-egon 4-1615.
- GUTRIE**, Rev. Paul, OFM., (born 1923—ord. 1953). Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Pon-
nus St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOodward 6-1691.
- HOLYK**, Very Rev. Soter, OSBM., born 1909—ord. 1936), St. George's Monastery. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 OR-egon 4-1615.
- HRYNYSHYN**, Rev. Benedict, OSBM., (born 1913—ord. 1937), St. Josaphat's Monastery. Res. Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiole 1-0545.
- KATRY**, Very Rev. Julian, OSBM., (born 1912—ord. 1940), St. Georg-e's. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 ORegon 4-1615.
- KUZMIAK**, Rev. Josaphat, OSBM., (born 1914—ord. 1939), St. Josaphat's Monastery, Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiol 1-0554.
- LAZORE**, Rev. Titus T., OSBM., (born Dec. 1, 1905—ord. Aug. 23, 1931), Sacred Heart. Res. 6 Holland St., Binghamton, N. Y. Phone: Code 607 SW 7-6293.
- MANCUSO**, Rev. Lawrence, OFM., Our Lady of Perpetual Help Mon-
astery. Res. 4 Ponus St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOodward 6-1691.
- MORAN**, Rev. Aloysius, A., OFM., (born 1913—ord. 1942) Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Ponus St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOodward 6-1691.
- PEKAR**, Rev. Athanasius, OSBM., born Mar. 1, 1922—ord. Mar. 24, 1946), St. Josaphat's Monastery. Res. Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiol 1-0545.
- PINCHAK**, Rev. Stephen, OFM., (born 1932—ord. 1959), Padri Franciscani. Res. Via Po 11, Rome, Italy.
- RUDAKEVICH**, Rev. Marian J., OFM., (born 1888—ord. 1919), Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Ponus St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOodward 6-1691.
- SABOL**, Rev. Sebastian, OSBM., (born 1909—ord. 1934), St. Geor-ge's Monastery. Res. 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone: Code 212 ORegon 4-1615.
- SIUTYK**, Rev. Benedict, OSBM., (born March 19, 1919—ord. May 2, 1943), St. Mary Protectress. Res. 1745 Washington Ave., Bronx 57, N. Y. Phone: Code 212 TRemont 8-9392.
- SOLOWIJ**, Rev. Meletius, OSBM., (born 1918—ord. 1941), St. Geor-ge's. Res. 22 E. 7th St., New York, N. Y. Phone: Code 212 ORegon 4-1615.
- WAWRYK**, Rev. Basil, OSBM. (St. Josaphat's Monastery. Res. Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y. Phone: ORiol 1-0545.
- WENECK**, Very Rev. Theodore, OFM. Our Lady of Perpetual Help Monastery. Res. 4 Ponus St., New Canaan, Conn. Phone: Code 203 WOodward 6-1691.
- WOJNAR**, Very Rev. Meletius, OSBM., (born 1911—ord. 1938). Res. 341 Caldwell, CUA., Washington 17, D. C.

ZASEYBIDA, Very Rev. Orest,
OSBM, (born 1912—ord. 1944), St.
George's Monastery. Res. 22 E. 7th

St., New York 3, N. Y. Phone:
Code 212 ORegon 4-1615.

RETIRED OR SICK PRIESTS

BARANOWSKY, Rev. Peter, (born
1894—ord. 1927). Res. 404 E. 10th
St., Apt. 3A, New York, N. Y.

KULMATYTSKY, Rev. Dennis. Res.
98 Bridle Path Circle, Ludlow,
Mass. Phone: JUNiper 3-2024.

DURBAK, Rev. Savyn, (born Sept.
28, 1874—ord. 1898). Res. 410 Man-
deville St., Utica, N.Y. Phone: Code
315 REDwood 5-3706.

KULYNYCH, Rev. Michael, (born
1890—ord. 1926). Res 101 St.
Marks Pl., New York, N. Y. Phone:
Code 212 GRamercy 7-5341.

HARASYMCHUK, Rev. Peter, (born
1873—ord. 1899). Res. 367 Edge-
wood Ave., New Haven 11, Conn.
Phone: Code 203 UNiversity 5-1497.

LUCYSHYN, Rev. John, (born 1883
—ord. 1909). Res. 152 Avenue "C",
New York 9, N. Y.

ILEWYCH, Rev. Nicholas, (born
Dec. 17, 1886—ord. Jan. 30, 1910).
Res. 281 Fillmore Ave., Buffalo 6,
N. Y. Phone: Code 716 TL 2-8628.

LUKASZEWCZYCH, Rev. Joseph,
(born Feb. 27, 1907—ord. 1935).
Res. 804 Fay St., Utica, N. Y.
Phone: Code 315 RA 9-2860.

KEKISH, Rev. Yaroslav, (born Jan.
1, 1884—ord. April 17, 1910). Res.
517 E. 147th St., Bronx, N. Y.
Phone: Code 212 LUDlow 5-6556.

MENCINSKY, Rev. George, (born
1885—ord. 1911). Res. 159 N. 5th
St., Brooklyn 11, N. Y. Phone: Code
212 EVERgreen 8-5634.

KOSTEK, Rev. Joseph, (born 1886
—ord. 1911). Res. 25-86 — 36th
St., Long Island City 3, N. Y.
Phone: Code 212 YEllow Stone 2-
1382.

MYHOCKY, Rev. Dmytro, (born
1878—ord. 1906). Res. 219 E. 12th
St., New York 9, N. Y. Phone:
Code 212 CANal 8-4435.

KUCIL, Rev. Roman, (born Sept. 19,
1883—ord. Aug. 30, 1908). Res. 79
Chevalin St., Rochester 21, N. Y.
Phone: 716 7-2377.

PAWLOWYCH, Rev. Zenon, (born
1898—ord. 1926). Res. 18-19 — 25th
Rd., Astoria, L. I., N. Y. Phone:
Code 212 RAvenswood 1-7111.

RABIJ, Rev. Vladimir, (born 1896—
ord. 1921). Res. 86 E. 4th St., New
York 3, N. Y.

REYNAROWYCZ, Rev. Joseph. Res.
159 N. 5th St., Brooklyn 11, N. Y.

HIERARCHY AND CLERGY DIRECTORY

CHICAGO DIOCESAN PRIESTS

- BALABAN**, Rev. Oryst, (born Aug. 19, 1928—ord. June 10, 1957), St. John the Baptist. Res. 3877 Clippert Ave., Detroit 10, Mich. Phone: Code 313 TAshmoo 5-5642.
- BENYO**, Rev. Basil, (born 1907—ord. 1930), Assumption of B.V.M. Res. 1120 Dolman St., St. Louis 4, Mo. Phone: GArfield 1-1149.
- BLAZEJOWSKY**, Rev. Dmytro, S.T.D., (born Aug. 21, 1910—ord. Apr. 2, 1939), St. Pius X Ukrainian Catholic Mission. Res. 9102 Meadowshire, Houston 37, Texas. Phone: Code 713 HILLcrest 7-2749.
- BOBERSKY**, Rev. Michael, (born Nov. 21, 1909—ord. Feb. 24, 1935), St. Demetrius'. Res. Route 1, Bellfield, N. D. Phone: 5016.
- BOCHNEVICH**, Very Rev. Msgr. Michael, (born Nov. 23, 1919—ord. Feb. 12, 1943), St. John the Baptist. Res. 3877 Clippert Ave., Detroit 10, Mich. Phone: Code 313 TAshmoo 5-5642.
- DOROSZ**, Rev. Leo, (born Dec. 9, 1891—ord. Oct. 14, 1920), St. Stephen's, St. Paul, Minn. Res. 514 — 4th St., N.E., Minneapolis 13, Minn. Phone: Code 112 FEDeral 5-1842.
- DUBITSKY**, Rev. Nicholas K. (born Dec. 8, 1903—ord. June 16, 1928), St. Vladimir's, Flint, Mich. Res. 2222 Grayling Ave., Hamtramck 12, Mich. Phone: Code 315 TRinity 2-5484.
- GABRO**, Most Rev. Jaroslav, D.D., (born July 31, 1919—ord. Sept. 27, 1945). Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.
- HOROSHKO**, Rev. Michael, Assumption of the B.V.M. Res. 4319 W. Clarendon Ave., Phoenix 31, Ariz. Phone: 278-9682.
- JAREMAK**, Rev. Basil, (born Jan. 12, 1886—ord. Jan. 9, 1911), St. John the Baptist. Res. 3877 Clippert Ave., Detroit 10, Mich. Phone: Code 313 TAshmoo 5-5642.
- KNAPP**, Very Rev. Msgr. Stephen V., Ph.D., (born Nov. 28, 1909—ord. Feb. 13, 1932), Immaculate Conception. Res. 11700 McDougall St., Hamtramck 12, Mich. Phone: Code 313 TWINbrook 3-1710.
- KOLTUTSKY**, Rev. Michael, (born Sept. 21, 1901—ord. Sept. 27, 1925), Nativity of BVM. Res. 5154 De Longpre Ave., Hollywood 27, Cal. Phone: Code 213 NORMANDY 3-6307.
- KORCHINSKY**, Rev. Leonard P., (born 1934—ord. 1960), Immaculate Conception. Res. 11700 McDougall St., Hamtramck 12, Mich. Phone: Code 313 TWINbrook 3-1710.
- KOSTIUK**, Rev. Raymond, S.T.L., J.C.D., (born Apr. 6, 1928—ord. June 7, 1954), St. Josaphat's. Res. 1123 — 170th Place, Hammond, Ind. Phone: WEstmore 1-2052.
- KRUCHOWSKY**, Rev. Stephen, (born Jan. 4, 1921—ord. June 2, 1947), St. Nicholas'. Res. 2444 Park Ave., Muskegon Heights, Mich. Phone: PERshing 3-1107.
- LAZAR**, Very Rev. John, (born Sept. 28, 1918—ord. Mar. 22, 1942), St. Joseph's. Res. 518 Virginia St., St. Joseph 46, Mo. Phone: Code 816 ADams 8-1187.
- LESKIW**, Very Rev. Msgr. Peter, (born Nov. 11, 1920—ord. Feb. 3, 1945), St. Constantine. Res. 514—4th St., N. E., Minneapolis 13, Minn. Phone: Code 112 FEDeral 5-1842.

MARTYNIUK, Rev. Joseph, (born 1932—ord. 1958), St. Josaphat. Res. 4355 McKinley Ave., Warren, Mich. Phone: 75-5-1740.

MYKYTA, Rev. Andrew, S.T.D., S.E.O.L., (born Sept. 9, 1916—ord. Jan. 1, 1948), Immaculate Conception. Res. 857 Girard St., San Francisco 24, Cal. Phone: Code 415 JU-niper 4-2601.

OLEKSIUK, Rev. John, (born July 9, 1909—ord. Aug. 28, 1936), St. Michael's. Res. 1025 S. 11th St., Milwaukee 4, Wis. Phone: Code 414 ORchard 2-5616.

PASKA, Very Rev. Msgr. Walter, (born 1923—ord. 1947). Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.

PROKOPOVYCH, Rev. John, (born Sept. 21, 1906—ord. Apr. 28, 1932), St. Michael's. Res. 6160 Chase Rd., Dearborn, Mich. Phone: Code 313 LUzen 2-1424.

SHARY, Rev. Joseph, B.A., (born 1926—ord. 1950), St. Joseph's. Res. 5000 N. Cumberland Ave., Chicago 31, Ill. Phone: NAtional 5-4805.

RELIGIOUS PRIESTS

DYRDA, Rev. Mark, OSBM, (born 1906—ord. 1933), St. Nicholas' Monastery. Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.

KOHUT, Rev. Isidore, OSBM., (born 1912—ord. 1938), St. Michael's. Res. 12211 S. Parnell Ave., Chicago 28, Ill. Phone: Code 312 PULLman 5-7443.

KOLLAR, Rev. Sylvester S., OSBM, (born 1906—ord. 1937), St. Nicholas' Monastery. Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.

SKORODINSKY, Rev. Michael, (born July 21, 1909—ord. Dec. 27, 1936). SS. Peter and Paul's. Res. Rt. 1, Wilton, N. D. Phone: 7401.

SMAL, Rev. Paul, (born Jan. 31, 1911—ord. Oct. 5, 1941), Transfiguration of Our Lord. Res. 4118 Shoshone St., Denver 11, Colo. Phone: Code 303 GEnesee 3-2347.

SWYSCHUK, Rev. Yaroslav, (born Dec. 13, 1921—ord June 18, 1951), Assumption of B.V.M. Res. 1513 Martha St., Omaha 8, Neb. Phone: Code 402 345-1552.

TRESZNEWSKY, Rev. Andrew, (born 1886—ord. 1911), Immaculate Conception. Res. 20161 MacKay St., Hamtramck 11, Mich. Phone: Code 313 FOrest 6-9121.

WOLANSKY, Rev. Onuphrey, (born Apr. 17, 1901—ord. Aug. 15, 1925), St. Michael's. Res. 649 Sibley, N.W., Grand Rapids 4, Mich. Phone: Code 313 GLendale 1-0261.

WOZNIAK, Rev. Vladimir, (born May 5, 1912—ord. July 2, 1939), SS. Peter and Paul's. Res. 414 S. Central Ave., Chisholm, Minn. Phone: CLEarwater 4-4948.

LOTOCKY, Very Rev. Innocent, OSBM, (born 1915—ord. 1940), St. Nicholas'. Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.

NYCHKA, Rev. Methodius, OSBM., (born Apr. 16, 1919—ord. Sept. 3, 1944), St. Nicholas'. Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 ARmitage 6-4537.

PASCHAK, Rev. Patrick P., OSBM., (born 1922—ord. 1947). St. Nicholas' Monastery. Res. 2238 W. Rice St., Chicago 22, Ill. Phone: Code 312 Armitage 6-4537.

RYCHKUN, Rev. Innocent J., OSBM,
(born 1910—ord. 1935), Nativity
of B.V.M. Res. 4952 S. Paulina St.,
Chicago 9, Ill. Phone: Code 312
REpublic 7-0733.

WYSOCHANSKY, Rev. Demetrius,
OSBM, (born 1931—ord. 1959), St.
Nicholas Monastery. Res. 2238 W.

Rice St., Chicago 22, Ill. Phone:
Code 312 ARmitage 6-4537.

ZYDAN, Rev. George, OSBM, (born
Dec. 2, 1896—ord. Sept. 17, 1922),
St. Nicholas'. Res. 2238 W. Rice
St., Chicago 22, Ill. Phone: Code
312 ARmitage 6-4537.

RETIRED OR SICK PRIESTS

CHAWS, Rev. Peter, (born Jan. 26,
1883—ord. Sept. 19, 1909). Res. 6988
Parkwood St., Detroit 10, Mich.
Phone: Code 313 VInewood 3-7504.

SHECHOWYCH, Rev. John, (born
1880—ord. 1906). Res. 161 W. Isabel
St., St. Paul, Minn.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 ВЕСТ ШИКАГО ЕВНЮ, ШИКАГО 22, ІЛЛ.

ПРИЙМАЄ ВКЛАДИ й УДІЛЮЄ ПОЗИЧКИ на ДОГІДНИХ УМОВИНАХ

EVerglade 4-0410

НАЙКРАЩЕ РЕАЛЬНОСТЕВЕ БЮРО

Михайло Прийма і Ко.

2218 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill.

ПРОДАЄ І КУПУЄ НОВІ ТА СТАРШІ ДОМИ ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ
Полагоджує всі роди асекурації (*insurances*), а то: домів від вогню,
на авта, на життя та від випадків і недуг.

Полагоджує висилку пакунків до всіх країн Європи скоро, дешево
й солідно.

УКРАЇНЦІ КАТОЛИКИ!

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ В АМЕРИЦІ **,,ПРОВІДІННЯ“**

впродовж 50 років свого існування був завжди вірний нашій
Католицькій Церкві й своєму народові.

Як одинока УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА БРАТЬСЬКО-ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ, „ПРОВІДІННЯ“ дає низько-процентові
позики на будову церков, парафіяльних шкіл та народніх установ.

Дарує постійно великі суми на релігійні,
національні та культурні цілі.

УДІЛЯЄ ПОЗИКИ І ДОПОМОГИ СВОІМ ЧЛЕНАМ.
МАЄ НАЙКРАЩІ І НАЙДЕШЕВШІ РОДИ ГРАМОТ
ДЛЯ ДОРОСЛИХ І ДІТЕЙ.

8 РОДІВ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ.
7 РОДІВ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ДОРОСЛИХ.

В и д ає
книжки та одинокий у світі український католицький щоденник
„А М Е Р И К А“.

УКРАЇНЦІ КАТОЛИКИ!
ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ „ПРОВІДІННЯ“!
ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ „АМЕРИКУ“!

А д р е с а :

The Providence Association
817 NORTH FRANKLIN STREET
Philadelphia 23, Pa.

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ

Ukrainian Savings & Loan Ass'n

1321 W. Lindley Ave.
Philadelphia 41, Pa.

відчинено
кожного дня, а в пятниці
вечором до 8-ої години
і при 517 В. Джірард Ев.
(дім М. Дарнограя)

ДЕРЖАВНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ОЩАДНОСТЕЙ
НА КОЖНІЙ КНИЖЕЧЦІ ДО 10,000 ДОЛЯРІВ!

Ощадності звичайні, різдвяні, вакаційні, спадкові і на студії, при місячному обчислюванні відсотків — дописуваних, або виплачуваних **піврічно**.

•

Позички звичайні і Ф. Г. А. на доми, фарми і пілприємства в Пенсильванії і в сусідніх стейтах.

●

Безплатна виміна чеків для членів.

●

Державні бонди — продаж і виміна.

●

Грошеві перекази й подорожні чеки.

○

Поради безплатні у фінансових справах.

Telephone: DA 9-7080

Для Вашої Вигоди

ВСЕБІЧНА ФІНАНСОВА ОБСЛУГА

- Позички на купно домів
 - Державні бонди — Продаж і виміна
 - Грошові перекази (Money orders)
 - Різдвяні ощадності
 - Ощадності приймаємо поштою
 - Безплатне паркування

◆ ДЕРЖАВНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ОЩАДНОСТЕЙ ДО \$10,000 ◆

Складайте свої ощадності у власній установі, де одержуєте

**дивіденди 4 1/4% КРЕДИТОВАНЕ
річно чотири рази в році**

Гроші, здепоновані до 10-го дня в місяці, приносять відсотки вже від першого дня цього місяця.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Від понеділка до четверга включно — від 9:00 рано до 4:00 по пол.

В п'ятницю: від 9:00 рано до 8:00 вечора.

БЕЗПЛАТНЕ ПАРКУВАННЯ!

T R I D E N T

ТРИДЕНТ
Savings & Loan
Association

760 CLINTON AVENUE — NEWARK, N. J.

(Corner Leslie Street)

Phone: Essex 1-1120

NASEVICH FUNERAL HOMES

Established 1919

MRS. MARY NASEVICH

MICHAEL E. NASEVICH

N.E. Corner Franklin & Brown Sts.
(Located Across from the Cathedral)

Philadelphia 23, Penna.

For Considerate, Personal Service AT ANY HOUR

CALL MA 7-1320

Established 1960

MRS. ANNE NASEVICH

109 E. Tabor Road

(5400 N. Front St.)

Philadelphia 20, Pa.

DA 9-1844 — If no answer, call MA 7-1320

Т-во Українсько - Американських Горожан

UKRAINIAN AMERICAN CITIZENS' ASS'N

847-853 North Franklin Street

ФІЛАДЕЛФІЯ 23, ПА.

ТЕЛЕФОН МА 7-8790

Найстарше й найбільше Товариство всіх
українських громад на терені Філаделфії.

Одинока громада, де українське національно-культурне життя
в'яже ввесь свідомий елемент старої й нової іміграції.

Першорядна й найбільша заля для винайму
на імпрези, весілля, концерти і т. п.

AIR CONDITIONED

Michael Dartmopray, *President*

Philip Dubas, *Vice President*

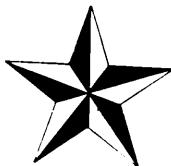
Dietric Slobogin, *Fin. Secretary*

John Charambura, *Rec. Sec'y*

Walter Borusiewicz, *Treasurer*

John Sawka, *Mgr. of Hall MA 7-2241*

Michael Chomyn, *Steward*

Е С П Е Р А Н Т О

Випробувана і ЮНЕСКО-м поручувана міжнародня мова — це
поміст до народів у світі, до міжнародних організацій, пластунів,
студентських організацій, філіателістів і фахівців у всіх ділянках
життя.

Цю мову можна вивчити в короткому часі.

Інформації уділяє (можна писати по-українськи):
“ESPERANTO,” 1837 N.E. 49th Ave., Portland 13, Oregon

або:

Mr. J. Trytiak, 817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

ПРИ 23-ІЙ і БРАВН ВУЛ. У ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

UKRAINIAN LEAGUE OF PHILADELPHIA, INC.

23rd & Brown Sts., Philadelphia 30, Pa.

Telephone: FR 7-9846

скупчує все українське національне життя
на терені парафії св. о. Миколая

Відновлені залі на всякіоказії.

GA 5-7878

БОГДАН КОЦЮБИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК
на Філадельфію і околицю. Обслуга сеансна й особиста
за пізньою винагородою

КАПЛИЦЯ БЕЗПЛАТНО

B. KOCIUBINSKY

Funeral Director

and Embalmer

AIR CONDITIONED PARLOR

DAY and NIGHT SERVICE
NEW MODERN CHAPEL

305-307-309 East Girard Ave., Philadelphia, Pa.

Відомий з першоякісної обслуги
НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛІЦЬКИЙ ПОГРЕБНИК
У ФІЛАДЕЛФІЇ Й ОКОЛИЦІ

СОЛІДНА ОБСЛУГА НЕЗАЛЕЖНО ВІД ЦІНИ

KNOWN FOR FIRST-CLASS SERVICE

HASYN FUNERAL HOME

THE OLDEST UKRAINIAN CATHOLIC FUNERAL
DIRECTOR IN PHILADELPHIA and VICINITY

AIR CONDITIONED

4244-46-48 OLD YORK RD.

Phone: GLadstone 5-1400

Philadelphia 40, Pa.

HEnderson 4-5131

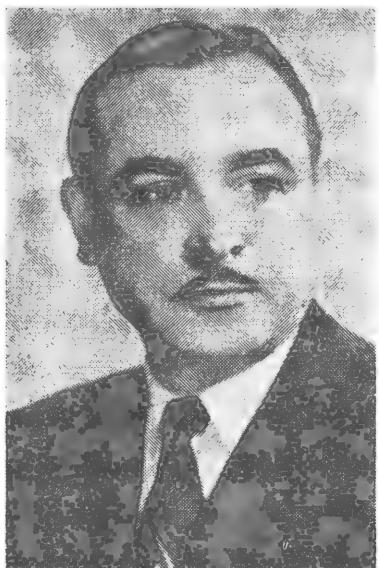
JOHN KOWALCHYK

HOME FOR FUNERALS

129 Grand Street

JERSEY CITY 2, N. J.

МИХАЙЛО КАНЮК

ПОГРЕБНИК

KANIUK

**CHICAGO FUNERAL
HOME**

**2321 W. CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS**

Phone: ARmitage 6-4575

Lytwyn & Lytwyn

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED

ОБСЛУГА ЩИРА І ЧЕСНА

Our Services Are Available Anywhere in New Jersey

801 SPRINGFIELD AVENUE

Newark, N. J.

Irvington, N. J.

ESsex 5-5555

COMPLIMENTS OF

OLUMS

COMPLETE HOME FURNISHINGS
and APPLIANCES

114 Clinton St.
Binghamton, N. Y.

222 Main St.
Johnson City, N. Y.

CONGRATULATIONS
ON YOUR 50th ANNIVERSARY

Laskowsky Funeral Home
(E. H. LASKOWSKI, Jr., Lic. Mgr.)
367 Prospect St., Binghamton, N. Y.
SW 7-6127

Церковна Крамниця

Візантійського Обряду

833 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

п о р у ч а е :

різні товари, що входять в обсяг церковного устаткування. Поручаємо мистецтв і фірми для виготовлення іконостасів, Престолів, клячників, сповіdal'ниць, образів. — Маємо на складі Євангелія в гарній оправі, повні Апостоли й інші книжки для церковних Богослужб. — Великий вибір світла — воскового і стеаринового, різних розмірів і грубости; семиденні лампи і світло; офірки й інше.

Для В преп. Отців — колорадки, колпаки, реверенди і т. п.

ЧЛЕНІВ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“

в і т а е

І в а н Р о м а н и ш и н

А Д В О К А Т

В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

НЮ ЙОРК — НЮ ДЖЕРЗІ — Й ОКОЛИЦЯ!

Найстарше українське похоронне заведення

Петра Яреми — Peter Jarema

**129 E. 7th STREET, NEW YORK 9, N. Y.
OR 4-2568**

**ВЛАСНІ КАПЛИЦІ НАЙМОДЕРНІШЕ УЛАШТОВАНІ
В НАЙНОВІШОМУ СТИЛІ.**

**Чи бідного, чи багатого обслуговується як найсовісніше
після умов та бажань.**

В кожній прикрій родинній хвилині хто зайде до цього заведення, де його обслужать чесно, солідно, з якнайбільшою увагою і пошаною до його рідного Покійника, незалежно від ціни, той тратить половину тягару зі свого опечаленого горем серця. Тому нехай не буде Українця в Нью Йорку, Нью Джерзі та околиці, якому призначена доля заглянення в родину, щоб він поминув і не зайдов до знаного всім

ПОХОРОННОГО ЗАВЕДЕННЯ П Е Т Р А Я Р Е М И

Братство св. о. Николая, 105 Відділ

СУК „ПРОВІДІННЯ“ — В ЧЕСТЕР, ПА.

бажає всім Членам доброго здоров'я. Дай, Боже, щоб усі Українці католики стали членами Союзу Українців Католиків „Провидіння“!

Грабовий Франко, предс.

Процишин Іван, секр.

Мисак Петро, кас. о. Микола Збир і Осип Мігулка, контр. комісія

Phone TR 4-0216, Secretary

KANIEFSKI Funeral Home

2524 WEST THIRD STREET

CHESTER, PENNA.

PHONE TR 6-6413

МА 7-2143

МА 7-7707

ІМПОРТОВАНІ ФРАНЦУЗЬКІ ПАРФУМИ

туалетні води, як теж кольонські води.

Лічничче зілля й зільні чаї в опакуваннях ріжного роду

Замовлені товарі висилаємо до всіх частин світу.

Аптека відкрита кожного дня, теж у неділю і свяtkові дні.

HAUSSMANN'S PHARMACY

6th St. & Girard Ave., Philadelphia 23, Pa.

PO 5-4042

Kredensor Funeral Home

2501 BROWN ST., PHILA. 30, PA.

AIR-CONDITIONED PARLOR

Telephone HUmboldt 6-8220

Olenec Bros.

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED CHAPEL

2255 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois

BRunswick 8-7767

CApitol 7-1222

Музика і Син

**НАЙСТАРШІ УКРАЇНСЬКІ
ПОХОРОННІ ДИРЕКТОРИ
В ШИКАГУ І ОКОЛИЦІ**

2151-57 W. Chicago Ave.

Chicago 22, Ill.

SW 7-9401

Kocik's Red & White Store
QUALITY MEATS

268 Harry L. Drive

Johnson City, N. Y.

Pecko & Ozvold
FUNERAL HOME

210 Clinton Street

Binghamton, N. Y.

RA 4-1020

Greskovic Funeral Home

161 Clinton Street

Binghamton, N. Y.

RA 2-1731

Bednarsky Funeral Home

COMPLETE FUNERAL SERVICE

96 Glenwood Ave.

Binghamton, N. Y.

Dial SW 7-2053

EAGLE BOTTLING WORKS

27 Emma St.
Binghamton, N. Y.

BENKOVIC HOTEL

76 Lake Ave.
Binghamton, N. Y.
SW 7-9771

Compliments of
**FIRST WARD
COUNCILMAN
WALT FEDOURICH**
Binghamton, N. Y.

SEELEY 3-5753

Compliments of
**M. J. HARRIS JEWELERS
and HARRIS CAMERA CO.**

1949 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

LET'S GET ACQUAINTED

ADAMS CLEANERS
96 Harry L. Drive — SW 7-1320

Cleaners — We call and deliver
FAST COURTEOUS SERVICE
Mrs. Adam Mayka, Prop.

Compliments of
**SANITARY CHEMICALS
COMPANY**
346 Clinton Street
Binghamton, N. Y.
ED FREDERICK, Owner
"Your Floors are Our Business"

CHICAGO ШИКАГО
**Українсько-Американське
Подорожнє Бюро**
— TRAVEL AGENCY —
„ДО ВСІХ КРАЇН СВІТУ“
„ПЕРШЕ ЛІЦЕНСІЙОВАНЕ
УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ
ПОДОРЖНЄ БЮРО“
— В ШИКАГУ —

УАПБюро резервує і продає квитки:
залізничні, автобусові, корабельні, ле-
тунські, на всі лінії, в Америці і за-
кордоном. Бюро полагоджує теж всі
транспортові справи новим емігрантам.
По інформації звертайтесь до братів

ВОЛОДИМИР і ПАВЛО РИЖЕВСЬКІ

Зайдіть, або пишіть на адреси:
Головне бюро:

3441 W. North Ave.
CHICAGO 22, ILL., U.S.A.
Phone EV 4-2525

Філія:
2101 W. Chicago Ave.
CHICAGO 22, ILL., U.S.A.
Phone: AR 6-7624

BEDNAR-PEKERA

Retail Wine & Liquor Store

89 Harry L. Rd. Tel. 7-4616
Johnson City, N. Y.
House of Good Spirits

MA 7-3447

Михайло Елько

П р о д а в е ць
ОСОБОВИХ і ВАНТАЖНИХ АВТ
н о в и х і с т а р и х

605 N. 7th St., Phila. 23, Pa.

З А П И С К И

